

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
กับ
คณะองคมนตรี

คำนำ

เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ ๗ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ นับเป็นมหามงคลสมัยอันพิเศษยิ่ง ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยและประเทศชาติ มาโดยตลอดระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติ คณะองคมนตรีจึงมีดำริร่วมกันจัดทำหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับคณะองคมนตรี” เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระเกียรติคุณในวาระอันสำคัญนี้

หนังสือแบ่งออกเป็น ๔ บท มีเนื้อหาโดยสรุปดังนี้

บทที่ ๑ ความเป็นมาของคณะองคมนตรี

บทที่ ๒ บทบาทและหน้าที่ของคณะองคมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

บทที่ ๓ รวมบทความที่องคมนตรีแต่ละคนในคณะองคมนตรีปัจจุบันบรรยายเรียงร้อยเรื่องราว ถ่ายทอดเหตุการณ์ และความรู้สึกประทับใจในการถวายงานใต้เบื้องพระยุคลบาท ในมุมมองและลีลาการเรียบเรียงที่หลากหลาย แตกต่างกันไป ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งล้วนสะท้อนให้เห็นถึงแนวพระราชดำริที่ลึกซึ้งเบื้องหลังพระราชกรณียกิจและโครงการตามพระราชดำริ นำพระราชหฤทัยที่ทรงรักและห่วงใยพสกนิกร ตลอดจนพระราชจริยวัตรอันงดงามในการทรงงานเพื่อความสุขสวัสดิ์ของพสกนิกรและความวัฒนาสถาพรของประเทศ

บทที่ ๔ ประวัติย่อขององคมนตรีแต่ละคนในคณะองคมนตรีปัจจุบัน

หนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับคณะองคมนตรี” จะเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง ซึ่งได้จารึกเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญในรัชกาลปัจจุบันมิให้เลือนหายไปตามกาลเวลา เพื่อประโยชน์สำหรับการค้นคว้าอ้างอิงในภายภาคหน้า และอาจสร้างแรงบันดาลใจหรือเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้อ่าน ในการทำคุณงามความดีตามรอยเบื้องพระยุคลบาท ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ สืบไป

คณะองคมนตรี

ธันวาคม ๒๕๕๔

สารบัญ

พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะองคมนตรี ในโอกาสที่เสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคารทำเนียบองคมนตรี	๙
บทที่ ๑ ความเป็นมาของคณะองคมนตรี	๑๑
บทที่ ๒ บทบาทและหน้าที่ของคณะองคมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐	๖๕
บทที่ ๓ รวมบทความขององคมนตรีคณะปัจจุบัน	๗๕
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงชนชาวสยาม พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี	๗๖
พระบารมีคุ้มเกล้าฯ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร	๘๘
พระมหากษัตริย์ “ผู้ให้” พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์	๑๑๐
ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกในพระพุทธศาสนา นายเชาวน์ ฌศิลาวันต์	๑๒๖

“พระราชชา” ผู้ทรงนำไทยผ่านพ้นวิกฤต

พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา

๑๓๒

พระมหากษัตริย์นักคิด...นักปฏิบัติ...เพื่อความสุขของประชาชน

พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์

๑๔๘

ยอดกษัตริย์จอมทัพไทย

พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์

๑๖๘

ยอดกษัตริย์นักการเกษตรและสิ่งแวดล้อม

นายอำพล เสนาณรงค์

๑๘๐

พระเมตตาจากฟากฟ้า

นายจำรัส เขมะจารุ

๑๙๔

ทรงเป็นอาจารย์ที่วิเศษสุด

พลเรือเอก หม่อมหลวงอัคนี ปราโมช

๒๐๔

ทรงพระเมตตาหาใดเปรียบ

หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล

๒๑๐

พ่อของแผ่นดิน พระผู้ทรงห่วงใยคนไทยทุกหมู่เหล่า

นายเกษม วัฒนชัย

๒๒๒

พระผู้ทรงสถิตในดวงใจราษฎร์

นายพลากร สุวรรณรัฐ

๒๓๖

พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงงานหนักที่สุดในโลก

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร

๒๔๘

จอมทัพไทยกับราชนาวิ

พลเรือเอก ชุมพล ปัจจุสานนท์

๒๗๖

ใต้เบื้องพระยุคลบาท

นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

๒๙๔

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม

นายศุภชัย ภู่งาม

๓๐๖

พระบารมีปกเกล้าฯ

นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ

๓๑๖

พระมหากษัตริย์คุณเปี่ยมฟ้าสิ้นแผ่นดิน

พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข

๓๒๖

บทที่ ๔ ประวัติองค์มนตรีคณะปัจจุบัน

๓๓๙

บรรณานุกรม

๓๘๒

ดรรชนีค้นคำ

๓๘๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ช่างภาพพระบรมรูปพร้อมกับ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณะองคมนตรี ในโอกาสที่เสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคารทำเนียบองคมนตรี ณ พระราชอุทยานสราญรมย์ วันอังคาร ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๗

แถวยืน (ซ้ายไปขวา) หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล นายเกษม วัฒนชัย นายจำรัส เขมะจารุ นายอำพล เสนาณรงค์ นายพลการ สุวรรณรัฐ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายศักดา โมกขมรรคกุล

แถวนั่ง (ซ้ายไปขวา) นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา พลอากาศตรี กำธน สินธวานนท์* นายธานินทร์ กรัยวิเชียร พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (ประธานองคมนตรี) นายเชาวน์ ฅนศิลาวันต์ พลเรือตรี หม่อมหลวงอัคนี ปราโมช* พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์

* ยศขณะนั้น

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะองคมนตรี

ในโอกาสที่เสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคารทำเนียบองคมนตรี

ณ พระราชอุทยานสราญรมย์

วันอังคาร ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๗

องคมนตรีเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ จึงมีหน้าที่ที่จะให้คำปรึกษา และก็เป็นสิ่งที่คนเขาสงสัยว่า องคมนตรีมีอำนาจมีหน้าที่อะไร ก็สรุปว่าเป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาในทุกด้านทุกอย่าง พระมหากษัตริย์จะรับทราบ จะรับรู้ หรือไม่ก็อย่าน้อยใจ เพราะว่าพระมหากษัตริย์จะต้องเป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ แต่ว่าคำปรึกษาของท่านองคมนตรีก็มีประโยชน์มาก เพราะว่าท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากในด้านต่าง ๆ จึงขอให้ท่านได้คิดดี ๆ แล้วก็ช่วยกัน แต่องคมนตรีก็ไม่ได้เป็นที่ปรึกษาของคนอื่น เป็นที่ปรึกษาของฝ่ายพระมหากษัตริย์เท่านั้นเอง ไม่ใช่จะต้องไปแนะนำคนอื่น ถ้าแนะนำคนอื่น เป็นการแนะนำเป็นส่วนตัว ไม่ใช่ในฐานะองคมนตรี แต่ว่าเป็นในฐานะผู้ที่ได้ปฏิบัติงานมานานแล้วจึงได้รับเลือกเป็นองคมนตรี คือหมายความว่า เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงดี มีความรู้ดี คนย่อมอยากฟังคำวินิจฉัยของท่าน ฉะนั้นการวินิจฉัยใด ๆ ทั้งในคณะองคมนตรี ทั้งกับคนอื่น มีความสำคัญมาก เพราะว่าคนเขาเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และเป็นผู้ที่พิจารณาถ่องแท้โดยตรงไปตรงมาและอย่างซื่อสัตย์สุจริต ฉะนั้นก็หน้าที่ของท่านก็คือทำตัวให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ผู้มีความสามารถในวิชาการทั้งหมด ในชีวิตราชการและในชีวิตธรรมดา ฉะนั้นขอให้ท่านระมัดระวังในคำพูด ในคำวินิจฉัย ในความเห็นที่ให้ในที่ประชุมองคมนตรี และที่ข้างนอกด้วย หมายความว่ากับคนทั่ว ๆ ไป ข้าราชการ และประชาชนที่รอฟังความเห็นของท่าน แต่ที่พูดไม่ใช่ความเห็นขององคมนตรี เป็นความเห็นของผู้ที่มีความรู้ แต่ในที่สุดก็ต้องสรุปว่า ท่านทุกท่านมีความรับผิดชอบในตัวเองและในราชการชั้นสูงที่สุด ให้คนมีความไว้วางใจได้ ให้คนมีความอุ่นใจว่า มีคนในประเทศที่มีความสามารถและมีความรู้ ฉะนั้นก็ขอให้ท่านระมัดระวังในความคิด ในวาจา และการกระทำทุกอย่างให้เป็นตัวอย่าง และเป็นประโยชน์กับส่วนรวม เดียวนี้ท่านมีที่ประชุมที่สวยงามและสะดวก ท่านก็ควรจะปฏิบัติงานได้ดีที่สุด ก็ขอขอบใจที่ท่านได้ปฏิบัติงานมา ก็เป็นเวลาช้านาน เป็นประโยชน์แก่ราชการ และขอให้ท่านสามารถที่จะปฏิบัติต่อไป ขอให้ทุกคนมีอนามัยแข็งแรง จิตใจเข้มแข็งเพื่อที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเรียบร้อย และขอขอบใจท่านทุกท่านที่ได้ปฏิบัติงานเช่นนี้

บทที่ ๑

ความเป็นมาของคณะกรรมการ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกองมนตรีขึ้นเป็นครั้งแรก
ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติ ปรีวีเคาน์ซิลคือที่ปรึกษาในพระองค์ จุลศักราช ๑๒๓๖ (พ.ศ. ๒๔๑๗)

คำว่า “องคมนตรี” พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า

“น. ผู้มีตำแหน่งที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์”

องคมนตรีมีมาตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระยะแรกนั้น ยังไม่ได้เรียกว่า “องคมนตรี” แต่จะใช้คำว่า “ปรีวีเคาน์ซิล” “ปรีวีเคาน์ซิลลอร์” “ปรีวีเคาน์ซิลเลอร์” หรือ “ที่ปรึกษาในพระองค์” ส่วนคำว่า “องคมนตรี” เริ่มใช้ตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน ทั้งนี้ ในรายงานการประชุมเสนาบดีวันที่ ๒๗ สิงหาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ (พ.ศ. ๒๔๓๕) และใน “ประกาศการพระราชพิธีศรีสัจปานกาล พระราชทานพระไชยวัฒน์องค์เล็กแลเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แลตั้งองคมนตรี” รัตนโกสินทรศก ๑๑๑ ปรากฏว่า มีการใช้คำว่า “องคมนตรี” แล้ว

ตามหลักฐานที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑ วันอาทิตย์ เดือนเจ็ด ขึ้น ๒ ค่ำ ปีจอฉศก จุลศักราช ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๑ หน้า ๒-๓ ได้ลงพิมพ์ “ประกาศที่ ๓ ว่าด้วยตั้งเกาน์ซิล แลพระราชบัญญัติ” ความว่า พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า

“...ราชการผลประโยชน์บ้านเมืองสิ่งใดที่จะเกิดขึ้น แลการที่ยังรกร้างมาแต่เดิมมากนั้น ถ้าจะทรงจัดการ แต่พระองค์เดียว ก็จะไม่ใคร่สำเร็จไปได้ ถ้ามีผู้ช่วยกันคิดหลายปัญญาแล้ว การซึ่งรกร้างมาแต่เดิม ก็จะได้ปลดเปลื้องไปได้ทีละน้อย ๆ ความดีความเจริญก็คงจะบังเกิดแก่บ้านเมือง จึงได้ทรงจัดสัน ข้าทูลองธุลีพระบาท ซึ่งมีสติปัญญาโปรดเกล้าฯ ตั้งไว้เป็นที่ปรึกษาแห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...”

และในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑ วันอาทิตย์ เดือน ๘ ขึ้นค่ำ ๑ ปีจอฉศก จุลศักราช ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๕ หน้า ๔๖ ได้ลง “ประกาศการในที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” และ “ประกาศว่าด้วยปฤษาจัดการในเคาน์ซิลออฟสเตต คือที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” รวมทั้ง “ประกาศว่าด้วยการปรีวีเคาน์ซิล” นอกจากนี้ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑ วันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม ๑๐ ค่ำ ปีจอฉศก จุลศักราช ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๑๗ หน้า ๑๕๘-๑๖๑ ได้ลงประกาศ “พระราชบัญญัติ ปรีวีเคาน์ซิลคือที่ปรึกษาในพระองค์” ซึ่งได้นำบางส่วนมาลงพิมพ์เผยแพร่ดังนี้

กฤษฎีกา

กฤษฎีกา

เล่มที่ ๑ หน้าเบอร์ ๑๕๘ วันอาทิตย์ เดือน ๙ แรม ๑๐ ค่ำ ปีจอชศก ๑๒๓๖ แผ่นที่ ๑๗

พระราชบัญญัติ ปรีวิกันชาดที่ปรึกษาในพระองค์

๑ ข้อ ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะทรงเลือกตั้ง
พระบรมวงษานุวงษ แลเจ้าทูลของรูล์พระบาทใหญ่ผู้ขึ้นตาม
แก่กระทรวงเสนาบดีไว้ เป็นปรีวิกันชาดที่ปรึกษาใน
ราชการในพระองค์ แลจำนวนที่ปรึกษาในพระองค์นั้น มากน้อย
เท่าใดไม่มีกำหนดตามแต่พระราชประสงค์ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดขึ้น
ที่ปรึกษาในพระองค์ แลต้องรับตำแหน่งที่อยู่นั้นแผ่นดิน
แล้วมีกำหนดอยู่ได้ อีก ๖ เดือน จึงจะออกจากที่ปรึกษาในพระ
องค์หมด ถ้าพระเจ้าแผ่นดินได้ สืบราชอิศริยยศใหม่ จะ
โปรดให้เปลี่ยนที่ปรึกษาในพระองค์คือไปก็ตั้งใหม่

๑ ข้อ ๒ ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะโปรดตั้งผู้ใด
ให้ปรีวิกันชาดที่ปรึกษาในพระองค์ ต้องพระราชทาน
สัญญาบัตรประทับพระราชลัญจกรมีกำหนดศักดินา เพิ่มขึ้น
ในยศเดิมเป็นสำคัญ แลผู้ที่ได้ รับตำแหน่งที่ปรึกษาในพระองค์
นั้นมิยศวิเศษ แลต้องเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งศักดินา
เสมอกันซึ่งมิได้อยู่ในตำแหน่งที่ปรึกษาในพระองค์

๑ ข้อ ๓ ผู้ที่ได้ รับตำแหน่งที่ปรึกษาในพระองค์ แล้วถึงได้

สัญญาบัตรแล้ว ถ้ายังไม่ได้ ถอนหรือพิพม์ด้วยสัจยานุสสัย
ตามข้อสาบาลสำรับที่ปรึกษาในพระองค์ก่อน ก็ยังมีว่าเป็น
ที่ปรึกษาไม่ได้ ข้อได้ ถอนหรือพิพม์ทำสัจยานุสสัยสาบาล
ตัวภายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินแล้ว จึงนับว่าผู้นั้น
เป็นที่ปรึกษาได้

๑ ข้อ ๔ ให้เลิกออฟฟิศชาดที่ปรึกษา มีอายุซึ่งกำหนดว่าเจ้า
นวยที่ปรึกษาในราชการในพระองค์ - ถ้าที่ปรึกษาผู้ใดจะมีที่ไปสัก
เจ็ดวัน ถ้าถึงเดือน ถ้าเดือนหนึ่งก็ตั้งออกเลิกออฟฟิศชาด
ก่อนจึงไปได้ ถ้าจะไปเกินกำหนดก่อนหนึ่งตั้งออกแล้ว เมื่เวลา
กลับมากต้องบอกเลิกออฟฟิศชาดให้รู้ด้วย ถ้าที่ปรึกษาผู้ใด
ผู้หนึ่งขอขานไปไม่ลาจุลาไปเกินกำหนดก็ควมโทษออกไว้ เมื่อมี
ราชการจะเชิญมาปรึกษาไม่ได้ก็ - ที่ปรึกษานั้นมีความผิดควร
จะต้องถอดเสียจากที่ ถ้าจะต้องรับโทษประการใด สักแล้ว
แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงตั้งคืนใหม่

๑ ข้อ ๕ ถ้าที่ปรึกษาอยู่ในกรุงท่ามปรกติ ไม่ผู้ใดขึ้น ถ้า
เลิกออฟฟิศชาด ได้ มีกำหนดอายุกำหนดให้สมควรแก่ประ
ชุนปรีวิกันชาดที่ปรึกษาในพระองค์ ได้รับราชการเชิญแล้ว
ต้องให้มาในที่ประชุมตามกำหนดเชิญ ข่าให้เลิกเวลาได้

๑ ข้อ ๖ ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะดำริสิ่งที่ปรารถนา
 นายหนึ่ง สองนาย ญานมากด้วยกัน ให้เป็นคอมมิสชัน คือเจ้า
 หลวงไปสืบราชการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ปรีวี่เคาน์ซิลที่ปรารถนาใน
 พระองค์ ซึ่งเป็นผู้รับสั่ง ต้องไปสืบราชการในเรื่องนั้นจนสำ
 เรนแล้ว ให้มีจดหมายขอราชการ ทูลเกล้าฯ ถวาย ในพระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ ยื่นจดหมายขอราชการ ต่อที่ปรารถนาราชการแผ่นดิน ญา
 ผู้หนึ่งผู้ใดสั่งให้ ยื่นจดหมายขอราชการตามรับสั่ง ๖

๑ ข้อ ๗ ที่ปรารถนาให้ ถ้าไม่ได้รับจดหมายเชิญแล้ว ห้ามไม่
 ให้เข้ามาในที่ประชุมปรารถนาเป็นอันขาด เว้นไว้แต่มีเหตุใหญ่
 เหตุสำคัญ เกิดขึ้นในแผ่นดินเป็นปกติชยอน ที่ปรารถนาทุก ๆ
 นายต้องรีบเข้ามาเตรียมในที่ประชุมให้พร้อมกันโดยเร็ว เมื่อพระ
 บาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน ญาไว้ซึ่งปรีเวติน แต่ผู้ว่าการแทน
 วิชาปรีเวติน ของเคาน์ซิลออฟสเตท มีราชการสิ่งหนึ่งสิ่งใด
 จะได้เชิญมาปรารถนา และไปกลับเป็นคอมมิสชัน ไซ้ไป
 ทำการโดยเร็ว ๖

๑ ข้อ ๘ ปรีวี่เคาน์ซิลออฟสเตทที่ปรารถนาให้ ไม่มีเงินก้อน ถ้าได้
 รับตำแหน่งราชการในที่ปรารถนาตลอด ๑๐ ปี โดยเร็วรับยศ
 ภาวีก่อราชการ ท่มันเอาใจใส่สืบกิจการอยู่แล้ว ใ้เงิน
 เว้นหวักเงินก้อนยังไม่ถึงบั้นนี้ ยี่สิบชั่ง พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว จะทรงโปรดให้ได้รับพระราชทานเงินเบี้ยเลี้ยง จน
 ตลอดชีวิตในยศหนึ่ง รวมทั้งเบี้ยเลี้ยงเงินอื่น ๆ ไม่ได้
 คำกว่ายี่สิบชั่งลงมา ถ้าปรารถนาได้รับราชการตำแหน่งอื่นอยู่ด้วย
 โทเบียวหวักถึงบั้นนี้ ยี่สิบชั่ง ชนไปแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 แผ่นดินจะไปขอพระราชทานเบี้ยเลี้ยงเพิ่มให้ด้วยก็ได้ ราชเงินเบี้ย
 เลี้ยงนี้ เป็นเงินส่วนทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
 สำหรับรักษาเกียรติยศ ตำแหน่งที่ปรีวี่เคาน์ซิล ที่มีความ
 ภาวีก่อราชการ จนตลอดอายุ ๖

๑ ข้อ ๙ ถ้าที่ปรารถนาผู้หนึ่งผู้ใด ทำความผิดความชั่วร้าย
 ข้างไม่สมควรแก่ยศศักดิ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะออก

ผู้หนึ่งเสียจากที่ตำแหน่งยศ และจะไม่พระราชทานเงินเบี้ยเลี้ยง
 วิทยยศต่อไป ๖

๑ ข้อ ๑๐ ถ้าที่ปรารถนาผู้ใดได้รับ จดหมาย เชิญมาในที่ประ
 ชุมปรารถนา เคาน์ซิลออฟสเตท ญาจะประชุมแต่ปรีวี่เคาน์
 ซิลก็ก็ ต้องประพฤติจรรยาเมียมให้ถูกต้องตามกฎหมายขอพระ
 ราชบัญญัติ สำหรับเคาน์ซิลออฟสเตท ก็ที่ที่ปรารถนา
 ราชการแผ่นดินทุกข้อ ๖

๑ ข้อ ๑๑ ถ้าคราวใดพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินดำริให้ที่
 ปรารถนาราชการในพระองค์มากน้อยเท่าใด ประชุมกันเป็น
 คอมมิสชัน ปรารถนาสืบสวนขอราชการ และชำระความเรื่อง
 หนึ่งเรื่องใดก็ให้ ผู้ที่ที่ประชุมนั้นจับสลาก เลือกในพวก
 เคียวกันนั้น ยกขึ้นเป็นเซอร์เม้นท์หรือหัวหน้าคนหนึ่ง และประชุม
 ปรารถนาราชการกันไปตามธรรมเนียม เคาน์ซิลออฟสเตท ๖

๑ ข้อ ๑๒ ผู้ซึ่งได้รับยศที่ปรารถนาแล้ว ถึงจะไม่มียศตำแหน่ง
 อื่นเลย ก็เข้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในท้องพระโรง ญา
 เข้าเป็นการ ปรีเวท ตามธรรมเนียมได้ ถ้าผู้หนึ่งจะเป็นกรม
 ชั้นที่ไม่ต้องให้ฉายาในกรมนั้นนำเข้า ถ้าจะใคร่เสด็จออกจาก
 เวลาที่เสด็จออกท้องพระโรง ญาปรีเวทตามธรรมเนียม ก็ให้ส่ง
 ภาวักซึ่งความบังคมทูลก่อน สุขแล้วแต่ทรงพระกรุณาโปรด ๖

๑ ข้อ ๑๓ ที่ปรารถนาผู้หนึ่งผู้ใดก็ได้ ใ้ทราวยศการ
 อย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเป็นเหตุสำคัญแน่นอนแล้ว ใ้กรวย
 บังคมทูลพระกรุณาโดยเร็ว ถ้อยคดียังวังไรไว้ก็มีความผิด ๖
 อื่นๆ ถ้ากรวยบังคมทูลพระกรุณาข้อใดข้อหนึ่ง ให้เขียนจดหมาย
 ลงชื่อด้วยลายมือเป็นสำคัญ ใ้เป็นการแน่นอนเว้นแต่กรวย
 ทูลตอบในเวลาเมื่อคำรัสถาม ๖

๑ ข้อ ๑๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน โปรดให้ มีหนังสือ
 จกไว้ ในสมุดขานูซึ่งชี้แจงการที่ปรารถนาสำหรับตัวทุก ๆ นาย แล
 ใ้ใ้ช่วยคิดราชการถวายสำรับจดหมายราชการ ในข้อความที่

ให้ช่วย เคาณชิลลอร์ออฟสเทค ทุกอย่างในจำนวนนี้หนึ่ง เคาณชิลลอร์ออฟสเทค ประชุมจะปรุกษากฎีกีครั้ง แลปรีวี เคาณชิลลอร์ ให้มาช่วยปรุกษา ราชการด้วยใจโดยบัง เกลิก ออฟสเทคชิลลอร์ ต้องรทหมายควรวัว ไท้แรงซึก มีถึงกำหนด ครบปี ๑ แล้ว เกลิกออฟสเทคชิลลอร์ ทั้งนำสมุคมาญูจีน ทูลเกล้าฯ ถวาย มีจะครั้งทุกปี แลสมุคมาญูจีนให้ตั้งรักษา วัวเป็นของถาวรแก่แผ่นดินสืบไป

ฯ

ว่าด้วยกอมมิตที่ออฟปรีวีเคาน์ชิล

๑ ข้อ ๑๕ ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน จะทำลั้งให้ ปรุกษาผู้ใดหนึ่ง เป็นกอมมิตที่ลัษราชการ แลชำระความ เรือในเรือหนึ่ง ทั้งมีอำนาจเหนือศาลวั้งตั้งทุกประการ ถ้าผู้ที่ตั้งลั้งเข้ามาถึงในที่ประชุมแล้ว ให้เซร์แมนทอนใน แลผู้อื่นจะถามต่อไปก็ได้ เสมียนต้องเขียนจดหมายไว้ ทั้ง คำถามแลคำให้การทุกยั้ง

ฯ

๑ ข้อ ๑๖ ถ้าชำระได้ความจริงแล้ว ผู้ซึ่งเป็นกอมมิตที่ทุก ๆ นาย ปรุกษากฎีกี ทำสำระบบความมีลัษนา ทวงคำที่ลั้งความ ให้การเป็นใจความย่อ ๆ แลแจ้งความปรุกษาจะท่านกอมมิตที่ คิวลัทกอมมิตที่ไม่พร้อมใจ ความเห็นไม่พร้อมอย่างเดียวกันให้ทำจดหมายสำระบบให้ครุฑท้าว่านที่เห็นต่างกันนั้น แล้ว ให้จับบัลลาคำง่ายไทรจะมากจะน้อย สำระบบซึ่งมีคณเห็น ด้วยมากนั้น ต้องถึเป็นสำระบบของกอมมิตที่นั้น แต่กอมมิตที่ ที่ไม่เห็นความร่วมกัน ก็ต้องทำสำระบบตามความคิดของตน ทูลเกล้าฯ ถวายสำระบบนี้ให้ทรงทราบทั้ง ๒ ฝ่าย

ฯ

๑ ข้อ ๑๗ ถ้ากอมมิตที่ชุมนุมกันครั้งแรก จะเลิกจกให้ ผู้ใดเป็นเซร์แมน ผู้นี้จะครุฑท้าว่านเซร์แมน แลมีอำนาจว่า การกอมมิตที่ใดทุกะอย่างรณสั้นธุระ กอมมิตที่ควรวัวนั้น ถ้า สั้นธุระกอมมิตที่ครั้งนั้นแล้ว แลเซร์แมนลัษอำนาจ ถ้าพระ บาทสมเด็จพะเจ้าแผ่นดินไปรทเกล้าฯ ทั้งผู้ใดเป็นเซร์แมน ผู้นี้จะเป้นเซร์แมน มีอำนาจยกยาวไปทลทวงลา กว่า พระบาทสมเด็จพะเจ้าแผ่นดินจะให้ตั้งสืบจากอำนาจนั้น

ฯ

๑ ข้อ ๑๘ ในที่กอมมิตที่หนึ่งประชุมปรุกษาลัษราชการ แล ชำระความนั้น จะเป้นการ เบ็ดเตล็ดให้กันทั้งปวงมาตั้ง ฎุกะให้เป็นการถึย ห้ามไม่ให้ใครเข้ามาฟังก็ได้ สุกนจัวแก่ กอมมิตที่จะบังคับ แต่จะห้ามทำนเสนาบคี่ แลเคาณชิลลอร์ ออฟสเทคด้วยนั้นไม่ได้ เกลิกออฟสเทคชิลลอร์ เป้นพนักงานจก การเสมียน แลจกการหนังสือต่าง ๆ ของกอมมิตที่ ต้องตั้ง เสมียนลัษวั้งไว้ในกอมมิตที่ ๆ จะคน ๆ เสมียนซึ่งเคลิกออฟ เคาณชิลลอร์จกตั้งไว้แล้ว ต้องมาประจำตัวการรณสลดเรื่อง ห้ามไม่ให้ เกลิกออฟสเทคชิลลอร์เคาณชิลลอร์ใช้เทรเสร์เอน เว้นแต่เสมียนที่ตั้งไว้แล้ว มีเหตุมาใช้ได้

ฯ

ศักถาบาด

ปรีวีเคาน์ชิลลอร์คิวที่ปรุกษาในพระองค

๑ ข้าพระพุททเจ้า ขอกระทาลัษยานุสตัย ถวายในพระบาท สมเด็จพะเจ้าอยู่หัว สมเด็จพะพระบรมมหารุฑพาลงกรณ์ พระ รุฑจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม เพคะพระศรีวิฑนไศรย พระ พุททเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า แลผู้ซึ่งตั้งซึ่งเป้นใหญ่เป้น ประธานในสกลโลกย์ ทั้งเทพทาศซึ่งมีมหศรศักดิ์กลุฎวาท ศักสิทธิ์ ทรงทิพยฤทธิพิไลศศ มีฤทธิมีอำนาจ แลเป้นั้วลากล เมทนีฮารุฑู้อาเรน การสุจริตการทรวิต ในศวงจิตรของมนุษย์ ทั้งปวงทั่วทุกสถาน จงเป้นสักขีทิพพยานแก่ข้าพระพุททเจ้า กวีย บคี่น้พระบาทสมเด็จพะรุฑจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาไปรท เกล้าฯ ยกยั้งทั้ง ข้าพระพุททเจ้า ไว้ในที่ปรีวีเคาน์ชิลลอร์คิว ที่ปรุกษาราชการในพระองค ข้าพระพุททเจ้าจะตั้งใจสวามิภักถิ กระทาลัษยานุสตัยสาบาสตัว ถวายตามขัฉัสาบาสทั้ง ๑ ข้อ ด้วยความเคมใจจะไม่เป้นแต่สักว่าอองกวเณท

ฯ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งองคมนตรี
ในวันที่ ๔ เมษายน เนื่องในพระราชพิธีศรีสัจปานกาล

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แบบอย่างการแต่งตั้งองคมนตรียังคงเป็นไปตามเดิม ทรงแต่งตั้งองคมนตรีขึ้นใหม่ตามพระราชอัธยาศัย แต่ทั้งนี้ ทรงตั้งประเพณีไว้อย่างหนึ่ง คือในเดือนมีนาคม ให้กระทรวงมหรธาธรทำบัญชีผู้ที่ได้รับพระราชทานพานทองเครื่องยศ ในคราวพระราชพิธีฉัตรมงคลเดือนพฤศจิกายนขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงเลือกเป็นองคมนตรี แล้วจะทรงตั้งเป็นองคมนตรีในวันที่ ๔ เมษายน เนื่องในพระราชพิธีศรีสัจปานกาล (พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา)* ตลอดรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งองคมนตรีเพิ่มใหม่เป็นประจำทุกปี เป็นผลให้จำนวนองคมนตรีในรัชกาลนี้ มีถึง ๒๓๓ คน และอยู่ในตำแหน่งจนสิ้นรัชกาล

* ในเอกสารเก่า คำว่า “พิพัฒน์สัตยา” เขียนไว้หลายแบบ ทั้ง “พิพัฒน์สัตยา” หรือ “พิพัฒนสัตยา” ก็มี ส่วนคำว่า “ศรีสัจปานกาล” พบทั้งที่เขียนว่า “ศรีสัจปานกาล” และ “ศรีสัจจปานการ”

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้สภากรรมการองคมนตรีเป็นที่ประชุมตัวอย่าง
สำหรับการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเสรี

ครั้นถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยึดแบบอย่างการแต่งตั้งองคมนตรีตามแบบเดิม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีทั้งหมดในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นองคมนตรีในรัชกาลของพระองค์ แต่มีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อย คือทรงเลือกผู้ที่ไม่ได้รับพระราชทานเครื่องยศชั้นพานทองเป็นองคมนตรีด้วยองคมนตรีในรัชกาลนี้ จัดสรรเป็นสัดส่วนระหว่างพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ คือ อภิรัฐมนตรี เสนาบดี ราชเลขาธิการ พระบรมวงศานุวงศ์ เจ้าพระยา พระยา และราชครู รวมกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งองคมนตรีในการพระราชพิธีศรีสัจปานกาลในเดือนเมษายนของทุกปี จนถึงพุทธศักราช ๒๔๗๒ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนแปลงการตั้งองคมนตรีมาตั้งในการพระราชพิธีฉัตรมงคลในเดือนกุมภาพันธ์ ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นองคมนตรีจะต้องเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ และรับพระราชทานสัญญาบัตรรองมนตรีก่อน จึงจะถือว่าเป็นองคมนตรีโดยสมบูรณ์

เนื่องจากองคมนตรีมีจำนวนมากไม่สะดวกในการเรียกประชุม พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง **สภากรรมการองคมนตรี** ขึ้น ตามพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติ ปรีวีเคาน์ซิลคือที่ปรึกษาในพระองค์ จุลศักราช ๑๒๓๖ และทรงคัดเลือกองคมนตรีที่ทรงคุณวุฒิ

Handwritten signature in Thai script.

สมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันทกเจ้านิสิทภมวริบที่
เทพยปวิยมทวกรวิวิท อสิมทินพททวิระษณกร บรูษรัตนกรนิกรวม
ทกรุณกบรรมมหจักรพรวติภวสภทก ๖ ปรมินทรวรรณิกมทวกรทวิภ
บรมลอบพิกร พระปกเกล้าเจ้ากรุงสยาม

ขอประกาศแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ภาผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่จะได้พบอ่าน
คำประกาศนี้ให้ทราบว่า เภได้ตั้งให้ มหาอำมาตย์ท ๖ พระยาวรรณกรวิสุนทร
(สงวน ศศะวัต) ก.จ., ท.จ., ท.ม., ว.ม.ร.๔, ๖๖๗

ซึ่งเป็นที่รักใคร่ไว้ว่าใจจริงภเป็นสงกมนทวิ รับผิดชอบการในทภ
เพิ่มศักดิ์เกษื่นอีก ๖๖๖๖ เพื่อจะได้ช่วยเกดิกทันท่งแผ่นดินให้เป็น
คุณเป็นประโยชน์มีความเจริญสมบรม และสาษฎกรทั้งปวงให้มีความสุ
ความเจริญขึ้นโดยชอบธรรมอันที่จริงก็ทั้งอยู่ในสภักดิ์สุจริตกัญญ
กตเวทิตี ประพฤติให้ทั้งตามพระราชบัญญัติและข้อคำสั่งานทุกประการ
ทำแห่งยศที่มิใช่เป็นไปกลอดเวลาความประสงค์จริงภพระเจ้ากรุงสยาม
ปัจจุบันนี้ และตามกฎหมายข้อพระราชบัญญัติซึ่งได้ตั้งไว้สำหรับสงกมนทวิ
และรัฐมนตรีทุกประการ ขอให้มีความเจริญสุขสวัสดิ์ทุกประการ เกอญ

พระราชทาน ทิพระทิมังคสิมมหาปลาทก ณวันที่ ๔ กุมภาพันธ์
พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

สำเนาสัญญาบัตรรองคมนตรี
ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในด้านต่าง ๆ จำนวน ๔๐ คน เข้ามาเป็นกรรมการองคมนตรีเพื่อทำหน้าที่ “ประชุมปรึกษาหารือข้อราชการตามแต่จะโปรดเกล้าฯ พระราชทานลงมาให้ปรึกษา” นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริให้สภากรรมการองคมนตรีเป็นที่ประชุมตัวอย่างสำหรับการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเสรี

ตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สภากรรมการองคมนตรีได้ปฏิบัติหน้าที่และประชุมอย่างสม่ำเสมอ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงได้มีการประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นผลให้องคมนตรีและสภากรรมการองคมนตรีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองคมนตรี พุทธศักราช ๒๔๗๐ พ้นจากตำแหน่งและหน้าที่ไป

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเสด็จขึ้นครองราชย์นั้น ยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ และจะต้องเสด็จฯ ไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จึงมีการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ขึ้น มีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ทรงเป็นประธาน และพระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา) ร่วมเป็นคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีอำนาจหน้าที่ตามประกาศตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ณ วันที่ ๑๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ ดังนี้

“...โดยมีข้อตกลงว่า ในการลงนามในเอกสารราชการนั้น ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทั้งสองคนเป็นผู้ลงนาม...”

ครั้นถึงพุทธศักราช ๒๔๙๐ ได้มีประกาศแต่งตั้งอภิรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ ซึ่งมีรายละเอียดที่บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งอภิรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งสำหรับถวายคำปรึกษาในราชการแผ่นดิน”

“มาตรา ๑๐ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักรหรือด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะได้แต่งตั้งอภิรัฐมนตรีขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ถ้าพระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งหรือไม่สามารถจะทรงตั้งได้ ก็ให้คณะอภิรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินในหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทันที” และ

“มาตรา ๑๓ อภิรัฐมนตรีเป็นตำแหน่งประจำมิห้านาย เป็นผู้บริหารราชการในพระองค์ และถวายคำปรึกษาแด่พระมหากษัตริย์”

อภิรัฐมนตรีจึงเป็นทั้งที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ และเป็นคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปในขณะเดียวกัน

ต่อมา วันที่ ๒๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐ มาตรา ๑๓ ได้บัญญัติเกี่ยวกับองคมนตรีไว้ดังนี้

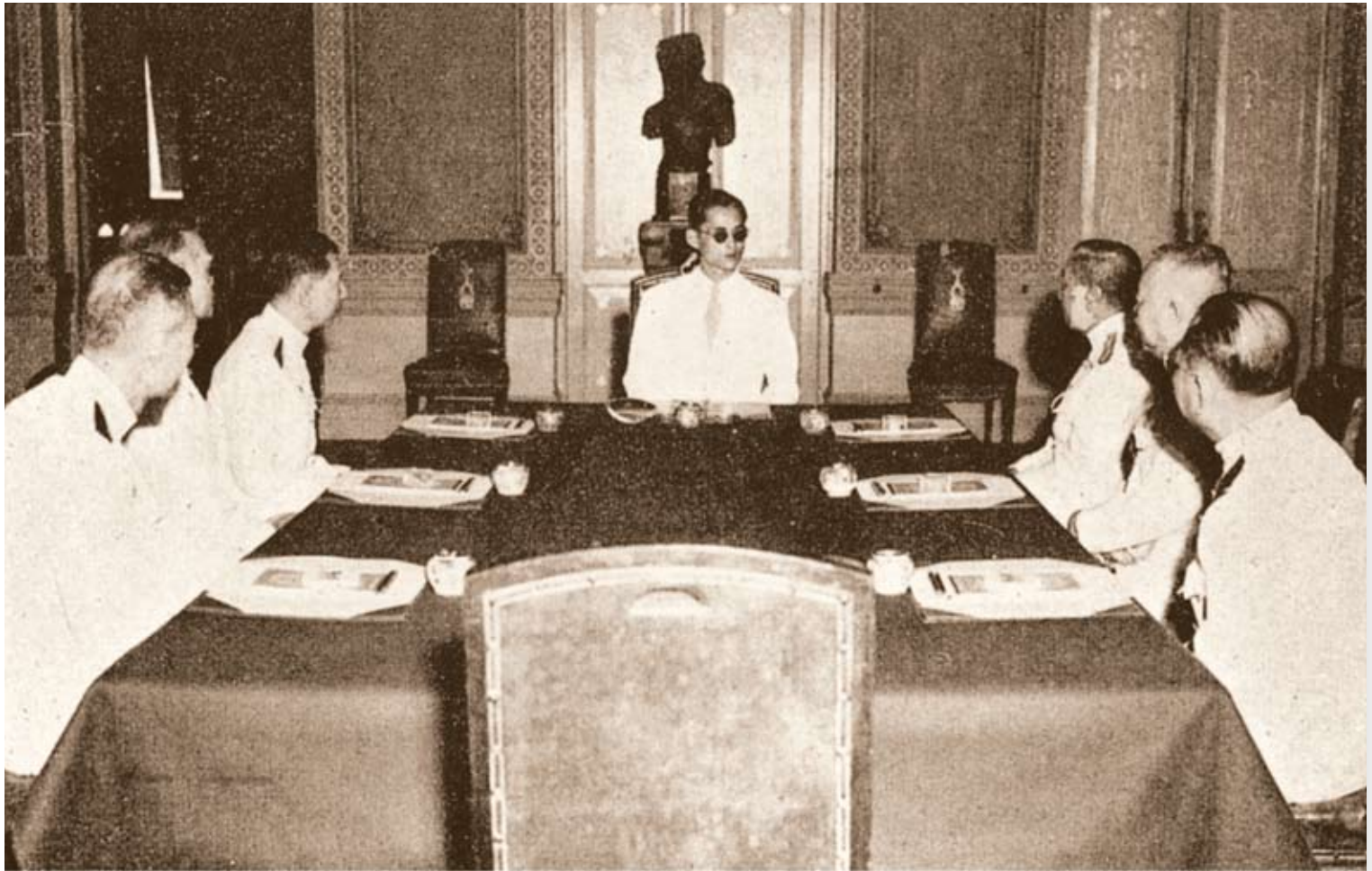
สำเนาพระบรมราชโองการประกาศแต่งตั้งประธานองคมนตรี

“พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอีกไม่มากกว่าแปดคน ประกอบเป็นคณะองคมนตรี คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้” นับเป็นรัฐธรรมนูญไทยฉบับแรกที่บัญญัติถึงคณะองคมนตรี และหน้าที่ของคณะองคมนตรี อันเป็นการวางพื้นฐานบทบาทและหน้าที่ของคณะองคมนตรีสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

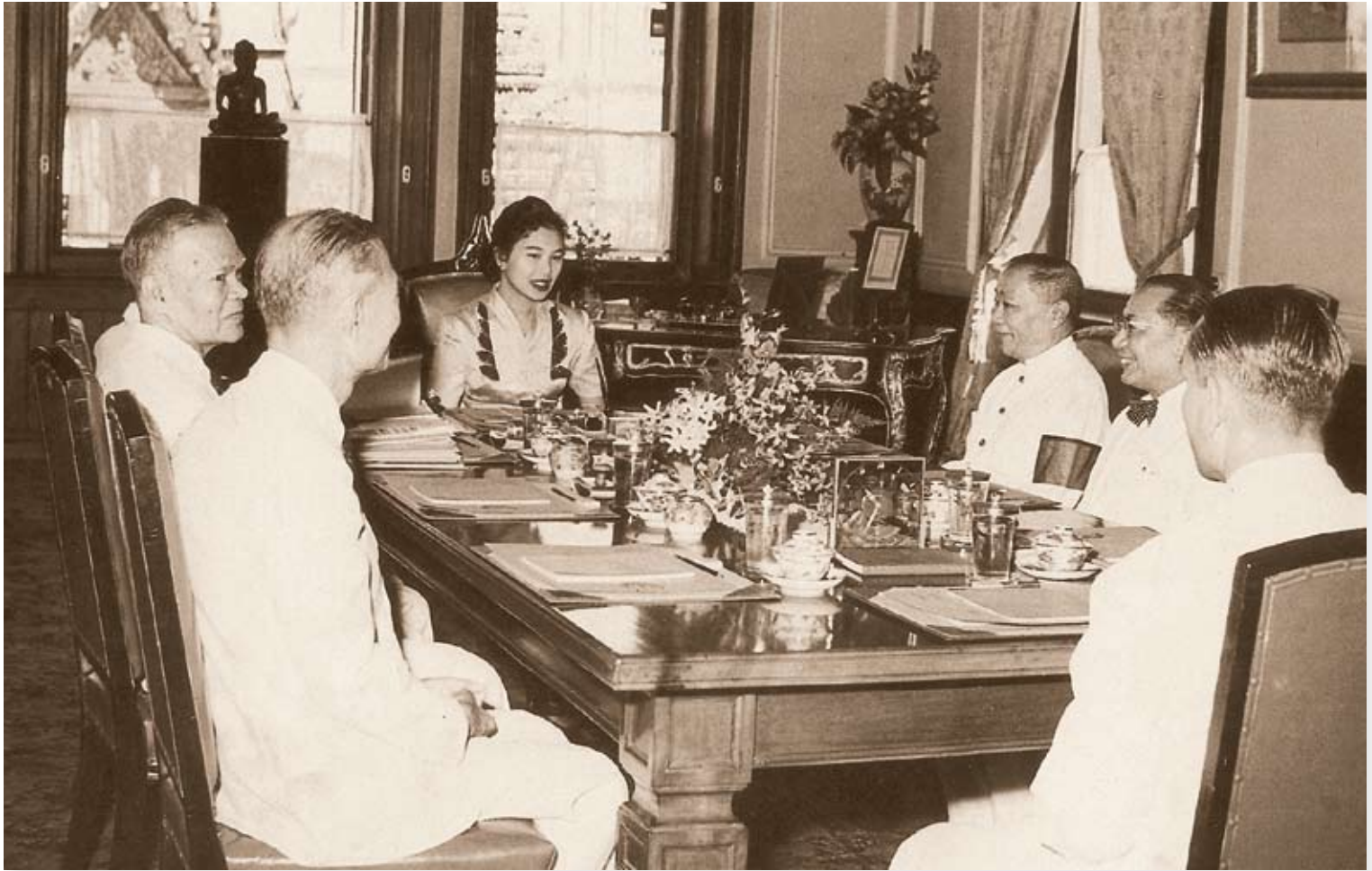

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
(ขวาไปซ้าย)
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ประธานองคมนตรี
และองคมนตรี* ได้แก่
พลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอลองกฏ
พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย
พลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล
เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)
และพระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล)
เฝ้าฯ ปฏิญาณตนเฉพาะพระพักตร์** ก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
วันอาทิตย์ ที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕

* องคมนตรีอีก ๑ คนคือ พระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา)
ขณะนั้นอยู่ที่ต่างประเทศ จึงไม่สามารถเข้าเฝ้าฯ ถวายปฏิญาณในวันนั้นได้
** ถ้อยคำและอักขรวิธีตรงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๕
(รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในขณะนั้น)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธานในการประชุมคณะองคมนตรี ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน
วันอังคาร ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๑๖
(ซ้ายไปขวา) พระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา) เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา) พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒน์ไชย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ตรงกลาง พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (ประธานองคมนตรี)
พลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล และพระยาตรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล)

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี* (พระอิสริยยศขณะนั้น) ขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในการประชุมคณะองคมนตรี ณ พระที่นั่งราชกรัณยสภา
วันพฤหัสบดี ที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๙๙**

(ซ้ายไปขวา) พระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา) เจ้าพระยาตรีธรรมิภาไชย (จิตร ณ สงขลา) สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี ประทับอยู่ตรงกลาง
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร (ประธานองคมนตรี) พระยาตรีวิสารวจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล) และหม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์

* ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เฉลิมพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๙๙

** พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย ทรงนั่งเบื้องขวาของ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินี แต่มองไม่เห็นในภาพ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการถาวร ภาระหน้าที่ของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จึงได้หมดไปโดยปริยาย แต่องคมนตรีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นมา คงปฏิบัติหน้าที่ตามเดิม

องคมนตรีที่ปฏิบัติงานกลายเป็นระยะเวลาจนถึง ๔ แผ่นดิน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ จนถึงรัชกาลปัจจุบัน มีดังนี้

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์
กรมพระยาชัยนาทนเรนทร

๒. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต
กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร

๓. พลเอก พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอลองกู่
กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์

๔. เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ
(จิตร ณ สงขลา)

๕. พระยามานวราชเสวี
(ปลอด ณ สงขลา)

มีชื่อที่น่าสังเกตคือ แม้ว่าคณะองคมนตรีปัจจุบันจะมีรากเหง้ามาจากคณะที่ปรึกษาในพระองค์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เรียกว่า “ปรีวีเคาน์ซิล” (THE PRIVY COUNCIL) ซึ่งทรงรับแบบอย่างมาจากประเทศอังกฤษอีกทอดหนึ่ง แต่เมื่อถึงรัชกาลปัจจุบัน โครงสร้างและหน้าที่ของคณะองคมนตรีประเทศไทย เปลี่ยนไปจากโครงสร้างและหน้าที่ของคณะองคมนตรีไทยแต่ดั้งเดิมและของประเทศอังกฤษโดยสิ้นเชิง คณะองคมนตรีของไทยในปัจจุบันนั้น พระมหากษัตริย์ทรงเลือก และทรงแต่งตั้งด้วยพระองค์เองทุกคน มีหน้าที่บัญญัติไว้ชัดเจนตามรัฐธรรมนูญ ส่วนประเทศอังกฤษ (ENGLAND) ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักร (THE UNITED KINGDOM หรือ UK) นั้น พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งองคมนตรีโดยคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีจากบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในวงราชการ วงการศาสนา หรือวงการการเมือง เช่น ผู้พิพากษาระดับสูง สมเด็จพระสังฆราช รัฐมนตรี เป็นต้น ทั้งที่อยู่ในตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้ว โดยไม่จำกัดจำนวน ปัจจุบัน สหราชอาณาจักรมีองคมนตรีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๕๐๐ คน โดยดำรงตำแหน่งชั่วคราว และมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับพิธีการต่าง ๆ เช่น ลงนามในประกาศพระบรมราชโองการการขึ้นเสวยราชสมบัติของพระประมุขของประเทศพระองค์ใหม่ การอภิเษกสมรสของพระประมุขของประเทศ การเปิดและปิดสมัยประชุมรัฐสภา การยุบสภา เป็นต้น ทั้งนี้ คณะองคมนตรีของสหราชอาณาจักรในปัจจุบันมีบทบาทไม่มากนัก

รายพระนามและรายนามอดีตประธานองคมนตรีในรัชกาลปัจจุบัน

๑. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต
(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร
เมื่อ ๘ พฤษภาคม ๒๔๙๓)

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑๘ มิถุนายน ๒๔๙๒ - ๒๕ มีนาคม ๒๔๙๓

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
จนถึงวันที่กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี
เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการถาวร

ครั้งที่ ๒

๔ มิถุนายน ๒๔๙๓ - ๑๒ มีนาคม ๒๔๙๔

ทรงดำรงตำแหน่งแทน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระชัยนาทนเรนทร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ
ไปรับการถวายการรักษาพระวรกายที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และเมื่อ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระชัยนาทนเรนทรสิ้นพระชนม์ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ครั้งที่ ๓

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๙๕ ซึ่งประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
และทรงดำรงตำแหน่งจนถึงวันที่คณะปฏิวัติ (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์) ยกเลิกรัฐธรรมนูญ
ฉบับดังกล่าว

ครั้งที่ ๔

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๐๒

ทรงดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน อย่างเป็นทางการ

ครั้งที่ ๕

๘ มิถุนายน - ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๒

ทรงกลับมาดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ กลับจากการเยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อีกครั้ง ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อย่างเป็นทางการ

ครั้งที่ ๖

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๒ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ทรงกลับมาดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ กลับจากการเยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๗

๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ (จอมพล ถนอม กิตติขจร)

ครั้งที่ ๘

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๘ กันยายน ๒๕๑๗

ทรงดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และทรงดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีจนถึงวันที่สิ้นพระชนม์ (ทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรี ๒๕ มี.ค. - ๔ มิ.ย. ๑๙๗๓)

๒. พลเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์ กรมขุนชัยนาทนเรนทร (ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระชัยนาทนเรนทร เมื่อ ๘ พฤษภาคม ๒๔๙๓ และเป็น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร เมื่อ ๒๘ มกราคม ๒๔๙๕)

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

๒๕ มีนาคม - ๔ มิถุนายน ๒๔๙๓

ทรงดำรงตำแหน่งแทน พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต ซึ่งกราบถวายบังคมลาออก และทรงดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีจนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในช่วงเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปรับการถวายการรักษาพระวรกายที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (สิ้นพระชนม์เมื่อ ๗ มี.ค. ๙๔ ขณะทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์)

๓. พลเอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอลองกฎ

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์
เมื่อ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๕)

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

๑๓ มีนาคม - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒

แทน พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และทรงดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีจนถึงวันที่
รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร (จอมพล ป. พิบูลสงคราม)

(ทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรี ๑๘ มิ.ย. ๙๒ - ๑๓ มี.ค. ๙๔ และ ๘ เม.ย. - ๑๙ ธ.ค. ๙๕)

๔. เจ้าพระยาตรีธรรมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๒๗ พฤษภาคม - ๘ มิถุนายน ๒๕๐๖

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีชั่วคราว ในช่วงเวลาที่ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีนอย่างเป็นทางการ

ครั้งที่ ๒

๙ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๖

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีชั่วคราว ในช่วงเวลาที่ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อย่างเป็นทางการ

(ดำรงตำแหน่งองคมนตรี ๘ เม.ย. ๙๕ - ๒๐ ต.ค. ๐๑, ๒๔ ก.พ. ๐๒ - ๒๗ พ.ค. ๐๖, ๘ มิ.ย. - ๙ ก.ค. ๐๖, ๑๔ ก.ค. ๐๖ - ๒๐ มิ.ย. ๑๑, ๓๑ ก.ค. ๑๑ - ๑๗ พ.ย. ๑๔, และ ๑๕ ธ.ค. ๑๕ - ๗ ต.ค. ๑๗)

๕. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

๒๔ มีนาคม - ๘ กันยายน ๒๕๑๘

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

(ดำรงตำแหน่งองคมนตรี ๒๔ เม.ย. ๙๖ - ๒๐ ต.ค. ๐๑, ๒๔ ก.พ. ๐๒ - ๒๐ มิ.ย. ๑๑,
๓๑ ก.ค. ๑๑ - ๑๗ พ.ย. ๑๔ และ ๑๕ ธ.ค. ๑๕ - ๗ ต.ค. ๑๗)

๖. นายสัญญา ธรรมศักดิ์

ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี

๕ ธันวาคม ๒๕๑๘ - ๔ กันยายน ๒๕๔๑

ดำรงตำแหน่งแทน หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ ซึ่งถึงแก่อสัญกรรม

และดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรีจนถึงวันที่กราบถวายบังคมลาออก เนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์

(ดำรงตำแหน่งองคมนตรี ๑๘ - ๒๐ มิ.ย. ๑๑, ๓๑ ก.ค. ๑๑ - ๑๗ พ.ย. ๑๔,

๑๕ ธ.ค. ๑๕ - ๑๔ ต.ค. ๑๖, ๒๖ มี.ค. - ๕ ธ.ค. ๑๘ และ ๔ ก.ย. ๔๑ - ๖ ม.ค. ๔๕)

รายพระนามและรายนามอดีตองคมนตรีในรัชกาลปัจจุบัน

๑. พลโท พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอลองกฎ

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศ พลเอก เมื่อ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๓ และให้สถาปนาขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์ เมื่อ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๕)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๒ - ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๔

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรี (๑๓ มี.ค. - ๒๙ พ.ย. ๔๔) แทน พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ครั้งที่ ๒

๘ เมษายน - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๕

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่สิ้นพระชนม์

๒. พระยามานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑๘ มิถุนายน ๒๔๙๒ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร

ครั้งที่ ๒

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๙๕ ซึ่งประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒
จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๓

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว
จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑
แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๔

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑
จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๕

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้
ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

๓. พลเอก อุดุล อุดุลเดชจรัส

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๑๘ มิถุนายน ๒๔๙๒ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒

และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร

๔. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร เมื่อ ๘ พฤษภาคม ๒๔๙๓)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๕ มีนาคม - ๔ มิถุนายน ๒๔๙๓

ทรงดำรงตำแหน่งเมื่อกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรี แทน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระชัยนาทนเรนทร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี ๑๘ มิ.ย. ๙๒ - ๒๕ มี.ค. ๙๓, ๔ มิ.ย. ๙๓ - ๑๒ มี.ค. ๙๔, ๘ เม.ย. ๙๕ - ๒๐ ต.ค. ๐๑, ๒๔ ก.พ. ๐๒ - ๒๗ พ.ค. ๐๖, ๘ มิ.ย. - ๙ ก.ค. ๐๖, ๑๔ ก.ค. ๐๖ - ๒๐ มิ.ย. ๑๑, ๓๐ ก.ค. ๑๑ - ๑๗ พ.ย. ๑๔ และ ๑๕ ธ.ค. ๑๕ - ๘ ก.ย. ๑๗)

๕. พลเอก หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิตติยากร

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล

เมื่อ ๘ พฤษภาคม ๒๔๙๓ และ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ เมื่อ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๕)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑ พฤษภาคม ๒๔๙๓ - ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๔

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒

จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะรัฐประหาร

ครั้งที่ ๒

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๖

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๕ แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๙๕ ซึ่งประกาศใช้แทนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒

และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่สิ้นพระชนม์

๖. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิวัฒนไชย

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๒ สิงหาคม ๒๕๐๓

ทรงดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติ ประกาศใช้ชั่วคราว และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่สิ้นพระชนม์

๗. เจ้าพระยาศรีธรรมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๐๖

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว (๒๗ พ.ค. - ๘ มิ.ย. ๐๖) ในช่วงเวลาที่เสด็จฯ เยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีนอย่างเป็นทางการ

ครั้งที่ ๓

๘ มิถุนายน - ๙ กรกฎาคม ๒๕๐๖

กลับมาดำรงตำแหน่งองคมนตรี เมื่อเสด็จฯ กลับจากการเยือนประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐจีน จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราวอีกครั้ง (๙ - ๑๔ ก.ค. ๐๖) ในช่วงเวลาที่เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์อย่างเป็นทางการ

ครั้งที่ ๔

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๐๖ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

กลับมาดำรงตำแหน่งองคมนตรี เมื่อเสด็จฯ กลับจากการเยือนสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๕

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๖

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

๘. พระยาศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๘ เมษายน ๒๔๙๕ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๕

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พ้นจากตำแหน่ง ตามที่นายกรัฐมนตรี (จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์) ได้ขอพระราชทานไปรับราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี (ถึงแก่อสัญกรรม เมื่อ ๒๓ มี.ค. ๑๑)

๙. หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๒๔ เมษายน ๒๔๙๖ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งซ่อมองคมนตรีขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๓

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๔

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

(ดำรงตำแหน่งประธานองคมนตรี ๒๔ มี.ค. - ๘ ก.ย. ๑๘)

๑๐. พลเอก หลวงเสนาณรงค์ (ศักดิ์ เสนาณรงค์)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๑๔ - ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๕ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๑. พระยาปริรักษ์เวชชการ (ปริรักษ์ ติตติรานนท์)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๒ พฤษภาคม ๒๕๐๐ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๖ มีนาคม ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๒. นายศรีเสนา สมบัติศิริ

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๒๑ มีนาคม - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๓

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๔

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

ครั้งที่ ๕

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๖ กรกฎาคม ๒๕๒๕

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๓. พลเอก หลวงกัมปนาทเสนยากร (กำป็น อุตระวงษ์)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๓ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๒

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๓

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่มีการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

๑๔. พลเอก หลวงสุรณรงค์ (จางไชย โชติกลเสถียร)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๗ กรกฎาคม ๒๕๐๗ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๒

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๓

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

ครั้งที่ ๔

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๘ มกราคม ๒๕๒๙

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๕. พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์

(หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น หม่อมทวีวงศ์ถวัลย์ศักดิ์ เมื่อ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๔๗๒)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๒

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๓

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๖. นายสัญญา ธรรมศักดิ์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑๘ - ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๐๒

ครั้งที่ ๒

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๓

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

ดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี (เป็นนายกรัฐมนตรี ๒ สมัย คือ สมัยที่ ๑ ตั้งแต่ ๑๔ ต.ค. ๑๖ - ๒๒ พ.ค. ๑๗ และสมัยที่ ๒ ตั้งแต่ ๒๗ พ.ค. ๑๗ - ๑๔ ก.พ. ๑๘)

ครั้งที่ ๔

๒๒ มีนาคม - ๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗

จนถึงวันที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรี (๕ ธ.ค. ๑๘ - ๔ ก.ย. ๔๑)

แทน หม่อมหลวงเดช สนิทวงศ์ ซึ่งถึงแก่อสัญกรรม

ครั้งที่ ๕

๔ กันยายน ๒๕๔๑ - ๖ มกราคม ๒๕๔๕

ดำรงตำแหน่งเมื่อพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากตำแหน่งประธานองคมนตรี

และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๗. หม่อมเจ้าวงศานุวัตร เทวกุล

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

ครั้งที่ ๑

๑ - ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

ทรงดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ จนถึงวันที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ

ครั้งที่ ๒

๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ - ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ทรงดำรงตำแหน่งตามธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ ซึ่งคณะปฏิวัติประกาศใช้ชั่วคราว จนถึงวันที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕

ครั้งที่ ๓

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงชีพิตักษัย

๑๘. นายประกอบ หุตะสิงห์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๗

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๑๙. พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานยศ พลตำรวจเอก เมื่อ ๘ กันยายน ๒๕๓๙)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๖ กันยายน ๒๕๔๑

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๐. นายจันทา บุญยาคม

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๑. หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์

(ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ
เมื่อ ๒๙ มีนาคม ๒๕๓๗)

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๓ ตุลาคม ๒๕๓๖

ทรงดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และทรงดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงชีพิตักษัย

๒๒. นายกิตติ สีहनพนธ์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๒๔ มกราคม ๒๕๒๗

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๓. นายจรูญพันธุ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๔

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗
และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๔. หม่อมหลวงจिरายุ นพวงศ์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๖ มีนาคม ๒๕๑๘ - ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

ดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๕. พลเอก สำราญ แพทยกุล

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๘ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๙

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๖. นายกัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๑๘ เมษายน ๒๕๒๒ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๙

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๗. นายจิตติ ดิงศักดิ์ทิพย์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๓ มีนาคม ๒๕๒๗ - ๓ มีนาคม ๒๕๓๘

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๘. นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ - ๒๙ กันยายน ๒๕๔๙

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๒๙. หม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ กิติยากร

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๙ เมษายน ๒๕๓๕ - ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๓๐. หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๓ ตุลาคม ๒๕๓๘ - ๗ เมษายน ๒๕๔๙

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๘ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๓๑. นายศักดา โมกขมรรคกุล

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๖ มกราคม ๒๕๔๒ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

๓๒. นายสันติ ทักราล

ดำรงตำแหน่งองคมนตรี

๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘ - ๒๗ เมษายน ๒๕๕๔

ดำรงตำแหน่งโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นเป็นการสมควรแต่งตั้งองคมนตรีเพิ่มขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงวันที่ถึงแก่อสัญกรรม

ภาพถ่ายคณะองคมนตรีและภริยา ณ ลานพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง วันจันทร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๐
 แฉวยีน (ซ้ายไปขวา) นายเชาวน์ ฅศีลวันต์ พลเอก ส่ำราญ แพทยกุล นายกิตติ ลีหนนทน์
 หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์* นายประกอบ หุตะสิงห์ นายศรีเสนา สมบัติศิริ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ (ประธานองคมนตรี)
 พลเอก หลวงสุธรรมรงค์ (ธงไชย โชติกเสถียร) พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ ลิทธิสุนทร** นายจินตา บุญยอาคม
 หม่อมเจ้าวงศานุวัตร เทวกุล นายจรรยาพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์
 แฉวนั่ง (ซ้ายไปขวา) คุณหญิงไชศรี ฅศีลวันต์ คุณหญิงสำหรั แพทยกุล คุณหญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา***
 หม่อมประพาล จักรพันธ์ คุณหญิงชวนชื่น หุตะสิงห์*** ท่านผู้หญิงพวง ธรรมศักดิ์ ท่านผู้หญิงสุธรรมรงค์ (จรรยา โชติกเสถียร)
 คุณหญิงเนืองสนิท ลิทธิสุนทร*** คุณหญิงสุกรี บุญยอาคม คุณหญิงอรอวล อิศรางกูร ณ อยุธยา***

* อีสริยคณณะนั้น

** ยคณณะนั้น

*** คำนำนานามคณณะนั้น

ภาพถ่ายคณะองคมนตรีและภริยา ณ ลานพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง วันพฤหัสบดี ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕
 แฉวยีน (ซ้ายไปขวา) นายจรัส เขมะจารุ นายพลากร สุวรรณรัฐ นายศักดา โมกขมรรคกุล พลอากาศตรี กำธน สินธวานนท์*
 พลเรือตรี หม่อมหลวงอัคนี ปราโมช* นายธานินทร์ กรัยวิเชียร นายเชาวน์ ฌศิลาวันต์ หม่อมราชวงศ์อดุลกิติ์ กิติยากร นายอำพล เสนาณรงค์
 พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล นายเกษม วัฒนชัย นายสวัสดิ์ วัฒนยากร
 แฉวนั่ง (ซ้ายไปขวา) คุณหญิงทัศนียา สุวรรณรัฐ** คุณหญิงลำราย โมกขมรรคกุล ท่านผู้หญิงพึงใจ สินธวานนท์
 ท่านผู้หญิงวราพร ปราโมช ณ อยุธยา ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์
 พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (ประธานองคมนตรี) นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา พันตำรวจเอกหญิง ท่านผู้หญิงวงศ์พรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
 ท่านผู้หญิงธิดา เศวตศิลา พันเอกหญิง คุณหญิงวิมล กุลละวณิชย์ คุณหญิงขวัญฤตา เทวกุล ณ อยุธยา
 นางรัชนีวรรณ วัฒนชัย** คุณหญิงปานจิตต์ วัฒนยากร

* ยศขณะนั้น

** คำนำนานามขณะนั้น

บทที่ ๒

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐

หน้าที่ของคณะกรรมการ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่
ของประธานองคมนตรีและองคมนตรีไว้อย่างชัดเจน
เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเบื้องต้น
อาจกล่าวได้โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ประทับที่โต๊ะประชุมคณะกรรมการเป็นปฐมฤกษ์
และพระราชทานพระราชดำริแก่คณะกรรมการ
ในวันเสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคารทำเนียบองคมนตรี
วันอังคาร ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๗

๑. พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและ
ทรงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน
องคมนตรีคนหนึ่งและองคมนตรีอื่น
อีกไม่เกินสิบแปดคนประกอบเป็นคณะ
องคมนตรี (มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง) การ
เลือกและแต่งตั้งองคมนตรี หรือการให้
องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งนั้น ให้เป็น
ไปตามพระราชอัธยาศัย (มาตรา ๑๓
วรรคหนึ่ง) ประธานองคมนตรีเป็นผู้
ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

แต่งตั้งองคมนตรี หรือให้องคมนตรีอื่น
พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา ๑๓ วรรคสาม)
ส่วนการแต่งตั้งประธานองคมนตรีหรือให้
ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง
นั้น ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนอง
พระบรมราชโองการ (มาตรา ๑๓
วรรคสอง)

๒. ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งองคมนตรีต้อง
ไม่ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ คือ สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ (มาตรา ๑๔)

๓. เมื่อบุคคลใดได้รับพระราชทานพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรีแล้ว ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรี ต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ” (มาตรา ๑๕)

องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง (มาตรา ๑๖)

๔. คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๒ วรรคสอง)

๕. ในกรณีที่พระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม และมีได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ ตามมาตรา ๑๘ กัตติ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่นใดกัตติ ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบต่อไป (มาตรา ๑๙)

ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีเป็นหรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราว ในระหว่างนี้ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีไม่ได้ กรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่ง

คณะองคมนตรีมีหน้าที่
ถวายความเห็นต่อ
พระมหากษัตริย์
ในพระราชกรณียกิจทั้งปวง
ที่พระมหากษัตริย์
ทรงปรึกษา
และมีหน้าที่อื่น
ตามที่บัญญัติ
ในรัฐธรรมนูญ

ขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราว (มาตรา ๒๐)

ประธานองคมนตรีหรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภา ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (มาตรา ๒๑)

๖. เมื่อพระมหากษัตริย์มีพระราชดำริประการใดเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้คณะองคมนตรีจัดทำร่างกฎหมายเพียรบาลฉบับแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัย เมื่อทรงเห็นชอบและทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ให้ประธานองคมนตรีดำเนินการแจ้งประธานรัฐสภา เพื่อให้ประธานรัฐสภาแจ้งให้รัฐสภาทราบ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ (มาตรา ๒๒)

๗. ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง และพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ตามกฎหมายเพียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ แล้ว ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบและให้เรียกประชุมรัฐสภาเพื่อ

รับทราบ และให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญพระรัชทายาทขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป และประกาศให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน (มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง)

๘. ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง โดยที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ต่อคณะรัฐมนตรี และให้คณะรัฐมนตรีเสนอต่อรัฐสภา เพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ เมื่อรัฐสภาเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป และประกาศให้ประชาชนทราบ (มาตรา ๒๓ วรรคสอง)

๙. ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศอัญเชิญพระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ หากมิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ หรือทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้แล้ว แต่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองคมนตรีเป็นหรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราว แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ประธานองคมนตรี
หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็น
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ตามมาตรา ๑๘
หรือมาตรา ๑๙
ต้องปฏิญาณตน
ในที่ประชุมรัฐสภา
ก่อนเข้ารับหน้าที่
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
(มาตรา ๒๑)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้คณะองคมนตรีเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
วันศุกร์ ที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๖

ไว้แล้วหรือระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์อยู่แล้ว ก็ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นเป็นต่อไปจนกว่าจะได้ประกาศอัญเชิญพระรัชทายาทหรือองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ ในระหว่างนี้ ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีไม่ได้ กรณีเช่นนี้ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่ง

ขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีเป็นการชั่วคราว (มาตรา ๒๔)

๑๐. ในกรณีที่คณะองคมนตรีจะต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา หรือเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ หรือประธานองคมนตรีจะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นหรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และอยู่ในระหว่างที่ไม่มีประธานองคมนตรี

หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้องคมนตรีที่เหลืออยู่เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ประธานองคมนตรีหรือปฏิบัติหน้าที่เป็นหรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นการชั่วคราว แล้วแต่กรณี (มาตรา ๒๕)

งานที่คณะองคมนตรี ปฏิบัติถวายเป็นประจำ

นอกเหนือจากงานในหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแล้ว ในทางปฏิบัติ งานที่คณะองคมนตรีปฏิบัติถวาย ยังมีอีกหลายด้านด้วยกัน อาทิ

๑. พิจารณาและถวายความเห็นประกอบร่างกฎหมายทั้งปวงที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอพระราชทานทรงลงพระปรมาภิไธย

๒. พิจารณาและถวายความเห็นประกอบเรื่องที่ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอพระราชทานโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือให้พ้นจากตำแหน่ง ของข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ในตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี หรือเทียบเท่า และตำแหน่งบางตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด

๓. พิจารณาและถวายความเห็นประกอบเรื่องที่นักโทษหรือผู้มีประโยชน์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะองคมนตรีเฝ้าฯ เป็นกรส่วนพระองค์
ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ชั้น ๑๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันจันทร์ ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

เกี่ยวข้องกับทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทาน
อภัยโทษ ภายหลังจากที่รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงยุติธรรมถวายความเห็นแล้ว

๔. พิจารณาและถวายความเห็น
ประกอบเรื่องที่ราชกรทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา
ขอพระราชทานความเป็นธรรมบางเรื่อง
ตามที่สำนักราชเลขาธิการขอให้พิจารณา

๕. ถวายความเห็นสนองพระราชกระแส
เรื่องอื่น ๆ ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๖. ปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนพระองค์ใน
งานที่เป็นทางการ ตามที่ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีเป็นผู้แทน
พระองค์ไปในการบำเพ็ญพระราชกุศล
เนื่องในวันมาฆบูชา อาสาฬหบูชา และ
วิสาขบูชา ไปมอบถ้วยรางวัลพระราชทาน
ในการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ เป็นต้น

๗. ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับพระราช
กรณียกิจส่วนพระองค์ ตามที่ได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรี
เชิญพวงมาลาหลวงและพวงมาลาของ
พระบรมวงศ์ ไปวางที่หน้าโกศหรือหีบศพ
เชิญดอกไม้หรือสิ่งของพระราชทาน
ไปมอบแก่บุคคลในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

๘. ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานของ
มูลนิธิอานันทมหิดล ตามที่ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งองคมนตรีทุกคน
เป็นกรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

๙. ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงาน
มูลนิธิต่าง ๆ และดูแลโครงการต่าง ๆ
ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
องคมนตรีบางคนเป็นกรรมการมูลนิธิ
ชัยพัฒนา บางคนดูแลโครงการหลวง
บางคนดูแลโครงการอันเนื่องมาจากพระ
ราชดำริ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโครงการด้านการ
เกษตร การชลประทาน การพัฒนาชนบท
และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๑๐. ปฏิบัติงานสนองพระราชกระแส
ทุกเรื่องตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและหลากหลาย

๑๑. ฝ่าฯ ตามตำแหน่งหน้าที่ในงาน
พระราชพิธี รัฐพิธี และในโอกาสต่าง ๆ
เช่น ฝ่าฯ ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนม
พรรษา ฝ่าฯ ในโอกาสที่สถาบัน องค์กร
สมาคมต่างประเทศ ทูลเกล้าฯ ถวาย
ปริญญาบัตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
และรางวัลต่าง ๆ เป็นต้น

ภารกิจโดยรวมที่คณะองคมนตรี
ปฏิบัติถวายเป็นประจำนั้น อาจกล่าวได้
ว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารราชการ
แผ่นดิน เป็นงานกลั่นกรองการทรงงาน
ด้านต่าง ๆ ในเบื้องต้นถวายประกอบพระ
บรมราชวินิจฉัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ
มูลนิธิและโครงการต่าง ๆ เป็นงานบริหาร
จัดการหรือดูแลกิจการต่างพระเนตร

พระกรรม สำหรับในด้านการปฏิบัติงาน
ผู้แทนพระองค์หรือสนองพระราชกระแส
เฉพาะเรื่องนั้น เป็นการแบ่งเบาพระราช
ภาระน้อยใหญ่ของพระองค์ลงส่วนหนึ่ง

๙ ๙ ๙

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะองคมนตรีฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์
ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ชั้น ๑๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันจันทร์ ที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๔

บทที่ ๓

รวมบทความของ
องคมนตรีคณะปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของปวงชนชาวสยาม

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
ประธานองคมนตรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
อันเป็นโบราณมงคลนพรัตน์ราชวราภรณ์ แก่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑

คณะองคมนตรีมีความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ว่า
ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
องคมนตรีจะทำหนังสือทูลเกล้าฯ ถวาย
คือหนังสือเรื่อง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับคณะองคมนตรี”
ในหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะประกอบด้วยสาระสำคัญต่าง ๆ แล้ว
องคมนตรีแต่ละคนจะเขียนถึงความรู้สึกประทับใจ
ในการทำงานสนองพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ผู้เขียนขอเรียนว่า การกล่าวถึงพระเมตตาและพระมหากรุณา
ที่แผ่ไพศาลนั้นมีมากมายเหลือคณานับ เป็นที่ประทับใจของปวงชน
ชาวสยามทั่วกัน จะเขียนให้ครบถ้วนไม่ได้ ผู้เขียนจะเขียนบางเรื่อง
ที่เห็นว่าควรจะปรากฏในหนังสือเล่มนี้เท่านั้น

ขอเริ่มดังนี้

“ไม่เพียงแต่ ‘คน’ เท่านั้น
ที่ได้รับพระราชทาน
พระเมตตา
พระมหากรุณา
และน้ำพระราชหฤทัย
ที่ทรงห่วงใยจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
‘สัตว์ ภูเขาสัตว์ วัตถุ ล้อม ฯลฯ’
ก็ได้รับพระราชทาน
พระมหากรุณา
เช่นเดียวกัน”

ผู้เขียนและชาวสยามทุกคนต่างก็มี
บุญวาสนา มีโชคดีเท่าเทียมกัน ที่ประเทศ
ไทยของเรามีพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณ
อันประเสริฐพระองค์นี้ ผู้เขียนมีโอกาส
ทำงานถวายเป็นครั้งคราว ตั้งแต่ได้รับ
พระราชทานพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งให้เป็นราชองครักษ์เวร เมื่อ ๑๔
เมษายน ๒๕๑๒ และขออนุญาตใช้คำว่า
“รับใช้บ่อยขึ้น” ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗
คือ ตั้งแต่ผู้เขียนดำรงตำแหน่งแม่ทัพ
ภาคที่ ๒ จนกระทั่งเป็นนายกรัฐมนตรี
จวบจนปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการใน
พระราชพิธีบรมราชาภิเษก ๕ พฤษภาคม
๒๕๕๓ ว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**
นับแต่วันนั้นถึงวันนี้ พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่นในพระปฐม
บรมราชโองการมาโดยตลอด ทรงยัง
ประโยชน์สุขและความร่มเย็นให้บังเกิด
แก่ราษฎร เป็นไปตามพระราชปณิธาน
ดังที่ตั้งพระราชหฤทัย

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงยึดมั่นถ้อยมั่นในพระปฐมบรมราช
โองการ ในการทรงครองแผ่นดิน “เพื่อ
ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

เป็นผลประจักษ์ชัดว่า ประชาชนของ
พระองค์มีความปลื้มปิติโสมนัสอย่างยิ่ง
ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น มีความ
ผาสุกมากขึ้น คนในชนบทมีความรู้
ความเข้าใจในการทำมาหาเลี้ยงชีพดีขึ้น
มีรายได้เพิ่มขึ้น เข้าใจใช้ชีวิตอย่าง
“พอเพียง” ประชาชนสำนึกตัวเองว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
สิ่งใด พระราชทานเพื่ออะไร พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นที่รักเคารพและ
บูชาของประชาชนชาวสยามทุกหมู่เหล่า
และประชาชนทราบดีว่า การทรงเสียสละ
พระราชกิจส่วนพระองค์เพื่อความผาสุก
ของประชาชน คือ “ความสุขพระราชหฤทัย”
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ไม่เพียงแต่ “คน” เท่านั้น ที่ได้รับ
พระราชทานพระเมตตา พระมหากรุณา
และน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “สัตว์ ภูเขาสัตว์
วัตถุ ล้อม ฯลฯ” ก็ได้รับพระราชทาน
พระมหากรุณาเช่นเดียวกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสน
พระราชหฤทัยในทุกเรื่อง ที่มีผลกระทบ
ต่อชีวิตของประชาชน ที่มีผลกระทบต่อ
ประเทศ ได้พระราชทานพระราชดำริ
และพระราชดำรัสแนะนำเจ้าหน้าที่
ให้ลองไปปฏิบัติ ทรงรับความคิดเห็น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรโครงการพัฒนาตามพระราชดำริขุนยวม
บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอกุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
วันศุกร์ ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทอดพระเนตรแผนที่ภูมิประเทศ
โครงการพัฒนาตามพระราชดำริชุมชนยวม
บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม
จังหวัดแม่ฮ่องสอน
วันศุกร์ ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔

ข้อเสนอของเจ้าหน้าที่ ทรงร่วมพิจารณา
และมีพระบรมราชวินิจฉัยแก้ไขให้นำไป
ใช้ได้ ทั้งทรงใส่พระราชหฤทัยและทรง
ติดตามผลงานเป็นเนืองนิจ

นอกจาก “ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม”
แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังมี
พระราชหฤทัยอันประเสริฐ เปี่ยมด้วย
พระเมตตาและพระมหากรุณา ในรอบ
๒๔ ชั่วโมง เว้นแต่เวลาเสวยและทรง
พระบรรทม เวลาที่เหลือจะทรงปฏิบัติ

พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อประโยชน์สุข
ของราษฎร ทรงพระราชดำริ ทรงวางแผน
ที่จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อราษฎร
ในขณะเดียวกัน พสกนิกรชาวสยาม
ทั่วราชอาณาจักรล้วนตระหนักเสมอว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เหน็ดเหนื่อย แต่ทุกคนก็คิดและหวังว่า
การทรงงานหนักเพื่อราษฎรนั้น จะทำให้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเบิกบาน
พระราชหฤทัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี
ความรู้ ความเข้าใจพระราชหฤทัยในแขนง
วิชาต่าง ๆ แทบทุกแขนง ทรงศึกษาด้วย
พระองค์เอง ทรงแนะนำและทรงสนทนากับ
ผู้เข้าเฝ้าฯ ได้ดีและเป็นประโยชน์
อย่างยิ่งต่อชาติบ้านเมือง ยิ่งกว่านั้น
ยังพระราชทานกำลังใจแก่ข้าราชการ
และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่
นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณยิ่งใหญ่
และเป็นความซาบซึ้งในน้ำพระราชหฤทัย
ที่ทุกคนได้รับพระราชทาน การทรงวาง
พระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในการทรงปฏิบัติพระราชกิจต่าง ๆ เป็น
สิ่งดงามประเสริฐยิ่ง ทรงเป็น **“ต้นแบบ
ของแผ่นดิน”**

คนไทยปวงชนชาวสยามทั่วหน้ารู้สึก
ประทับใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างไร ผู้เขียนซึ่งเป็น ๑ ในจำนวน ๖๕ ล้านคน และเป็นข้าราชการ ขอร่วมความรู้สึกประทับใจต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างนั้นเช่นเดียวกัน

ในส่วนของผู้เขียน มีเรื่องสำคัญที่ควรบันทึกไว้ ดังนี้

เมื่อผู้เขียนดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๒ ไม่สามารถอ้างอิงวันเดือนได้ แต่เป็นปลายปี ๒๕๑๗ พลตรี เทียนชัย จันทมุกดา หัวหน้านายทหารรักษาความปลอดภัยแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปตรวจภูมิภาคเพื่อวางแผนในการถวายอารักขารานัดพบกันบนภูผาเหล็ก เวลา ๑๐.๓๐ น. พอถึงเวลาอาหารกลางวัน ผู้เขียนชวนคุณเทียนชัยให้รับประทานข้าวห่อที่กองทัพเตรียมไป คุณเทียนชัยบอกว่าเตรียมข้าวห่อมาจากกรุงเทพฯ ด้วยแล้ว คุณเทียนชัยเล่าต่อว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งให้เตรียมข้าวห่อไปด้วยจะได้ไม่เป็นภาระของกองทัพ กองทัพเขามีภาระมากอยู่แล้ว

นี่คือ น้ำพระราชหฤทัยสุดประเสริฐของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เมื่อวันที่ ๑๓ - ๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรภาคอีสาน ประทับแรม

ที่เขื่อนน้ำอูนของกรมชลประทาน ขณะนั้นยังไม่มีพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ก่อนเสด็จฯ กลับกรุงเทพฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำแก่เจ้าหน้าที่ผู้ถวายงานและรับเสด็จ ผู้เขียนได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาให้ประทับต่อไปอีก ๒ - ๓ วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า **“ฉันมีความจำเป็นต้องกลับ แต่ถ้าแม่ทัพอยากให้ฉันมาอีกเมื่อใดให้บอกไป ฉันจะมา”**

ผู้เขียนไม่มีเอกสารอ้างอิง แต่ขอยืนยันว่า เป็นพระราชดำรัสที่ผู้เขียนได้ยินและจะไม่ลืม และไม่จำเป็นต้องมีคำอธิบายถึงสิ่งที่มียู่ในพระราชหฤทัย

เวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรตามจังหวัดต่าง ๆ จะทรงเตรียมพระองค์พร้อมเสมอโปรดที่จะทรงขับรถยนต์พระที่นั่งด้วยพระองค์เอง และทรงใช้แผนที่โดยตลอด ทรงเชี่ยวชาญในการใช้แผนที่อย่างยิ่ง นายทหารแผนที่ยอมรับว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรู้วิชาแผนที่ดีกว่าพวกเขา (นายทหารแผนที่) ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร จะทรงทราบว่า บางระวางในแผนที่ที่ทรงใช้ ผิดจากภูมิประเทศจริง จะทรงอธิบาย และมีพระราชดำรัสกับ

“เวลา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร
ตามจังหวัดต่าง ๆ
จะทรงเตรียมพระองค์
พร้อมเสมอ โปรดที่จะ
ทรงขับรถยนต์พระที่นั่ง
ด้วยพระองค์เอง
และทรงใช้แผนที่โดยตลอด
ทรงเชี่ยวชาญในการใช้แผนที่
อย่างยิ่ง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรและทอดพระเนตรพื้นที่
ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน
วันพุธ ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

นายทหารแผนกที่ติดตามเสด็จให้รับไป
แก้ไข

ข้าราชการและผู้ติดตามเสด็จต้องเตรียมตัว
ให้พร้อมที่จะกราบบังคมทูลตอบพระราช
ดำรัสถาม และส่วนมากจะทรงถามคำถาม
ที่ผู้ถูกถามมักจะไม่ได้เตรียมมาก่อน

ข้าราชการและผู้ติดตามเสด็จต้องเตรียม
ร่างกายให้พร้อม ด้วยพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวจะทรงงานนานหลายชั่วโมง
โดยไม่ทรงพัก ไม่เสวยเมื่อถึงเวลาเสวย
และไม่ทรงใช้ห้องสรงเป็นเวลานาน

ผู้เขียนได้รับพระราชทานพระมหากรุณา
ให้ตามเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่
ห่างไกลเป็นสิบ ๆ ครั้ง ได้ทราบ ได้เห็น
ถึงวิธีการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว พอสรุปได้ว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้ง
พระราชหฤทัยมั่น ทรงแน่วแน่ที่จะได้
ทอดพระเนตรของจริง ความจริง เพื่อ
ทรงนำไปตรวจสอบเปรียบเทียบกับรายงาน
ที่องค์กรต่าง ๆ ทูลเกล้าฯ ถวาย

พระองค์มีพระวิริยะ พระอุตสาหะ
พระขันติ แม้จะทรงเหน็ดเหนื่อย
พระวรกาย ก็ไม่ทรงท้อถอย

เมื่อทรงทราบข้อมูลโดยละเอียด ถูกต้อง
และครบถ้วนแล้ว จึงจะทรงพระราชดำริ
พระราชทานแก่หน่วยงานต่าง ๆ

ไม่ทรงมีกฎเกณฑ์และกำหนดการ
แต่งกายของราษฎรที่เข้าเฝ้าฯ บางคน
ไม่สวมเสื้อ ไม่ทรงรังเกียจแต่อย่างใด

ทรงวางพระองค์เรียบง่าย ประทับกับ
พื้นดินบ่อย ๆ

ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร
แต่ครั้ง จะทรงงานจนเสร็จตามที่
ทรงตั้งพระราชหฤทัย จึงจะทรงหยุด
ไม่ว่าจะทรงใช้เวลานานเท่าใด

จะไม่ทรงตำหนิผู้ใด แม้จะกราบ
บังคมทูลรายงานไม่ถูก ไม่ครบถ้วน ไม่ใช่
ราชาศัพท์ หรือใช้ราชาศัพท์ไม่ถูก

ปวงชนชาวสยามมีบุญยิ่งใหญ่ที่มี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นหลักชัย
ของประเทศมีการกล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวว่า ทรงเป็น*ศูนย์รวมใจ*ของ
คนในชาติ ทรงเป็น ทรงเป็นที่เคารพ
ทรงเป็นที่บูชา และทรงเป็น*“พ่อ”* ของ
คนในแผ่นดิน คำกล่าวเหล่านี้หลั่งออกมา
จากใจทั้งของคนไทยและชาวต่างชาติใน
ประเทศของเรา เป็นคำกล่าวที่แสดงถึง
ความรู้สึกของคนไทยของปวงชนชาวสยาม
ที่มีต่อในหลวงพระองค์นี้ ความรู้สึก
ที่จะดำรงอยู่ตลอดไปไม่มีวันสลาย

เท่าที่เคยได้ยินมา มีชาวต่างประเทศ
ประเทศหนึ่งพูดว่า *ประเทศของเขาโชคดี
น้อยกว่าประเทศไทย เขาไม่มีคิง*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช
ปรารถนาถึงคำสามคำ คือ *“เข้าใจ เข้าถึง
พัฒนา”* ทรงพระราชดำริว่า เจ้าหน้าที่ที่
ทุกฝ่ายที่มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุข มีหน้าที่ดูแล
ความสงบเรียบร้อย น่าจะนำคำสามคำนี้
ไปใช้ประโยชน์ บัดนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ได้ใช้คำสามคำนี้ เป็นปัจจัยในการกำหนด
นโยบายในการปฏิบัติต่อราษฎรแพร่หลาย
มาก โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐในสาม
จังหวัดภาคใต้ และได้ผลดีระดับหนึ่ง
ภาคเอกชนก็เข้าใจคำเหล่านี้ และได้้นำ
ไปปรับใช้ในธุรกิจ

เมื่อผู้เขียนดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ
ทหารบก และนายกรัฐมนตรี

ในบางประเทศที่มีการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข จะมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
หรือเป็นจารีตประเพณีว่า พระมหากษัตริย์
ทรงมีหน้าที่ต่อการบริหารราชการแผ่นดิน
ของรัฐบาลอย่างไร รัฐธรรมนูญของเรามีได้
กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
หลายอย่างที่ทรงเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์
ต่อประชาชนผ่านรัฐบาล นายกรัฐมนตรี
ของประเทศเราจะขอพระราชทาน
พระบรมราชวโรกาสเฝ้าฯ ตามระยะเวลา
เพื่อกราบบังคมทูลรายงานการปฏิบัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอน
วันพุธ ที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

หน้าที่ และ/หรือ เรื่องอื่น ๆ เช่น ขอพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำ ขอพระราชทานพระราชดำริ ฯลฯ ผู้เขียนก็ปฏิบัติเช่นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามที่กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระมหากรุณาทุกครั้งอย่างเต็มพระราชหฤทัย ในบางครั้ง จะทรงเตือนในเรื่องต่าง ๆ ที่ทรงเห็นว่า จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อความผาสุกของราษฎร อันเป็นผลให้นายกรัฐมนตรีได้รับทราบแนวทางการบริหารราชการแผ่นดินจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอีกทางหนึ่ง

การที่นายกรัฐมนตรีได้รับพระราชทานพระมหากรุณาให้เฝ้าฯ มีผลพลอยได้ที่ดีมากอีกประการหนึ่งคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของรัฐบาลทุกรัฐบาล ฉะนั้น ทรงสามารถพระราชทานพระราชดำริ หรือพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำ หรือพระราชทานพระราชดำรัสเตือนแก่รัฐบาลที่ผลัดเปลี่ยนเข้ามาบริหารประเทศได้ ในทุกเรื่อง ทำให้นโยบายของรัฐบาลที่มีระยะเวลายาวนานมีความต่อเนื่องกันไป

โดยตลอด เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลนั้น ๆ และเป็นประโยชน์ต่อประเทศโดยรวม

ในประเทศของเรา ผู้ไม่ชอบและตำหนิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็มีอยู่บ้าง แต่ประชาชนเกือบทั้งประเทศล้วนแต่รักเคารพ บูชา เทิดทูน และจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประชาชนชาวสยามทราบดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้**ทรงเป็นในหลวงของเราที่สะอาด บริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา และใจ** ทรงดำรงเคร่งครัดในทศพิธราชธรรม ทรงตั้งพระราชหฤทัยแน่วแน่มั่นคง ที่จะทรงครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองแผ่นดินของเรา ตั้งแต่ปี ๒๔๘๙ ประชาชนได้รู้ ได้เห็น ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ความอบอุ่น และความกินดีอยู่ดีทั่วหน้ากัน สิ่งต่าง ๆ มากมายมหาศาลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่พสกนิกรนำไปสู่ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติด้วยความจงรักภักดีชั่ววันรันดร์

ไม่เพียงแต่ปวงชนชาวสยามเท่านั้น แม้ชาวต่างประเทศที่พำนักอยู่ในประเทศของเราเป็นการถาวรก็ดี เป็นการชั่วคราวก็ดี ล้วนแต่สรรเสริญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้เขียนเป็นองคมนตรีเมื่อ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๑ ได้เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณเมื่อ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑ คณะองคมนตรีได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยสูง องคมนตรีทุกคนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวง และภูมิใจที่สุดในครั้งหนึ่งในชีวิตได้ทำงานถวายสนองพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐพระองค์นี้

ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ขอปวงชนชาวสยาม ร่วมใจพร้อมเพรียงกันอาราธนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากล ดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเกษมสำราญและทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

☒ ☒ ☒

พระบารมีคุ้มเกล้าฯ

นายธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ นายธานีทร กรัยวิเชียร องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันจันทร์ ที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ
เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙
และเสด็จเข้าการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลปัจจุบัน
แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ โดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓
ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ
ในการนี้ พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ ความว่า:

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

นับแต่นั้นมา เป็นเวลากว่า ๖ ทศวรรษแล้ว
ที่พระองค์ทรงทุ่มเทตรากตรำพระวรกาย ปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่นานัปการ
โดยมิได้ทรงอยู่อย่างพระเกษมสำราญดังที่พระมหากษัตริย์ควรจะทรงได้รับ
ทั้งนี้ เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ และเพื่อประโยชน์สุข
ของพสกนิกรชาวไทย สมดังพระปฐมบรมราชโองการ
ที่ได้พระราชทานไว้ทุกประการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง
วันพฤหัสบดี ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้เฝ้าฯ รับพระราชทานน้ำสังข์
เป็นการส่วนพระองค์
ในโอกาสที่มีอายุครบ ๗๒ ปี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันจันทร์ ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๒

เมื่อผมพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
ในปี ๒๕๒๐ ช่วงนั้นลี้ภัยอยู่เหมือนกันว่า
จะอย่างไรต่อไปดี ผมไม่ได้คิดจะกลับไป
เป็นผู้พิพากษาอีก แม้จะผูกพันกับวงการนี้
มาช้านาน เหตุเพราะได้ตัดสินใจลาออกมา
เพื่อทำงานทางการเมืองแล้ว จึงปรึกษา
หารือกับสมัครพรรคพวกเราจะตั้งสำนักงาน
ทนายความดีหรือไม่ แต่ยังไม่ทันได้ลงมือ
ทำอะไรให้เป็นรูปเป็นร่าง ผมก็ได้รับทราบ
ข่าวอันเป็นมงคลสูงสุดแก่ชีวิตและ
วงศ์ตระกูล คือ ผมได้รับพระราชทาน
พระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น
องคมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๐

พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การได้สนองพระมหากรุณาธิคุณเบื้อง
พระยุคลบาทมาช้านาน ทำให้ผมตระหนัก
ในพระอัจฉริยภาพของพระองค์ในด้าน
ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง การ
พัฒนา การเกษตร ศิลปวัฒนธรรม ดนตรี
การกีฬา ภาษาไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
พระอัจฉริยภาพด้านกฎหมาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรง
เป็นนักกฎหมายโดยวิชาชีพ แต่ทรงเข้าถึง
แก่นแท้และจิตวิญญาณของกฎหมายอย่าง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชโองการให้
นำคณะรัฐมนตรีเฝ้าฯ ถวายสัตย์
ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี)
วันศุกร์ ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๑๙

แท้จริง พระอัจฉริยภาพของพระองค์
เป็นที่ประจักษ์แจ้งแก่ผมอยู่เสมอ จาก
พระบรมราชวินิจฉัยฎีกาขอพระราชทาน
อภัยโทษในคดีต่าง ๆ หรือจากพระราช
กระแสเกี่ยวกับปัญหาทางด้านกฎหมาย
ที่พระราชทานให้คณะองคมนตรี
พิจารณา นอกจากนี้ พระราชดำรัสและ
พระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานใน

หลายโอกาส ยังแสดงให้เห็นที่ประจักษ์
แก่นักกฎหมายและบุคคลทั่วไปถึงพระ
อัจฉริยภาพทางกฎหมายอันลึกซึ้งยิ่งนัก
ซึ่งเราอาจเรียนรู้อุดมการณ์ เจตนารมณ์
และหลักการของกฎหมาย ตลอดจน
ข้อบกพร่องของกฎหมาย หรือแม้กระทั่ง
ข้อจำกัดของผู้ใช้กฎหมาย จากพระองค์
ได้เป็นอย่างดี บ่อยครั้งที่พระองค์ทรงชี้

ทางสว่างให้หนักกฎหมายได้เห็นช่องทาง
ที่จะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งใน
ตัวบทกฎหมายและในตัวนักกฎหมายเอง

พระอัจฉริยภาพทางกฎหมายเรื่องหนึ่ง
ที่ประทับอยู่ในดวงใจของผมตลอดมา คือ
พระราชดำริในเรื่องความยุติธรรม
อันความยุติธรรมนี้นักกฎหมายทุกคน
ทราบดีว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเป็น
สุดยอดแห่งความยากที่จะวินิจฉัยว่า
สิ่งใดยุติธรรม สิ่งใดไม่ยุติธรรม ในหมู่
นักกฎหมายด้วยกันเองยังมีข้อถกเถียงกัน
ได้อย่างไม่จบสิ้น

อุปสรรคหนึ่งที่สำคัญในระบบกฎหมาย
ไทยตั้งแต่ได้มีการปฏิรูประบบกฎหมาย
ในครั้งรัชกาลที่ ๕ มาจนถึงปัจจุบัน คือ
เราถือตามหลักระบบกฎหมายอังกฤษที่ว่า
“ตัวกฎหมายนั้นแหละคือ ความยุติธรรม”
ดังนั้น แม้จะเห็นกันทั่วไปว่า กฎหมาย
บทนั้นบทนี้ไม่ยุติธรรม ก็ต้องปฏิบัติตาม
กฎหมายที่ไม่ยุติธรรมนั้น จนกว่าจะได้
แก้ไขกฎหมายนั้นเสียก่อน

สำหรับในเรื่องนี้มีพระบรมราโชวาท
องค์หนึ่งเกี่ยวกับความยุติธรรมกับกฎหมาย
ซึ่งให้แง่คิดที่ควรใคร่ครวญและศึกษา
อย่างลึกซึ้งคือ:

“...กฎหมายทั้งปวงนั้น เราบัญญัติขึ้น
เพื่อใช้เป็นปัจจัยสำหรับรักษาความยุติธรรม
กล่าวโดยสรุปคือ ใช้เป็นแบบแผนแห่ง
ความประพฤติปฏิบัติของมหาชนสถานหนึ่ง
กับใช้เป็นแม่บทในการพิจารณาตัดสิน
ความประพฤติปฏิบัตินั้น ๆ ให้เป็นไปโดย
ถูกต้องเที่ยงตรงอีกสถานหนึ่ง

โดยที่กฎหมายเป็นแต่เครื่องมือในการ
รักษาความยุติธรรมดังกล่าว จึงไม่ควร
จะถือว่ามีความสำคัญยิ่งไปกว่าความ
ยุติธรรม หากควรจะต้องถือว่าความ
ยุติธรรมมาก่อนกฎหมาย และอยู่เหนือ
กฎหมาย การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี
ใด ๆ โดยคำนึงถึงแต่ความถูกผิดตาม
กฎหมายเท่านั้น ดูจะไม่เป็นการเพียงพอ
จำต้องคำนึงถึงความยุติธรรมซึ่งเป็น
จุดประสงค์ด้วยเสมอ การใช้กฎหมายจึง
จะมีความหมาย และได้ผลที่ควรจะได้...”^๑

แนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้ใน
เรื่อง “ความยุติธรรมมาก่อนกฎหมาย” นี้
สอดคล้องต้องกันอย่างยิ่งกับสามัญสำนึก
เรื่องนี้หากไม่เห็นคติที่เกิดขึ้นจริงในศาล
อาชญากรรมไม่ออกว่าเป็นอย่างไร ผมขอ
ยกตัวอย่างที่แสดงได้อย่างชัดเจนว่า
ความยุติธรรมต้องมาก่อนกฎหมาย คดีนี้

“แนวพระราชดำริ
ที่ได้พระราชทานไว้ในเรื่อง
“ความยุติธรรม
มาก่อนกฎหมาย” นี้
สอดคล้องต้องกันอย่างยิ่ง
กับสามัญสำนึก ”

^๑ คัดตัดตอนจากพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรแก่นักศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ณ เนติบัณฑิตยสภา วันจันทร์ ที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๑๕

เกิดขึ้นเมื่อร้อยกว่าปีมาแล้ว มีหญิงชรา อายุ ๘๐ ปี หวังจะฝากผีฝากไข้ไว้กับ หลานชายซึ่งเป็นญาติคนเดียวกับตนมี เหลืออยู่ จึงยกทรัพย์สินที่ตนมีทั้งหมด ให้กับหลานชาย ต่อมาหลานชายแต่งงาน และมีบุตรกับหลานสะใภ้ ๒ คน ระหว่าง อยู่กินกับหลานสะใภ้ที่มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น มาอีกจำนวนหนึ่ง หลังจากนั้นหลานชาย ตายโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ ถ้าถือตาม กฎหมายลักษณะมรดกในขณะนั้น คือ หลัก “ญาติสนิทตัดญาติห่าง” ภรรยา กับ บุตรของหลานชายจะเป็นผู้ได้รับมรดก ทั้งหมด ส่วนยายไม่ได้รับอะไรเลย ศาลฎีกา คิดไม่ตกว่าจะตัดสินอย่างไรดีเพื่อให้เกิด ความยุติธรรมแก่ยาย เพราะหากตัดสิน เครื่องครัดไปตามกฎหมาย ยายคงอดตาย เป็นแน่แท้ แต่การจะตัดสินคดีเกินไปกว่า ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ไม่สามารถทำได้ ศาลฎีกาจึงขอพระราชทานพระบรมราช วินิจฉัยจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ซึ่งกฎหมายขณะนั้นเปิดช่อง ให้ทำได้ พระองค์มีพระบรมราชวินิจฉัย ลงมาว่า ทรัพย์สินมรดกส่วนที่เกิดจาก หลานชายกับหลานสะใภ้ทำมาหาได้ร่วมกัน ให้แบ่งกันระหว่างหลานสะใภ้กับบุตร ๒ คน ส่วนทรัพย์สินมรดกส่วนที่เป็นทรัพย์สิน ที่ยายยกให้หลานชายนั้น ให้แบ่งเป็น

๒ ส่วนเท่ากัน ให้ยายกับหลานสะใภ้ คนละครึ่ง พระราชทานความยุติธรรม ให้แก่ยายได้ในที่สุด และมีพระบรม ราชวินิจฉัยในคดีนี้ตอนหนึ่งว่า:

“...การที่เจ้าแผ่นดินใช้อำนาจเกิน กฎหมายแต่ไม่เกินกำหนดพระบรม เตชานุภาพของเจ้าแผ่นดินเมืองนี้... ได้มีผลอันดีในทางยุติธรรม...” (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๕/๑๒๑ (พ.ศ. ๒๔๔๖))

หากคดีดังกล่าวเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ ยายก็คงจะอดตายอยู่เช่นเดิม เพราะ กฎหมายมรดกยังคงถือหลัก “ญาติสนิทตัด ญาติห่าง” เหมือนในอดีต ทั้งกฎหมาย ปัจจุบันไม่เปิดช่องให้ทูลเกล้าฯ ถวาย ฎีกาได้ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ไม่อาจทรงพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ด้วยพระองค์เองได้ ดังนั้น สิ่งที่พระองค์ ทรงปฏิบัติได้ คือพระราชทานพระบรม ราชโฆวาตและพระราชดำริตั้งที่ผมได้ เชิญมาแสดงไว้ข้างต้นและในอีกหลาย ๆ โอกาส เพื่อเป็นข้อคิดสะกิดใจแก่ผู้มี อำนาจหน้าที่ในเรื่องเหล่านี้ ให้ช่วยกัน นำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีที่ว่า แนวพระราชดำริ ดังกล่าวได้รับการน้อมนำมาบัญญัติไว้

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อันเป็นกฎหมาย สูงสุดของประเทศ มาตรา ๑๙๗ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษา อรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้อง ดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตาม รัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และใน พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์”

นับเป็นครั้งแรกที่มีการเพิ่มคำว่า “โดยยุติธรรม” เข้ามาในรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน และวางไว้เป็น ลำดับแรกก่อนคำว่า “ตามรัฐธรรมนูญ ตาม กฎหมาย” น่าคิดว่าผู้ร่างมีเจตนารมณ์ ให้ความสำคัญกับความยุติธรรมมาเป็น ลำดับแรก อันสอดคล้องกับพระบรม ราชโฆวาตดังกล่าวข้างต้น ส่วนในทางปฏิบัติ ควรจะเป็นเช่นไรนั้น คงต้องปล่อยให้ เป็น เรื่องของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจ หน้าที่ช่วยกันใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เจาะทางตันสู่ความยุติธรรมต่อไป

ประสบการณ์ในฐานะนายกรัฐมนตรี (๘ ตุลาคม ๒๕๑๙ - ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐)

ช่วงเวลาที่ผมเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทย

กำลังเผชิญกับภัยคอมมิวนิสต์ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ในขณะที่เดียวกันการบริหารราชการแผ่นดินด้านอื่น ๆ ก็ต้องดำเนินไปพร้อมกัน นับเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบากสำหรับประเทศไทย ผมจึงขอ นำประสบการณ์ในครั้งนั้น มาเล่าสู่กันฟังถึงการนำพาบ้านเมืองให้ผ่านพ้นภัยด้วยพระบารมีและแนวพระราชดำริอันทรงคุณค่า ซึ่งเป็นที่มาของโครงการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวไทย

ความประทับใจ

ก่อนอื่นผมต้องขอเล่าถึงความประทับใจในวันแรกที่ผมได้รับพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ พระราชวังบางปะอิน เพื่อเข้ากราบบังคมทูลรายงานสถานการณ์บ้านเมืองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ผมรู้สึกพิศวงมากที่พระองค์ไม่ทรงถือพระองค์เลย พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ผมเข้าเฝ้าฯ ในห้องทรงงานซึ่งจัดอย่างเรียบง่าย ไม่มีเครื่องเรือนหรือเครื่องตกแต่งอย่างใดทั้งสิ้น นอกจากโต๊ะทรงพระอักษรเตี้ย ๆ เพื่อประทับ

ทรงงานกับพื้นเท่านั้น โต๊ะทรงพระอักษรตัวนั้นมีขนาดประมาณ ๑.๒๐ เมตร x ๑.๒๐ เมตร มีเครื่องทรงพระอักษรที่จำเป็นวางอยู่บนโต๊ะทรงพระอักษรเพียงไม่กี่ชิ้น ดินสอส่วนมากสั้นกุด บางแท่งมีด้ามต่อเพื่อให้เหลาได้จนเกือบหมดไส้ รอบ ๆ ห้องทรงงานเรียงรายไปด้วยม้วนแผนที่ พระองค์ทรงมียศจริง ๆ และพระตำหนักแห่งอื่น ๆ ที่ผมมีโอกาสเข้าไปเฝ้าฯ อาทิ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์ พระตำหนัก ทักษิณราชนิเวศน์ ก็ตกแต่งอย่างเรียบง่ายเช่นเดียวกัน

ผ่านพ้นภัยด้วยพระบารมีคุ้มเกล้า ๆ

สมัยที่ผมเริ่มเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ประเทศไทยตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤต ต้องเผชิญศึกรอบด้าน ทั้งจากสถานการณ์ที่ยังคุกรุ่นต่อเนื่องจากวันมหาวิปโยค และจากสงครามนอกแบบอันยืดเยื้อเรื้อรังกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ สภาวะทางการเมืองปั่นป่วนและผันผวน ไม่มีผู้ใดหยั่งรู้ได้ว่า ภัยพิบัติอันใดจะเกิดขึ้นที่ไหนและเมื่อใด เวลานั้นประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ ลาว กัมพูชา และ

เวียดนาม ได้ตกไปอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์แล้ว นักธุรกิจเป็นจำนวนไม่น้อยพากันลอบส่งเงินและของมีค่าไปต่างประเทศเป็นปริมาณมหาศาล เพราะหวังวิตกว่าอีกไม่นานประเทศไทยคงตกไปอยู่ในค่ายคอมมิวนิสต์เป็นแน่แท้ ในฐานะโดมิโนตัวสุดท้ายตามการเขย่าขวัญของฝ่ายคอมมิวนิสต์ และประเทศไทยเองก็เปลี่ยนท่าทีในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ไปเป็นการรอมชอมกับฝ่ายนั้นมากขึ้น ด้วยการขับไล่กองทัพอเมริกันออกจากประเทศ ให้เรือลอนเครื่องเรดาร์ที่ค่ายรามสูรกับที่เกาะคา ด้วยเกรงว่าจะกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้ง ๆ ที่เรดาร์เหล่านี้เป็นหูเป็นตาให้ฝ่ายเราทราบความเคลื่อนไหวทางทหารของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งปฏิบัติการได้ผลดีมากโดยตลอด ในทางกลับกัน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ได้ติดตั้งเรดาร์เฝ้ามองความเคลื่อนไหวทางทหารของฝ่ายเราในบริเวณชายแดนไทยอยู่ตลอดเวลา โดยที่เราไม่เคยประท้วงแต่อย่างใด นอกจากนี้ เรายังห้ามทหารมาเลเซีย ติดตามล่าผู้ก่อการร้ายในเขตแดนไทย อันเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงที่ไทยทำไว้กับมาเลเซียเอง เหล่านี้

เป็นผลให้ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในโลกเสรีหมางเมินประเทศไทยที่แสดงท่าทีแปรพักตร์ไป ประเทศไทยถูกโดดเดี่ยวให้เป็น “กลาง” สมความปรารถนาของฝ่ายคอมมิวนิสต์ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า อาเซียน ซึ่งในขณะนั้นมีสมาชิก ๕ ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ แทบจะเหลือเพียงแต่ชื่อเท่านั้น เพราะไม่มีการประชุมปรึกษาหารือกันเลย เรียกได้ว่า เราขาดพันธมิตรในยามวิกฤตจริง ๆ

เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่ง ที่สร้างความระส่ำระสายในบ้านเมือง และก่อให้เกิดภาวะเงินฝืดอย่างมาก ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดในขณะนั้น คือ ชาวไร่ชาวนาผู้ยากไร้ ที่นอกจากจะต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติที่เกิดจากดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวยแล้ว ยังต้องตกอยู่ในภาวะขาดสนเพราะวิกฤตการณ์ของบ้านเมืองอีกด้วย พวกเขาเหล่านั้นต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน แต่ทางรัฐบาลก็ไม่อาจให้ความอนุเคราะห์ได้มากนัก เนื่องจากงบประมาณแผ่นดินมีอยู่จำกัดมาก

ข้าร่ำยกว่านั้น เงินคลังและเงินสดในมือรัฐบาลไม่มีเหลืออยู่เลย รัฐบาลชุดของผมต้องบริหารงานราชการแผ่นดินจาก “ศูนย์” พร้อมกับมีปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ ความแตกแยกของประชาชน อันเกิดจากการยุยงของฝ่ายที่ฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ ให้ประชาชนรังเกียจรัฐบาลและข้าราชการ ในระบบเจ้าขุนมูลนายที่เต็มไปด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง อีกทั้งยังมุ่งโจมตีข้าราชการทหาร เพราะฝ่ายตรงข้ามตระหนักดีว่า ทหารเป็นหน่วยงานหลักที่จะปกป้องอำนาจอธิปไตยของชาติไว้ได้ และพวกเขาเหล่านี้ อันมีฝ่ายฝักใฝ่คอมมิวนิสต์ กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มหนึ่ง และผู้ร่วมขบวนการ กำลังพยายามจะนำประชาชนหนีเย็นไปพึ่งร้อน โดยที่เห็นกงจักรเป็นดอกบัว

แต่จะด้วยบุญกุศลหรือด้วยบุญบารมีของประเทศไทยก็สุดที่จะทราบได้ ที่ตอนนั้นมีข่าวสำคัญว่า สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร จะทรงอภิเษกสมรส เราคิดกันในคณะรัฐมนตรีว่า รัฐบาลจะร่วมกับราษฎรทั้งประเทศ น้อมเกล้าฯ ถวายอะไรเป็นของขวัญแด่พระองค์ จึงจะเหมาะสมและดีที่สุด

ในฐานะที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นพระรัชทายาท โดยจะถือโอกาสพิเศษอันหาได้ยากยิ่งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการประสานความเข้าใจและความสามัคคีของคนในชาติ ด้วยการพึ่งพระบารมี และพัฒนาประเทศ ในส่วนท้องถิ่นทูลกระหม่อมไปพร้อมกัน เมื่อตกลงกันในคณะรัฐมนตรีเบื้องต้นว่า จะรณรงค์จัดสร้างโรงพยาบาลในท้องถิ่น ทูลกระหม่อม เพื่อประชาชนในท้องถิ่นชนบทที่ยากไร้ และเพื่อเป็นโรงพยาบาลสนามสำหรับทหาร ตำรวจ และหน่วยอาสาสมัครที่กำลังต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ผมจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว น้อมเกล้าฯ ถวายโรงพยาบาลในท้องถิ่นทูลกระหม่อม เป็นของขวัญวันอภิเษกสมรส แต่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำริสว่า:

“ไม่ต้องห่วงครอบครัวของฉัน จะทำอะไรก็ทำเถิด ขอให้เป็นที่ซึ่งเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนก็แล้วกัน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานปริญญาบัตรนิตินิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา ๒๕๒๒ ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓

อีกทั้งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อโรงพยาบาลด้วยว่า “โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช” การรณรงค์สร้างโรงพยาบาลครั้งนั้น แม้จะอยู่ในช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ แต่เราได้รับเงินบริจาคจากประชาชนทั่วประเทศเป็นจำนวนสูงมากเกินความคาดหมาย ทั้งได้ที่ดินมาเพิ่มด้วยอีกจำนวนหนึ่ง เป็นผลให้สามารถสร้างโรงพยาบาลขนาด ๓๐ เตียง ได้ถึง ๒๑ แห่ง และเป็นโรงพยาบาลต้นแบบของโรงพยาบาลชุมชนทั้งหลายด้วย

ด้วยพระบารมีของสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นศูนย์รวมแห่งความรัก ความศรัทธาทั้งมวลโดยแท้ ที่ทำให้ประชาชนทั่วประเทศพร้อมใจกันอุทิศเงินจำนวนมากเพื่อดำเนินการจัดสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชได้สำเร็จ และที่เหนือกว่าสิ่งอื่นใด คือ ความรัก ความศรัทธาที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น เปรียบเสมือนน้ำประสานทอง ที่เชื่อมต่อให้รัฐบาล ข้าราชการ และประชาชนได้หันกลับมาร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจเป็นทองแผ่นเดียวกัน ฟันฝ่าจนผ่านพ้นวิกฤตการณ์ความแตกแยกในครั้งนั้นไปได้ด้วยดี

สำหรับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเปลี่ยนรัฐบาลชุดใหม่ในระหว่างนั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ดีสำหรับประเทศไทย เนื่องจากรัฐบาลใหม่มีนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน จึงได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายทหารและโลกเสรี นอกจากนี้รัฐบาลใหม่ยังมีส่วนสำคัญในการเชิญสมาชิกอาเซียนอีก ๔ ประเทศ ให้รับจัดการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ ๒ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ขึ้นโดยเร็ว ซึ่งต่อมาได้จัดระหว่างวันที่ ๔ - ๕ สิงหาคม ๒๕๒๐ การประชุมครั้งนั้นประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยได้ฟื้นฟูและกระชับสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ ภาคีสมาชิกอาเซียนได้อีกครั้งหนึ่ง ส่งผลให้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับโลกเสรีดีขึ้นเป็นอย่างมาก

จอมกษัตริย์ จอมทัพไทย

ช่วงเวลาที่ประเทศไทยต้องเผชิญศึกหนักจากภัยคอมมิวนิสต์ทั้งภายในและภายนอกประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการตัดสินใจของชาติ เพราะพสกนิกรทั้งหลายต่างเฝ้ามองว่า พระประมุขของชาติ

“ที่เหนือกว่าสิ่งอื่นใด คือ ความรัก ความศรัทธาที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น เปรียบเสมือน น้ำประสานทอง เชื่อมต่อให้รัฐบาล ข้าราชการ และประชาชน ได้หันกลับมาร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ เป็นทองแผ่นเดียวกัน”

จะมีพระบรมราชวินิจฉัยหรือมีพระราช
ปรารภอย่างไร ในครั้งนั้นพระองค์ทรง
แสดงออกด้วยน้ำพระราชหฤทัยอันเด็ดเดี่ยว
และแจ่มแจ้ง ดังที่ปรากฏในเพลงพระราช
นิพนธ์ ๒ เพลง ที่เริ่มบรรเลงทั่วประเทศ
ไทยในระยะนั้น คือ เพลง “ความฝัน
อันสูงสุด” อันมีเนื้อเพลงตอนหนึ่งว่า:

“...ขอสู้ศึกทุกเมื่อไม่หวั่นไหว ขอทน
ทุขรุกรโรมโหมมกายใจ ขอฝ่าฟันผองภัย
ด้วยใจทะนง...”^๒

และเพลง “เราสู้” ซึ่งมีเนื้อเพลงมาจาก
พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่สมาชิก
สภานิติบัญญัติแห่งชาติและคณะรัฐมนตรี
ประกอบด้วยข้าราชการ ทหาร ตำรวจ
และพลเรือน ซึ่งมาเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาทในยามบ้านเมืองกำลังเผชิญ
หน้าลิ่วหน้าขวานนั่นเอง ว่า:

“บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ
เสียดเลือดเสียดเนื้อมิใช่เบา
ลูกหลานเหลนโหล่นภายหน้า
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย
ถึงฆ่าล้างโคตรก็ไม่หวั่น
สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู

เพลงพระราชนิพนธ์ทั้งสองเพลงนี้
ตั้งกึกก้องกังวานอยู่ทั่วทุกแห่งหนใน
ผืนแผ่นดินไทย ในยามที่ประเทศไทย
ของเรากำลังอยู่ระหว่างปากเหียวปากกา
เผชิญกับสงครามนอกแบบในครั้งนั้น
ทุกถ้อยคำในเนื้อเพลงพระราชนิพนธ์
มีความหมาย ทำให้พสกนิกรของไทยตื่นตัว
รวมใจกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว ลูกชิ้นสู้
อย่างฮึกเหิม โดยถือเอาแผ่นดินไทยเป็น

ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเกล้า
หน้าที่เรารักษาสืบไป
จะได้มีพุทธาอาศัย
มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย
จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว”^๓

เรือนตาย “สู้ตรงนี้ สู้ที่นี่ สู้จนตาย”
ตามพระราชปณิธานอันแรงกล้าของพระ
ประมุขของประเทศผู้ทรงเป็นจอมทัพไทย
การที่ทรงประกาศศึกเพื่อปกป้อง
แผ่นดินไทยในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส และ
พระราชธิดาทุกพระองค์มิได้ทรงหวั่นเกรง
ภัยอันตรายใด ๆ จากอริราชศัตรูเลย

^๒ เพลงความฝันอันสูงสุด เนื้อร้องประพันธ์โดยท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อปี ๒๕๑๒ โดยมีความประสงค์ที่จะแสดงความนิยม ส่งเสริมคนดีให้
มีกำลังใจทำงานเพื่ออุดมคติ เพื่อประเทศชาติ โดยอาศัยแรงบันดาลใจจากคำสั่งเกิดพระราชอัยอาศัย พระราชจริยวัตร ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประพฤติปฏิบัติอยู่ทุกเมื่อเชิ่วันมิเสื่อมคลาย
จากนั้น สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้กราบบังคมทูลฯ ขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพื่อพระราชทานประกอบบทกลอนดังกล่าว อ้างจาก สำนักราชเลขาธิการ,
บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔๑.

^๓ ในปี ๒๕๑๖ นายสมภพ จันทระประภา ได้ขอพระราชทานพระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสที่สมาชิกสภานิติบัญญัติและคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วย ข้าราชการ พลเรือน ทหาร ตำรวจ เข้าเฝ้าฯ
เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรายได้จากการแข่งขันฟุตบอลการกุศล โดยเสด็จพระราชกุศล ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน มาประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ ๔ บทถวาย หลังจากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง เมื่อแล้วเสร็จจึงพระราชทานแก่วงดนตรี อ.ส. วันศุกร์ นำออกบรรเลงครั้งแรกในงานวันขึ้นปีใหม่ ๑ มกราคม ๒๕๑๗ ณ พระราชวังบางปะอิน อ้างจาก สำนักราชเลขาธิการ,
บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (กรุงเทพฯ : สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๔๙), หน้า ๒๔๖.

แม้แต่น้อย หากแต่ทรงแสดงให้เป็นที่
ประจักษ์แก่ทุกฝ่ายในน้ำพระราชหฤทัย
อันเด็ดเดี่ยวและหาญกล้า ดังเช่น
ทรงสร้างและประทับ ณ พระตำหนัก
กลางดงผู้ก่อการร้าย มีพระตำหนัก ภูพาน
ราชนิเวศน์ และพระตำหนัก ทักษิณ
ราชนิเวศน์ เป็นต้น ได้เสด็จพระราช
ดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนทหาร ตำรวจ
ตระเวนชายแดน ข้าราชการพลเรือน และ
พลเรือนอาสาสมัคร ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน
พื้นที่สีแดงและพื้นที่สีชมพูอยู่เป็นนิจ
เพื่อเป็นการปลุกใจให้กับผู้ปกป้องอธิปไตย
ของชาติ และเป็นการบำรุงขวัญพลกนิกร
ในร่มพระบารมีได้อย่างดีที่สุดในบางครั้ง
ที่เกิดการปะทะกันระหว่างฝ่ายไทยกับ
ผู้ก่อการร้ายไม่ว่าในท้องที่ใด ก็จะเสด็จ
พระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมและทรงนำ
ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน ข้าราชการ
พลเรือน และพลเรือนอาสาสมัครที่ได้รับ
บาดเจ็บในการสู้รบ ออกมารักษาพยาบาล
ในแนวหลังทุกโอกาสที่ทรงกระทำได้

ศึกคอมมิวนิสต์ในครั้งนั้นหนักหนา
สาหัสนัก นำความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง
มาสู่ทุกฝ่ายในบ้านเมือง พวกผู้ก่อการร้าย
คอมมิวนิสต์สังหารผลาญชีวิตราษฎร
เจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจของเราไปเป็น
จำนวนมาก แคปี ๒๕๑๙ เพียงปีเดียว

มียอดผู้เสียชีวิตสูงถึง ๔๖๐ คน ทั้งนี้
ยังไม่รวมถึงผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส หรือ
ตกเป็นผู้พิการจากการใช้กำลังของ
ฝ่ายคอมมิวนิสต์อีกเป็นจำนวนมาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเองก็ทรง
ต้องสูญเสียพระญาติสนิทที่ทรงเป็นกำลัง
สำคัญในการแบ่งเบาพระราชกรณียกิจ
เพื่อประเทศชาติ คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ที่สิ้นพระชนม์
เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ ใน
ระหว่างทางเสด็จโดยเฮลิคอปเตอร์ไป
ทรงปฏิบัติพระกรณียกิจในการนำสิ่งของ
พระราชทานไปทรงมอบและทรงตรวจเยี่ยม
บำรุงขวัญตำรวจทหาร โดยทรงต้องกระสุน
จากปืนของผู้ก่อการร้าย ณ บริเวณบ้านส่อง
อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ซึ่งต่อมาในโอกาสแรกที่ทำให้ รัฐบาลได้
กราบบังคมทูลฯ และได้รับพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่อ “ถนน
ซูเปอร์ไฮเวย์” หรือทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข ๓๑ เป็น “ถนนวิภาวดีรังสิต”
เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ในพระวีรกรรม
อันยิ่งใหญ่ครั้งนั้น

สุดท้ายแล้ว แม้ว่าจักรวรรดินิยม
คอมมิวนิสต์จะล่มสลาย ทำให้การคุกคาม
และการก่อการร้ายในประเทศไทยแผ่วบาง

“ทุกพระองค์มิได้ทรง
หวั่นเกรงภัยอันตรายใด ๆ
จากอริราชศัตรูเลย
แม้แต่น้อย
หากแต่ทรงแสดง
ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ทุกฝ่าย
ในน้ำพระราชหฤทัย
อันเด็ดเดี่ยวและหาญกล้า”

ลงเป็นลำดับ แต่สิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เราก้าวผ่านภัยอันตรายสำคัญครั้งนั้นมาได้ ก็คือ การทรงเป็นผู้นำอย่างเด็ดเดี่ยวและองอาจสมดังที่ทรงเป็นจอมกษัตริย์จอมทัพไทย ที่ทรงสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียวทำให้ประชาชนชาวไทยเริ่มตื่นตัวและตระหนักในภัยของคอมมิวนิสต์มากขึ้น การต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์จึงเริ่มเข้มข้นและต่อเนื่อง มีการฉกกำลังกันหลายฝ่ายต่างหันหน้าเข้าหากัน ประสานงานกันต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของประเทศไทย แม้จะต้องกรำศึกอย่างยืดเยื้อยาวนานต่อเนื่องมาอีกหลายปีก็ตาม แต่ประเทศไทยก็สามารถรอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ได้ในที่สุด และคงความเป็นไทยได้ตราบนานปัจจุบัน

พระผู้ทรงมุ่งมั่นเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวไทย

“...ความสุขความสวัสดิของข้าพเจ้าจะเกิดมีขึ้นได้ ก็ด้วยบ้านเมืองของเรา มีความเจริญมั่นคงเป็นปรกติสุข...”^๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนอกจากจะมีพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีพระราชอำนาจตามนิติราชประเพณี

แห่งการบริหารราชการแผ่นดินต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลอีก ๓ ประการ คือ พระราชอำนาจในการที่จะทรงรับการปรึกษาหารือและพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำ (THE RIGHT TO BE CONSULTED) พระราชอำนาจในการที่จะพระราชทานขวัญและกำลังใจ (THE RIGHT TO ENCOURAGE) และพระราชอำนาจในการที่จะพระราชทานพระราชดำรัสเตือน (THE RIGHT TO WARN) แม้ว่าพระองค์จะมีพระราชอำนาจดังกล่าว พระองค์ก็มีเคยทรงใช้พระราชอำนาจเหล่านั้นเพื่อประโยชน์ส่วนพระองค์เลย หากแต่ทรงใช้ไปในทางที่จะเกิดประโยชน์สุขแก่บ้านเมืองเท่านั้น ดังนั้น แม้ตามนิติราชประเพณี นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชกระแสหรือพระราชดำรัสแนะนำหรือตักเตือนก็ตาม แต่ในความเป็นจริง นายกรัฐมนตรีแต่ละคนก็ล้วนกระตือรือร้นที่จะรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมและสนองพระราชกระแสและพระราชดำรัสเสมอมา อันนำมาซึ่งความวัฒนาสถาพรของบ้านเมืองนานัปการ

“แม้ว่าพระองค์จะมีพระราชอำนาจดังกล่าว พระองค์ก็มีเคยทรงใช้พระราชอำนาจเหล่านั้นเพื่อประโยชน์ส่วนพระองค์เลย หากแต่ทรงใช้ไปในทางที่จะเกิดประโยชน์สุขแก่บ้านเมืองเท่านั้น”

^๔ คัดตัดตอนจากพระราชดำรัสในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันเสาร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

ผมขอยกตัวอย่างจากประสบการณ์ที่ผมได้รับรู้รับทราบมากับตัวเองโดยตรงในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำริสแนะนำในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินอันมีค่าทั้งหลายประการ อาทิ

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร ผู้ยากไร้ที่มีที่ดินทำกิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นการณ์ไกลในอนาคตว่า ยิ่งนานวันชาวไร่ชาวนาจะยิ่งไม่มีที่ดินทำกิน เพราะความยากจนของเขาเหล่านี้ พวกที่เคยมีที่ดินต้องยอมสูญเสียกรรมสิทธิ์ให้แก่นายทุนและกลายมาเป็นผู้เช่าหรือไร้ที่ดินทำกินในที่สุด จึงมีพระราชดำริที่จะปฏิรูปที่ดินทำกิน เพื่อช่วยราษฎรที่ยากจนให้มีที่ดินทำกินตลอดไปชั่วลูกชั่วหลาน โดยทรงดำเนินโครงการเป็นแบบอย่าง เริ่มจาก “โครงการจัดสรรและพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์หุบกะพง” รัฐบาลแต่ละชุดได้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทในเรื่องปฏิรูปที่ดินตามพระราชดำริของพระองค์มาเป็นลำดับ ตั้งแต่รัฐบาลชุดศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ เสนอและได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาให้

ตราพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๑๘ ขึ้น ช่วงที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ พระองค์ทรงพระกรุณารับโครงการไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้วยการพระราชทานที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จำนวน ๕๑,๙๖๗ ไร่ ๙๕ ตารางวา ในพื้นที่ ๘ จังหวัดภาคกลาง แก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรเป็นประเดิมเริ่มต้น โดยมีพระราชประสงค์ให้ผู้เช่าที่ดินของทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อยู่แต่เดิมได้ทำกินในที่ดินนั้นต่อไปชั่วลูกชั่วหลานตราบที่ยังยึดถืออาชีพเกษตรกรอยู่แต่จะไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้น

ต่อมาสมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ฯ นายกรัฐมนตรีเฝ้าฯ รับพระราชทานพระราชดำริเรื่องการปฏิรูปที่ดิน โดยทรงขอให้รัฐบาลดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาไม่ช้านัก แต่เนื่องจากรัฐบาลชุดดังกล่าวมีเวลาอยู่ในหน้าที่ไม่นาน จึงยังไม่มีโอกาสสนองพระราชดำริเต็มที่ การปฏิรูปที่ดินตามพระราชดำรินั้น จึงเริ่มดำเนินการในสมัยรัฐบาลชุดของผมตามที่ได้มีพระราชดำริสแนะนำ คือ ให้มีการแจกเอกสารสิทธิแก่ราษฎรผู้ไร้ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

และจัดให้มีการบูรณาการต่อไปด้วยการสร้างถนน สะพาน ขุดคลอง สร้างอ่างเก็บน้ำ ปรับปรุงคุณภาพดิน แจกปุ๋ย ฝักอบรมสาธิตการเพาะปลูกพืชต่างๆ ที่ดูแลง่าย โตเร็ว ให้ราคาสูง และจัดสรรเงินทุนของกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรให้เกษตรกรกู้ยืมเพื่อการเกษตรด้วย

รัฐบาลเริ่มทำการปฏิรูปที่ดินที่ได้รับพระราชทานมาทั้ง ๕๐,๐๐๐ ไร่เศษก่อน โดยมีที่ดินอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะปฏิรูปได้ ๔๓,๙๐๒ ไร่ จากนั้นก็บุกเบิกปฏิรูปที่ดินในท้องถิ่นทุรกันดารอื่น ๆ ตามพระราชดำริรวม ๑๗ จังหวัด รวมทั้งที่ที่แห้งแล้งและทุรกันดารที่สุดในภาคอีสาน คือ หุบภูลาร่องไห้ ด้วย และรัฐบาลชุดต่อ ๆ มาก็ได้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามพระราชดำรินี้จวบจนถึงปัจจุบัน สามารถช่วยเหลือเกษตรกรไทยผู้ยากไร้เป็นจำนวนมากให้มีที่ดินทำกิน และมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นเป็นลำดับมา

พระมหากษัตริย์ดังกล่าว นอกจากจะทำให้รัฐบาลแต่ละสมัยดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังทำให้ทุกหน่วยงานที่รับผิดชอบ และประชาชนเกิดความเข้าใจและมั่นใจในนโยบายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรของ

“ทรงพระกรุณาพระราชทาน
พระราชดำรัสแนะนำ
ให้มีการส่งเสริม
ระบบสหกรณ์การเกษตร
เพื่อให้เกษตรกร
ช่วยเหลือกันเอง
และเป็นการยกระดับ
ฐานะทางเศรษฐกิจ
ของเกษตรกร
ให้ดีขึ้น”

พระองค์ จะสามารถแก้ไขปัญหาเรื่อง
ราษฎรไม่มีที่ดินทำกินได้อย่างแท้จริง
อีกด้วย นับเป็นโครงการที่สร้างสรรค์
และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่สำคัญ
ที่สุดโครงการหนึ่งในปัจจุบัน

สหกรณ์การเกษตร กับ ฉางข้าวและ พืชผล

นอกจากนี้ทรงพระกรุณาพระราชทาน
พระราชดำรัสแนะนำให้มีการส่งเสริม
ระบบสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกษตรกร
ช่วยเหลือกันเองและเป็นการยกระดับ
ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรให้ดีขึ้น
จึงเป็นที่มาของการตั้งสหกรณ์การเกษตร
เพิ่มขึ้นอีก ๑๐๒ แห่ง ในปี ๒๕๒๐ เมื่อ
รวมกับสหกรณ์การเกษตรเดิมที่มีอยู่แล้ว
ทำให้ทั่วประเทศมีสหกรณ์การเกษตร
รวมจำนวนทั้งสิ้น ๖๖๔ แห่ง สหกรณ์
และรัฐบาลได้เร่งรัดจัดหาเงินให้สมาชิก
สหกรณ์การเกษตรกู้ยืม เพื่อใช้จ่ายใน
การลงทุนประกอบอาชีพและปลดเปลื้อง
หนี้สินได้เป็นจำนวนมาก และทรงพระ
ราชดำรัสต่อไปด้วยว่า เพื่อช่วยเกษตรกร
ในด้านพยุหราคาข้าวและพืชผลอื่นๆ
และช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับเกษตรกร
ควรจัดให้มีการสร้างฉางข้าวและพืชผล

เกษตรกรจะได้ไม่ต้องเร่งรัดขายข้าวและ
พืชผลในทันที เมื่อมีฉางแล้ว เกษตรกร
สามารถเก็บกักข้าวและพืชผลไว้ได้นาน
เพียงใดก็ได้ เพื่อรอขายในยามที่ได้ราคาสูง
รัฐบาลได้สนองพระราชดำริดังกล่าว
ด้วยการดำเนินโครงการจัดสร้างฉางข้าว
และพืชผลขึ้นในสหกรณ์การเกษตร
ทั่วราชอาณาจักร โดยรัฐบาลออกค่าวัสดุให้
ส่วนการก่อสร้างนั้นสมาชิกสหกรณ์ลงแรง
ร่วมกันจัดสร้างเอง ภายในเวลาหนึ่งปี
มีฉางข้าวและพืชผลเพิ่มขึ้นใหม่อีก
๕๐๐ ฉาง จากเดิมที่มีอยู่เพียง ๓๐๐ ฉาง
เพิ่มพื้นที่เก็บข้าวและพืชผลการเกษตร
และเพิ่มรอยยิ้มให้กับเกษตรกรไทยได้อีก
เป็นจำนวนมาก

ให้ชาวไร่ชาวนามีฐานะพอกินพออยู่

เรื่องสำคัญที่สุดอีกเรื่องหนึ่งที่มี
พระราชดำรัสเตือนรัฐบาลชุดของผม คือ
ต้องช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของพสก
นิกรในชนบทและยกระดับความเป็นอยู่
ของเกษตรกร โดยมีพระราชดำรัสเตือน
ว่า มีความจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้อง
“หาทางให้ชาวไร่ชาวนามีฐานะพอกิน
พออยู่” แต่สภาวะเศรษฐกิจขณะนั้น
ไม่เอื้ออำนวยให้รัฐบาลทำได้ทันทีอย่าง

เต็มที่ รัฐบาลจึงได้ดำเนินการเพื่อสนองพระราชดำริ ๒ ทางด้วยกัน คือ:

ทางแรก เจรจาขอกู้เงินจากรัฐบาลญี่ปุ่นมาพัฒนาชนบทและช่วยเหลือเกษตรกรเป็นพิเศษ รวม ๕ โครงการ คือ โครงการสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน สร้างชลประทานขนาดเล็ก สร้างสถานีอนามัย สร้างระบบไฟฟ้า และสร้างโรงเรียนในชนบท เป็นเงิน ๔,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้อนุมัติตามที่ขอและยังเพิ่มให้อีก ๓๕๐ ล้านบาท เงินจำนวนนี้จะช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเกษตรกรได้เป็นอย่างมาก แต่น่าเสียดายที่รัฐบาลชุดของผมพ้นจากหน้าที่มาก่อนที่จะได้บริหารโครงการเหล่านี้ เพื่อสนองพระราชดำริด้วยตนเอง

ทางที่สอง รัฐบาลได้ชักชวนให้ประชาชนร่วมในโครงการ “อาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้ง พ.ศ. ๒๕๒๐” โดยจะมีการสร้างและซ่อมแซมสะพาน ก่อสร้างงานชลประทานขนาดเล็ก และพัฒนาท้องถิ่นด้านอื่นไปพร้อมกันทั่วราชอาณาจักร โครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีมูลค่า ๖๐๐ ล้านบาทเศษ รัฐบาลช่วยโครงการนี้ได้เพียง ๑๐๐ ล้านบาทเศษเท่านั้นที่เหลือเป็นผลมาจากความร่วมมือใจของประชาชนที่รักถิ่นฐานบ้านเกิดของ

ตนเอง และโครงการนี้ยังให้เกิดผลดีอีกหลายทาง คือ นอกจากจะช่วยพัฒนาท้องถิ่นตามความต้องการของราษฎรเองแล้ว ยังช่วยบำรุงขวัญและจิตใจของประชาชนให้ดีขึ้นเป็นอย่างมากในยามวิกฤตนั้น ทั้งเป็นการประสานความสัมพันธ์สามัคคีระหว่างข้าราชการและประชาชนในท้องถิ่นให้กระชับและแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น หลังจากที่เคยถูกยุแหย่ให้แตกแยกร้ายฉานในสงครามนอกแบบมาระยะหนึ่ง อนึ่ง โครงการนี้ยังช่วยปลูกและปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักพึ่งพาตนเอง และรู้สึกผูกพันกับแผ่นดินไทยอันเป็นมาตุภูมิอีกด้วย

ข้อประทับใจผมอย่างยิ่งในเรื่องนี้ก็คือ มีน้ำพระราชหฤทัยเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เมื่อพระราชทานพระราชดำริแนะนำแล้ว ก็ทรงมอบให้เป็นภารกิจของรัฐบาลที่จะตัดสินใจดำเนินการต่อไป แต่ส่วนตัวผมเองตระหนักดีว่า ยังขาดประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ จึงต้องอาศัยทั้งพระอัจฉริยภาพและความรอบรู้ที่ลุ่มลึกของพระองค์เป็นที่พึ่ง โดยกราบบังคมทูลรายงานถึงแผนงานของรัฐบาลในเรื่องเหล่านี้ให้ทรงทราบโดยละเอียด รวมทั้งแนวทางการดำเนินงาน ความคืบหน้า และอุปสรรคปัญหาในการ

“มีน้ำพระราชหฤทัย
เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
เมื่อพระราชทาน
พระราชดำริแนะนำแล้ว
ก็ทรงมอบ
ให้เป็นภารกิจของรัฐบาล
ที่จะตัดสินใจดำเนินการ
ต่อไป”

ปฏิบัติงาน ซึ่งผมก็ได้รับพระราชทานพระราชดำริสแนะนำและพระมหากรุณาอันเป็นขวัญและกำลังใจจากพระองค์เสมอมา

พลิกฟื้นคืนผืนป่า

ในปี ๒๕๑๙ พื้นที่ป่าในประเทศไทยลดน้อยลงเป็นอันมาก เหลือเพียงร้อยละ ๓๘.๖๗ ของพื้นที่ประเทศเท่านั้น จากเดิมในปี ๒๕๐๔ เราเคยมีพื้นที่ป่าไม้สูงถึงร้อยละ ๕๓.๓๓ ของพื้นที่ประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยเรื่องนี้ และทรงพระกรุณาพระราชทานพระราชดำริสแนะนำว่า ควรจะชี้ให้ประชาชนเห็นว่า มีการตัดไม้ทำลายป่าไม้กันอย่างกว้างขวาง และรณรงค์ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปลูกป่า โดยเฉพาะตามต้นน้ำลำธาร พื้นที่รกร้างว่างเปล่า และป่าเสื่อมโทรมทั่วประเทศ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกในหมู่ประชาชนให้ตระหนักในความสำคัญของป่าที่มีต่อความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดความรู้สึก

รักและหวงแหนป่ามากขึ้น รัฐบาลจึงได้จัดรายการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนร่วมกันปลูกป่าตามโครงการ “อาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝน” โดยกรมป่าไม้เป็นผู้แจกกล้าไม้ให้ประชาชนนำไปปลูก และคณะรัฐมนตรีมีมติให้ถือเอาวันเข้าพรรษา เป็น “วันต้นไม้ประจำปีของชาติ” โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างยิ่ง

เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวกรุงเทพฯ

“...ขอเถิดอนุสาวรีย์อย่าเพิ่งสร้าง สร้างถนนดีกว่า. สร้างถนน เรียกว่าวงแหวน เพราะมันเป็นความฝัน เป็นความฝันมาตั้งนานแล้ว เกือบ ๔๐ ปี อยากสร้างถนนวงแหวน...”^๕

นี่คือพระราชดำริสตอบอดีตผู้บัญชาการทหารบกและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า รัฐบาลจะขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างพระบรมราชานุสรณ์ น้อมเกล้าฯ ถวายเนื่องใน

มหามงคลสมัย พระราชพิธีรัชดาภิเษกที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

น้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มิได้ทรงมีเฉพาะต่อชาวชนบทในท้องถิ่นทุรกันดารเท่านั้น หากแต่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยทุกคนอย่างไม่เลือกชั้นวรรณะ ทรงเข้าพระราชหฤทัยและทรงเห็นใจชาวกรุงที่ต้องประสบกับปัญหาการจราจรคับคั่ง จึงมีพระราชดำริสให้จัดสร้างถนนวงแหวนรอบกรุงเทพฯ เพื่อช่วยแก้ปัญหาจราจรคับคั่งในเมืองหลวง และยังช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่สัญจรเข้าออกระหว่างใจกลางเมืองกับชุมชนส่วนนอก ตลอดจนผู้ที่มาจากต่างจังหวัดให้สามารถเดินทางผ่านกรุงเทพฯ ได้โดยไม่ต้องผ่านศูนย์กลางของเมืองที่มีการจราจรหนาแน่น

จากพระราชดำริสดังกล่าวข้างต้นเป็นที่มาของวงแหวน “ถนนรัชดาภิเษก” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔ พระองค์ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่และติดตาม

^๕ พระราชดำริสเนื่องในมหามงคลสมัย พระราชพิธีรัชดาภิเษก ที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔

ความคืบหน้าด้วยพระองค์เองเสมอมา เมื่อรัฐบาลชุดของผมเข้าทำงาน พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำรัสว่า “ถนนสายนี้เริ่มสร้างมาหลายปีแล้วยังไม่เสร็จเรียบร้อย ยังไม่ครบวง ให้เร่งสร้างให้เสร็จโดยเร็วด้วย” ขณะนั้น ถนนสายนี้กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้างช่วงสี่แยกอโศกกับถนนพหลโยธิน รัฐบาลจึงได้เร่งรัดให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ และรัฐบาลชุดต่อ ๆ มา ก็ได้รับเร่งดำเนินการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนองพระราชดำริจนสำเร็จเป็นวงแหวนถนนรัชดาภิเษกโดยสมบูรณ์ในปี ๒๕๓๖ ช่วยแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดของกรุงเทพฯ ขึ้นในให้คลี่คลายไปได้อย่างมาก

เรื่องที่น่าใคร่ครวญ

เมื่อหวนรำลึกไปถึงการปฏิบัติงานถวายสนองพระราชดำริ ในฐานะนายกรัฐมนตรี ตามประเพณีการปกครองแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ เป็นเวลาหนึ่งขวบปีเศษกับการที่มีโอกาสอันประเสริฐสูงสุด ได้ปฏิบัติหน้าที่สนองพระมหากรุณาธิคุณในฐานะองคมนตรีจวบจนปัจจุบัน เป็นเวลาเกือบ ๓๔ ปี ผมได้ปฏิบัติหน้าที่ทุกด้าน

ด้วยความจงรักภักดีและซื่อสัตย์สุจริต ตามที่ได้ถวายสัตย์ปฏิญาณในทั้งสองฐานะ อย่างสุดความสามารถ ด้วยความซุขใจและภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ตลอดเวลาที่ผ่านมามีได้รับประสบการณ์ ความรู้ และแนวคิดในทางสร้างสรรค์เพิ่มเติม ได้ยึดถือพระองค์ทรงเป็นแบบอย่างและทรงเป็นแรงบันดาลใจในการปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป นอกเหนือจากเรื่องงานในหน้าที่แล้ว ผมยังพิศวงใจในสิ่งหนึ่งซึ่งเฝ้าสังเกตมานานปีด้วยว่า ไม่ว่าจะสถานการณ์บ้านเมืองจะวิกฤตสักปานใด พระองค์ไม่เคยทรงหวั่นไหว และมีพระบรมราชวินิจฉัยแก้ไขวิกฤตการณ์ของบ้านเมืองตามกรอบแห่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญให้คลี่คลายและผ่านพ้นไปได้ด้วยดีเสมอมา อีกทั้งเมื่อมีผู้ใดจับจ้วงล่วงละเมิดพระองค์ ไม่ว่าจะโดยการบิดเบือนสถานการณ์ หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ หรือโดยการปั่นน้ำเป็นตัว จะเห็นเป็นที่ประจักษ์แจ้งทั่วกันว่าไม่เคยทรงตอบโต้หรือทรงมีปฏิกริยาในทางใด ๆ ทั้งสิ้น พระองค์ทรงสงบนิ่งเสมือนหนึ่งไม่เคยทรงมีเรื่องเหล่านี้มาแผ้วพานให้ทรงระคายเคืองเบื่องพระยุคลบาทเลย พระองค์ทรงปฏิบัติได้อย่างไร? เรื่องนี้จะคิดเห็นเป็นอื่นคง

“ผมยังพิศวงใจในสิ่งหนึ่งซึ่งเฝ้าสังเกตมานานปีด้วยว่า ไม่ว่าจะสถานการณ์บ้านเมืองจะวิกฤตสักปานใด พระองค์ไม่เคยทรงหวั่นไหว และมีพระบรมราชวินิจฉัยแก้ไขวิกฤตการณ์ของบ้านเมืองตามกรอบแห่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญให้คลี่คลายและผ่านพ้นไปได้ด้วยดีเสมอมา”

จะยาก นอกจากว่าพระองค์ทรงปฏิบัติ
ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๗ “อกุโธธ”
หรือ “ความไม่โกรธ” และทรงบำเพ็ญ
“อภัยทาน” ได้อย่างบริสุทธิ์และสมบูรณ์
ขณะเดียวกัน ตลอดระยะเวลากว่า ๖๕ ปี
แห่งการครองสิริราชสมบัติ พระองค์
ทรงดำรงคงมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม
และทรงแน่วแน่ในอันที่จะทรงบำเพ็ญ
พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ นานัปการ
สมดังพระราชปณิธานในพระปฐม
บรมราชโองการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
ด้วยพระพลังแห่งพระจิตอันหนักแน่น
เด็ดเดี่ยว มั่นคง และด้วยน้ำพระราช
หฤทัยที่บริสุทธิ์ผุดผ่อง สิ่งเหล่านี้ล้วน
เป็นการส่งเสริมพระบารมีในพระองค์
ซึ่งสูงส่งและสดใสอยู่แล้วยิ่งยืนต่อไป
ชั่วกาลนาน

สำหรับประชาชนชาวไทยนั้น เรา
ทั้งหลายอาจเรียนรู้วิธีการทำงาน
จากการทรงงานในโครงการตาม
พระราชดำริและพระราชกรณียกิจ
ทั้งปวง ที่ดำเนินไปอย่างมีแบบแผน
รัดกุม เป็นขั้นเป็นตอน ทั้งมีการ
ติดตามงานและประเมินผลงาน
ทุกระยะ เพื่อการพัฒนาปรับปรุง
งานของตนให้ดียิ่งขึ้นไป และ
ที่สำคัญเคียงคู่ไปกับการพัฒนางาน

คือ การพัฒนาจิตใจ เราสามารถ
เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้จากพระราช
จริยวัตรและพระบรมราโชวาท
อันล้ำค่าทั้งหมด พึงน้อมรับใส่เกล้า
ใส่กระหม่อมนำไปเป็นแนวทาง
ในการดำเนินชีวิต ทั้งเป็นหลักใจ
ในการยึดมั่นทำแต่สิ่งที่ถูกต้อง
ดีงาม เพื่อความผาสุกของแต่ละ
บุคคลและครอบครัว และเพื่อความ
เจริญมั่นคงเป็นปรกติสุขของบ้านเมือง
สืบไป.

❖ ❖ ❖

“เราสามารถเรียนรู้สิ่งเหล่านี้
ได้จากพระราชจริยวัตร
และพระบรมราโชวาท
อันล้ำค่าทั้งหมด พึงน้อมรับ
ใส่เกล้าใส่กระหม่อม
นำไปเป็นแนวทาง
ในการดำเนินชีวิต
ทั้งเป็นหลักใจในการยึดมั่น
ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม
เพื่อความผาสุกของ
แต่ละบุคคลและครอบครัว
และเพื่อความเจริญมั่นคง
เป็นปรกติสุขของบ้านเมือง
สืบไป”

พระมหากษัตริย์ “ผู้ให้”

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ
แก่ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง
วันเสาร์ ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับพานดอกไม้ธูปเทียนแพที่ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ทูลเกล้าฯ ถวาย
ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ ณ พระลานพระราชวังดุสิต
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด)
วันจันทร์ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๕

“ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า
ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่
ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน
ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

นี่คือคำถวายสัตย์ปฏิญาณที่ผมได้ถวายต่อเบื้องพระพักตร์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวาระแรกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖
ทว่านั่นไม่ใช่ครั้งแรกที่ผมได้รับพระราชทาน
พระมหากรุณาจากพระองค์ท่าน เพราะหากนับย้อนไปก่อนหน้า
ตลอดชีวิตการเป็นทหารของผมก็มีหลายช่วงหลายตอน
ที่เคยได้รับพระราชทานพระเมตตาและพระมหากรุณา
จากพระองค์ท่านมาแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประดับยศพลเอก พระราชทาน
ในพิธีประดับยศและพระราชทานสัญญาบัตรยศแก่นายทหารชั้นนายพล
ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาคที่ ๒)
วันอาทิตย์ ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

ช่วงเวลาแห่งความประทับใจ

ครั้งแรกที่ผมได้เฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๐๘ จากการเฝ้าฯ รับพระราชทานกระบี่พร้อมปริญญาบัตรหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนนักเรียนนายร้อย สถานที่คือศาลาว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยนั้น ซึ่งเป็นเกียรติยศแก่ตัวผมและวงศ์ตระกูลเป็นอย่างมาก

หลังจากนั้นเมื่อมียศร้อยโท ประจำการอยู่ที่กองพันพิเศษ ค่ายสุรศักดิ์เสนา จังหวัดพิษณุโลก ผมมีโอกาสได้เฝ้าฯ อีกครั้งเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๑๓ โดยพระองค์ท่านเสด็จฯ ไปทรงวางพวงมาลาแก่ พันเอก จำเนียร มีสง่า เสนาธิการของกองทัพอากาศที่ ๓ ที่เสียชีวิตจากการถูกผู้ก่อการร้ายลอบยิง (ณ ตอนนั้นประเทศไทยยังมีการต่อสู้กันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับกองกำลังทหาร ในบางพื้นที่) จำได้ว่า นายทหารและนายตำรวจทุกคนที่อยู่ที่นั่งได้รับพระราชทานบทเพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” ซึ่งพิมพ์บนกระดาษเคลือบพลาสติกกันน้ำ ขนาดเท่ากับที่จะใส่ไว้ในกระเป๋าอกเสื้อได้ ซึ่งพวกผมได้นำแผ่นบทเพลงนี้ติดตัวไว้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานเรื่อยมา

มีครั้งหนึ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชาของผมคนหนึ่งที่เป็นทหาร ออกไปปฏิบัติหน้าที่จนเสียชีวิต ผู้ใต้บังคับบัญชาอีกคนที่เป็นตำรวจและเพื่อนกัน ได้หยิบแผ่นบทเพลงนี้ขึ้นมาดูด้วยความซาบซึ้งว่า ถึงแม้เพื่อนจะเสียชีวิต แต่ก็เป็นการเสียชีวิตเพื่อรักษาชาติบ้านเมืองตามเนื้อหาของเพลงพระราชนิพนธ์ “ความฝันอันสูงสุด” ของพระองค์ท่าน ซึ่งผมเชื่อว่าความรู้สึกนี้คือสิ่งที่อยู่ในใจทหารตำรวจทุกนาย

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ผมได้เข้าเฝ้าฯ รับเสด็จพระองค์ท่านอีกครั้งเนื่องในวันรบพิเศษ โดยพระองค์เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปที่กองพลรบพิเศษที่ ๑ จังหวัดลพบุรี เพื่อทอดพระเนตรการสาธิตขีดความสามารถของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ผมในฐานะผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ ๑ ต้องกราบบังคมทูลรายงานต่อเบื้องพระพักตร์ ซึ่งหากถามความรู้สึก บอกได้เลยว่าความตื่นเต้นมีมาก่อนหน้าวันนั้นมากมาย รวมทั้งวินาทีที่เห็นรถยนต์พระที่นั่งเคลื่อนมาหยุดลงตรงหน้า แต่ทันทีที่พระองค์ท่านและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผมได้เห็นพระองค์ท่านทรงฉลองพระองค์ชุดรบ

“นายทหารและนายตำรวจทุกคนที่อยู่ที่นั่งได้รับพระราชทานบทเพลงพระราชนิพนธ์ ‘ความฝันอันสูงสุด’ ซึ่งพิมพ์บนกระดาษเคลือบพลาสติกกันน้ำ ขนาดเท่ากับที่จะใส่ไว้ในกระเป๋าอกเสื้อได้ ซึ่งพวกผมได้นำแผ่นบทเพลงนี้ติดตัวไว้เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานเรื่อยมา”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ ไปทอดพระเนตรการสาธิต
ขีดความสามารถของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
และทรงรับการกราบบังคมทูลรายงาน
ณ กองพลรบพิเศษที่ ๑ จังหวัดลพบุรี
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ ๑)
วันเสาร์ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓

พิเศษ หรือที่ในหมู่ทหารเรียกกันว่า
“ชุดหมวกแดง” ก็กลับความตื่นเต็นลง
เสียสิ้น

ในวันนั้นนอกจากการกราบบังคมทูล
รายงานแล้ว ผมยังได้กราบบังคมทูลชี้แจง
การปฏิบัติงานของหน่วยรบพิเศษใน
ระหว่างที่พระองค์ทอดพระเนตรการแสดง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงฉลองพระองค์เครื่องแบบทหารบก
“ชุดทหารพลร่ม”

และชาติของหน่วยฯ อีกหลายชุด รวมทั้งบอร์ดแสดงนิทรรศการของหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ หลังจากนั้นทั้งสองพระองค์ยังได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ร่วมฉายพระบรมรูปไว้เป็นที่ระลึก ณ สโมสรของหน่วยฯ ด้วย ยังความภาคภูมิใจให้กับผมและหน่วยฯ เป็นอย่างมาก

ทรงพระปรีชาเลิศล้ำ

สิ่งหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทรม่ท่อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด คือแนวทางที่จะแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่ค่อนข้างลำบาก พวกชนกลุ่มน้อย หรือผู้ที่ด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ทรงพระราชดำริว่า การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ จะต้องขจัดปัญหาความยากจนให้ได้ พระราชดำรัสที่พระราชทานเสมอ คือ **“พวกเขาลำบาก ให้ไปช่วยกันดูแล”** พระมหากรุณาในข้อนี้จึงเรียกได้ว่า ปกแผ่ไปแทบจะทุกพื้นที่ และในหลาย ๆ ครั้งก็แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถที่เลิศล้ำหาใดเปรียบ

เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๙ ผมได้เข้าเฝ้าฯ พระองค์ท่านอีกครั้ง ตอนนั้นผมเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่แล้ว พระองค์ท่านและสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ไปพระราชทานเพลิงศพพระราชนิโรธรังสี คัมภีร์ปัญญาวิศิษฐ์ (หลวงปู่เทศก์ เทสรังสี) ที่เมรุวัดหินหมากเป้ง ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย หลังจากที่พระราชทานเพลิงศพเสร็จแล้ว ขณะเตรียมเสด็จฯ กลับ ก็ได้มีพระราชดำรัสกับผมว่า **“ท่านแม่ทัพ ขอให้ไปดูความเดือดร้อนของชาวบ้าน บ้านแก่งนาง ที่ภูพานด้วย”**

ผมได้น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมรับพระราชดำรัสเอาไว้ ทั้ง ๆ ที่ในขณะนั้น เป็นถึงแม่ทัพภาคที่ ๒ แล้ว แต่ยังไม่ทราบเลยว่าบ้านแก่งนางอยู่ตรงไหน แต่พระองค์ท่านทรงทราบแล้วว่าที่นั่นมีปัญหา จึงเป็นความรู้สึกที่ทั้งเลื่อมใสและศรัทธาว่า พระองค์ท่านทรงทรม่ทเท ทรงใส่พระราชหฤทัยประชาชนอย่างเหลือเกิน

วันนั้นหลังจากส่งเสด็จแล้ว ผมก็รีบหาข้อมูลเพื่อจะเดินทางไปบ้านแก่งนางทันที พบว่าเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณตอนบนของตำบลห้วยบางทราย จังหวัดมุกดาหาร แต่อยู่ห่างจากตัวเมืองไปอีกประมาณ ๑๓๐ กิโลเมตร ก่อตั้งขึ้นจาก

ราษฎรกลุ่มที่เคลื่อนย้ายจากท้องที่หลายจังหวัดมารวมกัน รวมทั้งราษฎรกลุ่มชนเผ่าดั้งเดิม เช่น ไช่ ข่า กลุ่มนามสกุลชาวตงและภูไท มีจุดเด่นคือ เป็นชุมชนค่อนข้างใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่สีชมพู แต่ราษฎรปฏิเสธไม่เข้าร่วมขบวนการกับ ผกค. (ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์)

เมื่อผมเดินทางไปถึง ก็ได้เข้าไปถามชาวบ้านตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแนวทางว่า ให้ทหารเข้าไปถามว่าเขามีปัญหาอะไร ชาวบ้านบอกว่าเขามีปัญหาขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ใน ช่วงหน้าแล้ง เหตุเพราะพื้นที่หมู่บ้านมีลักษณะเป็นแอ่งหุบเขา ลำห้วยอยู่ลึกลงไป เวลาหน้าแล้งระดับน้ำจะอยู่ต่ำมาก ทำให้เอาน้ำขึ้นมาใช้ลำบาก

หลังจากปรึกษาหารือกันในหน่วยฯ แล้ว ลงความเห็นว่า ให้นำเครื่องสูบน้ำไฟฟ้า ที่เรียกว่า “ไดรว์” ลงไปสูบน้ำขึ้นมาไว้จนถึงพัก เพื่อให้ชาวบ้านมาตักไปใช้ เป็นการช่วยให้เขามีความสะดวกสบายมากขึ้น ในระดับหนึ่ง ไม่ต้องลงไปหาบน้ำขึ้นมา ให้เป็นที่ลำบาก ยังจำภาพได้ติดตามาจนถึงทุกวันนี้ว่า ชาวบ้านต่างมีสีหน้า แสดงความดีใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อผมเล่าให้เขาฟังว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในความทุกข์ยาก

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงรู้จักทั่วทุกพื้นที่
ของประเทศไทย
แผนที่ของพระองค์ท่าน
เรียกได้ว่าดีและละเอียด
กว่าของทุก ๆ คน
เพราะทรงบันทึกขึ้นมา
จากการเสด็จฯ
ด้วยพระองค์เอง”

ของพี่น้องประชาชน มีพระราชดำรัสสั่ง
ให้ทหารเข้ามาดูแลและหาทางช่วยกัน
แก้ไข ครั้งนั้นหลังจากดำเนินการช่วย
ชาวบ้านเสร็จเรียบร้อย ผมบอกให้พวกเขา
หันหน้าไปยังทิศที่ตั้งของกรุงเทพฯ
จากนั้นก็บอกให้ทุกคนก้มลงกราบพระ
บรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ ซึ่งประดิษฐานไว้ที่
โรงเรียนประจำหมู่บ้าน เพื่อให้รู้ซึ่งนี่คือ
พระมหากษัตริย์ของพระองค์ท่านที่ได้
พระราชทานแก่ชาวบ้านแก่งนาง

ภายหลังเมื่อผมดำรงตำแหน่งเป็น
นายกรัฐมนตรี ผมได้กลับไปเยี่ยมชาวบ้าน
ที่บ้านแก่งนางอีกครั้ง พบว่าที่นั่นมีความ
อุดมสมบูรณ์ขึ้นมา กลายเป็นหมู่บ้าน
ขยายที่มีถึง ๔ หมู่บ้านในละแวกเดียวกัน
แทนที่จะเป็นเพียงหมู่บ้านเดียวเหมือน
สมัยก่อน โดยชาวบ้านได้ขยายการทำ
มาหากินออกไปหลากหลาย เส้นทาง
ถนนต่าง ๆ ก็เข้าถึง ซึ่งผมมองย้อนกลับ
ไปเทียบกับภาพในอดีต จึงนับเป็นอีก
ครั้งหนึ่งที่ผมมีความซาบซึ้งในพระ
มหากษัตริย์คุณของพระองค์ท่านที่ทรง
มีต่อประชาชน

เป็นความรู้สึกที่ตระหนักแน่แก่ใจว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง

**สอดส่องถึงทุกปัญหาความลำบากของ
ประชาชน ถึงแม้จะเป็นเพียงพื้นที่เล็กๆ
เป็นเพียงหมู่บ้านเดียว แต่ก็ทรงห่วงใย
เท่าเทียมเสมอเหมือนกันหมด**

**ทุกตารางนิ้วของแผ่นดินไทย
ล้วนอยู่ในสายพระเนตร**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรู้จัก
ทั่วทุกพื้นที่ของประเทศไทย แผนที่ของ
พระองค์ท่าน เรียกได้ว่าดีและละเอียด
กว่าของทุก ๆ คน เพราะทรงบันทึกขึ้นมา
จากการเสด็จฯ ด้วยพระองค์เอง แม้แต่
กรุงเทพฯ ที่เราคุ่นชินและรู้สึกว่าเป็น
พื้นที่ราบเรียบ พระองค์ก็ทรงรู้ว่า
ตรงไหนเป็นที่ต่ำ ตรงไหนเป็นที่สูง
และเพราะเสด็จฯ มาแล้วทุกพื้นที่
ทำให้ปัญหาหนึ่งที่พระองค์ท่านทรงมี
ความห่วงใยมาก คือปัญหาเสาพืด
ทรงพระราชดำริที่จะหาวิธีป้องกันไม่ให้
พสกนิกรเดือดกรายใกล้ความเลวร้ายนี้
มาอย่างต่อเนื่อง

วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓ ขณะที่ผม
ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการทหารบก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ เป็นการ
ส่วนพระองค์ เพื่อกราบบังคมทูลรายงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ
กราบบังคมทูลรายงานการปฏิบัติหน้าที่
ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก)
วันศุกร์ ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๔๓

เรื่องการหาวิธีป้องกันการนำยาเสพติด
จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศไทย
ทางด้านเหนือ พื้นที่เพิ่งเล็งได้แก่พื้นที่
ตั้งแต่ช่องทางกัวผาวอก จังหวัดเชียงใหม่
ไปจนถึงอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
โดยพระองค์ท่านพระราชทานแนวทาง

ในการสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดน
ว่า ต้องกระทำในลักษณะผสมผสาน
มีการเคลื่อนไหว ควบคู่ไปกับปฏิบัติการ
ทางจิตวิทยา เพื่อสร้างความใกล้ชิด
โดยเฉพาะกลุ่มหรือสมาคมแม่บ้าน ควรเข้าไป
มีบทบาทในการช่วยเหลือแนะแนวทาง

แต่ก่อนอื่นจะต้องได้ข้อมูลพื้นที่ปฏิบัติการทั้งหมด รวมทั้งปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของราษฎรมาเสียก่อน พระองค์ท่านยังพระราชทานแนวทางแก้ไขมาอีกว่าที่นั่นมีโครงการหลวงในพื้นที่อยู่แล้ว หมู่บ้านที่มีอยู่บริเวณนั้นทั้งหมดก็มี ๔๓ หมู่บ้าน อยากให้นำทั้ง ๔๓ หมู่บ้านนี้เข้ามารวมอยู่ในแผนงานที่จะเป็นเครือข่ายในการป้องกันการนำยาเสพติดข้ามพรมแดนเข้ามา ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่ง เพราะทำให้ผมรู้ว่าจะดำเนินการกับภารกิจนี้อย่างไร แนวทางที่พระองค์ท่านได้พระราชทานไว้ สรุปได้ดังนี้

๑. การสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนต้องกระทำในลักษณะผสมผสาน มีการเคลื่อนไหวควบคู่ไปกับการปฏิบัติการจิตวิทยา เพื่อสร้างความใกล้ชิด

๒. จะต้องได้ข้อมูลพื้นที่ปฏิบัติการทั้งหมด รวมทั้งปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของราษฎร

๓. การปฏิบัติงานจะต้องร่วมกันทุกฝ่าย

๔. พื้นที่เพิ่งเสี่ยงในการปฏิบัติงานได้แก่ พื้นที่ช่องทางก๊วผาวอก จังหวัดเชียงใหม่ ต่อเนื่องไปจนถึงอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ลักษณะการดำเนินงานมิใช่โครงการใหญ่แต่เป็นงาน

เล็ก ๆ เช่น ฝ่ายกั้นน้ำ และใช้ระบบการส่งน้ำด้วยท่อ โดยกลุ่มหรือสมาคมแม่บ้านควรมีบทบาทเข้าไปช่วยเหลือ ตัวอย่างโครงการที่ประสบความสำเร็จในห้วงที่ผ่านมา คือ โครงการห้วยตึงเฒ่า ซึ่งหากจะดำเนินงานต่อ ราษฎรในพื้นที่สูงสามารถประสานกับหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ได้โดยตรง

จากยุทธศาสตร์พระราชทานข้างต้น ทำให้ผมสามารถน้อมนำไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลได้ โดยเริ่มจากการมอบหมายให้กองกำลังนเรศวรและกองกำลังผาเมืองประสานงานและร่วมกันรับผิดชอบดำเนินงานในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้กองทัพภาคที่ ๓ ยังส่งชุดปฏิบัติการเข้าพื้นที่อีก ๕ ชุด ซึ่งชุดปฏิบัติการเหล่านี้จะคอยทำหน้าที่ประสานงานการช่วยเหลือราษฎรร่วมกับทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนา ๔ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อให้ความปลอดภัยแก่ราษฎรตามแนวชายแดน ให้ปราศจากการคุกคามของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นและกองกำลังต่างชาติ

๒. เพื่อให้เป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการเสพ การค้า และการร่วม

ขบวนการ

๓. เพื่อให้ราษฎรตามแนวชายแดนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔. เพื่อให้ราษฎรตามแนวชายแดนมีความรักประเทศไทย มีความเป็นคนไทยมากขึ้น และให้ความร่วมมือกับส่วนราชการในทุกเรื่อง

ปัจจุบันโครงการนี้ก็ยังดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง และได้เปลี่ยนชื่อจาก “โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดนตามแนวทางพระราชทาน” ที่ใช้เมื่อปี ๒๕๔๓ มาเป็น “โครงการหมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอนและเชียงใหม่” ซึ่งผมก็ยังคงเดินทางไปกับคณะทำงานตรวจเยี่ยมพื้นที่และติดตามผลการปฏิบัติอยู่เสมอ

ถวายเป็นบุญกุศลแด่พระยุคลบาท

ช่วงชีวิตของผมที่ผ่านมา มีหลายช่วงหลายตอนที่ทำให้ผมได้ตระหนักว่าเป็นชีวิตที่ได้รับพระมหากรุณาอย่างล้นเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างตอนที่เกษียณจากราชการทหารผมไม่ได้นึกว่าจะได้รับพระมหากรุณา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันจันทร์ ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี ความ
ตั้งใจของผม ณ ตอนนั้นคือ เมื่อกลับจาก
พาดรรยาไปพักผ่อนที่ต่างประเทศแล้ว
ผมจะบวช

ปรากฏว่าเมื่อกลับจากต่างประเทศ
ผมได้รับทราบฯ พระองค์ท่านทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น
องคมนตรี ผมยังจำทุกเหตุการณ์ของ
วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ตั้งแต่
ท่านประธานองคมนตรี พลเอก เปรม
ติณสูลานนท์ นำผมเข้าเฝ้าฯ ต่อเบื้อง
พระพักตร์ได้อย่างแม่นยำ โดยเฉพาะ
เมื่อมีพระราชดำรัสสั่งให้ผมทำงาน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคง
พร้อมกับทรงย้ำว่า “ให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วย
ความซื่อสัตย์ซื่อตรง” แล้วพระราชดำรัส
ต่อมาก็ทำให้ผมถึงกับรู้สึกตื้อขึ้นมา
ในอกด้วยความประทับใจ “แล้วจะบวช
เมื่อไร” พระราชดำรัสถามสั้น ๆ แต่แสดง
ถึงข้อที่ว่า พระองค์ท่านทรงทราบว่า
แต่ละคนที่จะเข้ามาทำงานนั้นมีประวัติ
มีภูมิหลังอย่างไร และมีความตั้งใจที่
จะทำอะไรต่อไป ณ วินาทีนั้นผมได้แต่
ก้มลงกราบถวายบังคมแทบพระบาท
และกราบบังคมทูลตอบด้วยเสียงสั่นเครือ
ว่า “พรรยาหน้านี้พระพุทธเจ้าข้า”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
นำคณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๕๖ เฝ้าฯ
ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนรับหน้าที่
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี)
วันเสาร์ ที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๔๙

หากเปรียบกับใครหลายๆ คน ผมเอง
ถือว่าอาจจะได้รับพระมหากรุณาเป็น
หลายเท่ากว่าคนอื่นๆ โดยเฉพาะเมื่อมอง
ย้อนกลับไปดูที่ภูมิหลังของผม คงเห็นได้
ชัดๆ ว่ามีความขัดแย้งทางการเมืองจากเรื่อง
ของคุณพ่อมาอย่างไร และนี่เป็นส่วนหนึ่ง
ที่ทำให้ผมมีความรู้สึกว่า พระองค์ท่าน
มีพระมหากรุณาแก่ผมและพี่น้องในตระกูล
ของผมเป็นอย่างมาก ที่ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมมาทำหน้าที่เป็น
องคมนตรี เพราะถ้าจะพูดให้ตรงๆ ก็คือ
จะทรงเลือกคนอื่นก็ได้ แต่นี่พระองค์
ท่านทรงเลือกผม ซึ่งพิสูจน์ให้เห็นถึง

พระราชดำริว่า ทรงรับรู้ถึงความตั้งใจ
ในการทำงานและผลงาน มากกว่าที่จะ
คำนึงถึงเรื่องอดีตที่ผ่านมา

คำถวายสัตย์ปฏิญาณย้อนกลับเข้ามา
ดังก้องในห้วงคิดของผมอีกครั้ง

“ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายสัตย์
ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรัก
ภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะ
ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
เพื่อประโยชน์ของประเทศและ
ประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม
ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ทุกประการ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
นำ นายบัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ
เฝ้าฯ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี)
วันจันทร์ ที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๐

ผมสัญญากับตัวเองว่า จะซื่อสัตย์
ซื่อตรงกับทุกการกระทำ มิใช่เพียงภาระ
หน้าที่ แต่รวมถึงทุกเรื่องราวทุกห้วงตอน
ของการดำเนินชีวิต แม้เมื่อบ้านเมือง
เกิดวิกฤตผันผวนกระทั่งผมต้องขอ
พระราชทานกราบถวายบังคมลาออกจาก
การเป็นองคมนตรี เพื่อเป็นนายกรัฐมนตรี
คนที่ ๒๔ ของประเทศ ผมก็ยังยึดมั่นต่อ
คำสัตย์ปฏิญาณที่ถวายอย่างไม่เสื่อมคลาย

ภารกิจในฐานะนายกรัฐมนตรี

ในช่วงที่เป็นนายกรัฐมนตรี อาจจะ
เรียกได้ว่าผมได้เห็นถึงพระราชกรณียกิจ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในส่วนที่คนซึ่งยังไม่ได้ทำหน้าที่เป็น
นายกฯ น่าจะไม่มีโอกาสได้สัมผัส ทุกครั้ง
ที่ได้เข้าเฝ้าฯ พระองค์ท่าน ไม่ว่าจะเป็
การนำบุคคลสำคัญจากต่างประเทศ
เข้าเฝ้าฯ หรือว่าเข้าเฝ้าฯ เป็นการ

ส่วนพระองค์เพื่อกราบบังคมทูลรายงาน การดำเนินการต่างๆ ทำให้ผมได้ประจักษ์ แจ่มชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้เปี่ยมไปด้วยพระปรีชาสามารถ ในทุก ๆ ด้านอย่างแท้จริง

สิ่งที่พระองค์ท่านพระราชทานมาให้นั้น ไม่ว่าจะเป็แนวทางพระราชดำริ พระราชดำรัสเตือน หรือว่าพระราชดำรัส ชมเชย กลายเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นายกฯ อย่างผม มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานอย่างต่อเนื่องไปได้ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า พระองค์ท่านพระราชทานพระราชดำรัส แนะนำให้ทำอย่างนี้ อย่างนั้น แต่เป็น ลักษณะที่ถือว่าพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำอย่างจริง ๆ เช่น ปีที่สหพันธรัฐ รัสเซียมีความสัมพันธ์กับราชอาณาจักรไทยครบหนึ่งร้อยปี ผมได้มีโอกาสพบกับ ประธานาธิบดีวลาดีเมียร์ ปูติน ซึ่งท่าน ประธานาธิบดีได้ยืนยันที่จะกราบบังคม ทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงเยือนสหพันธรัฐรัสเซีย ในวาระอันเป็นมงคลนี้ และผมก็รับปากว่า จะนำเรื่องนี้ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

ปรากฏว่า เมื่อผมนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราช

ดำรัส แนะนำว่า “*การที่จะรักษา ความสัมพันธ์กับประเทศที่มีความสัมพันธ์กับเรามาเป็นเวลานานนั้น เป็นสิ่งที่ดี*” นั่นคือพระองค์ท่านทรง เห็นด้วย แต่มีพระราชดำรัสต่อไปว่า พระองค์ท่านเสด็จฯ ไปไม่ได้ แต่อยาก จะให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นผู้แทนพระองค์ ซึ่งเป็นที่มาของการเสด็จฯ เยือนสหพันธรัฐ รัสเซียของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งครบรอบความสัมพันธ์ หนึ่งร้อยปีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ สหพันธรัฐรัสเซีย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชประสงค์ข้อนี้ ผมคิดว่า คนไทยทุกคนน่าจะพอทราบอยู่แล้วบ้าง หากได้ติดตามพระราชดำรัสในการ เสด็จออกมหาสมาคม วันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี พระองค์ท่านมักพระราชทาน แนวทางกว้าง ๆ แก่ประชาชน มีทั้งพระราชดำรัสแนะนำ ตักเตือน และพระราชทาน กำลังใจ ซึ่งทั้งสามประการนี้ ถ้าใครได้ ย้อนกลับไปอ่านพระราชดำรัสที่มีคนตีพิมพ์ ให้ดี จะเห็นว่า ล้วนเป็นพระราชดำรัสที่ ไม่ได้ทรงเตรียมไว้ล่วงหน้า แต่หลังไหล ออกมาจากน้ำพระราชหฤทัยจริง ๆ จึงเป็น ที่น่าเสียดายว่า ปัจจุบันกำลังพระวรกาย ของพระองค์ท่านไม่อำนวยทำให้ประชาชน

ไม่ค่อยมีโอกาสได้รับพระราชทานหรือ มีโอกาสได้ฟังพระราชดำรัสกันได้บ่อยครั้ง เหมือนเมื่อก่อน

พระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้า ล้นกระหม่อม

เมื่อโชคชะตานำพาให้ต้องเป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว ในใจของผมตอนนั้น คิดว่า เมื่อได้ทำงานเสียดสละเพื่อชาติ บ้านเมืองแล้ว ก็คงมีโอกาสได้พัก ผมไม่เคยคิดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมกลับมาเป็นองคมนตรีอีก

วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ ท่านประธานองคมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้นำผม องคมนตรีศุภชัย ภู่งาม และ องคมนตรีชาญชัย ลิขิตจิตถะ เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณพร้อมกันสามคน โดยพระองค์ท่านยังคงพระราชทาน พระราชดำรัสสั่ง ให้ผมช่วยดูงานด้าน ความมั่นคงเช่นเดิม ด้วยเหตุว่าทรงห่วงใย พสกนิกรของพระองค์ท่านอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้ที่ด้อยโอกาส งานในหน้าที่ องคมนตรีของผมจึงเป็นไปในลักษณะทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเยี่ยมเยียน ประชาชนตามภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะถ้า พื้นที่ใดประสบเหตุภัยธรรมชาติ

กำลังใจ คือสิ่งที่พระองค์ท่านทรงเห็นว่า ผู้คนต้องการอย่างยิ่งยวดในยามทุกข์เข็ญ เพราะฉะนั้น หน้าที่ส่วนใหญ่จึงเป็นการไปเพื่อให้กำลังใจข้าราชการในท้องที่ กับเยี่ยมเยียนประชาชนที่ประสบปัญหา พร้อมกับนำสิ่งของพระราชทานไปมอบให้ การเดินทางแต่ละครั้งจะมีคณะแพทย์จากโรงพยาบาลรามาริบัติไปคอยช่วยให้บริการด้วย เพราะเป็นที่แน่ชัดว่า เวลาเกิดวิกฤตภัยธรรมชาติ เรื่องการป่วยไข้จะต้องตามมา

เวลาออกไปเยี่ยมพื้นที่ประสบภัยแนวทางหนึ่งที่ผมได้จากพระองค์ท่านมาตั้งแต่สมัยรับราชการทหารและนำมาใช้จนถึงทุกวันนี้คือ **การฟังความทุกข์ของประชาชน** อย่างที่ผมได้เล่าไว้ในตอนต้นถึงเรื่องของชาวบ้านบ้านแก่งนาง ผมจะเข้าไปถามหาปัญหาจากเขา ไปรับฟัง รับทราบว่ามีปัญหาอะไร แล้วเบื้องต้นเขาคิดจะแก้ไขปัญหาอย่างไร เราจะไม่เอาความคิดของเราไปใส่เขา จะฟังเขา แล้วก็ถามเขาก่อน ว่าเขาคิดจะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ สอดแทรกข้อคิดเห็นของเราเข้าไป และเมื่อชาวบ้านเขาเห็นด้วย เราจึงค่อยดำเนินการ โดยเราอาจจะเป็นผู้ดำเนินการบางส่วน มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไป

ดำเนินการให้บางส่วน จึงเป็นการทำงานร่วมกันของทุก ๆ ฝ่าย ไม่ใช่ว่าจะเอาส่วนหนึ่งส่วนใดไปทำให้ แล้วส่วนที่เหลือจะอยู่เฉย ๆ ไม่ใช่ และนี่ก็คือหลักที่ได้พระราชทานแนวทางไว้เสมอว่า **“ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำ เราอย่าไปคิดแทนเขา”** และจากการได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ หลายครั้งนี่เองที่ทำให้ผมได้รู้ซึ่งถึงความจริงข้อหนึ่งนั่นคือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างมากมาย ถึงแม้พวกเขาจะไม่มีโอกาสได้เฝ้าฯ รับเสด็จ เพราะพระองค์ท่านไม่ได้เสด็จฯ แปรพระราชฐานอย่างเมื่อก่อน แต่ทุกแววตาที่ผมได้สบล้วนเปี่ยมไปด้วยรอยระลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ผมเชื่อไว้ในหัวใจของคนไทยทุกคนแล้ว

พระองค์ท่านเป็นพระมหากษัตริย์ “ผู้ให้” อย่างแท้จริง

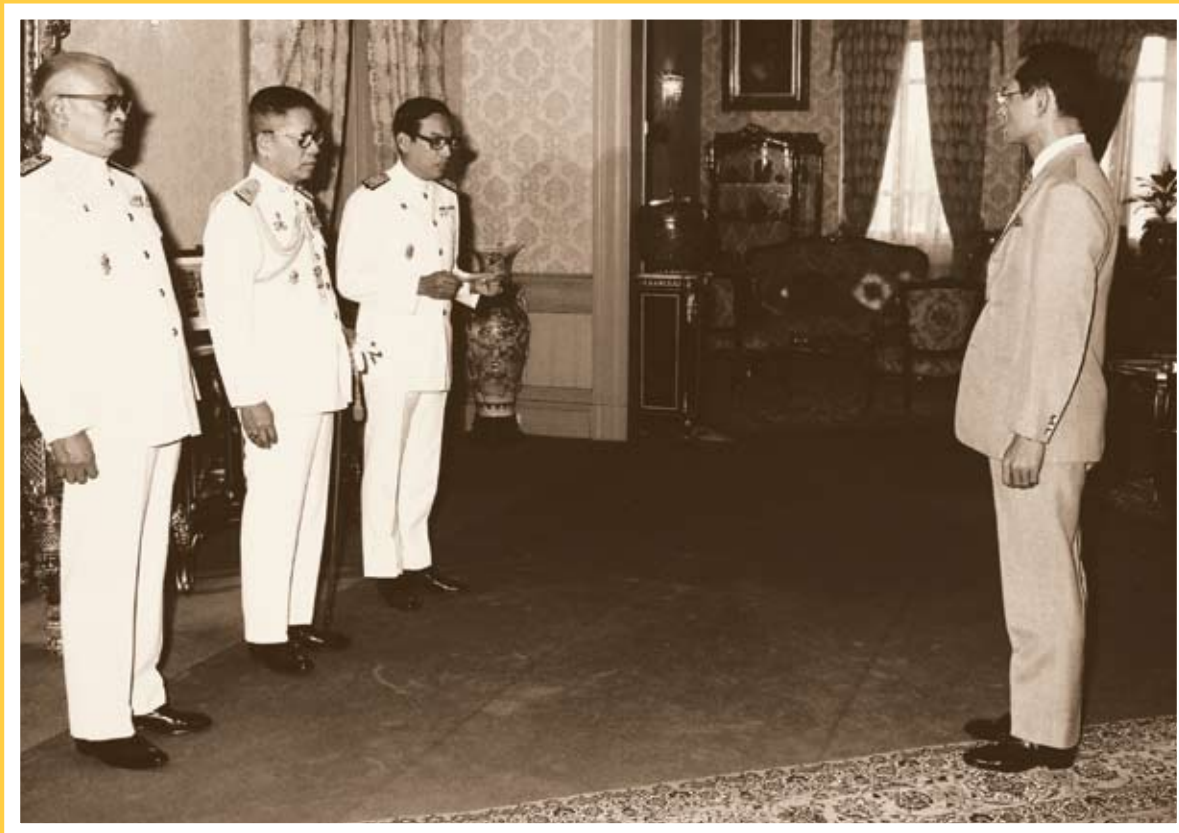
☒ ☒ ☒

“เวลาออกไปเยี่ยมพื้นที่ประสบภัยแนวทางหนึ่งที่ผมได้จากพระองค์ท่านมาตั้งแต่สมัยรับราชการทหารและนำมาใช้จนถึงทุกวันนี้คือ **การฟังความทุกข์ของประชาชน**”

ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก
ในพระพุทธศาสนา

นายเชาวน์ ฅนคีลวันต์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ พลเอก สัมราญ แพทยกุล และ นายเชาวน์ ฌศิลวันต์ องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๙

เมื่อถามว่า ผมมีความประทับใจพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในช่วงเวลาที่เป็นองคมนตรีปฏิบัติงานถวายเบื้องพระยุคลบาท
มา ๓๕ ปีเศษ อะไรบ้างนั้น คงจะตอบได้ทันทีว่า มีหลายเรื่องมาก
แต่ก็ยากที่จะนำมาเล่าทุกเรื่องได้ แต่เมื่อใครที่จะให้ตอบจริง ๆ
ผมอยากจะตอบในเรื่องที่สามารถเล่าได้เป็นเรื่องแรกว่า
ผมได้สัมผัสและมีความประทับใจเป็นอย่างมากในพระองค์ท่าน

ที่ทรงมีจิตประณีตมาก

สมกับเวลาที่พระสงฆ์ได้ถวายพระพรพระองค์ท่าน
ในงานพระราชพิธีต่าง ๆ ด้วยประโยคว่า
สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า “**ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ**”
เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขอเล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นค่อนข้างนานมาแล้ว

สมัยก่อนที่จะมีการสร้างพระตำหนัก
ภูพานราชนิเวศน์ ที่จังหวัดสกลนคร ผม
ได้มีโอกาสตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นได้เสด็จฯ แปร
พระราชฐานไปประทับแรมที่เขื่อนน้ำอูน
จังหวัดสกลนคร ด้วยพระองค์ท่านทรงรอบรู้
และสนพระราชหฤทัยอย่างมากในพระ
พุทธศาสนา เวลาเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร
และทอดพระเนตรติดตามโครงการต่าง ๆ
โดยเฉพาะในภาคเหนือและภาคอีสาน จะ
ทรงหาโอกาสเข้ากราบนมัสการพระเถระ
ในสายปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่ง
ขณะนั้นมีอยู่หลายรูป ในโอกาสหนึ่ง
ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรบริเวณ
เทือกเขาภูพาน ในเขตจังหวัดสกลนคร
และได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรสถานที่
ที่จะทำการก่อสร้างพระตำหนัก ภูพาน
ราชนิเวศน์ ซึ่งในการนี้เป็นการเสด็จฯ
โดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เพราะสมัยนั้น
ความสะดวกในการเดินทางทางถนน
ในภาคอีสานยังมีไม่มากนัก หลังจากที่
ได้เสวยพระกระยาหารกลางวันเสร็จแล้ว
ได้มีพระราชดำรัสถามผมว่า เราจะไปไหน
กันดี ผมได้กราบบังคมทูลตอบว่า หากสน
พระราชหฤทัยที่จะเสด็จฯ ไปทรงกราบ
นมัสการพระอาจารย์ในสายพระกรรมฐาน
มีวัดป่าอุดมสมพร ซึ่งมีท่านพระอาจารย์ฝั้น

อจาโร ศิษย์ของท่านพระอาจารย์มั่น
ภูริทัตตเถระ อยู่อำเภอพรรณานิคม
ซึ่งไม่ไกลนัก และวัดอยู่ในเส้นทาง
ที่จะเสด็จฯ กลับที่ประทับเขื่อนน้ำอูน
มีสนามฟุตบอลของโรงเรียนอยู่ใกล้กับ
วัด เฮลิคอปเตอร์ในขบวนเสด็จสามารถ
ลงจอดได้ ซึ่งพระองค์ท่านทรงเห็นด้วย
และได้ทรงสั่งการทางวิทยุให้จัดขบวน
เสด็จ โดยที่ไม่ได้มีการเตรียมการเสด็จฯ
ล่วงหน้ามาแต่ประการใดเลย แต่ทุกอย่าง
ก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ
เมื่อเสด็จฯ ถึง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ทรงพระดำเนินไป
ยังศาลากลางน้ำของวัดป่าอุดมสมพร
ซึ่งท่านพระอาจารย์ฝั้น อจาโร ได้เตรียม
รอรับเสด็จอยู่ พระองค์ท่านได้ทรง
สนทนาธรรมกับท่านพระอาจารย์ฝั้นอยู่
เป็นเวลานานด้วยความสนพระราช
หฤทัยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วงนั้นเป็น
ฤดูหนาว พระอาทิตย์จะตกค่อนข้างเร็ว
พอใกล้ค่ำเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบใน
ขบวนเสด็จก็ได้เข้าไปกราบบังคมทูลฯ
ว่า ใกล้เวลาจะต้องเสด็จฯ กลับที่ประทับ
เพราะพระอาทิตย์ใกล้ตก แสงสว่าง
จะไม่พอเพียงและจะไม่ปลอดภัยในการ

เสด็จฯ ทางเฮลิคอปเตอร์ โดยเฉพาะ
บริเวณสนามฟุตบอลโรงเรียนก็ไม่มี
แสงสว่างจากไฟฟ้าแต่อย่างใด แต่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้
มีพระราชดำรัสตอบประการใด คงทรง
สนทนาธรรมกับท่านพระอาจารย์ฝั้น
ต่อไปเป็นปรกติ อีกสักครู่หนึ่งต่อมา
สมุหราชองครักษ์เข้าไปกราบบังคมทูลฯ
ว่า ใกล้เวลาที่จะต้องเสด็จฯ กลับแล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมี
พระราชดำรัสว่า ถ้าเขาจำเป็นต้องออก
เดินทางก็ให้เขาเดินทางกลับไปก่อนได้
และพระองค์ท่านก็ทรงสนทนาธรรม
กับท่านพระอาจารย์ฝั้นต่อไป ทุกคนใน
ที่นั่นรู้สึกมีความตื่นเต้นและสงสัยว่า
เหตุการณ์จะเกิดขึ้นต่อไปอย่างไร
หลังจากนั้น อีกประมาณสิบห้านาที
ทุกคนได้ยินเสียงเฮลิคอปเตอร์ติดเครื่อง
และทยอยบินขึ้นไปหมดทั้งหกลำ
ในโอกาสนั้น ท่านพระอาจารย์ฝั้นได้ถวาย
พระพรว่า แถวนี่ รถของคนที่มาวัดและ
ชาวบ้านมีอยู่หลาย สามารถจัดถวายได้
สะดวกมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้ทรงสนทนาธรรมต่อไปจนประมาณ
หนึ่งทุ่มเศษ จึงได้ทรงกราบนมัสการลา
วัดป่าฯ ในขณะนั้นไม่มีไฟฟ้าใช้เลย
ท่านพระอาจารย์ฝั้นได้ให้พระสงฆ์จุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าสิรินธร ฯ (พระอิสริยยศขณะนั้น)
ไปทรงเยี่ยมราษฎร
ในเขตป่าเทือกเขาภูพาน
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙

ตะเกียงเจ้าพายุ และท่านเองได้นำส่งเสด็จ
ที่บริเวณศาลาฉันทน์ รถยนต์พระที่นั่งคันที่
จัดถวายเป็นรถเบนซ์ค่อนข้างเก่า เป็นของ
ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเข้ามาที่วัดพอดิ
และมีรถอื่นอีกสามสี่คันสำหรับเจ้าหน้าที่
ในขบวนเสด็จ ผู้ขับรถพระที่นั่งเป็นคน
ของสำนักพระราชวัง ส่วนคณะตามเสด็จ
มีรถสองแถวซึ่งมีสภาพไม่สู้จะสมบูรณ์นัก
ได้มีรถตำรวจทางหลวงเข้ามานำขบวนเสด็จ
ผมเองเดินทางกลับด้วยรถสองแถว แต่

เนื่องจากสภาพรถเก่าวิ่งไม่ได้เร็ว จึงไม่
สามารถตามขบวนเสด็จทัน เมื่อเดินทาง
กลับมาถึงเขื่อนน้ำอูน ทุกพระองค์ได้
เสด็จขึ้นแล้ว คงเห็นแต่รถเบนซ์พระที่นั่ง
จอดอยู่เพียงคันเดียว โดยมีชายเจ้าของรถ
เดินวนอยู่รอบ ๆ รถคนเดียว ซึ่งเห็นได้
ชัดว่า มีทั้งความปิติ ความตื่นเต้น และ
ยังไม่มี ความกลัวพอที่จะขึ้นไปขับรถ
กลับบ้านได้ ในเหตุการณ์ครั้งนั้น ผมมี
ความประทับใจหลายประการ และคงจะ

ต้องขอบอกต่อไปว่า ผมมีความโชคดี
เป็นอย่างมากที่ได้มีโอกาสตามเสด็จ
ไปวัดกรรมฐานต่าง ๆ เกือบทุกวัด ทั้งใน
ภาคอีสานและภาคเหนือ จึงได้ประจักษ์
และมีความประทับใจในความเป็น
อัจฉริยะในทางพระพุทธศาสนาของ
พระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง อันเป็นที่มา
ของความประทับใจดังที่ได้กล่าวในเบื้องต้น
ของบทความนี้

☒ ☒ ☒

“พระราชชา”
ผู้ทรงนำไทยผ่านพ้นวิกฤต

พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา และ นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันจันทร์ ที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี
เมื่อวันที่ ๒๔ เดือนธันวาคม ๒๕๓๔
และท่านประธานองคมนตรี อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์
เป็นผู้นำผมและคุณจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณเมื่อวันที่ ๓๐ เดือนธันวาคม ในปีเดียวกัน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำรัสแก่ผม
เป็นครั้งแรกหลังเข้ารับตำแหน่งองคมนตรีว่า “ขอให้คุณสิทธิวางตัวเป็นกลาง”
เนื่องจากผมเคยเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองมาก่อน
อันอาจจะเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการวางตัวในระหว่างดำรงตำแหน่งองคมนตรี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานน้ำสังข์ เป็นการส่วนพระองค์ ในโอกาสที่มีอายุครบ ๘๔ ปี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันศุกร์ ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๗

ก่อนที่ผมจะได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี ผมได้มีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดใต้เบื้องพระยุคลบาทหลายครั้งหลายหน อย่างเช่น ในสมัยดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นยุคคอมมิวนิสต์กำลังรุกรานประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และไทยก็เป็นเป้าหมายหนึ่งของระบอบคอมมิวนิสต์เช่นกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสผ่านคุณอุทิศ ทินกร ณ อยุธยา รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ว่าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมเข้าเฝ้าฯ ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผมรู้สึกปลื้มปิติเป็นล้นพ้นอย่างหาที่สุดมิได้ หลังจากผมได้กราบบังคมทูลรายงานให้ทรงทราบถึงเรื่องที่เป็นปัญหาความมั่นคงของประเทศในขณะนั้นแล้ว พระองค์ท่านก็มีพระราชดำรัสถึงเรื่องต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผมตระหนักในพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ ความรอบรู้ และน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยต่อพสกนิกร และความมั่นคงของประเทศชาติอยู่ตลอดเวลา พระราชดำรัสในขณะนั้นบางกรณีก็น่าจะยังใช้ได้จนกระทั่ง

ปัจจุบันนี้ มีหลายเรื่องที่ผมใคร่ขอนำมากล่าวไว้ในที่นี้ คือ ในขณะนั้น ได้มีความวุ่นวายเกิดขึ้นในบ้านเมืองจากการที่นิสิตนักศึกษาได้ยื่นข้อเรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาขอขมาประเทศไทย พระองค์ท่านก็มีพระราชดำรัสว่า ตามปกติแล้วย่อมหวังได้ยากมากที่จะให้ประเทศไทยปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง แต่ที่สหรัฐฯ ได้ผ่อนปรนขอขมาไทย ย่อมแสดงว่าเขาได้เห็นใจที่เขาเป็นผู้ก่อความยุ่งยากภายในให้แก่ไทย และเขาคงเห็นแก่มิตรภาพที่มีต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน อนึ่ง ไม่ทรงเห็นด้วยกับการแสดงออกของพวกเดินขบวน ในการกระทำที่ก้าวร้าวรุนแรงทำลายสัญลักษณ์ของอเมริกัน และปัสสาวะรดธงชาติอเมริกัน ที่หน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นการกระทำที่หยาบคาย ไร้ประโยชน์ และย่อมนำมาความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาให้แก่คนไทยโดยทั่วไป พระองค์ท่านทรงเห็นว่า ตามปกติคนไทยเป็นคนมีมารยาท มีเมตตาธรรม รักความมีระเบียบเรียบร้อย

นอกจากนี้แล้ว ในขณะนั้นก็มีปัญหาการสู้รบในอินโดจีน พระองค์ท่านก็ทรงคาดคะเนว่าเวียดนามเหนือกับเวียดนามใต้ อาจจะรวมกันไม่ได้ในระยะเวลานึง เพราะ

“หลังจากผมได้กราบบังคมทูลรายงานให้ทรงทราบถึงเรื่องที่เป็นปัญหาความมั่นคงของประเทศในขณะนั้นแล้ว พระองค์ท่านก็มีพระราชดำรัสถึงเรื่องต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผมตระหนักในพระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ ความรอบรู้ และน้ำพระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยต่อพสกนิกร และความมั่นคงของประเทศชาติอยู่ตลอดเวลา ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงประดับยศพลอากาศโท พระราชทาน
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๑๘

ยังไม่เข้าใจกันได้ดี ผมได้กราบบังคมทูลฯ
ว่า การรวมเวียดนามในเวลานั้นน่าจะเป็
ไปได้ยาก เพราะความแตกต่างทางสังคม
ที่เวียดนามเหนือได้เปลี่ยนวิถีชีวิตและ
สังคมในเวียดนามเหนือเข้าสู่ระบอบ
คอมมิวนิสต์มาเป็นเวลานาน ส่วน
เวียดนามใต้ยังต้องใช้เวลาปรับตัวในการ

ที่จะอบรมลัทธิและจิตใจและคัดเลือก
ประชาชนบ้างว่าจะนำมาทำงานได้
หรือไม่ได้ เพราะยังมีปัญหาที่จะต้อง
นำเอาประชาชนอีกประมาณ ๔๐% ซึ่ง
เคยร่วมงานกับสหรัฐอเมริกามาก่อน
ในอดีต เข้ามาร่วมการบริหารประเทศ
ในระบอบใหม่ คือระบอบคอมมิวนิสต์

นอกจากนั้นแล้ว ฝ่ายคอมมิวนิสต์ เวียดนามเองก็ยังขาดเจ้าหน้าที่ระดับบริหารและเจ้าหน้าที่เทคนิคที่จะต้องเข้ามามีส่วนอำนวยความสะดวก และบริหารประเทศในสาขาต่าง ๆ ให้เป็นไปได้โดยราบรื่นไม่ขาดตอน

พระองค์ท่านยังมีพระราชดำรัสถึงภัยความมั่นคงจากนอกประเทศไว้ดังนี้ แม้เวียดนามจะมีอาวุธยุทธโศปกรณ์มหาศาล และมีกองทัพเข้มแข็งน่าเกรงขาม ประการใดก็ตาม ปัญหาที่เวียดนามเหนือจะใช้รณถึงและอาวุธบุกเข้าประเทศไทย โดยตรงนั้นคงจะไม่เกิดขึ้น นอกจากจะปรากฏว่าไทยอ่อนแอขาดความสามัคคีกันเองในชาติ ทรงเห็นว่า ประเทศอื่นไม่ว่าจีนคอมมิวนิสต์ เวียดนามเหนือ ลาว เขมร ก็ไม่มีโอกาสดีเกินกว่าคนไทยด้วยกันเองที่จะเข้าถึงขุมกำลังพื้นฐานของเรา คือ เกษตรกรของประเทศ

หากรัฐบาลสามารถทำให้เกษตรกรมีที่อยู่ที่กิน มีรายได้ดีพอสมควร มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและรู้สึกหวงแหนที่อยู่ที่ทำกินของเขาแล้ว ปัญหาการป้องกันด้วยกำลังทหาร การดำเนินการทางการเมืองการทูต การรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านอื่นๆ ก็จะลดความสำคัญลง เพราะประชาชนจะปกป้องรักษาความ

มั่นคง ซึ่งเป็นหน้าที่ของเขาที่พึงกระทำด้วยตัวเอง ความอ่อนแอภายในก็จะไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้แล้ว ทรงพระราชปรารภถึงประเทศเขมรว่า เท่าที่ทราบจากข่าว บางกระแสว่า ได้ใช้วิธีรุนแรงสั่งให้ประชาชนอพยพออกจากกรุงพนมเปญ ภายใน ๒๐ นาที เพื่อให้เดินทางไปสู่ชนบทเพื่อทำงานในนาในไร่ วิธีการบังคับให้ประชาชนทำงานด้วยกระบองปืน ในไร่ในนาเช่นนี้ เพื่อจะหวังผลผลิตทางการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น มีพอกินพอใช้ และหวังส่งออกนั้น ก็คงหวังได้ยาก แม้แต่คอมมิวนิสต์ในไซเวียตและในจีนคอมมิวนิสต์ก็ยังคงมีที่ดินที่อนุญาตให้เอกชนเพาะปลูก โดยรัฐไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ซึ่งแม้คอมมิวนิสต์จะถือว่าเป็นวิธีการของปฏิกริยากก็ตาม ผลปรากฏว่าได้ผลผลิตเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะมนุษย์ชนมีจิตใจและปรารถนาที่จะทุ่มเทร่างกายแรงใจทำงานในสิ่งซึ่งเป็นสิทธิของตนอย่างเต็มที่มากกว่านารัฐนารวม แม้วิธีการสังคมนิยมแบบพม่าซึ่งใช้วิธีบังคับมากเกินไป ก็ปรากฏว่าพม่าผลิตข้าวได้ลดน้อยลง พม่าเคยเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวได้จำนวนมาก ขณะนั้นก็ส่งออกได้ไม่กี่แสนตัน จึงทรงเห็นว่าเขมรก็คงจะประสบผลเช่นเดียวกัน

“หากรัฐบาลสามารถทำให้เกษตรกรมีที่อยู่ที่กิน มีรายได้ดีพอสมควร มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และรู้สึกหวงแหนที่อยู่ที่ทำกินของเขาแล้ว ปัญหาการป้องกันด้วยกำลังทหาร... ก็จะลดความสำคัญลง”

“ ผลการดำเนินงาน
ของโครงการ
หมู่บ้านสหกรณ์
อเนกประสงค์
เท่าที่ปรากฏ
ได้พัฒนาที่ดินบางพื้นที่
ซึ่งนับว่าคุณภาพดินไม่ดี
เช่น ขนาดระดับ ๒
ใน ๑๐ ระดับ
แต่ก็สามารถ
ปลูกพืชผลได้ดี
ผลิตผลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ”

ทั้งนี้ ก็เป็นผลให้เกิดโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ในเวลาต่อมาถึงกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ เพื่อความกินดีอยู่ดีของพสกนิกรโดยทั่วกันจนถึงปัจจุบัน

ในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นธรรมในสังคม ทรงมีความเห็นว่า วิธีแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมในสังคมนั้น ทรงสนับสนุนวิธีการสังคมนิยมระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทรงสนับสนุนทั้งในแนวคิดและทรงนำไปปฏิบัติเองเป็นระยะเวลานานถึง ๒๐ ปีมาแล้ว พระองค์ท่านได้ทรงทดลองทำในโครงการต่าง ๆ และทรงเห็นว่าโครงการหมู่บ้านสหกรณ์อเนกประสงค์ที่ได้ดำเนินการหลายแห่ง เช่น โครงการจัดพัฒนาที่ดินหุบกะพง โครงการพัฒนาที่ดินหนองพลับ โครงการระบายน้ำพรุบาเจาะ ซึ่งที่ดินบางแห่งก็เป็นที่ดินพระราชทาน บางแห่งก็เป็นที่ซึ่งหน่วยงานราชการช่วยบุกเบิกให้ บางแห่งไม่ได้อยู่ในนามของผู้ใด การทำการพัฒนามีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพยากรธรรมชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการผลิตอย่างสูงสุด ส่งเสริมให้ราษฎรมีที่ดินสำหรับใช้ประกอบอาชีพและอยู่อาศัยได้ตลอดไป และให้ราษฎรรู้จักช่วยเหลือตัวเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในทางที่จะเกิดประโยชน์แก่ตนเองและ

ส่วนรวม ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ดินที่ราษฎรมีเพียงสิทธิเช่าประกอบอาชีพข้าวลูกหลาน ส่วนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาการเปลี่ยนมือในการครอบครองที่ดิน เกษตรกรจะเลือกปลูกของเขาเองบริหารงานของหมู่บ้านสหกรณ์อเนกประสงค์ของเขา โดยมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและแนะนำทางด้านวิชาการ ผลการดำเนินงานของโครงการหมู่บ้านสหกรณ์อเนกประสงค์เท่าที่ปรากฏ ได้พัฒนาที่ดินบางพื้นที่ซึ่งนับว่าคุณภาพดินไม่ดี เช่น ขนาดระดับ ๒ ใน ๑๐ ระดับ แต่ก็สามารถปลูกพืชผลได้ดี ผลิตผลต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ที่เหลือก็เฉลี่ยไปที่อื่นที่ขาดแคลน ทั้งนี้ ถ้าทำได้ทั่วประเทศ เราก็จะได้ผลผลิตเกษตรกรรมส่งเสริมเป็นสินค้าออกได้มาก ซึ่งจะได้ไปซื้อเครื่องจักรและสิ่งประดิษฐ์จากประเทศที่เหมาะสม จะทำการอุตสาหกรรมได้มากขึ้นด้วย เกษตรกรมีรายได้ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และหวงแหน ย่อมคิดที่จะปกป้องรักษาความปลอดภัยที่อยู่ที่ทำกินของพวกเขาเองด้วยความสมัครใจ ความจำเป็นที่ใช้กำลังตำรวจ ทหาร ไปคุ้มครองให้แก่พวกเขา ย่อมจะลดน้อยลงด้วย นับว่าเป็นวิธีการสังคมนิยมแบบเสรีประชา

ธิปไตย ที่หากรัฐบาลเห็นชอบด้วย
ควรจะทำและรีบทำโดยเร็วในขณะนี้
ซึ่งจะก่อให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศ
ไทยโดยทั่วไป

พระองค์ท่านเสด็จฯ ไปทรงตรวจเยี่ยม
การดำเนินงานโครงการเหล่านี้เป็นระยะๆ
ทรงเล่าถึงโครงการขุดคลองระบายน้ำที่
พรุบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ที่ทรงให้
กรมชลประทานดำเนินการขุดคลอง

ระบายน้ำ แล้วจัดที่ดินเป็นรูปสหกรณ์
เพื่อใช้เป็นที่ทำกินของราษฎร การลงทุน
ทั้งสิ้นประมาณ ๘ ล้านบาท แม้ในปีนั้น
น้ำจะท่วมมากในจังหวัดภาคใต้ แต่เท่า
ที่พระองค์ท่านได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม
ราษฎรในหมู่บ้าน และทอดพระเนตร
ยั้งฉางเก็บข้าวแต่ละบ้านด้วยพระองค์เอง
ก็ปรากฏว่ามีข้าวเก็บเต็มยั้งฉางแทบ
ทุกบ้าน ผิดจากแต่ก่อนซึ่งมีน้อยหรือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ
พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ไปทรงเยี่ยมชาวเขา
จังหวัดเชียงใหม่

“เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร และสำรวจเส้นทาง บริเวณเทือกเขาบูโด ที่ว่ามีโจรผู้ร้ายมาก ทรงคอยแนะนำให้ ราษฎรเหล่านั้น ขยันทำมาหากิน ใช้ที่ดิน ปลูกพืชหมุนเวียน มีพระราชปฏิสันถาร กับราษฎรทุกระดับ”

เกือบจะไม่มีเลย ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม ราษฎรและสำรวจเส้นทางต่าง ๆ ซึ่ง บางเส้นทางเคยใช้เป็นเส้นทางขนของ หนีภาษีข้ามแดน โดยพวกราษฎรเหล่านี้ แต่ก่อนก็คงมีรายได้จากการกระทำผิด กฎหมายดังกล่าวอยู่ด้วย อีกทั้งได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรและสำรวจเส้นทาง บริเวณเทือกเขาบูโดที่ว่ามีโจรผู้ร้ายมาก ทรงคอยแนะนำให้ราษฎรเหล่านั้นขยัน ทำมาหากิน ใช้ที่ดินปลูกพืชหมุนเวียน มีพระราชปฏิสันถารกับราษฎรทุกระดับ ในเวลานั้นชาวไทยมุสลิมเริ่มมีความนิยม เรียนและพูดภาษาไทยมากขึ้น ซึ่งนับว่า ได้ผลตามพระราชประสงค์

นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริว่า พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินฯ ยังมีส่วนที่ ควรแก้ไขเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดจำนวน ที่ดินที่เกษตรกรใช้ประกอบอาชีพ เพราะ เกษตรกรที่ขยันและมีเครื่องจักรกล เครื่อง ทุ่นแรงก็ย่อมจะทำการเพาะปลูกได้มาก ส่วนพวกเกียจคร้านย่อมจะทำได้น้อย นอกจากนั้นยังเกี่ยวกับคุณภาพของที่ดิน และพืชที่จะเพาะปลูกด้วย พระองค์เอง ทรงเห็นว่า การแบ่งส่วนราชการของเรา มีกระทรวงมากเกินไป กระทรวงหลาย กระทรวงควรจะรวมกันได้เป็นกระทรวง เดียว ทำหน้าที่ด้านพัฒนาและวางแผน

ในด้านการผลิตด้านต่าง ๆ แล้วกระจาย อำนาจการบริหารไปสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด การปกครองของฝ่ายราชการก็เป็นอีก เรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่ควรแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น การคอร์รัปชันต่าง ๆ ที่มี อยู่ควรกำจัดให้ลดน้อยลงไปให้เหลือน้อย ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนประกอบต่าง ๆ น่าจะดีตามขึ้นมาเอง

พระองค์ทรงเห็นว่า ทางราชการควรจะ ให้ความสังเกตต่อพวกที่อ้างตนว่าเป็น สังคมนิยมว่า เขาเป็นนักสังคมนิยมจริง แบบใดกันแน่ ได้ใช้โอกาสช่วยเหลือสังคมนิ จริงหรือเปล่า เพราะบางคนไม่ได้ทำงาน การให้เป็นประโยชน์ แต่เหตุไฉนเขามี เงินทองใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื่อรยนต์ซบซึ่ อย่างโก้หรู และทำการกุแหย่ก่อเหตุ วุ่นวายต่าง ๆ ในบ้านเมืองไม่มีที่สิ้นสุด พวกเหล่านี้ความจริงมีจำนวนไม่มากนัก หากทางราชการสืบทราบโดยแน่ชัดแล้ว ก็ควรที่จะเปิดหน้ากากให้เห็นโฉมหน้า ที่แท้จริงของคนพวกนี้ด้วย เพราะจะทำให้ ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้าใจสถานการณ์ แท้จริงดียิ่งขึ้น

พระองค์เองทรงได้รับการโจมตีจาก บุคคลบางกลุ่ม ทั้งโดยทางลับและเปิดเผย ว่าทรงเป็นศักดินา นำไปเปรียบเทียบกับ ประวัติศาสตร์สมัยโบราณครั้งกรุงสุโขทัย

ว่า พระเจ้าแผ่นดินทรงเลี้ยงแต่คนใกล้รั้ว ใกล้วัง แต่ทรงกตหัวราษฎรอื่นไม่ให้ความรู้ ให้โง่เขลาเพื่อปกครองง่าย แต่พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน ย่อมพิสูจน์ได้ดีกว่า ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทุกสารทิศและทุกชั้นวรรณะ เพื่อทรงส่งเสริมแนะนำให้ประชาชนมีความรู้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และทรงส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ ทรงยินดีต้อนรับและสนทนากับบุคคลทุกประเภท ใครจะเข้าเฝ้าฯ ก็ไม่จำเป็นต้องหมอบคลานกราบไหว้อย่างที่เขากล่าวหา และไม่จำเป็นต้องแต่งกายวิจิตรพิสดารเข้าเฝ้าฯ จะพูดราชาศัพท์ก็ได้ หรือจะใช้คำพูดธรรมดาสามัญก็ได้ สนพระราชนิพนธ์ แต่อย่างไรก็ตาม ทรงยกตัวอย่างนายประทีป เสี่ยงหวาน เวลาเข้าเฝ้าฯ แต่งเครื่องแบบสามล้อธรรมดา ทรงยินดีต้อนรับและทรงสนทนากับเขา แต่ครั้งนายประทีปแต่งเครื่องแบบสามล้อตามอาชีพของเขาไปประชุมสภานิติบัญญัติ (สภาสนามม้า) กลับมีคนแนะนำให้นายประทีปแต่งเครื่องแบบสมาชิกสภา ซึ่งทรงเห็นว่าไม่จำเป็นเลย

พระองค์ท่านมีพระราชดำริถึงนายสมคิด ศรีสังคม ว่า เท่าที่สังเกตในระยะหลัง ๆ นี้ เป็นบุคคลที่พูดจาดีเหตุมีผล

หวังดีต่อชาติบ้านเมือง ซึ่งถ้านายสมคิดจะประสงค์เข้าเฝ้าฯ เพื่อมาพูดคุย ก็ทรงยินดีต้อนรับ พระองค์ท่านมีพระราชดำริถึง หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ และ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ว่า เป็นคนดีและเป็นเพื่อน เคยพูดคุยกันมา สนุกดี แต่ขณะนี้ไม่ได้ทรงติดต่อกันอีก เพราะต้องทรงยึดถือระบบกฎเกณฑ์ที่วางไว้ที่เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ว่า หม่อมราชวงศ์เสนีย์ บางครั้งรู้สึกท้อแท้ ทรงเห็นว่า มีหน้าที่รับผิดชอบสำคัญ ในฐานะที่เป็นหัวหน้าพรรคฝ่ายค้านของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีความสำคัญมาก มีพระราชดำริต่อไปว่า หากบุคคลในพรรคการเมืองต่าง ๆ ในปัจจุบัน มีความหวังดีที่จะร่วมมือกันเพื่อให้ประเทศไทยอยู่รอดปลอดภัยแล้ว เรื่องใด ๆ ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคง ความอยู่รอดปลอดภัยของบ้านเมือง พรรคการเมืองทุกพรรคควรที่จะหันหน้าเข้าหากัน แก้ไขปัญหาของบ้านเมืองเหล่านั้น โดยละเว้นไม่นำปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ มาเป็นประเด็นและเครื่องมือเพื่อที่จะถกเถียงเอาแพ้เอาชนะกันในเชิงการเมือง ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อชาติส่วนรวมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ใน

สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะประเทศของเราต้องการความสมัครสมานสามัคคีของทุกหมู่เหล่าทุกฝ่าย เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของคนไทยทั้งหมด ทั้งนี้ แสดงว่า พระราชดำริเมื่อ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๑๘ แม้จะล่วงเลยมาถึง ๓๖ ปีแล้ว ยังคงใช้ได้ในปัจจุบัน

นอกจากงานในหน้าที่ที่ผมได้รับในตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติแล้ว ผมยังได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอยู่ ๑๐ ปี ๖ เดือน ๑๔ วัน ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ หลายครั้งหลายหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำทูตต่างประเทศเข้าเฝ้าฯ ถวายพระราชสาส์นและอักษรสาส์นตราตั้ง หลังจากเสร็จพิธีแล้ว จะทรงพระดำเนินมาหาผม และทรงพระราชปฏิสันถารในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งผมเห็นว่าทรงพระปรีชาสามารถทางด้านต่างประเทศอย่างยิ่งเป็นพิเศษสำหรับเอกอัครราชทูตไทยที่ได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปประจำในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก นั้น ก่อนไปรับตำแหน่งจะต้องเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระราชสาส์นตราตั้ง ก็ จะพระราชทานพระราชดำริแนะนำแก่เอกอัครราชทูตเหล่านี้ ในการที่จะนำ

“ทรงรู้จักประเทศต่าง ๆ
ตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็
นด้านภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์
การวางตน
และปฏิบัติตนเช่นไร
ต่อประเทศเหล่านั้น
ซึ่งเอกอัครราชทูต
จะรับใส่เกล้าฯ
และน้อมนำ
ไปปฏิบัติต่อไป”

ไปปฏิบัติในประเทศต่าง ๆ เพราะถือว่า
เอกอัครราชทูตเสมือนเป็นผู้แทนของ
พระองค์เช่นกัน ทรงรู้จักประเทศต่าง ๆ
ตัวอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิศาสตร์
ประวัติศาสตร์ การวางตนและปฏิบัติตน
เช่นไรต่อประเทศเหล่านั้น ซึ่งเอกอัคร
ราชทูตจะรับใส่เกล้าฯ และน้อมนำ
ไปปฏิบัติต่อไป ทรงให้ความใกล้ชิดกับ
กระทรวงการต่างประเทศมาก ในสมัย
ที่ผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ ได้จัดให้มีการประชุมทูต
ในภาคต่าง ๆ เช่น ในภาคพื้นยุโรป เอเชีย
อเมริกา ซึ่งรวมประเทศใกล้เคียง จัดผู้
ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
มาให้ความรู้ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม
แก่บรรดาเอกอัครราชทูตไทยที่มาร่วม
สัมมนา ต่อมาผมเห็นว่าน่าจะมีสัมมนาทูต
ทุกปี ปีละครั้ง จึงเริ่มจัดขึ้นในกรุงเทพฯ
โดยเชิญเอกอัครราชทูตไทยจากทั่วโลก
มาประชุมสัมมนาร่วมกันเป็นเวลา
๓-๔ วัน เพื่อมาดูงานความก้าวหน้าของ
ประเทศไทยในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร
และถือโอกาสนำทูตทั้งหมดเข้าเฝ้าฯ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งจะ
ใช้เวลานานประมาณ ๓ ชั่วโมง ในการ
เข้าเฝ้าฯ แต่ละคร้ง ส่วนใหญ่ก็จะมี
พระราชดำรัสถึงสถานการณ์บ้านเมือง

ในขณะนั้น สถานการณ์โลก ซึ่งทุกครั้ง
จะมีพระราชดำรัสอย่างละเอียด ถี่ถ้วน
เสร็จแล้วก็จะพระราชทานพระบรม
ราชวโรกาสให้บรรดาเอกอัครราชทูต
ได้กราบบังคมทูลถามปัญหาที่ต้องการ
จะทราบจากพระองค์เอง ซึ่งก็นับว่า
ได้ผลมาก เพราะบางคนก็ยกคำถามที่
มีประโยชน์น่าสนใจที่ผมจดจำไว้ก็มี
เช่น หม่อมหลวงพีระพงศ์ เกษมศรี เป็น
คนหนึ่งที่สนพระราชหฤทัยเป็นพิเศษ
ต่อมาเมื่อท่านราชเลขาธิการ หม่อมหลวง
ทวีสันต์ ลดาวัลย์ มีอายุมากขึ้น จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมหลวง
พีระพงศ์มาเป็นรองราชเลขาธิการก่อน
เพื่อเรียนรู้งานและให้เป็นราชเลขาฯ
ในเวลาต่อมา ผมจำได้ว่า ครั้งหนึ่ง
หลังจากเอกอัครราชทูตถวายอักษรสาส์น
ตราตั้งกลับไปแล้ว ผมและหม่อมหลวง
พีระพงศ์ ยังคงอยู่ต่อไปที่ชั้นบนของ
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ทรงเข้ามา
มีพระราชปฏิสันถารและพระราชดำรั
สกับหม่อมหลวงพีระพงศ์ ว่า อย่าไปใช้
วิธีการของฝรั่งมากเกินไปเกี่ยวกับการ
ดำเนินนโยบายต่อพม่า ควรจะหลีกเลี่ยง
การกระทำที่เป็นการกระทบกระทั่งสัมพันธ
ไมตรีอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านของเรา
ซึ่งได้ฉายให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัยที่ทรง

ห่วงใยและทรงคำนึงถึงมิตรภาพระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นพิเศษ

พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสกับผมครั้งหนึ่งว่า ในการเสด็จประพาสอย่างเป็นทางการที่เรียกว่า state visit ครั้งหนึ่งเสด็จเยือนประเทศแถบยุโรป อังกฤษ อเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ทรงประสบปัญหามีนักข่าวฝ่ายซ้ายจัดกราบบังคมทูลถามปัญหาเรื่องต่าง ๆ จึงทรงพระราชดำริว่า ในระยะต่อไปจะไม่เสด็จฯ เยือนต่างประเทศแบบ state visit อีก มีพระราชประสงค์จะใช้ชีวิตและเวลาส่วนใหญ่กับประชาชนไทยเท่านั้น ก็จะเห็นว่า ในเวลาต่อมาพระองค์ท่านเสด็จฯ เยือนประเทศลาวไม่ใช่ในแบบ state visit แต่ในสถานะการกระชับสัมพันธไมตรี สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างไทย - ลาว โดยที่ท่านโกสอน พมวิหาน ประธานประเทศลาว ได้ขอให้ทรงช่วยพัฒนาประเทศลาวด้วยโครงการในพระราชดำริตามแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระองค์ท่านเสด็จฯ เยือนประเทศลาวเพียงวันเดียว เพื่อทรงติดตามงานที่มีพระราชดำริพระราชทานแก่ประเทศลาว และทรงแนะนำให้แก่ไขบางจุดที่ทรงเห็นสมควรเพิ่มเติม การเสด็จฯ เยือนประเทศ

ลาวครั้งนี้ไม่ถือว่าเป็น state visit

สมัยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผมมีโอกาสได้ตามเสด็จไปทรงตรวจโครงการหลวงที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งทรงปฏิบัติเป็นประจำทุกปี ทรงมอบให้กระทรวงการต่างประเทศเชิญบรรดาเอกอัครราชทูตตามเสด็จด้วยพระองค์ท่านเสด็จฯ ไปยังที่ต่าง ๆ ตามยอดดอย ทอดพระเนตรโครงการต่าง ๆ ที่ทรงมอบให้ทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเลี้ยงแกะ เลี้ยงแพะ หรือการประกอบอาชีพของชาวไทยภูเขา ซึ่งแต่เดิมชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่จะทำไร่เลื่อนลอย ปลูกฝิ่น ทรงแก้ไขเรื่องการปลูกฝิ่นให้เปลี่ยนไปปลูกพืชหมุนเวียน พืชดูหนาวที่มีราคามากกว่า ทรงจัดหาตลาดให้ในการเสด็จฯ ไปในที่ต่าง ๆ ทุกครั้งจะทรงถือแผนที่ใหญ่ ๆ หลายแผ่น พร้อมทรงคล้องกล้องถ่ายรูปติดพระองค์ตลอดเวลา จะมีเจ้าหน้าที่กรมแผนที่ทหารตามเสด็จทุกครั้งเพื่อปรับปรุงแผนที่ตามที่มีรับสั่ง เนื่องจากทรงรู้จักประเทศไทยแทบทุกตารางนิ้ว ในแผนที่หากไม่ได้ใส่ชื่อหมู่บ้านใดลงไป ก็จะได้รับสั่งให้เจ้าหน้าที่กรมแผนที่ทหารใส่ลงไป แม้กระทั่งสภาพภูมิประเทศ ระบบทางน้ำ ระบบชลประทาน จะทรงทราบเป็นอย่างดี ทรงเชี่ยวชาญมากในการบริหารจัดการน้ำ

จำได้ว่า พระองค์ท่านได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหมู่บ้านชาวเขา ทรงถามชาวบ้านที่มารับเสด็จว่า แพะที่พระราชทานไปปีที่แล้วมีลูกกี่ตัว และทรงจำชื่อหัวหน้าหมู่บ้านได้ เมื่อทอดพระเนตรเห็นหมู่บ้านใหม่ที่ไม่ใช่ปรากฏในแผนที่ ก็ทรงเรียกทหารกรมแผนที่ทหารมาให้ใส่ชื่อหมู่บ้านใหม่นี้ลงในแผนที่ด้วย

ในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ซึ่งเกิดน้ำท่วมขังอย่างหนักในเขตกรุงเทพฯ ระหว่างประทับทรงสดับพระพิธีธรรม สวดพระอภิธรรมอยู่นั้น ก็ทรงเอาภาพที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่ไปถ่ายสภาพน้ำท่วมในกรุงเทพฯ มาทรงแนะนำวิธีแก้ไขและทรงให้นายกรัฐมนตรีขณะนั้น คือ คุณบรรหาร ศิลปอาชา รับผิดชอบดูแลต่อไป ในระยะต่อมาก็มีพระราชดำริให้สร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ซึ่งเป็นเขื่อนดินกั้นน้ำจากแม่น้ำป่าสัก นับแต่เขื่อนก่อสร้างเสร็จก็ไม่มีน้ำท่วมหนักในกรุงเทพฯ อีกเลย นับเป็นพระปรีชาสามารถของพระองค์ยิ่งที่ได้ทรงช่วยเหลือชาวกรุงเทพฯ ให้รอดพ้นจากภัยน้ำท่วม เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ขณะ

“ทรงครองแผ่นดินด้วย
ทศพิธราชธรรม
ทรงเป็นที่รักเทิดทูน
ของพสกนิกรทุกหมู่เหล่า
ทรงเสียสละพระวรกาย
ทรงห่มเทให้แก่
ประชาชนของพระองค์
มาตลอดหกสิบกว่าปี
ที่ทรงครองราชย์มา
จนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก”

ประทับรับการถวายการรักษาพระวรกาย
ที่โรงพยาบาลศิริราช ทางรัฐบาลได้กราบ
บังคมทูลเชิญเสด็จฯ ไปทรงเปิดประตูละ
บายน้ำคลองลัดโพธิ์ ในอดีตที่ผ่านมา
พื้นที่บริเวณอำเภอพระประแดง และ
พื้นที่โดยรอบกรุงเทพฯ ประสบกับ
ปัญหาน้ำทะเลหนุนและปัญหาน้ำหลาก
มาโดยตลอด รวมถึงปัญหาการจราจร
ติดขัด แต่เมื่อประชาชนในพื้นที่ได้รับ
พระมหากรุณาจากพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้พัฒนา
คลองลัดโพธิ์กับสร้างสะพานภูมิพล ๑
และสะพานภูมิพล ๒ ก็ทำให้สภาพ
ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น เพราะ
ตั้งแต่เด็ก ชาวอำเภอพระประแดงทุกคน
ต้องประสบกับปัญหาน้ำท่วมทุก ๆ ๑๕
วัน ชาวบ้านต้องอพยพออกจากพื้นที่
อย่างยากลำบาก แต่หลังจากที่มีโครงการ
ตามพระราชดำริ ชาวบ้านก็ไม่ต้อง
เดือดร้อนอีกต่อไป ที่สำคัญคือชาวบ้าน
ส่วนมากมีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็น
วิถีชีวิตดั้งเดิม ก็สามารถดำรงชีพต่อไปได้
ไม่ต้องดิ้นรนออกไปรับจ้างงานเหมือนแต่
ก่อน ทำให้ทุกคนใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข
การก่อสร้างประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์
ไม่ได้ช่วยเหลือชาวพระประแดงและ
กรุงเทพฯ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงจังหวัดอื่นที่มี

พื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาอีกด้วย เพราะ
ประตูระบายน้ำนี้สามารถระบายน้ำได้
๕๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที พระองค์ท่าน
ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุด
ในโลก ทรงบรรเทาทุกข์ให้ผู้คนเดือดร้อน
ของประชาชนให้หมดสิ้นไป ทำให้ประชาชน
มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ครองแผ่นดินด้วยทศพิธราชธรรม ทรง
เป็นที่รักเทิดทูนของพสกนิกรทุกหมู่เหล่า
ทรงเสียสละพระวรกาย ทรงห่มเทให้แก่
ประชาชนของพระองค์มาตลอดหกสิบ
กว่าปีที่ทรงครองราชย์มาจนเป็นที่ยอมรับ
ไปทั่วโลก และองค์การสหประชาชาติได้
ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลเกียรติยศด้านการ
พัฒนาทรัพยากรบุคคลของโครงการแห่ง
สหประชาชาติ หรือ UNDP Award เพื่อ
เฉลิมพระเกียรติและแสดงความตระหนัก
ถึงการที่ทรงอุทิศพระวรกายและพระวิริย
อุตสาหะในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ
และดำเนินโครงการในพระบรมราชูปถัมภ์
โดยที่นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสห
ประชาชาติ ได้เข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวาย
ด้วยตัวเอง ซึ่งนับเป็นพระมหากษัตริย์
พระองค์แรกและพระองค์เดียวในโลก
ที่ได้รับรางวัลนี้จากองค์การสหประชาชาติ

ในโอกาสที่รัฐบาลจัดงานเฉลิมฉลอง
สิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี น้อมเกล้าฯ ถวาย

แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ กษัตริย์และพระราชวงศ์ทั่วโลกทรงตอบรับมาร่วมในพิธีเฉลิมฉลองครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่านอกจากความรักความเทิดทูนของประชาชนชาวไทยแล้ว ราชวงศ์ต่างชาตีก้ทรงให้การยอมรับและทรงให้เกียรติพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นที่น่าภาคภูมิใจที่ประเทศไทยเรามีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นที่รักของคนทั่วโลก

ประชาชนชาวไทยให้ความสำคัญยิ่งต่อพระราชดำรัสของพระองค์ท่านในโอกาสต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุกวันที่ ๔ ธันวาคม ที่พระองค์ท่านจะเสด็จออกมหาสมาคม ก่อนวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม นั้น ทั้งรัฐบาล ข้าราชการระดับสูง ทหาร ตำรวจ พลเรือน ตลอดจนประชาชนทุกหมู่เหล่าจะเข้าเฝ้าฯ และรับฟังพระราชดำรัสของพระองค์ท่านเป็นประจำทุกปี พระราชดำรัสในแต่ละปีก็ จะแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ซึ่งแต่ละเรื่องที่ฟังแล้วจะเป็น words of wisdom ให้แก่ประชาชนทั่วไป บางเรื่องก็ทำให้รู้สึกขบขัน แต่มีความหมายและเข้าใจง่าย ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ทรงพระประชวร จึงมิได้เสด็จออกมหาสมาคมเช่นเดิม ทั้งบ้านเมืองแตกแยกแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย

พระองค์ท่านมีพระราชหฤทัยเป็นทุกข์ยิ่งที่ทรงเห็นประชาชนแตกความสามัคคี แม้ทุกครั้งที่เสด็จออกมหาสมาคม จะทรงเน้นย้ำเรื่องให้ข้าราชการ นักการเมืองทุกพรรค สัมครสมานสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ถูกต้องชัดเจนเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่ทำเพื่อส่วนตัว ส่วนพรรคของตัวเองเท่านั้น เพื่อให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้ามั่นคงต่อไปอย่างปลอดภัย ทรงเน้นย้ำเสมอว่าความสามัคคีของคนไทยเราเท่านั้นที่จะทำให้ประเทศชาติอยู่รอดได้ สำหรับในส่วนขององคมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นข้าใต้เบื้องพระยุคลบาทในพระองค์ ได้ทรงเตือนคณะองคมนตรีในวันเสด็จฯ ไปทรงเปิดทำเนียบองคมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๔๗ ไว้ว่า

“องคมนตรีเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ จึงมีหน้าที่ที่จะให้คำปรึกษา...ในทุกด้านทุกอย่าง...จึงขอให้ท่านได้คิดดีๆ แล้วก็ช่วยกัน แต่องคมนตรีก็ไม่ได้เป็นที่ปรึกษาของคนอื่น... ถ้าแนะนำคนอื่น เป็นการแนะนำเป็นส่วนตัว ไม่ใช่ในฐานะองคมนตรี แต่ว่าเป็นในฐานะผู้ที่ได้ปฏิบัติงานมานานแล้วจึงได้รับเลือกเป็นองคมนตรี คือหมายความว่า เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงดี มีความรู้ดี คนย่อมอยากฟังคำวินิจฉัย

ของท่าน ฉะนั้นการวินิจฉัยใด ๆ ทั้งในคณะองคมนตรี ทั้งกับคนอื่น มีความสำคัญมาก เพราะว่าคนเขาเชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และเป็นผู้ที่พิจารณาถ่องแท้โดยตรงไปตรงมา และอย่างซื่อสัตย์สุจริต... ฉะนั้นก็ขอให้ท่านระมัดระวังในความคิด ในวาจา และการกระทำทุกอย่างให้เป็นตัวอย่าง และเป็นประโยชน์กับส่วนรวม...”

พระองค์ทรงให้ความเป็นกันเองและทรงคอยติดตามถามทุกข์สุขขององคมนตรีอย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

☒ ☒ ☒

พระมหากษัตริย์นักคิด...นักปฏิบัติ...
เพื่อความสุขของประชาชน

พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ นาวาอากาศตรี กำธน สินธวานนท์* องคมนตรี ฝ่าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันจันทร์ ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

* ยศขณะนั้น

ครั้งหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชปรารภว่า

“ฉันทรงราชย์สองปีแรก ฉันทไม่มีผลงาน เพราะฉันทยังไม่รู้ว่าราษฎรต้องการอะไร”

เป็นที่ประจักษ์ว่า

ทรงมองการเป็นพระมหากษัตริย์เป็นเรื่องของงาน

เป็นพระราชภาระ ที่จะสนองความต้องการของราษฎร

เพื่อราษฎรจะได้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

และการที่จะทรงงานให้ได้ผลตรงเป้าหมายได้นั้น

ต้องทราบว่า ประชาชนต้องการอะไร

“ทรงทราบว่า
การที่ประชาชน
ส่วนใหญ่ของประเทศ
เป็นเกษตรกรนั้น
‘เกษตรกร
ต้องมีน้ำ มีที่ดิน
แล้วก็พืชพันธุ์ที่ดี
และถ้ามีปุ๋ยอีกหน่อย
ก็วิเศษ’ ”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เริ่มเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรตามภาค ต่าง ๆ ได้ทรงศึกษาและทรงถามไถ่ความเป็นอยู่และทุกข์สุขของราษฎร จึงทรง ได้รับข้อมูลปฐมภูมิอย่างลึกละเอียดใน ทุกพื้นที่ ทรงทราบว่า การที่ประชาชน ส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกรนั้น “เกษตรกรต้องมีน้ำ มีที่ดิน แล้วก็ พืชพันธุ์ที่ดี และถ้ามีปุ๋ยอีกหน่อย ก็วิเศษ” ในเรื่องนี้นั้น เนื่องจากการทำ การเกษตรของประเทศอาศัยน้ำฝนเป็น หลักมาเป็นเวลาช้านาน ฝนตกมาก น้ำท่วม พืชพรรณ แล้วก็ไหลลงทะเลไป เวลา หน้าแล้ง น้ำไม่มี ปลูกพืชไม่ได้ ซึ่งเป็น เรื่องที่ต้องแก้ไขเร่งด่วนทั้งระยะยาวและ ระยะสั้น สำหรับหน้าที่ในการบริหาร จัดการน้ำนั้น เมื่อประมาณ ๕๐ กว่าปี ที่แล้ว กรมชลประทาน และการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็น หน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญและต้อง ร่วมมือกันปฏิบัติงานถวาย ด้วยมี พระราชประสงค์จะหาน้ำให้ราษฎรที่ทำ การเกษตร

ในการเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร ซึ่ง จะทรงใช้เวลาปีละประมาณ ๖ เดือน องคมนตรีที่ตามเสด็จก่อนหน้านั้น มี

องคมนตรี หม่อมหลวงจिरายุ นพวงศ์ และ องคมนตรีประกอบ หุตะสิงห์ ต่อมา มี องคมนตรี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ (ภายหลังได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ) ซึ่งทรง ชำนาญด้านการเกษตร องคมนตรีจูลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งเชี่ยวชาญด้าน การชลประทาน แล้วก็ผม เวลาเสด็จฯ อย่างที่เราได้เห็นในภาพยนตร์ส่วนพระองค์ ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งเองบ้าง รถยนต์ พระที่นั่งไปไม่ได้ ก็ทรงพระดำเนิน ลุยน้ำลุยโคลน พระหัตถ์ทรงถือแผนที่ ทรงสังเกตพื้นที่ และทรงบันทึกภาพ ทรงถามชาวบ้านเป็นเวลานาน ๆ ถึงเวลา พระกระยาหารก็ประทับเสวยข้าวกล่อง เหมือน ๆ กับผู้ตามเสด็จทั้งหลาย ตกค่ำ จะพระราชทานเลี้ยงผู้ที่มาช่วยงาน เสวยเสร็จก็ทรงกางแผนที่บนโต๊ะ มี พระราชดำรัสถึงปัญหาที่ทรงพบระหว่าง การเสด็จฯ ทรงซักถามความคิดเห็น และพระราชทานพระราชดำริถึงวิธีการ แก้ปัญหานั้น ๆ อย่างตรงจุดและยั่งยืน ฉะนั้น พระตำหนักตามภาคต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เป็นที่สำราญพระราชอิริยาบถ แต่เป็นสำนักงานที่ใช้ทรงงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรการก่อสร้าง
เขื่อนบางลาง ตำบลเขื่อนบางลาง
อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา
วันอาทิตย์ ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๒๒

ละเอียดถี่ถ้วน เมื่อเสด็จฯ ไปในพื้นที่ด้วย
พระองค์เอง จะทรงถามไถ่ทุกข้อราชการ
ถึงความเป็นอยู่ การทำมาหากิน แม้กระทั่ง
ว่า ในการเดินทางมานั้นผ่านอะไรมาบ้าง
ทรงรวบรวมรายละเอียดทุกอย่างที่เกี่ยวกับ
พื้นที่ไว้ด้วย ข้อมูลที่ทรงได้รับจึงเป็นข้อมูล
ปฐมภูมิที่เชื่อถือได้ แผนที่ของพระองค์ท่าน
จึงมักใช้ได้ทันสมัยกว่าที่ราชการทำไว้
ครั้งหนึ่งทอดพระเนตรแผนที่กับตำรวจ

ตระเวนชายแดน ในแผนที่ของตำรวจ
ลงไว้ว่า มีบ้านร้าง กลับรับสั่งว่า ไม่ร้าง
มีคนอาศัยอยู่ อย่างน้อย ๓ ครอบครัว
ที่ทรงทราบเช่นนั้น เพราะเพิ่งทรงถาม
จากราษฎรที่มาเฝ้าฯ เมื่อทางตำรวจไปดู
ก็ปรากฏว่าเป็นความจริง

เมื่อทรงได้รับข้อมูลและสรุปปัญหาความ
ต้องการแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ก็จะทรงพระราชดำริว่า จะช่วยเหลือ

“ประเทศเรา
มีฤดูฝนที่ฝนตกน้ำท่วม
มีฤดูแล้งที่ไม่มีน้ำ
ปลูกพืชไม่ได้
จะทรงมองปัญหาตลอดแนว
ทรงค้นหาสาเหตุ
ทรงมองไปข้างหน้า”

อย่างไร จึงเกิดเป็นโครงการตามพระราชดำรินั้นกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการขนาดเล็กที่ช่วยบรรเทาทุกข์ของราษฎรได้โดยเร็ว เป็นงานที่สนับสนุนและกระตุ้นรัฐบาล โดยไม่ขัดต่อแผนใหญ่ของรัฐในการพัฒนาประเทศ มีหน่วยงานที่เรียกย่อ ๆ ว่า กปร. อยู่ในสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ช่วยประสานระหว่างกัน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา ขึ้นดูแลโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อเนื่องของโครงการ

สร้างน้ำ สร้างชีวิต

เกษตรกรที่ขาดน้ำก็ยากที่จะทำมาหากิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า น้ำเป็นเรื่องที่ต้องจัดการก่อน ประเทศเรามีฤดูฝนที่ฝนตกน้ำท่วม มีฤดูแล้งที่ไม่มีน้ำ ปลูกพืชไม่ได้ จะทรงมองปัญหาตลอดแนว ทรงค้นหาสาเหตุ ทรงมองไปข้างหน้า โครงการเรื่องน้ำของพระองค์ท่านจึงครอบคลุมตั้งแต่การหาน้ำสำหรับที่แล้งด้วยฝนหลวง การรักษาดันน้ำลำธารด้วยการปลูกป่า และการลดการตัดไม้ทำลายป่า การกระจายน้ำให้ใช้ประโยชน์ด้วยระบบชลประทาน

ขนาดเล็กขนาดใหญ่ ซึ่งกักน้ำไว้เวลา มีน้ำมาก เพื่อช่วยป้องกันน้ำท่วม และปล่อยให้เกษตรกรใช้เพาะปลูกเมื่อความต้องการ ไปจนถึงการแก้ปัญหาแม่น้ำเน่าเสีย การสร้างเขื่อนใหญ่ ๆ จะเพื่อการชลประทานหรือผลิตไฟฟ้า เป็นเรื่องของรัฐบาล อย่างเช่นเขื่อนจุฬาภรณ์ จังหวัดชัยภูมิ รัฐบาลสร้างเขื่อนปิดกั้นลำน้ำพรม ซึ่งเหมาะกับการผลิตกระแสไฟฟ้า เพราะเป็นพื้นที่ที่มีความชัน ใช้น้ำแค่ ๑ ลูกบาศก์เมตร ก็สามารถผลิตไฟฟ้าได้ ๑ หน่วย ขณะที่เขื่อนภูมิพลต้องใช้ ๔ ลูกบาศก์เมตร และขณะเดียวกันก็มีประโยชน์ในการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมในหน้าน้ำ และน้ำที่ปล่อยจากเขื่อน ราษฎรก็ได้ใช้ในการเพาะปลูก แต่ในหน้าแล้ง น้ำไม่พอ ราษฎรเข้าใจว่าเป็นเพราะเขื่อนกักน้ำไว้เพื่อทำไฟฟ้า กฟผ. จึงได้พิจารณาหาพื้นที่สร้างเขื่อนเพิ่ม เพื่อกักน้ำที่ปล่อยออกจากเขื่อนใหญ่ ต่อมาความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีพระราชกระแสให้ กฟผ. เข้าไปดูแผนที่ร่วมกัน เพื่อกำหนดพื้นที่ และเตรียมจะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรด้วยพระองค์เอง แต่ฝนตก ในที่สุดจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กฟผ. ไปดูพื้นที่จริง และศึกษาความเป็นไปได้ ปรากฏว่า

มีความเหมาะสมตามที่ทรงพระราชดำริ จึงเกิดเขื่อนห้วยกุ่มขึ้น เมื่อสร้างเสร็จแล้ว ทาง กพผ. ก็คิดกันว่า อยากจะขอพระราชทานเชิญเสด็จฯ ไปทรงเปิดเขื่อน เพราะเป็นพระราชดำริ แต่ก็เกรงอยู่ว่า เป็นเขื่อน “กระจอก” เล็กนิดเดียว มีพระราชดำรัสว่า **“ไม่กระจอก นี่เป็นเขื่อนที่ใหญ่ที่สุดของฉฉฉฉในโครงการพระราชดำริ”** แล้วก็เสด็จฯ ไปทรงเปิดเขื่อน ซึ่งเขื่อนดังกล่าวสามารถกักน้ำไว้ให้ราษฎรใช้ในยามต้องการ และผลิตไฟฟ้าเพิ่มเติมได้ด้วย จึงเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ความทุกข์ความสุขของราษฎร และทรงพระบรมราชวินิจฉัยแก้ไขปัญหาด้วยพระองค์เอง

ครั้งหนึ่ง หลังจากเสด็จฯ ไปทรงเปิด พิพิธภัณฑสถานพระเก็จอาจารย์ทางภาคอีสาน ณ จังหวัดสกลนคร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั้งที่ยังไม่ทันได้ทรงเปลี่ยนฉลองพระองค์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงงานด้านศิลปาชีพ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงออกเยี่ยมราษฎร เมื่อทรงทราบว่า ราษฎรยังมีปัญหาน้ำไม่พอใช้ ถึงแม้จะ

มีอ่างเก็บน้ำขนาดพอสมควรอยู่แล้ว มีพระราชดำริว่า อ่างนั้นถ้ายกประตูน้ำขึ้นอีกเล็กน้อย ก็จะเก็บน้ำเพิ่มได้อีก เป็นปริมาณมากขึ้น พอใช้ตามต้องการ แต่อย่างไรก็ดี ขอบอ่างมีลักษณะชัน โดยรอบ บางแห่งลาดเอียง หากยกประตูน้ำขึ้น น้ำก็จะท่วมเข้าไปในพื้นที่ สาธารณะบางส่วน แต่มีราษฎรเข้าไปปลูกพืชทำกินอยู่ ซึ่งถ้าหากทำตามกฎหมาย เจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็จะสามารถไล่ออกไปจากพื้นที่ได้ทันที แต่ในวันนั้น ก็ทรงพยายามอธิบายให้ชาวบ้านที่อาจจะต้องเดือดร้อนเข้าใจ ทรงเจรจาทอรองที่จะหาที่ดินทดแทน และชดเชยให้ ทรงลงประทับที่พื้น เสร็จจากอธิบายกับชาวบ้านอยู่นาน ชาวบ้านยังไม่เข้าใจ ก็ยังไม่เสด็จฯ กลับ จนพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องนำเทียนไขมาจุด ทรงเจรจากับชาวบ้านจนหมดเทียนเป็นเล่ม เมื่อเข้าใจกันได้ดี จึงได้เสด็จฯ กลับ ด้วยพระวิริยอุตสาหะและพระขันติธรรม ดังกล่าว ทำให้การดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภาคใต้

“ทรงเจรจากับชาวบ้านจนหมดเทียนเป็นเล่ม เมื่อเข้าใจกันได้ดี จึงได้เสด็จฯ กลับ ด้วยพระวิริยอุตสาหะ และพระขันติธรรมดังกล่าว ทำให้การดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี”

เป็นประจำ รวมทั้งที่ปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งแต่เดิมราษฎรทำนา ปลูกข้าวเป็นจำนวนมาก มีโรงสีตั้งอยู่ หลายแห่ง ต่อมาเมื่อมีการทำนาทุ่งซึ่ง ต้องใช้น้ำเค็ม แต่ไม่ได้มีการจัดพื้นที่การ ประกอบอาชีพแต่ละอย่างให้เหมาะสม การจัดน้ำเค็มกับน้ำจืดเพื่อการประกอบ อาชีพ จึงเข้าไปปะปนกัน ทำให้การ เพาะปลูกไม่ได้ผลดี การเลี้ยงกุ้งก็ไม่ได้ ประสิทธิภาพ ทุกครั้งที่เสด็จฯ ไป ก็ได้

พระราชทานพระราชดำริเรื่องวิธีแก้ไข แต่เมื่อผ่านไป ๓ ปีแล้ว ยังไม่มีหน่วยงาน ของรัฐเข้าไปแก้ไข ราษฎรยังคงเดือดร้อน อยู่ จึงมีพระราชดำริว่า จะทรงทำเอง เมื่อ จะเริ่มโครงการ รัฐบาลจึงได้เข้ามาดำเนินการตามพระราชดำริ จนปัจจุบันโครงการ ประสบความสำเร็จ นาข้าวและโรงสีกลับมา มีชีวิตได้ดังเดิม นับเป็นการกระตุ้นให้ รัฐบาลเข้าแก้ไขปัญหาราษฎรได้อย่าง ตรงจุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเปิดโรงไฟฟ้าพลังน้ำขนาดเล็ก ซึ่งมีพระราชดำริให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างและสร้างขึ้น ณ บ้านยาง ตำบลแม่ทอง อำเภอด่าน จังหวัดเชียงใหม่ วันศุกร์ ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จฯ พร้อมด้วยพระบรมวงศ์
ไปทรงเยี่ยมราษฎร ระหว่างการก่อสร้าง
เขื่อนบางลาง ตำบลเขื่อนบางลาง
อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา
วันอาทิตย์ ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๒๒

เรื่องนี้น้ำนี้ มีเกร็ดเล็ก ๆ เล่าให้ฟัง
ถึงพระอารมณ์ขัน หลายปีมาแล้วเมื่อ
พระเจ้าชาห์แห่งอิหร่าน จะเสด็จฯ เยือน
ประเทศไทย และมีพระราชประสงค์จะ
ทอดพระเนตรเขื่อนภูมิพล เพราะทรง
สงสัยว่า ทำไมเขื่อนภูมิพลจึงไม่เต็มเร็ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมี
พระราชดำรัสถาม กฟผ. ก็ได้กราบ
บังคมทูลตอบไปว่า เขื่อนในอิหร่านนั้น

มีรูปทรงตีบ แคบ พอเปิดให้น้ำไหลเข้า
โรงไฟฟ้า น้ำจึงไหลเชี่ยวพัดเอาตะกอน
มาทับถมทำให้ตื้นเร็ว ขณะที่เขื่อน
ภูมิพลกว้างเหมือนอ่าว น้ำจึงไม่ไหลเชี่ยว
จึงไม่ค่อยเต็ม ทรงถามว่า “แล้วอีกกี่ปี
ถึงจะเต็ม” ก็กราบบังคมทูลตอบว่า
อย่างน้อย ๔๐๐ ปีขึ้นไป ก็ทรงถาม
ต่อไปอีกว่า “ถ้าเขื่อนเต็มจะอย่างไร”
ถึงตอนนี้เข้าตาจน ก็กราบบังคมทูล
ตอบไปว่า “ไม่ทราบเกล้าพระพุทธเจ้าข้า
ยังไม่ได้คิด เพราะว่าตายแล้วไปเกิด
ใหม่อีกไม่รู้กี่ชาติ กว่าจะครบ ๔๐๐ ปี”
จึงได้พระราชทานพระราชดำรัสว่า
“ถ้าคิดออกแล้วให้เขียนใส่ใบบังคิน
แล้วทำลายทิ้งไว้ ถ้าเขื่อนเต็มเมื่อไร
ก็ให้ไปชูดู”

ในส่วนของ กฟผ. เอง นอกจากจะได้
ปฏิบัติงานถวายเป็นหลาย ๆ เรื่องแล้ว
ยังได้รับพระมหากรุณาพระราชทาน
พระราชดำรัสแนะนำว่า ควรจะมีส่วน
ช่วยทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้วย
เป็นเหตุให้เริ่มมีการศึกษาค้นคว้าและ
จัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพระราชวัง
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ภาพถ่าย
ฝีพระหัตถ์ และอื่น ๆ พระราชดำริ
ซึ่งพระราชทานเมื่อหลายสิบปีมาแล้ว
ตรงกับแนวคิดสมัยใหม่ในการบริหาร

“ในภาคเหนือ
ที่มีปัญหาชาวเขา
ตัดไม้ทำลายป่า
ทำไร่เลื่อนลอย
เพื่อปลูกฝิ่นมานานแล้ว
มีพระราชดำริว่า
ในการที่จะ
แก้ไขปัญหาดังกล่าว
จำเป็นต้องหาอาชีพ
เข้าไปทดแทน
ที่สร้างรายได้ให้เท่า
หรือมากกว่าการปลูกฝิ่น
จึงเป็นที่มาของ
โครงการหลวง”

องค์กรเรื่องการคืนกำไรสู่สังคม (Corporate Social Responsibilities – CSR) ซึ่ง กฟผ. ก็ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน

ทรงแก้ไข...สารพันปัญหา

สมัยที่กำลังสร้างเขื่อนจุฬาภรณ์ มีราษฎรที่ไปบุกรุกป่าสงวนถูกตำรวจไล่จับ จึงอพยพหนีตำรวจมาอนอยู่ริมถนนในพื้นที่ของ กฟผ. ความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่ถึงราษฎรเหล่านี้กระทำผิด แต่ก็มีควมเดือดร้อนจริง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ กฟผ. ติดต่อหาพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมทำโครงการจัดสรรที่ดินให้ราษฎรเหล่านี้ กฟผ. ก็ไปได้ที่ดินตำบลลุยลาย ซึ่งในตอนแรกต้องเช่าจากกรมป่าไม้ วางผังตัดถนน แบ่งที่ดินเป็นแปลง ให้มีที่ทำกินปลูกบ้าน สร้างอาชีพเพาะปลูก และเลี้ยงหมู โดยได้รับความช่วยเหลือจากเอกชน เช่น เครือเจริญโภคภัณฑ์ช่วยเรื่องพันธุ์หมูและการตลาด เรื่องทุนก็ไปเจรจาขอกู้ธนาคารกรุงเทพ ซึ่งก็ให้กู้โดยไม่ต้องค้ำประกัน การดำเนินโครงการดังกล่าวต้องใช้วินัยเป็นหลัก เมื่อราษฎรมีรายได้ ต้องส่งใช้หนี้ตามสัญญาก่อนไม่ฟุ่มเฟือย ผ่านไป ๔ - ๕ ปี ก็หมดหนี้

ตั้งตัวได้ หมู่บ้านลุยลายจึงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก มีคนเอาไปเขียนนวนิยายและสร้างเป็นภาพยนตร์ นี่เป็นตัวอย่างที่ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ราษฎร และทรงพระปรีชาในการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ราษฎรอย่างตรงความต้องการ ครบวงจรและยั่งยืน

ในภาคเหนือที่มีปัญหาชาวเขาตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอยเพื่อปลูกฝิ่นมานานแล้ว มีพระราชดำริว่า ในการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องหาอาชีพเข้าไปทดแทน ที่สร้างรายได้ให้เท่าหรือมากกว่าการปลูกฝิ่น จึงเป็นที่มาของโครงการหลวง ที่ส่งเสริมและพัฒนาการปลูกพืชเมืองหนาวทดแทนการปลูกฝิ่น ซึ่งหม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ได้ทรงรับสนองพระราชดำริไปดำเนินการต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน เรื่องพันธุ์พืชและเทคโนโลยีก็ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ สถาบันการศึกษา และหน่วยราชการ จนปัจจุบันการปลูกฝิ่นและการตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยลดน้อยลงมาก ชาวเขาหันมาปลูกพืชเมืองหนาวแทนการปลูกฝิ่น ประเทศไทยมีผลผลิตผักและผลไม้ทดแทนการนำเข้า เพิ่มขึ้นอีกมากมาย ด้วยผลงานดังกล่าว โครงการหลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเปิดเครื่องกำเนิดไฟฟ้า
ณ โรงไฟฟ้าพลังน้ำบ้านยาง ตำบลแม่ฮ่อง
อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าให้โรงงาน
แปรรูปผลไม้ของโครงการหลวง
วันศุกร์ ที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

จึงได้รับรางวัลแมกไซไซ เมื่อปี ๒๕๓๑
และเพื่อความยั่งยืนของโครงการ จึงได้
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิ
โครงการหลวงขึ้น จะเห็นได้ว่า ในการ
แก้ปัญหาที่ทรงแก้ที่ต้นเหตุก่อน โดย
วิธีที่ราษฎรจะเดือดร้อนน้อยที่สุดและ
มีความยั่งยืน

โครงการหลวงส่งเสริมการปลูกพืช
เมืองหนาวจนได้ผลดี มีผลิตผลทั้งจาก
ชาวเขาและชาวบ้าน จนในที่สุดจำเป็น

จะต้องสร้างโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ขึ้น
ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อ
เพิ่มมูลค่าและลดความเสียหาย โรงงาน
ดังกล่าวมีเครื่องจักรที่ต้องใช้ไฟฟ้า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า
มีลำน้ำขนาดเล็กที่ไหลตลอดปีสามารถทำ
ไฟฟ้าได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
หม่อมเจ้าภีศเดชฯ ทรงติดต่อ กฟผ. เข้าไป
ดำเนินการ จึงได้มีการสร้างเขื่อนเล็ก ๆ
โรงไฟฟ้า และออกแบบสร้างกังหันให้ด้วย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จฯ โดยรถม้าพระที่นั่ง ไปทรงเปิด
โรงไฟฟ้าและเขื่อน การดำเนินการตาม
พระราชดำรินี้ทำให้พื้นที่ที่ท่วบริเวณนี้
มีความเจริญไปอีกขั้นหนึ่ง คือ มีโรงงาน
แปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรที่จะรองรับของ
ที่ขายสดไม่ทัน มีไฟฟ้าใช้ก่อนกำหนดถึง
๑๐ ปี และมีการสร้างงานเพิ่มขึ้นอีกมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
แก้ไข้ปัญหาของราษฎรโดยละมุนละม่อม
เมื่อทรงเห็นว่า ราษฎรประสบความ
เดือดร้อน ถึงแม้กระทำผิดและสามารถ
ถูกลงโทษได้ตามกฎหมาย เช่น การ
ปลูกฝิ่น การบุกรุกป่าสงวน ก็ทรงหาวิธี
แก้ไข้โดยทรงแก้ที่ต้นเหตุ ซึ่งเป็นวิธีตัด
ไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นอีกโดยสิ้นเชิง

“อยากเป็นช่าง
แต่พอมมาเป็นพระเจ้าอยู่หัว
จึงต้องเรียนวิชาอื่น
ซึ่งหนังสือเล่มนี้
ทำให้สามารถ
หาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง
มีดรชนีที่จะให้ค้นเรื่อง
ได้อย่างต่อเนื่อง”

การศึกษา...

ทางรอดของประเทศชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก ทรงเป็นบัณฑิตใฝ่รู้ ทรงศึกษาด้วยพระองค์เอง และทรงสนับสนุนให้ราษฎรได้รับการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ วันหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานหนังสือมาเล่มหนึ่ง และมีพระราชดำรัสว่า “อยากเป็นช่าง แต่พอมมาเป็นพระเจ้าอยู่หัวจึงต้องเรียนวิชาอื่น ซึ่งหนังสือเล่มนี้ทำให้สามารถหาความรู้ได้อย่างกว้างขวาง มีดรชนีที่จะให้ค้นเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง”

เรื่องหนึ่งที่สนพระราชหฤทัยได้แก่ วิทยุสื่อสาร เนื่องจากทรงติดตามความเป็นไปของประชาชนผ่านทางวิทยุตำรวจ FM 5 ซึ่งรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยมี พลตำรวจตรี สุชาติ เผือกสกนธ์ เป็นผู้ปฏิบัติงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาเรื่องการใช้วิทยุมาก เข้าพระราชหฤทัยเรื่องวงจรไฟฟ้า การทำงานของเครื่องรับ-ส่งวิทยุสื่อสาร และแม้แต่การซ่อมแซมเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็คงจะทรงทำได้ด้วยพระองค์เอง ครั้งหนึ่งเสด็จฯ ไปที่ กฟผ. เพื่อทอดพระเนตรระบบการส่งวิทยุ

ที่ใช้มือถือธรรมดาแต่ว่าสามารถไปได้ไกล ก็ทรงเห็นว่าเป็นระบบสองคลื่น แล้วเมื่อทรงเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียแล้วก็ทรงเลือกใช้แบบเดิมซึ่งเหมาะกับวิธีทรงงานซึ่งเสด็จฯ ไปเป็นขบวนไม่ห่างกันมากนัก ต่อมาทรงตั้งโจทย์ว่า ทหารชายแดนจะติดต่อกับฐานที่ตั้งได้อย่างไร และด้วยเหตุที่ทรงเข้าพระราชหฤทัยว่า เสืออากาศเป็นปัจจัยสำคัญในการรับ-ส่งวิทยุ ดร.สุธี อักษรกิตติ์ จึงได้ทำขึ้นทุลเกล้าฯ ถวาย ๔ แบบ ทรงพิจารณาแล้วทรงเลือก ๓ แบบที่ถือว่าใช้งานได้ และพระราชทานแก่ กฟผ. ผลิตรให้ราชการใช้ จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ยิ่งเรื่องที่เป็นที่สนพระราชหฤทัยแล้ว จะทรงศึกษาถึงลงรายละเอียด

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ทรงพระกรุณาเสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรและพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อเป็นกำลังใจแก่บัณฑิตและอาจารย์ติดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายสิบปี ทรงก่อตั้งทุนอานันทมหิดล พระราชทานพระราชทรัพย์ส่งคนไทยไปเรียนต่อยังต่างประเทศ

ในสาขาวิชาต่าง ๆ กันหลายสาขา ซึ่งไม่ได้ทรงกำหนดกฎเกณฑ์ว่า กลับมาแล้วต้องทำงานใช้ทุน แต่หากใครจะมีจิตอาสา ทำงานรับใช้ชาติ มีผลงานออกมา พระองค์ท่านก็จะดีพระราชหฤทัย แต่ถ้าใครจะไปทำงานอื่นหรือไม่กลับมา พระองค์ท่านก็ไม่ได้ทรงตำหนิแต่อย่างใด เคยมีพระราชดำรัสว่า “อย่างน้อยคนไทยก็สามารถเรียนวิชานี้ได้”

เมื่อหลายสิบปีก่อนครูไม่พอกับจำนวนนักเรียน สื่อก็ยังไม่กว้างขวางเหมือนในปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ในวิชาต่าง ๆ นอกห้องเรียนได้เองตลอดเวลา ไม่ต้องรอครู และในช่วงโรงเรียนหยุด นักเรียนไม่มีอะไรทำก็จะได้หันมาอ่านหนังสือ โดยให้มีสารานุกรมชนิดที่มีดรรชนีสืบค้นข้อมูล ต่อเนื่องประจำที่บ้านและห้องสมุด จึงเกิดเป็นโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนขึ้น ลักษณะของสารานุกรมที่จัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิสภาพาต่าง ๆ จะมีข้อความ เป็น ๓ ระดับ คือ สำหรับเด็กเล็ก เด็กโต และผู้ใหญ่ เลือกอ่านได้ตามพื้นฐานความรู้ ซึ่งพออาจจะช่วยสอนน้อง หรือพ่อแม่ช่วยสอนลูก เป็นการสร้างนิสัยรักการอ่าน สร้างการศึกษาต่อเนื่องและสร้างความ

สัมพันธ์ในครอบครัว จึงเป็นแหล่งความรู้สำหรับคนไทย ตั้งแต่เด็กอายุ ๘ ขวบ ไปจนถึงผู้ใหญ่อายุ ๖๐ ปีอ่านได้ มีประโยชน์ได้ตามความสามารถ และสามารถผูกโยงกันได้หมด ไม่ว่าจะ เป็นหลักวิชาด้านวิทยาศาสตร์หรือด้านศิลปะ

โดยมีพระราชดำรัสว่า “...**สารานุกรมนี้เดิมกำหนดไว้จะมีจำนวนเล่มที่แน่นอน แต่การจัดหาเรื่องให้ครบทุกหมวดหมู่ ให้เป็นเล่มตามต้องการนั้น ไม่สามารถทำได้ ฉะนั้น เมื่อผลิตหนังสือออกมาได้แล้ว ไม่สามารถให้จบลงได้ตามต้องการ จึงจัดเรื่องต่าง ๆ เข้าเป็นรูปเล่มต่อเนื่องกันมาจนบัดนี้ ออกจะผิดลักษณะของหนังสือที่ใช้ตำราสารานุกรม ซึ่งต้องมีจำนวนเล่มที่แน่นอน**” อย่างไรก็ตามมีพระราชดำรัสว่า “**คงใช้เรียกหนังสือนี้เป็นสารานุกรมต่อไป แต่อาจจะเรียกให้ถูกต้องได้ว่าเป็นหนังสือแห่งความรู้ บุกออฟโนวเลดจ์ (Book of Knowledge)**”

สำหรับเด็กที่ไม่ได้เล่าเรียนจนอายุเกินวัยเรียน ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก อาจจะ เป็นเพราะทางบ้านจำเป็นต้องใช้แรงงาน หรือว่าเด็กอาจจะเกเรไม่ยอมเล่าเรียน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า เด็กเหล่านี้ต้องมีชีวิตอีกยาวนาน

ถ้าไม่มีอาชีพติดตัวก็จะเกิดปัญหาทั้งแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโครงการสอนวิชาชีพให้แก่เด็กเหล่านี้ เรียกว่า โครงการพระดาบส โดยจดทะเบียนกับ กระทรวงศึกษาธิการ เพราะถือว่าเป็น การศึกษาออกโรงเรียน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ พระราชทานหลักการดำเนินงาน ว่า เด็กต้องตั้งใจมาเรียนเอง มาสมัครเอง จึงจะสอนให้ เพราะที่นี้ไม่ใช่โรงเรียน ดัดสันดาน ที่จะรับเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงไม่ไหวแล้วเอามาฝาก เมื่อรับเข้าเป็น นักเรียนแล้ว โครงการจะมีที่พักให้อยู่ มีอาหารให้กิน มีพระสงฆ์มาสอน โดยมี เป้าหมายว่า เด็กที่จบออกไปต้องเป็นคนดี และมีความสามารถที่จะทำงานหาเลี้ยงชีพ โดยสุจริต พระองค์ทรงเปรียบเทียบกับ เหมือนในสมัยก่อนที่มีสำนักพระดาบส ที่จะสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นคนดีมีวิชา **แต่ใครอยากเรียนต้องเดินทางผ่านป่าหิมพานต์มาหา เริ่มต้นก็ให้กวาดใบไม้ เก็บผลหมากรากไม้มาให้อาจารย์** ถ้ามีความอดทนก็จะสอนให้จนได้เป็นใหญ่เป็นโต ด้วยแนวพระราชดำรินี้ จึง พระราชทานนามว่า “**พระดาบส**” ผมก็ กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า “พระดาบส

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่า ระบบสหกรณ์ เหมาะกับประเทศไทย เพราะเป็นการรวมตัว ให้มีอำนาจต่อรอง ทั้งการซื้อและการขาย ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ จากพ่อค้าคนกลาง”

รุ่นของข้าพระพุทธเจ้าคงต่างจากพระดาบสรุ่นเก่า ตรงที่จบแล้วไม่มีผอบแจก” พระองค์ท่านและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ประทับอยู่ด้วยกัน ก็ทรงพระสรวล ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ จึงได้รับแนวพระราชดำริการสอนวิชาชีพในระบบการศึกษานอกโรงเรียน เอาไปขยายต่ออีกมาก นับเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษา

สามัคคีคือพลัง...

หมู่บ้านสหกรณ์สู่ศูนย์การเรียนรู้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ระบบสหกรณ์เหมาะกับประเทศไทย เพราะเป็นการรวมตัวให้มีอำนาจต่อรอง ทั้งการซื้อและการขาย ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านสหกรณ์ตามพระราชดำริแห่งแรก คือที่หุบกะพง จังหวัดเพชรบุรี โดยได้จัดราษฎรเข้าทำกินในบริเวณป่าเสื่อมโทรม ๑๐,๐๐๐ ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเป็นหมู่บ้านหลายหมู่บ้าน และจัดสรรให้คนเข้าอยู่โดยห้ามขายที่ดินต่อ แต่สามารถตกทอดถึงลูกหลานได้ แต่ถ้าทิ้งพื้นที่ว่างลง เพราะผู้ได้รับจัดสรรทิ้งไป ผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ต้องเช่า มีการตั้งสหกรณ์

ร่วมกันผลิต ร่วมกันขาย ภายหลังได้เกิดหมู่บ้านสหกรณ์ในแนวคิดเช่นนี้อีกมากมายหลายแห่ง เช่น ที่สันกำแพง ห้วยสัตว์ใหญ่ เป็นต้น ปัจจุบันชาวบ้านที่เข้าอยู่ในหมู่บ้านเหล่านี้มีอาชีพที่มั่นคง บางแห่งสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นของตนเอง โดยเฉพาะ ด้วยพระมหากรุณา ราษฎรที่ไม่มีที่ทำกินจำนวนหนึ่ง จึงสามารถล้มตาอ้าปากได้ และพลิกพื้นผืนป่าที่เสื่อมโทรมให้เป็นประโยชน์ได้

ที่ใดที่ราษฎรรวมตัวกันปลูกข้าวมาก ก็จะพระราชทานโรงสีข้าวขนาดกลางไว้ให้ใช้เป็นส่วนรวม มีพระราชดำรัสว่า “คนที่คุมการสีข้าวต้องมีความรู้ที่จะปรับเครื่องจักรให้เข้ากับความต้องการ เพราะปลูกกันคนละพันธุ์ เมล็ดข้าวอาจจะไม่เท่ากัน และต่อมาให้พยายามหาข้าวพันธุ์ดีปลูกให้เหมือน ๆ กัน เพื่อจะได้ไม่ต้องปรับเครื่องมาก การบริหารเงิน ต้องมีการทำบัญชีต้นทุนให้ชัดเจน” นอกจากนี้ ยังได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรผสมผสาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์มากสำหรับเกษตรกรรายเล็กที่มีทุนน้อยให้สามารถเลี้ยงชีพได้โดยไม่ขัดสน

ความสำเร็จของโครงการมากมาย

เหล่านี้ได้ทำหน้าที่ที่สำคัญอีกประการ คือ เป็นศูนย์เรียนรู้ที่ผู้คนหรือหน่วยงาน จะมาศึกษาเพื่อเอาไปขยายผลต่อไปได้ ศูนย์เรียนรู้เหล่านี้จะสอดคล้องถึงการแก้ปัญหา ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งมีความหลากหลาย และ แตกต่าง เป็นการรวบรวมและบูรณาการ ความรู้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและ ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยราษฎร จะสามารถเข้าไปศึกษาและนำมาปรับใช้ กับพื้นที่ของตนเองได้

ความมั่นคงของประเทศ...

สายใจไทย...ศูนย์รวมน้ำใจคนไทย

เมื่อประมาณ เกือบ ๔๐ ปีก่อน มีเหตุการณ์ความไม่สงบจากผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ ทำให้กระทบกระเทือนต่อ ความมั่นคงของประเทศ และราษฎร หลายพื้นที่ไม่สามารถทำมาหากินได้ อย่างสงบสุข ทหาร ตำรวจ และราษฎร อาสาสมัครต้องช่วยกันทำหน้าที่ป้องกัน ประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความห่วงใยผู้ทำหน้าที่เหล่านี้ บางครั้งเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมทหารถึง ฐานปฏิบัติการ ส่วนราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ เสี่ยงภัย ก็ทรงเห็นว่าควรได้รับการพัฒนา และการดูแลที่เหมาะสม

ครั้งหนึ่งเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมหน่วยทหาร ที่คลองช่องกล้า สระแก้ว ซึ่งเป็นพื้นที่ ที่มีการสู้รบรุนแรง ทรงเห็นว่าในค่ายทหาร ไม่มีไฟฟ้าใช้ สื่อสารกับภายนอกไม่ได้ เป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงของ ประเทศ เมื่อทรงพิจารณาพื้นที่ร่วมกับ กฟผ. แล้วทรงเห็นว่า มีพื้นที่ ๓ แห่ง ที่จะสร้างเขื่อนเล็ก ๆ เพื่อผลิตไฟฟ้าป้อน ค่ายทหาร และน้ำที่ปล่อยออกมาจากเขื่อน ก็ให้ราษฎรใช้ในการเกษตรได้ ก็ทรงเลือก ให้สร้างเขื่อนที่ใหญ่ที่สุด ๑ เขื่อน แต่ว่า เขื่อนเดินเครื่องผลิตไฟฟ้าตอนกลางคืน เพื่อให้ไฟฟ้ากับค่ายทหาร มีการปล่อยน้ำ ออกมามากแต่ราษฎรไม่ได้ใช้ เนื่องจาก ราษฎรต้องการใช้น้ำในตอนกลางวัน ซึ่ง เขื่อนไม่ได้ผลิตไฟฟ้า ทำให้ไม่มีน้ำใช้ ทรงเป็นห่วงทั้งทหารและราษฎร ด้วยทหารทำหน้าที่รักษาความมั่นคง ส่วนราษฎรก็ต้องทำมาหากินได้ด้วย

ถ้าราษฎรมีความมั่นคงในชีวิต ก็จะไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ก่อการร้าย จึงมีพระราชดำรัสถามว่า “เขื่อนต้อง ปล่อยน้ำตอนกลางคืนเพื่อทำไฟฟ้าให้ ทหารใช้ แต่ราษฎรไม่ได้ทำสวนไร่นา ตอนกลางคืน ทำอย่างไรจึงจะหาน้ำให้ ราษฎรใช้ตอนกลางวันได้ด้วย” โจทย์นี้ ค่อนข้างยาก ในที่สุด ต้องสร้างบ่อพักน้ำ

“ บางครั้ง
เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมทหาร
ถึงฐานปฏิบัติการ
ส่วนราษฎรที่อยู่ใน
พื้นที่เสี่ยงภัย
ก็ทรงเห็นว่า
ควรได้รับการพัฒนา
และการดูแลที่เหมาะสม ”

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพุทธมามกะ และอัครศาสนูปถัมภก นอกจากจะทรงพระผนวชแล้ว ก็ยังทรงศึกษาธรรมะ จากพระอริยสงฆ์หลาย ๆ รูป ดังเป็นที่ทราบกัน โดยทั่วไป”

ที่มีขนาดพอเหมาะขึ้นตามจุดต่าง ๆ เพื่อกักน้ำ แล้วปล่อยให้ราษฎรใช้ในตอนกลางวัน และทำทางน้ำไปยังจุดที่ต้องการ พื้นที่นี้ในปัจจุบันเป็นที่ทดลองทำไฟฟ้าจากพลังแสงอาทิตย์

เหตุการณ์ความไม่สงบในระยะนั้นมีทหาร ตำรวจ ราษฎรอาสาสมัครล้มตายจากการต่อสู้มากมาย บางคนก็พิการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใย เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมด้วยพระองค์เอง พร้อมทั้งพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงนำระเบียบความช่วยเหลือของหน่วยราชการต่าง ๆ มาศึกษาและเปรียบเทียบด้วยพระองค์เอง ทรงทราบถึงความแตกต่างและขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือ และทรงเห็นว่าจำเป็นจะต้องมีหน่วยงานต่างหาก เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย โดยรวดเร็วและเท่าเทียมกัน สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นห่วงว่า สำหรับผู้ทุพพลภาพต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ครอบครัวที่ขาดหัวหน้าต้องได้รับการดูแล และต้องมีหน่วยงานที่มีข้าราชการรับผิดชอบเพื่อความคล่องตัว ทั้งสองพระองค์จึง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธาน ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมน้ำใจคนไทยที่จะช่วยกลุ่มผู้ที่เสียสละเหล่านี้ และให้ความอุ่นใจแก่ผู้ที่กำลังปฏิบัติงานว่ามีผู้ที่เห็นถึงความเสียสละ และช่วยดูแล มูลนิธิฯ ดำเนินกิจการมาตามลำดับจนถึงปัจจุบันเข้าปีที่ ๓๖ แล้ว และมูลนิธิฯ ได้ขยายความช่วยเหลือไปถึงทหาร ตำรวจ ราษฎรอาสาสมัครผู้ที่ทำหน้าที่ทางภาคใต้ รวมทั้งครู ซึ่งมีทั้งการให้ความช่วยเหลือตลอดชีวิต ดูแลการศึกษาของบุตรธิดา และฝึกอาชีพ

ศาสนา...ที่พึงทางใจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภก นอกจากจะทรงพระผนวชแล้ว ก็ยังทรงศึกษาธรรมะจากพระอริยสงฆ์หลาย ๆ รูป ดังเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป ครั้งหนึ่งเคยมีพระราชดำริว่า พระพุทธศาสนาของไทยควรเป็นหนึ่ง ดังนั้น เพื่อบำรุงพระพุทธศาสนาให้แข็งแรงมั่นคง และเป็นที่ยึดทางใจสำหรับประชาชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ
พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ไปทรงเปิด
เขื่อนรัชชประภา และโรงไฟฟ้าพลังน้ำ
บ้านเชี่ยวหลาน ตำบลเขาพัง
อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วันพุธ ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๐

จึงเกิดโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับ
พระสงฆ์ไทย ซึ่งทรงพระกรุณาฯรับเป็น
นายกกิตติมศักดิ์ ก็มีกิจกรรมการถวาย
ทุนเล่าเรียนสำหรับพระสงฆ์และสามเณร
ทั้งหลายกฐินเปรียญธรรมของแม่กอง
บาลีสนาภหลวง และหลักสูตรอุดมศึกษา

ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์
ที่ได้มีการถวายทุนการศึกษาแต่พระ
ภิกษุสงฆ์ นอกจากนั้น ยังได้สนับสนุน
การอบรมพระนักเทศน์ พระวิปัสสนาจารย์
และส่งเสริมสำนักเรียนกับพระธรรมทูต
อำเภอ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการจรรโลง
พระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้นำ
พุทธธรรมมาเผยแพร่แก่ประชาชนอย่าง
ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โครงการ
ดำเนินการมาได้ประมาณ ๘ ปีแล้ว

คืนเกษียณ คืนแห่งองคมนตรี

เขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เป็นเขื่อนส่งท้ายการปฏิบัติงานของผม
ในฐานะผู้ว่าการ กฟผ. เมื่อก่อสร้างเสร็จ
กฟผ. ได้ทำหนังสือขอพระราชทานเชิญ
เสด็จฯ ไปทรงทำพิธีเปิดเขื่อนอย่างเป็นทางการ
จะด้วยอะไรก็ตามแต่ ปรากฏว่า
ทรงพระกรุณาฯกำหนดวันเสด็จฯ ไปทรง
เปิดในวันพุธ ที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๐
ซึ่งเป็นวันสุดท้ายในการทำงานของผม
พอดี ผมไม่นึกไม่ฝันเลยว่า วันนั้นจะเป็น
วันที่ผมจะได้รับมงคลสูงสุดในชีวิต
เพราะเมื่อทรงทำพิธีเปิดเสร็จสิ้นแล้ว
ทรงถามผมว่า “จบจากนี้จะไปทำ

“องคมนตรี
ต้องใช้สามัญสำนึก
และความถูกต้อง
ดูว่าถูกต้องและเป็นธรรม
คืออย่างไร
งานใดที่จะช่วยให้ราษฎร
ได้ผลประโยชน์
อย่าเกี่ยงว่าเล็กหรือใหญ่
ต้องทำอย่างเท่าเทียมกัน”

งานอะไร” ผมก็กราบบังคมทูลตอบว่า คงจะทำงานการกุศลต่อไป มีพระราชดำรัสว่า “มาช่วยฉันทำงาน ฉันจะตั้งเป็นองคมนตรี” นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ มีพระราชดำรัสต่อด้วยว่า “ให้ช่วยกันทำงาน ให้ดูแลความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ แล้วสิ่งที่ต้องสนใจคือกฎหมาย แต่ไม่เป็นไร กำธนไม่ใช่ นักกฎหมาย ไม่ใช่ปัญหา ถ้าสนใจ เรื่องแบบนี้สามารถหาความรู้กันได้ อีกทั้งองคมนตรีเป็นนักกฎหมายมีตั้งเยอะ แต่เราอย่าทำผิดก็แล้วกัน”

กระทั่งวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี และสองวันถัดมาก็ได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่ผม ภายหลังจากการถวายสัตย์ปฏิญาณว่า “องคมนตรีต้องใช้สามัญสำนึกและความถูกต้อง ดูว่าถูกต้องและเป็นธรรมคืออย่างไร งานใดที่จะช่วยให้ราษฎรได้ผลประโยชน์ อย่าเกี่ยงว่าเล็กหรือใหญ่ ต้องทำอย่างเท่าเทียมกัน” ซึ่งผมจำขึ้นใจและยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานสนองพระมหากรุณาธิคุณมาตราบเท่าทุกวันนี้ พระองค์ท่านจะทรงใช้งานองคมนตรีตามความถนัดของ

แต่ละคน อย่างผมหนักไปทางช่าง แต่ผมก็ต้องศึกษาให้รู้กฎหมายด้วย เพื่อให้ “การทำงานขององคมนตรีต้องอาศัยความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ” อยู่เสมอ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

เล่ากันว่า พระองค์ท่านทรงเคยต้องกรอกแบบสอบถาม ทรงระบุในหัวข้อ อาชีพว่า “ทำราชการ” ในการทรงงานของพระองค์ ถ้าจะตีความตามแบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทรงตั้งประโยชน์สุขของราษฎรเป็นเป้าหมาย และทรงมีกระบวนการจัดการเป็นขั้นตอน ทรงศึกษาหาข้อมูล วิเคราะห์ ดำเนินการ แล้วทรงติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ว่ากันในทางธรรม พระองค์ท่านทรงกอปรด้วยอิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ ทรงพอพระราชหฤทัยในพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของราษฎร วิริยะ ทรงหมั่นเพียรทรงงานและศึกษา โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค จิตตะ เรื่องที่เป็นความต้องการ เป็นประโยชน์สุขของราษฎร จะอยู่ในพระราชหฤทัยเสมอ

แม้จะเสด็จฯ ไปด้วยพระราชภารกิจอื่น ก็จะต้องทรงฟังเอาทุกข์สุขของราษฎร เข้ามาทรงพิจารณาด้วย และวิมังสา ทรงใคร่ครวญติดตามประเมินผล และทรงนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ พระราชดำริที่พระราชทานแต่ละครั้ง แสดงถึงพระวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ซึ่งสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อความ สุขของราษฎร ทั้งยังเป็นเรื่องที่ใช้เป็น หลักการและหลักคิดในการทำงานของ แต่ละคนอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ปฏิบัติพระองค์ตามรัฐธรรมนูญและ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่มีแม้แต่ สักครั้งที่จะทรงใช้พระราชอำนาจ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมาย พระราชกรณียกิจดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงส่วนเสี้ยวเล็ก ๆ ของพระมหา กรุณาที่ได้พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย มาโดยตลอด ความเป็น “**พระมหา กษัตริย์เจ้า**” ของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว อยู่ที่ศตพิตราชธรรมที่ทรง ปฏิบัติอยู่เป็นเนืองนิตย์ พระราชอำนาจ ที่ทรงมี ก็จะทรงใช้เพื่อการปฏิบัติ พระราชกิจตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยมีเป้าหมายที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า สมดัง

พระปฐมบรมราชโองการ “**เราจะครอง แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่ง มหาชนชาวสยาม**” พระเกียรติคุณของ พระองค์จึงเป็นที่ปรากฏแก่วิญชนกทั่วโลก ที่ต่างแซ่ซ้องสรรเสริญตลอดกาลนาน

๙๙๙

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติพระองค์ ตามรัฐธรรมนูญและ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่มีแม้แต่สักครั้ง ที่จะทรงใช้พระราชอำนาจ นอกเหนือจาก ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย”

ยอดกษัตริย์จอมทัพไทย

พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ องคมนตรี ฝ่าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพุธ ที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๖

ผมเป็นทหารรับใช้ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มาตลอดชีวิต
ไม่ว่าก็สมรภูมิที่กล้าศึกเพื่อปกป้องอธิปไตย
หรือก็ชีวิตของเพื่อนทหารหาญที่ต้องพลีชีพเพื่อรักษาเอกราชชาติไทย
หากไม่ใช่เพราะพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผืนแผ่นดินไทยคงไม่สงบสุขร่มเย็น
ตราบถึงวันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานน้ำสังข์ เป็นการส่วนพระองค์ ในโอกาสที่มีอายุครบ ๗๒ ปี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันจันทร์ ที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๗

ฉะนั้น เมื่อได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น “องคมนตรี” ผมตั้งปณิธานไว้ว่า จะมอบกายถวายชีวิตรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทจนกว่าชีวิตจะหาไม่

ยุทธศาสตร์พระราชทาน

หากย้อนกลับไปประมาณ ๕๐ ปีที่แล้ว ความขัดแย้งทางการเมืองการปกครองแทรกซึมอยู่ในทุกหย่อมหญ้าของประเทศไทย เป็นศึกภายในที่เกิดจากการฉีกกำลังของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) โดยมุ่งที่จะล้มล้างรัฐบาล แล้วเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยให้เป็นรูปแบบคอมมิวนิสต์ มีการแทรกซึมเข้ามาปลุกกระดมในชนกลุ่มน้อยและคนไทยที่ต่อการศึกษามานานแล้ว จน พคท. สามารถประกาศ “วันเสียงปืนแตก” ได้ในวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๐๘ ณ หมู่บ้านนาบัว ตำบลโคกหินแฮ่ อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม

ตั้งแต่นั้นทุกภูมิภาคของประเทศไทยก็ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์สู้รบ รัฐบาลส่งกำลังทั้งทหารและตำรวจออกควบคุมสถานการณ์ แต่กลายเป็นว่ายิ่งทวีความรุนแรงขึ้นทุกที เมื่อกำลังทหารไม่เพียงพอ รัฐบาลต้องประกาศจัดตั้งกองร้อยชาวเขา

กองกำลังทหารพราน และราษฎรอาสาสมัคร เพื่อยับยั้งและต่อต้านการคุกคามของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

ณ ตอนนั้น ผมรับตำแหน่งหัวหน้ากองยุทธการกองทัพอากาศที่ ๓ รับผิดชอบในการกวาดล้างและกำจัดอิทธิพลของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือหลายจังหวัด ได้แก่ อำเภ่อุ้มผาง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อำเภอทุ่งช้าง อำเภอปัว จังหวัดน่าน อำเภอชาติตระการ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อำเภอหล่มสัก อำเภอทุ่งสมอ (เขาค้อ) จังหวัดเพชรบูรณ์ และเขตติดต่อจังหวัดเลย ในแต่ละพื้นที่ล้วนเป็นป่าภูเขาสูงชัน หนาแน่น รกทึบ และเป็นเขตเชื่อมต่อกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณเขาค้อและภูหินร่องกล้า มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านคือ “สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จึงยึดไว้เป็นฐานที่มั่น และตั้งเป็นฐานอำนาจรัฐในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย เป็นแหล่งสะสมทั้งเสบียงอาหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และกำลังพล ให้แก่ชนกลุ่มน้อยในพื้นที่ เวลานั้นกองทัพบกและกองทัพอากาศที่ ๓ ได้ร่วมกันกวาดล้างผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ก็สำเร็จภารกิจ

“ผมตั้งปณิธานไว้ว่า จะมอบกายถวายชีวิตรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทจนกว่าชีวิตจะหาไม่”

“แม่จะทुरुกันดาร
หรือเสียงอันตรายเพียงใด
ทั้งสองพระองค์ไม่ทรงย่อท้อ
เสด็จฯ ไปทุกหนทุกแห่ง
เพื่อทรงช่วยเหลือ
พสกนิกรของพระองค์
ให้พอมีพอกิน
จะได้หลุดพ้น
ไม่ตกไปอยู่ภายใต้
อิทธิพลของคอมมิวนิสต์”

ไปได้เพียงระดับหนึ่ง ครั้นเมื่อถอนกำลังกลับ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ก็ขยายกำลังเข้าสู่พื้นที่มั่นเดิมอย่างเต็มรูปแบบ

ในเวลาเดียวกันนั่นเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยต่อสถานการณ์บ้านเมือง ทรงอุทิศพระวรกายทุ่มเทและตรากตรำ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ และพระราชทานโครงการตามพระราชดำริมากมาย เพื่อให้ราษฎรของพระองค์ได้อยู่ดีกินดี มีพระราชดำรัสว่า

**“หากปากท้องของเขามัน เขาก็จะ
ไม่เป็นคอมมิวนิสต์”**

ฉะนั้น แม่จะทुरुกันดารหรือเสียงอันตรายเพียงใด ทั้งสองพระองค์ไม่ทรงย่อท้อ เสด็จฯ ไปทุกหนทุกแห่งเพื่อทรงช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ให้พอมีพอกิน จะได้หลุดพ้น ไม่ตกไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของคอมมิวนิสต์

วันหนึ่งทั้งสองพระองค์เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมกองพันพิเศษ (พลร่ม) ค่ายสุฤษดิ์เสนา จังหวัดพิษณุโลก ขณะนั้นผม พร้อมด้วย พันโท มนัส คล้ายมณี ผู้บังคับกองพัน และพันโท หาญ เพ็ไทย หัวหน้าชุดปฏิบัติการพิเศษ ๓๐๑ เป็น

ผู้เฝ้าฯ รับเสด็จและถวายความสะดวกในระหว่างที่ประทับอยู่ ณ เรือนประทับรับรอง แม่ทัพภาคที่ ๓ สมัยนั้นคือ พลโท สมศักดิ์ ปัญจมานนท์ ได้เข้าเฝ้าฯ กราบบังคมทูลรายงานว่า เครื่องบิน F-5 ตกมี เรืออากาศเอก พงษ์ณรงค์ เกษรศุภร์ เป็นนักบิน จะขอหน่วยกู้ภัยของกองพันพิเศษ (พลร่ม) ออกค้นหา ตอนนั้นถ้าดวงวิญญาน เรืออากาศเอก พงษ์ณรงค์ ได้ล่วงรู้ คงตั้งใจที่ชีวิตของท่านได้แลกกับอธิปไตยที่กำลังจะกลับคืนมา ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะพระองค์ทรงวางแผนที่บริเวณเขาค้อ พระราชทานพระราชดำรัสใจความว่า...

**“การใช้กำลังทหารเข้ากวาดล้าง
บริเวณเขาค้อ เหมือนหนึ่งโยนหินลงไป
ในแหน เมื่อน้ำหยุดกระเพื่อม แหนก็จะ
ปิดตัวเหมือนเดิม เปรียบเหมือนเอา
กำลังทหารเข้ากวาดล้าง ผู้ก่อการร้าย
ก็จะหนีไป เมื่อถอนกำลังออก เขาก็
จะกลับเข้ามาเหมือนเดิม ไม่ได้อะไร
เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๙
เราสูญเสีย พันโท เจริญ ทองน้อม ไปแล้ว
เรามีได้อะไรกลับคืนมา ขอให้พิจารณา
หาวิธีใหม่**

เขาค้อมีลักษณะคล้ายกันกระทะ

เป็นแหล่งอุดมสมบูรณ์ เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ พรรคคอมมิวนิสต์จะไม่ยอมละทิ้งเป็นเด็ดขาด จึงมีความรุนแรง หากเปรียบไปก็เหมือนเตาอังโล่ที่กำลังร้อนแรง หากเอาอะไรใส่ลงไปก็จะหลอมละลาย วิธีการที่จะลดความร้อนลงได้ ต้องสร้างจุดความเย็นล้อมรอบ ซึ่งเป็นตัวช่วยดึงความร้อนจากเตาที่กำลังร้อนรอนนั้นคือ การสร้างหมู่บ้านล้อมรอบ สร้างความเจริญให้หมู่บ้าน คอมมิวนิสต์กลัวความเจริญ หากที่ไหนเจริญแล้วคอมมิวนิสต์เข้าไม่ได้เพราะชาวบ้านรู้ทันคอมมิวนิสต์ใช้หลักป่าล้อมเมือง ล้อมกรุง แต่ของเรากลับกัน คือ สร้างบ้านล้อมป่า เพราะหากปล่อยให้เขาลงพื้นราบได้แล้ว เราจะแพ้ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้น ให้ใช้หมู่บ้านอาสาสมัครรับสมัครจากครอบครัวที่ยากจน ไม่มีที่ทำกิน หรือจากทหารกองหนุน เพราะทหารจะเป็นแกนนำในการระวังป้องกันหมู่บ้าน

ราษฎรอาสาสมัครนี้จะต้องฝึกอาชีพในการเกษตร และฝึกทางยุทธวิธี เพราะเมื่อเข้าไปอยู่ในเขาคือแล้ว จะต้องประกอบอาชีพในการเกษตร ต้องป้องกันตนเองและป้องกันหมู่บ้าน หากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ฆ่าชาวบ้าน

เขาจะเสียทางด้าน ‘ปัจจัย’ (ปฏิบัติการจิตวิทยา) และเสียทางด้านการเมือง หากเปรียบประเทศไทยเหมือนร่างกายของเรา เขาคือก็เปรียบเสมือนหัวใจ ถึงแม้จะตัดแขนตัดขาออก แต่หัวใจยังเต้นได้ ร่างกายก็ยังมีชีวิตอยู่ได้ ดังนั้น จะต้องทำลายหัวใจให้หยุดเต้น ร่างกายก็อยู่ไม่ได้ และเมื่อนั้นเขาก็จะแพ้ วิธีนี้เรียกว่า ‘ยุทธศาสตร์พัฒนา’ ให้ทดลองทำดู อาจใช้เวลานานห้วงแรกถึง ๔ ปี โดยเริ่มจากค่ายสฤษดิ์เสนาและด้านทุ่งสมอก่อน ต่อไปจึงค่อยขยายด้านอื่นเพื่อปิดล้อม”

นั่นคือจุดเริ่มต้นของ “โครงการพัฒนาหมู่บ้านเข็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” โดยที่ขณะนั้นผมดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการกองยุทธการรับสนองงานพระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวนหนึ่งไว้สำหรับการใช้จ่าย ในขณะที่กำลังพลส่วนหนึ่งกำลังเร่งสร้างความเจริญในพื้นที่ เช่น หมู่บ้านแหล่งน้ำ ตัดถนนเชื่อมต่อบ้าน พัฒนาอาชีพให้ราษฎรมีรายได้สูงขึ้นจากการเกษตร พร้อมทั้งพัฒนาการศึกษา เช่น สร้างโรงเรียน สถานการณ์การสู้รบยังทวีความรุนแรง ทำให้การพัฒนาโครงการตามพระราชดำริเต็มไปด้วยอันตรายรอบด้าน

พคท. ดักซ้อมโจมตีขัดขวางการทำงาน อยู่ตลอดเวลา กว่าที่จะสร้างทางสำเร็จ ทั้งคนงาน ทั้งกำลังพล ต้องบาดเจ็บล้มตายไปไม่รู้เท่าไร แต่พอสร้างเสร็จก็ไม่มีใครกล้าใช้ ที่ฟังของผม ณ ตอนนั้นก็คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำรัสแนะนำว่า

“ให้สร้างหมู่บ้านห่างกัน ๑ กิโลเมตร”

ผมดำเนินการสนองพระราชดำริโดยจัดสรรที่ดินทำกินให้กับชาวบ้านคนละ ๒๐ ไร่ ให้เมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย และสัตว์เลี้ยงทางเศรษฐกิจไว้ทำทุน จาก ๒ หมู่บ้านค่อย ๆ ขยายเป็น ๓๒ หมู่บ้าน ท่ามกลางเสียงปิ่นที่ยังดังรัวอยู่ตลอดเวลา ทุกครั้งที่ผมเข้าเฝ้าฯ กราบบังคมทูลรายงาน จะมีพระราชดำรัสพระราชทานกำลังใจว่า

“การที่ผู้ก่อการร้ายขัดขวางและต่อต้านมิให้เราจัดตั้งหมู่บ้านได้สำเร็จ แสดงว่าเราเดินมาถูกทางแล้ว เสมือนหนึ่งเราไปบีบจมูกแล้วเขาหายใจไม่ออก จึงจำเป็นต้องคืน”

พระราชดำรัสของพระองค์เป็นกำลังใจอันสูงค่าของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ทุกคนที่พร้อมจะสละชีวิตเพื่อปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทย และด้วยพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ

พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงห่วงใยและทรงเป็นกำลังใจแก่ทหารหาญอย่างสม่ำเสมอ ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมทุกปี กระทั่งครั้งหนึ่งหน่วยทหารเกิดปะทะกับผู้ก่อการร้ายและได้รับบาดเจ็บ พระองค์ท่านพระราชทานเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปรับทหารบาดเจ็บ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

หนึ่งปี สองปี สามปี เสียงปืนไม่เคยเงียบหายไปจากพื้นที่แห่งนี้ ผมจำได้ตั้งแต่ที่เริ่ม “โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” เมื่อปี ๒๕๒๐ ล่วงเข้าปี ๒๕๒๔ ใกล้ถึงวันครบกำหนดที่ปฏิบัติงานสนองพระราชดำริมา แม้ทหารจะพยายามกดดันด้วยยุทธวิธี “การรุก” ตลอดเวลา แต่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ยังคงตั้งหลักต่อสู้ ผมตัดสินใจเปิด “ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก” เพื่อหวังเผด็จศึกให้ผู้ก่อการร้ายพ่ายแพ้และยอมละทิ้งพื้นที่บริเวณเขาค้อ เขาย่า บ้านหนองแม่นา แม้ยุทธการครั้งนี้กองทัพจะสูญเสียกำลังพลทั้งนายทหาร นายสิบ พลทหาร และอาสาสมัครทหารพรานไปเป็นจำนวนมาก แต่ผลที่ทหารไทยได้รับคือ “ชัยชนะ” อันยิ่งใหญ่ เราสามารถเข้าตี ทำลายล้าง และยึดที่หมายสำคัญ ๆ ไว้ได้หมด กำลังพล

ของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่รอดตายหลบหนีไปอยู่แห่งอื่น มวลชนที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มีชาวเขาเข้ามาอพยพหลายร้อยคน ถือเป็นชัยชนะครั้งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่สมดังกระแสพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานไว้ว่า

“แผนยุทธศาสตร์พัฒนานี้ทดลองปฏิบัติ ๔ ปี ซึ่งอาจจะยาวนาน แต่ถ้าสำเร็จแล้ว เขาจะต้องพ่ายแพ้ในที่สุด”

เหตุการณ์ต่อจากนั้นก็เป็นอย่างจริงดังที่พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำรัสไว้ทุกประการ เมื่อผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่เขาค้อพ่ายแพ้ ในห้วงเวลาต่อมา เขตภูหินร่องกล้าก็ยอมวางอาวุธและเข้ามาอพยพ จากนั้นก็ไล่ไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในเขตภาคเหนือ จังหวัดน่าน (บ้านห้วยโก๋น อำเภอกู่ซ่ง) ในพื้นที่จังหวัดตาก (อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง) รวมทั้งที่เป็นกองกำลังสำคัญของกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย ในภาคอีสาน ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดสกลนคร และจังหวัดอุดรธานี รวมทั้งพื้นที่ใกล้เคียงที่ยอมวางอาวุธและเข้ามาอพยพ จนที่สุดเมื่อปี ๒๕๒๗ ผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์

ธานี (อำเภอช่องช้าง และอำเภอนาสาร) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (อำเภอกุยบุรี) ขอมอบตัวเป็นผู้เข้าร่วมพัฒนาชาติไทย เป็นอันว่าการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้สิ้นสุดลง ทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ เป็นไปตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกประการ

จากนั้นผมเร่งพัฒนายุทธศาสตร์พระราชทานคือ ปลุกฝังให้ราษฎรรักและหวงแหนในพื้นที่ และส่งเสริมให้ราษฎรได้อยู่ดีกินดี โดยมีเป้าหมายที่เด่นชัด คือให้มีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปีสูงกว่ารายได้ของราษฎรทั่วไปในภาคเหนือ ซึ่งก็บรรลุผลตามเป้าหมายทุกปี นับเป็นความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของยุทธศาสตร์พระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการนำเอาการพัฒนาอาชีพและจิตใจมาเป็นอาวุธในการสู้รบจนได้รับชัยชนะอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม เมื่อทั้งสองพระองค์เสด็จฯไปทรงเยี่ยมทหารถึงในสนามรบ ได้มีพระราชดำรัสเตือนว่า

“ตอนนี้เขาค้อเริ่มเจริญแล้ว มีไฟแล้ว มีน้ำประปาใช้แล้ว ต้องระวังทหารต้องดูแล มิฉะนั้นจะมีการเอารัดเอาเปรียบ วันรุ่งขึ้น (๒๐ กุมภาพันธ์

พ.ศ. ๒๕๒๗) ฉันทจะต้องไปเปิด
อนุสาวรีย์เขาค้อ เป็นอนุสรณ์ของการ
เสียสละของตำรวจ ทหาร และราษฎร
อาสาสมัคร มันจะไม่คู่ควร ถ้ามีการ
เอารัดเอาเปรียบกันเกิดขึ้นอีก และ
เราจะต้องมาสู้รบกันอีก และต้อง
มาสร้างอนุสาวรีย์กันอีก เพราะฉะนั้น
ทหารต้องดูแล”

พระราชดำรัสเตือนของพระองค์ท่าน
ก้องอยู่ในหัวผมตลอดเวลา นายทหารที่
ร่วมรบด้วยกันจึงสาบานกันว่า “พวกเรา

จะไม่แสวงหาประโยชน์ จะไม่เอาที่ดิน
แม้กระผีกเดียว เพราะเราจะต้องทำพื้นที่
นี้ให้เป็นประโยชน์แก่คนไทยที่เป็นคนยาก
คนจน คนไทยที่ไม่มีที่ทำกิน เราจะผีกคน
ยากจนให้เขาไปตั้งเป็นหมู่บ้าน”

แม้ภาพสมรภูมิลือดของ “เขาค้อ”
ในอดีต ถึงวันนี้ได้ถูกลบเลือนด้วยป่าเขา
สลบซับซ้อนอย่างสวยงาม จนได้รับการ
กล่าวขานให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มี
ชื่อเสียงของประเทศไทย แต่ทุกครั้งที่
ผมเหยียบลงบนสมรภูมิแห่งนี้ ไม่เคยมี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทอดพระเนตรภูมิประเทศ
บริเวณโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
และพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับ
ด้านการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา
การก่อการร้ายในพื้นที่ดังกล่าว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง
ไปยังพระตำหนักเขาค้อ บนยอดเขาย่า
ตำบลนางั่ว กิ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ซึ่งประชาชนร่วมใจกันสร้างน้อมเกล้าฯ ถวาย
สำหรับเป็นที่ประทับแรมในเวลาเสด็จฯ
ทอดพระเนตรโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และทรงเยี่ยม
ราษฎรในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
วันจันทร์ ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

วันที่ผมจะไม่คิดว่า เพราะประเทศไทย
มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
เราจึงยังคงเป็นไทมาได้จนถึงวันนี้

“องคมนตรี ต้องสร้างคน สร้างชาติ”

วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๖
เป็นวันที่ผมต้องจดจำไว้ในชีวิตว่า ได้รับ
พระราชทานพระมหากรุณาสูงสุดจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็น
“องคมนตรี” และในวันที่ผมเข้าเฝ้าฯ

ถวายสัตย์ปฏิญาณ ได้พระราชทาน
พระราชดำรัสว่า

**“๙๐% ของคนไทยนับถือพุทธ
ศาสนา ซึ่งศาสนาพุทธสอนว่า ทุกคน
ต้องเกิด แก่ เจ็บ ตาย ร่างเอาไปได้ไหม
ไม่ได้ ก็ทำประโยชน์ให้แผ่นดินเกิด”**

จากพระราชดำรินั้น ได้กลายเป็น
เป็นหลักชัยในการทำงานของผมมา
โดยตลอด ผมยึดแนวทางการพัฒนา
ไม่ว่าจะเป็นหมู่บ้าน เมือง จังหวัด
หรือประเทศก็ตาม ขึ้นอยู่กับ 3 M 1 T
คือ M-Man M-Material M-Manage
ment และ T-Technology

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ให้ความสำคัญกับ M ตัวแรกคือ Man
สำคัญที่สุด พระราชทานพระราชดำรัสว่า
**“ต้องสร้างคน สร้างชาติ ไม่ใช่สร้างตึก
ระฟ้า”** ประเทศสิงคโปร์เป็นเกาะ มีคนแค่
สามล้านคน มีความเจริญ ขณะที่เมืองไทย
เป็นประเทศเก่าแก่เกือบแปดร้อยปี
แต่ยังเจริญสู้เขาไม่ได้ นั่นเป็นเพราะ
สังคมเราไม่ได้ปลูกฝังให้เยาวชนใฝ่ดี
อดฉืดกันในเรื่องของวิชาความรู้ ผลิต
บัณฑิตปีละไม่รู้เท่าไร ออกมาเป็นเบ้
ไม่ใช่บอส สิ่งที่ไม่ได้สอนกันคือ “สอนให้
เป็นคนดี” เมื่อก่อนนี้เด็กกลับบ้านไป
ต้องเจอผู้เฒ่าผู้แก่ ปู่ย่าตายาย พ่อแม่

แต่เดี๋ยวนี้กลับไปไม่เจอใคร ก็ชวนกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าบ้าง เล่นตุ๊กตบบ้าง จนเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ผมจึงคิดว่า “กีฬา” คือชีวิตประจำวันแบบไทย ๆ แม้ว่าเราจะพัฒนาจนไปถึงโลกพระจันทร์ได้ แต่ต้องรู้จักต้นทุนตัวเอง รู้กาพืดความเป็นไทย จึงจะไปต่อร่วมกับคนอื่นได้

สมัยที่ผมเรียนโรงเรียนนายร้อยเวสปอยต์ ทุกๆ ปีเขาเชิญนักมวยที่มีชื่อเสียงของโลกมากินข้าวกลางวันที่โรงเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จัก ปรากฏว่า ๙๐% ของนักมวยเหล่านี้มาจากเด็กสลัม เช่น โจ หลุยส์ ซูการ์เลย์ เลียนวาร์ด เป็นเด็กสลัม แต่เขามีโครงการนวมทอง ฉะนั้นแทนที่เด็กจะติดยา ค้ายา ก็ให้มาหัดชกมวย ซึ่งผมปัจจุบันได้รับทุนการศึกษา แต่มีข้อตกลงกันว่า ถ้าสำเร็จมหาวิทยาลัยหรือไปชกมวยที่ใดแล้ว จะต้องกลับมาช่วยสลัมที่เคยอยู่

ผมจึงนำแนวทางนี้มาเปิด “ลานมวยไทยต้านภัยยาเสพติด” โดยนำเด็กตัวเล็ก ๆ ตั้งแต่อายุ ๙ ขวบขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดมาฝึกต่อยมวยไทยทุกวันเสาร์ เราสนับสนุนไปจนถึงว่า หากคนใดไม่มีทุนเรียนต่อ ผมหาทุนให้เข้ามหาวิทยาลัยจนจบ แล้วกลับมาสอนเด็กรุ่นหลังต่อไป

เริ่มต้นที่ชุมชนแออัดวังทองหลาง กับที่คลองเตย ก่อนจะขยายไปที่คลองตัน หัวหมาก สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น จากนั้นผมนำเด็กๆ ไปโชว์มวยไทยที่อเมริกา โดยต้องเขียนเรียงความประสบการณ์ของข้าพเจ้ามาส่งด้วย สิ่งที่ผมไม่เคยลืมเลยแม้สักวินาทีเดียว คือ ปลุคฝังให้เด็กรู้จักความเป็นไทย ครั้งหนึ่งผมพาเยาวชนไทยไปแสดงมวยไทยที่กรุงมอสโก เมื่อแสดงเสร็จก็พาเด็กชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เห็นครูชาวรัสเซียนำนักเรียนชั้นมัธยม ๒๐๐-๓๐๐ คน มาชม เขาอธิบายให้ลูกศิษย์ฟังว่า “นี่คือสมบัติของชาติ จะต้องรู้จักรักและหวงแหน” ผมจึงชี้ให้เด็ก ๆ ดูว่า ขนาดพวกเขาเป็นคอมมิวนิสต์แท้ ๆ ยังสอนลูกหลานให้เห็นถึงความสำคัญ ให้เห็นคุณค่าของชาติ แล้วพวกเราเล่า ถ้าคนรุ่นใหม่ไม่รู้จักและไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างมา และเก็บไว้ กระทบอีก ๕๐ ปี ๑๐๐ ปี ข้างหน้า ถูกชาติอื่นมายึดแย่งเอาไป ถึงตอนนั้นประเทศไทยจะเหลืออะไร

ผมคิดว่านั่นคือสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงมากที่สุด

“สิ่งที่ผมไม่เคยลืมเลย
แม้สักวินาทีเดียว
คือ
ปลุคฝังให้เด็ก
รู้จักความเป็นไทย”

ยอดกษัตริย์นักรบเกษตร
และสิ่งแวดล้อม

นายอำพล เสนาณรงค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี ฝ่ายฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันอังคาร ที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๓๗

ผมได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๓๗
หลังจากที่ผมเกษียณอายุราชการในตำแหน่ง
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี ๒๕๓๕
ซึ่งผมไม่เคยนึกว่าจะมีโอกาสได้ถวายการรับใช้ในตำแหน่งนี้
เช่นเดียวกับคุณพ่อของผม คือ พลเอก หลวงเสนาณรงค์
อดีตปลัดกระทรวงกลาโหม
แต่ท่านเป็นองคมนตรีได้ไม่นาน ก็ถึงแก่อสัญกรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเกี่ยวข้าว
ที่โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
วันพุธ ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

องคมนตรีสายการเกษตร และสิ่งแวดล้อม

ผมดีใจเมื่อรับทราบข่าวอันเป็นมงคลนี้ แต่ว่ากว่าจะได้เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ ก่อนรับหน้าที่องคมนตรี ก็ในเดือนตุลาคม เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกิจมาก ในวันที่เข้าเฝ้าฯ นั้น ท่านอาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี ขณะนั้น เป็นผู้นำเฝ้าฯ มีพระราชดำรัสกับผมมากมาย จำได้ตอนหนึ่งว่า มีพระราชดำรัสให้มาช่วยงาน เกี่ยวกับการเกษตรและสิ่งแวดล้อม โดยปรกตองคมนตรีที่เข้ามาปฏิบัติงาน ถวาย ไม่ได้รับมอบหมายว่าจะเข้ามาทำงานด้านไหน ซึ่งองคมนตรีรุ่นแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นนักกฎหมาย จึงปฏิบัติงานด้านกฎหมายถวายเป็นส่วนใหญ่

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงงานด้านการพัฒนามากขึ้น องคมนตรีรุ่นต่อมาจึงเป็นบุคคลที่มาจากหลายสาขา โดยเฉพาะด้านการเกษตรและการชลประทาน ซึ่งมีองคมนตรี หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ (ภายหลังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ) และองคมนตรีจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ทรงทำงานและทำงาน

ด้านนี้ถวายอยู่ ซึ่งท่านทรงเป็นและเป็นแบบอย่างที่ทำให้ฝ่าละอองธุลีพระบาท รุ่นหลังสมควรดำเนินรอยตาม โดยเฉพาะในเรื่องความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความเรียบง่ายและสุภาพ เมื่อทั้งสองท่านสิ้นไป ผมก็ได้ปฏิบัติงานในด้านนี้ถวายต่อ แต่ก็ทำหน้าที่อื่น ๆ ถวายด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรโดยตรง คือ สำนักงาน กปร. (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) และมูลนิธิชัยพัฒนา ผมได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการที่ปรึกษา ทั้ง ๒ แห่ง เมื่อตอนที่องคมนตรีจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ยังมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นกรรมการหลัก ผมเป็นผู้ช่วย แต่หลังจากที่ท่านถึงแก่อสัญกรรม ผมจึงเป็นกรรมการเต็มตัว

งานของ กปร. และมูลนิธิชัยพัฒนา นั้นเหมือนกัน แต่มูลนิธิชัยพัฒนาเป็นมูลนิธิส่วนพระองค์ โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนายกิตติมศักดิ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธาน ซึ่งในอดีตต้องพึ่งบุคลากรและงบประมาณของ กปร. บ้าง แต่ปัจจุบันได้รับงบประมาณเพิ่มมาก และอาศัยผู้เชี่ยวชาญราชการบางคนและข้าราชการบางส่วนจาก กปร.

ไปช่วยปฏิบัติงาน จึงไม่ต้องห่วงเรื่องการบริหารและดำเนินงาน ส่วนงานของสำนักงาน กปร. เป็นของราชการ มีฐานะระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และมีเลขาธิการ กปร. เป็นผู้บังคับบัญชาสำนักงาน ซึ่งนายกรัฐมนตรีทุกสมัย ท่านไม่มีเวลาที่จะมาดู ก็จะสั่งมาที่เลขาธิการ กปร. ผมมีหน้าที่ตามที่ได้รับพระมหากรุณา พระองค์ท่านทรงให้มาเป็นที่ปรึกษา เวลาเขาทำอะไร ผมก็ต้องติดตามดูแล และพยายามให้เป็นไปตามนั้น ตอนที่ผมรับราชการมีเรื่องปวดหัวมากมาย มีเจ้านายเยอะ มีรัฐมนตรีสั่งโน่นสั่งนี่ บางทีรู้สึกบ๊อบบี้ในการทำงาน พอเกษียณก็ว่างงาน ชีวิตเบาบาง แต่เมื่อมาเป็นองคมนตรีปฏิบัติงานถวายแล้ว รู้สึกดีใจ ภาคภูมิใจ มีความสุขขึ้น เพราะหนึ่งได้ทำงานรับใช้พระองค์ท่าน สอง งานที่รับผิดชอบไม่เครียด เรียกว่ามีเจ้านายพระองค์เดียว ถือว่าได้ดำเนินชีวิตภายใต้ร่มพระบารมี ทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น มีความสุข และสภาพจิตใจดีเหมาะสมกับวัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรู้จักผมตั้งแต่ตอนที่ผมรับราชการเป็นรองอธิบดีกรมวิชาการเกษตร และช่วงแรก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงงาน
ณ โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ตำบลเขาชะงุ้ม อำเภोधุมพากร จังหวัดราชบุรี
วันจันทร์ ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙

ที่เข้ามาปฏิบัติงานถวาย พระองค์ท่านจะทรงทดสอบความรู้ของผม เหมือนทรงอยากทราบว่า ผมทำงานเป็นหรือไม่ รู้เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากนักน้อยเพียงใด โดยมากวิธีการของพระองค์ท่านคือ จะมีพระราชดำรัสถาม บางทีก็มีพระราชกระแสเป็นเอกสารลงมา เช่น ให้ไปติดตามโครงการหมุนเวียนขยะแบบครบวงจร (พ.ศ. ๒๕๓๘) ให้แก้ปัญหาเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่ทรงถามว่ามีการทำกันอย่างไร (พ.ศ. ๒๕๓๙) ปัญหาเรื่องไฟไหม้พรุโต๊ะแดง (พ.ศ. ๒๕๔๑) น้ำท่วมที่รามคำแหง (พ.ศ. ๒๕๔๑) ฝนหลวงที่พิษณุโลก (พ.ศ. ๒๕๔๒) นกแต้วแร้วท้องดำที่เขานอจู้จี้ กระจับปี่ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ฯลฯ ซึ่งแต่ละโครงการหรือเหตุการณ์เหล่านี้ พระองค์ทรงทราบความเป็นมาของโครงการดีอยู่แล้ว แต่คงมีพระราชประสงค์จะทรงทราบความคืบหน้า และให้ผมได้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตัวของผมเอง หรือทราบต่างพระเนตรพระกรรณ เพราะจะต้องมีการประสานงาน ก็จะมีพระราชกระแสให้ผมเดินทางไปดู วิธีการทำงานของผมคือ ต้องออกไปศึกษา ไปถาม ไปดู เข้าไปคลุกคลีแนะนำกับคนที่ทำจริง ๆ พอกลับมาก็จะทำรายงาน เขียนสรุปสั้น ๆ ย่อ ๆ

ไม่ทำเป็นเล่มหนา แล้วผมชอบถ่ายรูปก็แนบรูปถ่ายไปกับรายงานส่งทูลเกล้าฯ ถวายให้ทรงทราบเป็นระยะเรื่อยมา ซึ่งบางเรื่องก็มีพระบรมราชวินิจฉัยหรือพระราชดำริเพิ่มเติมพระราชทานกลับลงมา บางเรื่องก็มีพระราชดำรัสด้วยพระองค์เอง ในโอกาสที่ผมได้เฝ้าฯ ณ สถานที่ต่าง ๆ เมื่อพระองค์ท่านทรงพระดำเนินผ่านผม ก็มักจะทรงถามเกี่ยวกับเรื่องที่ทรงมอบหมายให้ทำอยู่ ผมก็จะกราบบังคมทูลรายงานด้วยวาจา ในขณะที่ได้ส่งรายงานทูลเกล้าฯ ถวายแล้ว ทุกอย่างที่ผมทำจะมีรายงาน เป็นที่น่าชื่นใจว่า โครงการตามพระราชดำริต่างๆ ทุกวันนี้ ก็มีหลายหน่วยงานในราชการ และรัฐวิสาหกิจนำไปขยายผลต่อ อย่างหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีงบประมาณมากหน่อย เช่น ปตท. ปูนซิเมนต์ไทย นอกนั้นก็เป็นการต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรฯ เช่น กรมการข้าว กรมปศุสัตว์ กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร ฯลฯ ทุกหน่วยก็นำไปขยายผลมากมาย กรมพัฒนาที่ดิน เป็นผู้ผลิตพันธุ์แฝก และแจกจ่ายไปปลูก เช่น ไปปลูกบนภูเขา ในจังหวัดกาญจนบุรี เชียงใหม่ ชุมพร ฯลฯ แต่สิ่งที่ต้องติดตาม คือ เอาไปแล้วเป็นอย่างไร ก็เพราะในช่วงแรก ชาวบ้าน

“ช่วงแรก
ที่เข้ามาปฏิบัติงานถวาย
พระองค์ท่านจะ
ทรงทดสอบความรู้ของผม
เหมือนทรงอยากทราบว่า
ผมทำงานเป็นหรือไม่
รู้เรื่องเกี่ยวกับ
สิ่งแวดล้อม
มากนักน้อยเพียงใด”

อาจจะยังไม่เข้าใจว่า ปลูกหญ้าไปทำไม แต่พออธิบาย ก็เข้าใจว่าเพื่อป้องกันดินพัง เป็นปุ๋ย ต่อมาพวกเขาเห็นประโยชน์ โดยตรง ด้วยการเอาไปสานเป็นหมวก กระเป๋า ชาวต่างชาตินำไปทำเสื้อ ฯลฯ เท่าที่ผ่านมา ทุกอย่างยังเป็นผลบวกอยู่ ดังนั้น หน้าที่หนึ่งของผม คือ จะแบ่งเวลา ไปเยี่ยม ไปให้กำลังใจ

ความภาคภูมิใจสูงสุด

งานที่ผมทำถวายและรู้สึกภาคภูมิใจ สูงสุดเรื่องหนึ่ง ได้แก่ เรื่อง**เกษตร ทฤษฎีใหม่** ซึ่งได้เริ่มทรงพระราช ดำริโครงการนี้มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำที่ วัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี ต่อมา ปี ๒๕๓๗ ให้ทำที่เขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และได้พระราชทานแนวพระราชดำรินี้ เป็นครั้งแรกแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพร ชัยมงคล เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๗ ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๓๗ ซึ่งก่อนที่จะ พระราชทานแนวพระราชดำรินี้ ก็มี ข้าราชการในกระทรวงเกษตรฯ ทำกันมา บ้างแล้ว โดยเรียกว่า **เกษตรผสมผสาน** ไม่ได้เรียกว่าทฤษฎีใหม่ แต่พระองค์ท่าน ทรงทำเป็นหลักการที่ชัดเจนว่า ต้องมีน้ำ

มีดิน มีข้าว มีพืชอื่น ๆ สัตว์ส่วนเท่าใด ทรงเขียนออกมาอย่างชัดเจน กลายเป็น เกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อใช้เป็นแนวทาง การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของ ประชาชนในระดับรากหญ้า ทั่วประเทศ ทั้งในเขตใช้น้ำฝน และเขตชลประทาน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ยอมรับและ กระจายไปในภูมิภาคต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว

ในฐานะที่ผมเคยเป็นอธิบดีกรมวิชา การเกษตร จึงมีส่วนเกี่ยวข้องมาตั้งแต่แรก ต้องไปอบรมบรรยาย เมื่อผมได้รับพระมหา กรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี จึงได้สนองพระราชดำริ โดยเริ่มทำแปลง ทดลองตามสถานีทดลองทั่วประเทศ จำนวน ๒๖ แห่ง แต่พอมีปัญหาต่าง ๆ ก็นำความขึ้นกราบบังคมทูลถาม และ ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ พระองค์ท่าน ก็ได้ทรงอธิบายเรื่อง“เกษตรทฤษฎีใหม่” เพิ่มเติม เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

พระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในปี ๒๕๓๙ ได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ของประเทศ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ และ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ พระองค์ท่าน จึงได้พระราชทานปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นการนำส่วนหนึ่งไป

“งานที่ผมทำถวาย และรู้สึกภาคภูมิใจ สูงสุดเรื่องหนึ่ง ได้แก่ เรื่อง**เกษตรทฤษฎีใหม่** ซึ่งได้พระราชทาน แนวพระราชดำริ โครงการนี้ มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๒”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ พร้อมด้วย
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี
ไปทรงงานที่ไร่เกษตรกร
อำเภอห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี
วันจันทร์ ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙

ประยุกต์กับ “การเกษตรทฤษฎีใหม่”
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้
ผมอยากจะได้ไว้ ณ ที่นี้อีกครั้งว่า เป็น
ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และ
ปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ
ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึง
ระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหาร
ประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง
โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้
ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง การพึ่งพาตนเอง
ความพอประมาณ การเดินสายกลาง

ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะ
ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร
ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการ
เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้
จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ
และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำ
วิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและ
การดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะ
เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ
ของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ
นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้
เป็นคนดีมีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์

สุจริต และให้มีความสามัคคี ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน พากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมคูลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้นำคณะผู้ปฏิบัติงานโครงการพัฒนา
และรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เฝ้าฯ กราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ
และรับพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ
วันจันทร์ ที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๒

ปฏิบัติการกิจแทนพระองค์ ด้านการศาสนา

นอกจากผมมีงานวิชาการในพระราชดำริทางด้านการศึกษาและสิ่งแวดล้อมเป็นงานประจำแล้ว ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมปฏิบัติหน้าที่แทนพระองค์ด้านพระพุทธศาสนาหลายครั้ง เช่น ให้เชิญดอกไม้พระราชทานไปถวาย สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันประสูติ ๓ ครั้ง และให้เป็นผู้แทนพระองค์ ไปในการบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่พุทธมณฑล ตั้งแต่เมื่อปี ๒๕๔๖ ซึ่งเป็นงานเวียนเทียนแห่งเดียวที่มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ตลอดพิธีการนานประมาณ ๑ ชั่วโมง ผมก็ไปเวียนเทียนปีละ ๓ ครั้ง คือในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา ทำให้ชีวิตมีความสุขและสงบยิ่งขึ้น

ความประทับใจในพระองค์

ผมมีความประทับใจในพระองค์ท่าน คือหนึ่ง พระราชจริยวัตรที่เป็นแบบอย่างในเรื่องการทรงงาน อย่างที่เราอ้างบ่อยๆ คือ “ทศพิธราชธรรม” ทรงยึดเป็นหลักการ

ที่ทรงปฏิบัติ เวลาทุกคนไปบรรยายมักจะอ้างถึง สอง คือ พระปฐมบรมราชโองการในวันพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ถือว่าเป็นพระราชสัจวาจาที่ทรงเปล่งมา แล้วเรานำมาอ้างถึงได้ตลอดเวลา พระองค์ท่านไม่เคยทรงทำอะไรที่ผิดจากธรรมะ ผมเชื่ออย่างนั้นจริง ๆ เมื่อได้ใกล้ชิด เพราะว่าพระองค์ท่านไม่ทรงเหมือนข้าราชการทั่ว ๆ ไป ซึ่งผมอยู่ในระบบราชการไทย ก็จะมีเจ้านายที่ดูด่าว่าลูกน้อง ด้วยวาจาที่ไม่สุภาพ แต่ว่าพระองค์ท่านไม่ทรงมีเลยแล้วไม่เคยเห็นว่าจะกริ้วใคร โดยสรุปแล้วพระองค์ท่านมีพระราชจริยวัตรที่สุภาพ เรียบร้อย และมีพระอารมณ์ที่เย็น สงบ ถ้ากริ้ว อาจจะทรงนิ่งเงียบ หรือว่ามีพระราชดำรัสอะไรบางอย่างที่ผมรู้ได้เอง

สมัยก่อน เวลาผมไปยื่นใบบังคับ ในงานต่าง ๆ เมื่อทอดพระเนตรเห็นผม ก็จะมีพระราชดำรัสถามว่า ไปที่นั่นมาเป็นอย่างไร พอกราบบังคมทูลตอบแล้ว ก็จะมีพระราชดำรัสว่า “ดีนะ” อะไรอย่างนี้สั้น ๆ นั่นคือ การทรงชม หรือบางทีก็มีพระบรมราชวินิจฉัยเป็นเอกสารลงมา ผมก็รู้แล้วว่า ทรงอ่านรายงานของผม

“สมัยก่อน
เวลาผมไปยื่นใบบัง
ในงานต่าง ๆ
เมื่อทอดพระเนตรเห็นผม
ก็จะมีพระราชดำรัสถามว่า
ไปที่นั่นมาเป็นอย่างไร
พอกราบบังคมทูลตอบแล้ว
ก็จะมีพระราชดำรัสว่า
‘ดีนะ’ ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้นำคณะทำงานศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของคลองลัดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านไฟฟ้าพลังน้ำและการปรับปรุงคุณภาพน้ำฝ่าวง คลองเก่า ถวายสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์ เลขที่ ๒๕๑๖๒ และสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์โครงสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังงานจลน์ เลขที่ ๒๕๑๖๓ ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้ออกสิทธิบัตรสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวให้ และรับพระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป
วันจันทร์ ที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๔

ครั้งหนึ่งพระองค์ท่านทรงพระดำเนิน มากับพระราชอาคันตุกะชาวต่างประเทศ เมื่อทอดพระเนตรเห็นผมก็ทรงแนะนำ ผมให้พระราชอาคันตุกะท่านนั้นว่า องคมนตรีอำพลทำงานอะไรบ้าง ผมก็ รู้สึกปลื้มใจ โดยสรุปแล้ว พระองค์ท่าน จะมีพระราชดำรัสชมบางงานที่ผมทำ แต่ว่าบางงานของผมที่ทูลเกล้าฯ ถวาย รายงานขึ้นไปโดยไม่เป็นไปตามที่มี พระราชกระแส ก็ทรงถามทำนองว่า ทรงสั่งงานนี้หรือ

ดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ

แนวพระราชดำริหรือพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ผม น้อมนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน คือเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง เศรษฐกิจพอเพียง อย่างการสอนให้พึ่ง ตนเอง พอประมาณ เติบโตอย่างยั่งยืน ให้ทำงาน ด้วยความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน เป็นคนดี และมีความสามัคคี ผมก็ยึดตามนั้นหมด แต่ผมยอมรับว่า หลักการเศรษฐกิจ พอเพียงนี้ ขึ้นอยู่กับอายุและชีวิตของ ครอบครัว บางอย่างบางคนเขาทำไม่ได้ คือ คนยังหนุ่มอยู่ ให้ไปพึ่งตนเอง ไปเดิน สายกลาง นั้นคงทำไม่ได้ พออายุมากขึ้น ๆ ก็ทำได้ เพราะทำให้สบายใจ แต่ผมก็

ทำหมด เวลาทำอะไรต่าง ๆ ก็นึกอยู่แต่ว่า ต้องยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผม จะมีสูตรของผมที่ใช้ในการบำรุงปัญญาอยู่ อาจจะไม่แตกต่างบ้างเท่านั้นเอง

สิ่งที่ขอฝากไว้

นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติจนถึงทุกวันนี้ ก็เป็นเวลากว่า ๖๕ ปีแล้ว ตลอดรัชสมัย พระองค์ท่านเสด็จฯ แปรพระราชฐาน ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วพระราชอาณาจักร ทรงมีโอกาสได้ทอดพระเนตรสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วทุกท้องถิ่น ได้ทรงรับฟังปัญหาอุปสรรค และ ความทุกข์ยากในการดำรงชีพของพสกนิกรด้วย พระองค์เอง ทั้งยังได้ทรงทราบถึงสภาพ ดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศของแต่ละ ภูมิภาคอย่างถ่องแท้ จึงมีพระราชประสงค์ แน่วแน่ที่จะทรงทุ่มเทพระสติปัญญา พระราชทรัพย์ และกำลังพระวรกาย เพื่อแก้ไขและปิดเป่าความทุกข์ยากของ ประชาชนให้ลดน้อยลง ทั้งนี้ เพื่อความ กินดีอยู่ดี มีความสุขและความเจริญ สืบไป

แต่ถึงวันนี้ พระสุขภาพและพระ พลานามัยของพระองค์ท่านได้ถดถอย ลงไปตามพระชนมายุและกฎธรรมชาติ

ทำให้ทรงต้องลดพระราชกรณียกิจ ที่ทรงปฏิบัติในภาคสนามลง แม้พระราช ฤทธิ์จะเปี่ยมล้นด้วยความมุ่งมั่นที่จะ ทรงงานเหมือนเช่นเดิม ดังนั้น ในยามที่ บ้านเมืองและแผ่นดินยังมีภัยและวิกฤต รุมล้อมทุกด้านเช่นนี้ สมควรที่เหล่า ข้าราชการและประชาชนผู้ทุกหมู่เหล่า จะต้องร่วมกันบำเพ็ญหน้าที่ของตนเองให้ ดีที่สุด เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคใดในแผ่นดิน จะต้องไม่นิ่งดูดาย ต้องช่วยกันออกมา ปฏิบัติหน้าที่ และแก้ไขปัญหาอย่าง พร้อมเพรียงและเต็มกำลัง

ผมอยากให้ทุกคนอุทิศตนเองดำเนิน ตามรอยใต้เบื้องพระยุคลบาทและสืบสาน ต่อตามแนวพระราชดำริและพระราช จริยวัตร เพื่อขยายผลให้กว้างขวางต่อไป เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชน และความวิวัฒนาสถาพรของประเทศชาติ สืบไปชั่วกาลนาน

๘ ๘ ๘

พระเมตตาจากฟ้า

นายจรัส เขมะจารุ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี
นำ นายจรัส เขมะจารุ องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๗

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์
และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามราชประเพณี
ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓
ผมก็เพียงได้ยืนข้างพระองค์ท่านจากข่าวสารทางสื่อต่างๆ
แต่ไม่เคยได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด เนื่องจากผมเป็นสามัญชนธรรมดา
จึงคิดว่าคงไม่มีโอกาสที่จะได้เข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ซึ่งเปรียบเสมือนพระองค์ท่านอยู่ที่สูงมาก

เทน้ำศักดิ์สิทธิ์จากจังหวัดต่าง ๆ ลงในขันพระสาคร ในรัฐพิธีเสกทำน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์
เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายสรองภิเชกในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พุทธศักราช ๒๕๓๐
ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา)
วันพุธ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๐

แต่แล้วในวันหนึ่ง พระองค์ท่านได้เสด็จฯ ไปพระราชทานประกาศนียบัตรแก่ผู้ ที่จบการศึกษาหลักสูตรเนติบัณฑิตไทย ในปีเดียวกันกับที่ทรงประกอบพิธีบรม ราชาภิเษก ผมจึงมีโอกาสดำเนินเข้าเฝ้าฯ ในระยะใกล้ที่สุดเป็นครั้งแรก โดยเฝ้าฯ รับพระราชทานประกาศนียบัตรเนติบัณฑิต จากพระหัตถ์ ความรู้สึกในตอนนั้นมีทั้ง ความตื่นเต้น และรับรู้ถึงพระเมตตาที่ทรง มีต่อทุกคนที่ได้ใกล้ชิดกับพระองค์ท่าน อย่างชัดเจน วันนั้นจึงเป็นวันที่ผมประทับใจ อย่างที่สุดและไม่เคยลืมเลือนเลย

ตั้งแต่วันนั้นมา ผมก็สำนึกว่า ถ้ามี โอกาสทำอะไรเพื่อพระองค์ท่านได้บ้าง แม้เล็กน้อยก็จะทำให้เต็มที่ตามความ สามารถ ขณะนั้นผมรับราชการอยู่ใน กระทรวงยุติธรรม จึงตั้งความหวังว่า ถ้า ได้ทำงานในพระปรมาภิไธยด้วยความ ซื่อสัตย์ สุจริต และด้วยความเป็นธรรม ก็ถือว่าเป็นการรับใช้พระองค์ท่านได้ จึงสอบเข้ารับราชการเป็นตุลาการในศาล ยุติธรรม เพื่อจะได้ทำงานถวายตามเจตนา ในการทำงานเป็นตุลาการ ผมได้น้อมนำ พระราชดำรัสตอนหนึ่งที่วางหลักในการ ปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาว่า

“..งานของผู้พิพากษานั้นจะต้อง ฝงญอันตรายต่าง ๆ มากมาย ทั้งทาง

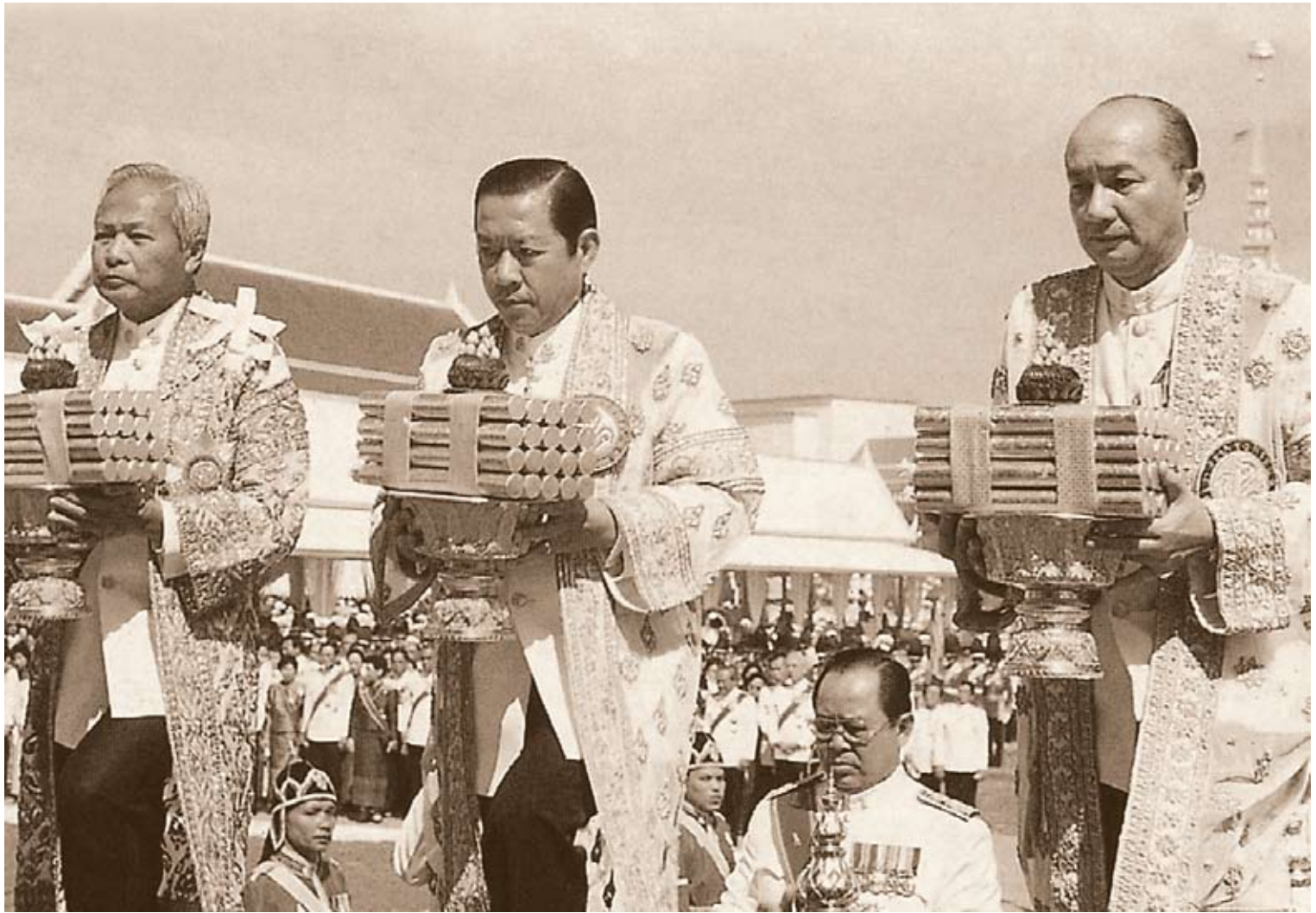
ด้านร่างกายทั้งด้านจิตใจ ในด้านร่างกาย นั้นก็อาจไปประสบเหตุร้ายต่าง ๆ ก็ได้ เพราะว่าผู้ที่ทุจริตก็ไม่อยากให้ความ มุจริตของเขาถูกเปิดเผยและถูกทำให้ โศก ก็จะต้องไม่หวั่นไหวต่ออันตราย เหล่านี้ เพราะว่าหากว่าไม่ปฏิบัติตน ด้วยความซื่อตรงก็ไม่มี ความหมาย อันตรายอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือทางจิตใจ งานที่เราทำนั้นจะต้อง ไม่ทอดทิ้ง จะต้องไม่ยอมละเว้นจาก ความยุติธรรม อาจต้องประสบต่อ การล่อการยั่ว ความโลภของแต่ละคน หรือความกลัวของแต่ละคน อันนี้เป็น อันตรายทางจิตใจ ซึ่งเราจะต้องทำด้วย ความซื่อตรงเหมือนกัน...”

ผมได้น้อมนำพระราชดำรัสดังกล่าว มาเป็นหลักในการทำงานเสมอมา ทำให้ ชีวิตในการรับราชการเจริญก้าวหน้ามา ตลอด จนกระทั่งดำรงตำแหน่งประธาน ศาลฎีกา และมีโอกาสเข้าร่วมพิธีอันเป็น มงคลอีกครั้งหนึ่งในพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ซึ่งในครั้งนั้น ได้มีการจัดรัฐพิธี เสกทำน้ำพระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์ ณ พระวิหารหลวง วัดสุทัศน์เทพวราราม ในวันพุธ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๐ และ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก

มหาสมาคม ทรงรับการถวายพระพร ชัยมงคลและทูลเกล้าฯ ถวายน้ำ พระพุทธรณ์ศักดิ์สิทธิ์สรองภิเษก ณ พระที่นั่งชัยมงคลภิเษก (สร้างขึ้น บริเวณท้องสนามหลวง) ในวันเสาร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ ซึ่งวันนั้น ผมในฐานะประธานศาลฎีกา ได้มีโอกาสเป็น ผู้แทนข้าราชการฝ่ายตุลาการ ในการ กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล ทูลเกล้าฯ ถวายพานดอกไม้ธูปเทียนแพ และทูลเกล้าฯ ถวายน้ำพระพุทธรณ์ ศักดิ์สิทธิ์จากพระตำหนักนิมิตเงิน แต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมรู้สึก ปลื้มปิติมากที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในงานอัน สำคัญยิ่ง และได้รับรู้ถึงพระเมตตาของ พระองค์ท่าน ไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม หลังจากนั้น ผมยังได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระองค์ท่านตามงานพระราชพิธีต่างๆ อีกหลายครั้งในตำแหน่งประธานศาลฎีกา

สองปีต่อมา ผมก็เกษียณอายุราชการ และคิดว่าคงไม่มีโอกาสในการเข้าเฝ้าฯ หรือปฏิบัติงานถวายประการใดอีกแล้ว

แต่สิ่งที่เป็นมงคลแก่ชีวิตก็เกิดขึ้น อีกครั้งโดยมิได้คาดหมาย เมื่อมีพระบรม ราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็น องคมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗ และได้เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ

ถือเชิญพานดอกไม้รูปเทียนแพ ขึ้นไปเฝ้าฯ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสเสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งชัยมิ่งคลาภิเษก ท้องสนามหลวง
ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พุทธศักราช ๒๕๓๐
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา)
วันเสาร์ ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐

ต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี โดยท่าน อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรีในขณะนั้น เป็นผู้นำเฝ้าฯ เมื่อวันศุกร์ ที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๓๗ หลังจากได้ถวายคำสัตย์ปฏิญาณแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินจากที่ประทับมายังที่ซึ่งท่านอาจารย์สัญญาฯ และผมยืนเฝ้าฯ พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสทรงขอบใจที่มาช่วยกันทำงาน พร้อมทั้งทรงแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ ตอนนั้นผมรู้สึกตื่นเต้นมาก พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสอยู่นาน ประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที ในเวลานั้นผมรู้สึกว่า จะต้องทำทุกอย่างที่จะสามารถมีส่วนช่วยพระองค์ท่านได้ เพราะเท่าที่ทราบ พระองค์ท่านทรงงานหนักมาก ทรงต้องดูแลพสกนิกรทุกคน ทุกเวลา อย่างเสมอภาค ตามที่ได้เคยมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ไทย ความว่า

“ในหลาย ๆ ประเทศ สถาบันกษัตริย์เปรียบเสมือนรูปพีระมิดที่มีประชาชนเป็นฐาน สูงขึ้นไปก็มีบรรดาศักดิ์ราชการต่าง ๆ และกษัตริย์ก็อยู่บนยอดพีระมิด แต่หน้าที่ของพระมหากษัตริย์

ไทยในปัจจุบันกลับกัน เป็นพีระมิดที่คว่ำหัวลง คือ ประชาชนทั้งหลายอยู่ข้างบน และสถาบันกษัตริย์อยู่ที่จุดล่างสุด ทำหน้าที่บริการสนองความต้องการของประชาชนที่อยู่ข้างบน”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยประชาชนอยู่เสมอ ในส่วนของผม เมื่อได้รับหน้าที่องคมนตรี เพื่อปฏิบัติงานถวายด้านที่เกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการขอพระราชทานอภัยโทษของจำเลยในคดีอาญา ที่จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษด้วยประการหนึ่งประการใด และคดีถึงที่สุดแล้ว ซึ่งจำเลยนั้นมีทางที่จะบรรเทาโทษของตนโดยยื่นเรื่องราวขอรับพระราชทานอภัยโทษ หรือเปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา หรือลดโทษ

การพระราชทานอภัยโทษเป็นพระราชอำนาจโดยเฉพาะและโดยเด็ดขาดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๙๑ บัญญัติไว้ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ” ซึ่งการพิจารณาเรื่องราวการขอพระราชทานอภัยโทษแต่ละราย จะทรงพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบที่สุด มีฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษหลายเรื่องที่ทรงพระเมตตา

“พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสทรงขอบใจที่มาช่วยกันทำงาน พร้อมทั้งทรงแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ ในการทำหน้าที่ ตอนนั้นผมรู้สึกตื่นเต้นมาก พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสอยู่นาน ประมาณ ๑๕ - ๒๐ นาที ในเวลานั้นผมรู้สึกว่า จะต้องทำทุกอย่างที่จะสามารถมีส่วนช่วยพระองค์ท่านได้”

“ การพิจารณาเรื่องราว
การขอพระราชทาน
อภัยโทษแต่ละราย
จะทรงพิจารณา
อย่างละเอียดรอบคอบ
ที่สุด
...ทรงพิจารณา
อย่างรอบคอบถึง
อายุของนักโทษ...”

และแสดงให้เห็นว่าได้ทรงพิจารณาอย่างรอบคอบถึงอายุของนักโทษ และความยุ่งยากของหน่วยงานราชการ ซึ่งหากจะคุมขังนักโทษรายนั้นต่อไป คงไม่เกิดประโยชน์อะไร ตัวอย่างเช่น ฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษเรื่องหนึ่ง บุตรชายของนักโทษชาย ศ. ขอพระราชทานอภัยโทษให้แก่บิดาซึ่งขณะนั้นมีอายุถึง ๗๔ ปี ต้องโทษฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน กำหนดโทษจำคุกตลอดชีวิต และได้รับการลดโทษลงตามกฎหมาย ๓ ครั้ง เหลือกำหนดโทษจำคุก ๓๓ ปี ๔ เดือน รัฐมนตรีฯ ถวายความเห็นว่าการยกฎีกา คณะองคมนตรีเห็นควรอภัยโทษโดยลดโทษลง ๓ ใน ๕ ของกำหนดโทษครั้งหลังสุด แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทอดพระเนตรสำนวนฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษแล้ว ทรงพบว่านักโทษชายอยู่ในวัยชรา อายุ ๗๔ ปีแล้ว การคุมขังต่อไปคงไม่ก่อประโยชน์ จะเป็นปัญหาในการดูแลของหน่วยงานราชการ ควรให้กลับไปอยู่กับครอบครัวในบ้านปลายชีวิต แม้การกระทำของนักโทษชาย ศ. จะวู่วามไปบ้าง แต่ก็เพราะผู้ตายพูดจาไม่ดีกับนักโทษชาย ศ. ก่อน ทำให้ขาดสติ และเกิดเรื่องขึ้น ทั้งได้ถูกคุมขังมาเป็นเวลา ๑๑ ปีเศษแล้ว ขณะคุมขังก็มีความ

ประพฤติดีตลอดมา จึงทรงพระเมตตา มีพระราชกระแสว่า “*ควรปล่อยตัวเลย*” จะเห็นได้ว่า มีสายพระเนตรที่กว้างไกล ทรงคำนึงถึงเหตุและผลในการพิจารณาในแต่ละเรื่อง

อีกเรื่องหนึ่งที่ผมได้รับรู้ถึงพระเมตตาที่ทรงมีโดยไม่มีใครคาดคิดและเห็นได้ อย่างลึกซึ้งของพระองค์ท่าน ได้แก่ กรณีนักโทษ ๔ ราย มีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ศาลกำหนดโทษประหารชีวิตทั้ง ๔ ราย ทั้ง ๔ รายขอพระราชทานอภัยโทษ รัฐมนตรีฯ และคณะองคมนตรีมีความเห็นว่า สมควรยกฎีกาทั้ง ๔ ราย คือ ไม่ควรพระราชทานอภัยโทษให้ตามที่นักโทษขอ แต่กลับมีพระราชกระแสว่า “ในจำนวน ๔ ราย มี ๑ ราย ที่มีสติปัญญาที่ขบ ไขปัญหา และไม่ใช้เป็นตัวการ” เมื่อทรงพิจารณาถึงความบกพร่องทางสติปัญญาของนักโทษรายนั้น โดยที่ไม่มีใครคิดถึงจุดนี้เลย ก็ทรงพระเมตตาพระราชทานลดโทษให้นักโทษเฉพาะรายนั้นเป็นจำคุกตลอดชีวิต พระเมตตาที่ยกขึ้นมากล่าวนี้ เป็นเพียงบางส่วนที่ผมได้รับรู้จากการถวายงานฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ นับเป็นพระเมตตาและพระมหากรุณาที่ทรงมีต่อพสกนิกรทุกคนที่เปรียบเสมือน

ลูก ๆ ของพระองค์ท่าน แม้จะถูกตัดสินจากศาลว่าได้กระทำความผิด แต่ก็ทรงห่วงใย เคยพระราชทานพระราชดำริสว่า งานประเภทนี้ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบมาก ต้องดูถึงสาเหตุของการกระทำความผิด ดูถึงสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ต้องกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดอาจจะถูกหลายคนลืมน แต่พระองค์ท่านไม่เคยทรงลืมน ไม่ว่าพสกนิกรของพระองค์ท่านจะอยู่ ณ ที่แห่งใด

การที่มีพระเมตตาพระราชทานอภัยโทษหรือลดโทษให้ ทำให้นักโทษบางคนรอดพ้นจากการถูกประหารชีวิต หรือได้รับโทษเบาลง ตามสมควรแก่โทษนั้น ๆ อาจจะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี ทำให้เกิดผลดีต่อครอบครัวและประเทศชาติต่อไป

นอกจากนี้ ผมเองก็ได้รับพระราชทานน้ำพระราชหฤทัยห่วงใย ในกรณีที่ผมเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานดอกไม้ และสิ่งของเยี่ยม เป็นการพระราชทานกำลังใจแก่ผมโดยตลอด แม้ภายหลังออกจากโรงพยาบาล และมีโอกาสเข้าเฝ้าฯ พระองค์ท่านก็ทรงพระดำเนินมาทรงยืนด้านหน้าคณะองคมนตรี มีพระราชดำริสพระราชทานกำลังใจว่า “เราทุกคนก็แก่ๆ

กันทั้งนั้นนะ” ซึ่งทำให้ผมรู้สึกซาบซึ้งเป็นล้นพ้น เนื่องจากในขณะนั้นพระองค์เองก็ทรงพระดำเนินไม่ค่อยสะดวกนัก พระเมตตาและพระมหากรุณาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรทุกคน ในทุกที่ และทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ไม่สามารถจะบรรยายได้ครบถ้วน

ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงอยู่ในราชสมบัติ ได้ทรงครองแผ่นดินโดยทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม และด้วยพระปรีชาสามารถอันสูงยิ่ง พระองค์จึงทรงทำนุบำรุงประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองตลอดมาในทุก ๆ ด้าน เป็นเหตุให้อาณาประชาราษฎร์ทุกท้องถิ่นทั่วราชอาณาจักรบังเกิดความผาสุกเป็นที่ประจักษ์ทั่วไป

สิ่งเดียวที่ผมอยากได้มากที่สุดในชีวิตคือ ขอให้พระองค์ทรงพระเกษมสำราญ มีพระสุขภาพพลานามัยแข็งแรง ทรงอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรแก่อาณาประชาราษฎร์ตลอดไป

๕๕๕

“แม้ผู้กระทำความผิด
อาจจะถูกหลายคนลืมน
แต่พระองค์ท่าน
ไม่เคยทรงลืมน
ไม่ว่าพสกนิกรของพระองค์ท่าน
จะอยู่ ณ ที่แห่งใด”

ทรงเป็นอาจารย์ที่วิเศษสุด

พลเรือเอก หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์* ประธานองคมนตรี
นำ นายจิตติ ดิงศภัทย์ และ หม่อมหลวงอัคนี ปราโมช** องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพุธ ที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๒๗

* ไม่ปรากฏในภาพ

** ขณะนั้นยังไม่ได้รับพระราชทานยศพลเรือเอก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นอาจารย์ที่ดียิ่ง
หากแต่เราต้องยึดพระองค์ท่านเป็นแบบอย่าง
ผมมีบุญที่ได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทในฐานะเป็นองคมนตรี
ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์ และนักดนตรีในวงดนตรี อ.ส. วันศุกร์
จึงมีโอกาสดูเผื่อๆ ใกล้ชิดในหลายโอกาส ในหลายเรื่อง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดนตรีร่วมกับวงดนตรี อ.ส. วันศุกร์
วันอาทิตย์ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๐๗

ในที่นี้จะพูดถึงเรื่องของดนตรี เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า พระองค์ท่านทรงเป็นอัจฉริศิลป์ และตามที่ผมเคยได้ฟังพระองค์ท่านทรงดนตรีกับนักดนตรีแจ๊สระดับโลก ผมยืนยันได้ว่า ฝีมือพระหัตถ์ทัดเทียมไม่แพ้พวกเขา มีครั้งหนึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นาย Benny Golson เข้าเฝ้าฯ เล่นดนตรีถวาย ผมเป็นหนึ่งในผู้ที่นั่งฟังอยู่ ตอนหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแซกโซโฟนสลับกับนาย Benny Golson ผมหลับตาฟัง และก็ฟังไม่ออกว่า ตอนนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแซกโซโฟนหรือนาย Benny Golson เล่นอยู่

ก่อนที่ผมจะเข้าเฝ้าฯ เล่นดนตรีถวาย ผมไม่มีความรู้เกี่ยวกับดนตรีแจ๊ส ซึ่งเป็นดนตรีที่มีชีวิตชีวาและทำท่ายสำหรับผู้เล่น แต่ที่ผมพอจะเล่นเป็นในขณะนี้ ก็เนื่องจากฟังและเรียนรู้วิธีเล่นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมเรียบเรียงเสียงประสานเพลงพระราชนิพนธ์หลายต่อหลายบท ผู้เรียบเรียงเสียงประสานนั้น มีหน้าที่ต้องพยายามเข้าใจเจตนาของเจ้าของเพลง สำหรับเพลงพระราชนิพนธ์นั้น ไม่ใช่ของง่าย เพราะ

การวางเสียงประสานของพระองค์ท่านมีความลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง การที่ผมทำหน้าที่ผู้เรียบเรียงเสียงประสานเพลงพระราชนิพนธ์นั้น ทำให้ผมมีความรู้ทางดนตรีเพิ่มขึ้นอีกมากมาย

ในช่วงที่คนไทยเฉลิมฉลองการเสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดให้ผมนำคณะนักดนตรีไปแสดงเพลงพระราชนิพนธ์ในต่างประเทศหลายประเทศ รวมทั้งประเทศในสมาคมอาเซียน ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี ทุกแห่งที่เราไปแสดง ผู้ที่เข้าชมการแสดงประทับใจในความไพเราะเพราะพริ้งของบทเพลงพระราชนิพนธ์ สรุไปได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา ทรงเป็นคีตกวีระดับโลก

นอกจากนี้ ผมได้รับบทเรียนทางชีวิตจากพระองค์ท่านอีกมากมายจนเหลือที่จะพรรณนา ถ้าคนไทยทุกคนยึดพระองค์ท่านเป็นแบบอย่าง และศึกษาพระราชดำรัสที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ พวกเราก็มีโอกาสเป็นคนที่ดีขึ้น และสังคมไทยก็มีโอกาสที่จะเป็นสังคมที่ดีน่าอยู่มากขึ้น

❖ ❖ ❖

“ ก่อนที่ผมจะเข้าเฝ้าฯ
เล่นดนตรีถวาย
ผมไม่มีความรู้เกี่ยวกับ
ดนตรีแจ๊ส ซึ่งเป็นดนตรี
ที่มีชีวิตชีวาและทำท่าย
สำหรับผู้เล่น แต่ที่ผม
พอจะเล่นเป็นในขณะนี้
ก็เนื่องจาก
ฟังและเรียนรู้วิธีเล่นจาก
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ”

ทรงพระเมตตาหาใดเปรียบ

หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี ทำหน้าที่แทนประธานองคมนตรี*
นำ หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล องคมนตรี เฝือก ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันเสาร์ ที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๐

* ขณะนั้น นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรีสุขภาพไม่สมบูรณ์

เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
ท่านประธานองคมนตรีได้มีดำริให้องคมนตรี
เขียนบทความเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เพื่อรำลึกถึงพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติ
พระราชทานแก่ประเทศชาติและประชาชนชาวไทย
ตลอดระยะเวลาแห่งการครองราชย์กว่า ๖๕ ปีที่ผ่านมา

“มีพระราชดำรัสว่า
‘ดีแล้ว
เธอก็รู้จักกันดีกับ
เพื่อนร่วมงานในราชสำนัก
และคงจะช่วยกันทำงาน
ได้ด้วยดี’
เท่านั้น
เป็นอันเสร็จพิธี”

ตำแหน่ง “องคมนตรี” เป็นตำแหน่ง
ที่ผมไม่เคยคิดว่าจะได้รับพระราชทาน
พระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เมื่อ
ได้รับแจ้งจากท่านราชเลขาธิการว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมี
พระราชกระแสให้มาสอบถามผมว่า
หากจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งเป็น “องคมนตรี” ผมพร้อมที่จะ
รับตำแหน่งนี้หรือไม่ ผมได้เรียนให้ท่าน
ราชเลขาธิการนำความกราบบังคมทูลฯ
ว่า ผมมีความยินดีและเต็มใจที่สุดที่จะ
รับตำแหน่งหน้าที่อันสูงส่งนี้ และขอ
พระราชทานพิจารณาตัวว่า จะปฏิบัติงาน
ถวายรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทด้วย
ความซื่อสัตย์สุจริตตลอดไป

วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๐ เป็นวันที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก เปรม
ติณสูลานนท์ องคมนตรี ทำหน้าที่แทน
ประธานองคมนตรี นำผมเฝ้าฯ ถวายสัตย์
ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ตามประเพณี
ปฏิบัติ ด้วยการทูลเกล้าฯ ถวายพาน
ดอกไม้ธูปเทียนแพแล้วถวายสัตย์ปฏิญาณ
เรียบร้อยแล้ว ได้มีพระราชดำรัสว่า
**“ดีแล้ว เธอก็รู้จักกันดีกับเพื่อนร่วมงาน
ในราชสำนัก และคงจะช่วยกันทำงานได้
ด้วยดี”** เท่านั้นเป็นอันเสร็จพิธี

ในระยะเริ่มต้นของรัชกาล เมื่อเสด็จ
ขึ้นครองราชย์ ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙
ยังมีพระราชกิจในการศึกษาต่อ จึงเสด็จ ฯ
ไปทรงศึกษาต่อยังประเทศสวีเดน
วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นวัน
เสด็จฯ นั้น มีราษฎรจำนวนมากมาส่งเสด็จ
ขณะรถยนต์พระที่นั่งแล่นถึงวัดเบญจม
บพิตร มีราษฎรร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่า “อย่า
ละทิ้งประชาชน” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงบันทึกถึงเหตุการณ์นี้
ไว้ว่า **“อยากจะร้องบอกเขาลงไปว่า
ถ้าประชาชนไม่ ‘ทิ้ง’ ข้าพเจ้าแล้ว
ข้าพเจ้าจะ ‘ละทิ้ง’ อย่างไรได้ แต่รถ
วิ่งเร็วและเลยไปไกลเสียแล้ว”** นั้น
เปรียบตั้งเป็นคำมั่นในพระราชหฤทัย
ที่พระราชทานแก่ประชาชน ต่อมาเมื่อ
เสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการถาวรแล้ว
ได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
เป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ และ
ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ
แก่พสกนิกรชาวไทยว่า **“เราจะครอง
แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุข
แห่งมหาชนชาวสยาม”**

ตลอดระยะเวลากว่า ๖๕ ปีแห่งการ
เป็นพระมหากษัตริย์ที่ได้ทรงครองแผ่นดิน
พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า ตลอดจน

ผู้เข้ามาฟังพระบรมโพธิสมภารต่างได้รับความร่มเย็นเป็นสุขภายใต้พระบารมีและพระบรมเดชานุภาพเป็นที่ประจักษ์ของผู้คนทั้งหลาย

อย่างไรก็ดี ยังมีปัญหาทางการเมืองที่คงสร้างความหนักพระราชหฤทัยแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการช่วงชิงอำนาจและความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน ระหว่างนักการเมือง กับนายทหารชั้นสูงในกองทัพ อาทิ กรณีกบฏทั้งหลาย เช่น กบฏเสนาธิการทหารบก กบฏวังหลวง และกบฏแมนฮัตตัน เป็นต้น ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก่อนที่จะเสด็จฯ กลับมาเพื่อทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ซึ่งก่อนหน้านี้จะทรงเริ่มปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงยังทรงมีความหนักพระราชหฤทัยว่าจะทรงปฏิบัติพระราชภารกิจที่หนักหน่วงได้หรือไม่ แต่ในที่สุดก็ทรงทราบในพระราชหฤทัยว่า ต้องทรงยึดมั่นในสิ่งที่คิดว่าถูกต้องและทรงพยายามทำให้ดีที่สุด ด้วยได้ทรงเห็นถึงความรักและศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพระองค์ อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่จะทรงตอบแทน

ประเทศชาติ

โครงการตามพระราชดำริ

โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔ โดยในระยะเริ่มต้นต้องจำกัดอยู่บริเวณภาคกลางเป็นส่วนใหญ่ และอาศัยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นหลัก ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลแต่อย่างใด

นอกจากโครงการตามพระราชดำริที่เน้นการพัฒนาชนบทแล้ว ยังมีโครงการเพื่อสนับสนุนการศึกษาของชาติ โดยระดมทุนจากการฉายภาพยนตร์ส่วนพระองค์แล้วพระราชทานเงินที่ได้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเก็บดอกผลให้เป็นทุนการศึกษาแก่นิสิต นักศึกษา ซึ่งต่อมาทุนนี้ก็ได้มีการพระราชทานแก่สถาบันการศึกษาอีกหลายแห่งทั่วประเทศ

โครงการที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขนั้นเริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๙๕ เนื่องจากได้เกิดโรคโปลิโอระบาด ผู้ป่วยจะมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการหายใจและกล้ามเนื้อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานตีกวชิวราลงกรณ์ธาราบำบัด เพื่อเป็นสถานพยาบาลสำหรับผู้ป่วย

“โครงการตามพระราชดำริ
ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๔
โดยในระยะเริ่มต้น
ต้องจำกัดอยู่บริเวณ
ภาคกลางเป็นส่วนใหญ่
และอาศัยพระราชทรัพย์
ส่วนพระองค์เป็นหลัก
ไม่ได้รับการสนับสนุน
จากรัฐบาลแต่อย่างใด”

“ทุนอานันทมหิดล
ไม่มีข้อกำหนด
ผูกพันระยะเวลาการศึกษา
แต่ให้ผู้ได้รับทุน
สามารถเรียนต่อ
จนถึงขั้นสูงสุด
ตามศักยภาพของแต่ละคน
เมื่อจบแล้วก็ไม่ต้อง
มาทำงานใช้ทุน
ซึ่งต่างจากทุนอื่น ๆ”

โรคโปลิโอได้เข้าระบาดพื้นฟูวัยว่ต่าง ๆ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. ที่เพิ่งจะเริ่มจัดตั้งขึ้น เชิญชวนประชาชนร่วมกันโดยเสด็จพระราชกุศล เป็นผลให้ประชาชนจำนวนมากหลังไหล นำเงินขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย อันมีส่วนสำคัญที่ทำให้โรคโปลิโอค่อย ๆ หดไปในที่สุด ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่กระทรวงสาธารณสุข เพื่อจัดตั้งหน่วยแพทย์พระราชทานเคลื่อนที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกไปรักษาประชาชนที่อยู่ห่างไกลในชนบท

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตั้งทุนอานันทมหิดลขึ้นเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์และประเทศชาติ เพราะทรงตระหนักว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยผู้มีความรู้ความสามารถ ร่วมกันพัฒนา ดังนั้น จึงทรงสนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาที่มีความสามารถ ยอดเยี่ยมในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้รับพระราชทานทุน และมีโอกาสไปศึกษาหาความรู้ขั้นสูงสุดจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่อมาได้ขยายการพระราชทานทุนอานันทมหิดลแก่นักศึกษาแผนกต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ด้านวิทยาศาสตร์และวิศว

กรรมศาสตร์ อักษรศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และโบราณคดี และใน พ.ศ. ๒๕๐๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนสภาพทุนอานันทมหิดลเป็นมูลนิธิอานันทมหิดล เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์ในสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล

ทุนอานันทมหิดลไม่มีข้อกำหนดผูกพันระยะเวลาการศึกษา แต่ให้ผู้ได้รับทุนสามารถเรียนต่อจนถึงขั้นสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน เมื่อจบแล้วก็ไม่ต้องมาทำงานใช้ทุน ซึ่งต่างจากทุนอื่น ๆ จึงเป็นที่น่ายินดีว่า ในปัจจุบันมีผู้สำเร็จการศึกษาวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่ได้รับพระราชทานทุนอานันทมหิดลจำนวนเกือบ ๓๐๐ คน ทั้งนี้ ผู้ที่ได้รับทุนล้วนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่างตั้งใจแสวงหาความรู้และกลับมาทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง โดยเกือบทั้งหมดรับราชการอยู่ในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนผู้มีโอกาสน้อยกว่า โดยถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลอื่นต่อไป

พระมหากษัตริย์ในยุคใหม่

ในช่วงที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองวุ่นวาย ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างรัฐบาล กับปัญญาชนต่าง ๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเริ่มปฏิบัติพระราชกรณียกิจในฐานะพระประมุข และพระราชินีของประเทศ ด้วยการเสด็จฯ ไปต่างจังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศ เป็นการส่วนพระองค์ โดยใน พ.ศ. ๒๔๙๘ เริ่มเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในแถบภาคกลางก่อน เช่น สุพรรณบุรี สมุทรสาคร อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา หลังจากนั้น ในปีเดียวกันจึงได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมประชาชนแถบภาคอีสานเป็นลำดับถัดมา

เหตุการณ์หนึ่งก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จฯ ไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้เสด็จฯ ไปทรงนมัสการและทรงบูชาพระรัตนตรัย ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้ทรงพระราชปฏิสันถารกับสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ที่ประทับรอรับเสด็จอยู่ และได้สดับพระดำรัสถวายเป็นพรของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าว่า “ราษฎรเขามาคอยเฝ้าชมพระบารมีรอรับเสด็จกันตามถนนหนทางมากมาย เจ้าหน้าที่ทหาร

ตำรวจไปคอยกันเขา ไม่ให้เข้ามาใกล้ ไม่ให้แลเห็นพระองค์ เขาเสียใจกันมาก ในเมืองไทยเรานี่ พระเจ้าแผ่นดินกับราษฎรไม่เป็นภัยต่อกันเลย ขอให้ทรงจำไว้ ราษฎรไม่เป็นภัยต่อพระองค์เลย” ดังนั้น การเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทุกครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงยึดถือพระดำรัสของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าที่ว่า “ราษฎรไม่เป็นภัยต่อพระเจ้าแผ่นดิน” โดยมีพระราชดำรัสว่า ราษฎรต้องเดินทางมาจากที่ไกล ๆ บางแห่งก็มาด้วยความยากลำบาก และยังต้องมาคอยพระองค์เป็นเวลานาน นับชั่วโมงหรือหลายชั่วโมง ฉะนั้น ทั้งสองพระองค์จึงทรงพระกรุณาให้ราษฎรเฝ้าฯ แต่ละแห่งเป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นการเสด็จฯ โดยเรือพระที่นั่ง หรือการเสด็จฯ ไปทรงเยือนภาคอีสาน โดยรถไฟพระที่นั่ง ก็ตาม

ทรงขจัดปิดเป่าภัยพิบัติต่าง ๆ ด้วยพระบรมเดชานุภาพ

พระราชกรณียกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด และเป็นสิ่งที่ไม่มิบุคคลอื่นใดสามารถจะปฏิบัติให้ได้ผลดีและมีการสูญเสียน้อยที่สุดสำหรับประเทศชาติ

“ การเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทุกครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงยึดถือพระดำรัสของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ที่ว่า ‘ราษฎรไม่เป็นภัยต่อพระเจ้าแผ่นดิน’ ”

“ เมื่อวันที่
๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้พระราชทาน
พระราชดำรัสแนะนำ
แก่ทั้งสองฝ่าย
ซึ่งทั้งสองฝ่าย
ได้ปฏิบัติตามพระราชดำรัส
ทำให้ประเทศกลับคืน
มาสู่ความสงบ ”

บ้านเมือง นั่นคือการระงับการปะทะกัน ด้วยกำลังอาวุธระหว่างเจ้าหน้าที่บ้านเมือง กับกลุ่มประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งพระองค์ทรงเล็งเห็นว่า การใช้ความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ปัญหาที่มีอยู่ แทนที่จะได้รับการแก้ไข กลับกลายเป็นการทำให้ปัญหาที่มีอยู่เป็นปัญหาที่ร้ายแรงยิ่งขึ้นและยากที่จะแก้ไขได้ ควรที่จะชี้ให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับว่า การใช้กำลังอาวุธเข้าประหัดประหารกันนั้น ไม่ใช่ช่องทางที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่จะนำมาซึ่งทางออกที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้ และพยายามทำให้เกิดความพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ไม่ให้มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบเสียเปรียบ หรือมีความคิดเคียดแค้นและหาทางที่จะต่อสู้ที่ร้ายแรงขึ้นต่อไป ตัวอย่างกรณีวิกฤตการณ์ความรุนแรงใน “วันมหาวิปโยค” เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัสแนะนำแก่ทั้งสองฝ่าย ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้ปฏิบัติตามพระราชดำรัส ทำให้ประเทศกลับคืนมาสู่ความสงบ อันเป็นการขจัดขัดป่วนวิกฤตของประเทศให้ผ่านพ้นไปด้วยดี ทั้งนี้ ด้วยพระบารมี ในฐานะพระประมุขของประเทศและตามพระราชอำนาจในฐานะพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

การเจริญสัมพันธไมตรี กับต่างประเทศ

โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นพระประมุขของประเทศ ได้เสด็จฯ เยือนประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ นานถึง ๖ เดือน ถือว่าเป็นการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศครั้งยิ่งใหญ่และเป็นปรากฏการณ์โลก คือ การเสด็จฯ เยือนสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ในยุโรป รวม ๑๔ ประเทศ และ ๑ รัฐ ระหว่างวันที่ ๑๔ มิถุนายน ถึง ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๓ ทั้งในทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป และทวีปอเมริกาเหนือ เพื่อเป็นการเจริญพระราชไมตรีระหว่างประเทศไทยกับบรรดามิตรประเทศเหล่านั้นที่มีความสัมพันธ์อันดีอยู่แล้ว ให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทรงนำความปรารถนาดีของประชาชนชาวไทยไปยังประเทศต่าง ๆ นั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ประชาชนของประเทศเหล่านั้น เป็นที่ประทับใจอย่างยิ่ง ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น นับว่าเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างมหาศาล

เมื่อเสร็จสิ้นการเสด็จฯ เยือนประเทศต่าง ๆ แล้ว ก็ได้ทรงรับพระราชอาคันตุกะที่เป็นพระประมุขและประมุขของประเทศ

ต่าง ๆ ที่เสด็จฯ และเดินทางมาเยือนประเทศไทยเป็นการตอบแทน ซึ่งบรรดาพระราชอาคันตุกะทั้งหลายต่างก็ทรงประทับใจและประทับใจในพระราชวงศ์ของไทย ตลอดจนประชาชนชาวไทยอย่างทั่วหน้า

พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยนั้นทรงตั้งอยู่บนรากฐานการเมืองที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และพระมหากษัตริย์ผู้เป็นพระประมุขของปวงชน ทรงใช้อำนาจนั้นเท่าที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์จนถึงบัดนี้ย่างเข้าปีที่ ๖๖ นับเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมาในประวัติศาสตร์ชาติไทย เป็นพระประมุขของประเทศภายใต้รัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้มา ๑๘ ฉบับ ได้ทรงเห็นการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลมากกว่า ๕๐ ชุด และนายกรัฐมนตรีมากกว่า ๒๐ คน

นายกรัฐมนตรีและรัฐบาลในรัชสมัยของพระองค์ทุกชุดได้รับพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ ทั้งในงานพระราชพิธี และเข้าเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์เพื่อกราบบังคมทูลรายงานการปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งการขอ

พระราชทานเรียนพระราชปฏิบัติ รวมทั้งพระราชดำรัสแนะนำนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรื่องส่วนพระองค์ที่นายกรัฐมนตรีไม่พียงนำมาเปิดเผย นอกเหนือไปจากเรื่องที่มีพระราชดำรัสแนะนำเกี่ยวกับแนวทาง นโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐบาล

พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญย่อมมีพระราชอำนาจและพระราชฐานะหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้ แต่ในขณะเดียวกัน ตามจารีตประเพณีและการยึดถือปฏิบัติ พระมหากษัตริย์ยังคงทรงดำรงไว้ซึ่งสิทธิบางประการ กล่าวคือ

๑. สิทธิที่จะพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำ

๒. สิทธิที่จะพระราชทานกำลังใจ

๓. สิทธิที่จะพระราชทานพระราชดำรัสตักเตือน

พระองค์ทรงดำรงไว้ซึ่งสิทธิทั้ง ๓ ประการ อย่างครบถ้วน และทรงใช้สิทธิดังกล่าวนี้อย่างทรงพระสุขุมคัมภีรภาพ และทรงไว้ซึ่งพรหมวิหารธรรม ดังที่นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เคยกล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เคยมีพระราชดำรัสใด ๆ ในเรื่องที่รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีไม่ได้ขอพระราชทานพระราชดำรัสแนะนำหรือ

“นายอานันท์ ปันยารชุน
อดีตนายกรัฐมนตรี
เคยกล่าวว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ไม่เคยมีพระราชดำรัสใด ๆ
ในเรื่องที่รัฐบาล
หรือนายกรัฐมนตรี
ไม่ได้ขอพระราชทาน
พระราชดำรัสแนะนำ
หรือปรึกษา
แต่ประการใดเลย”

“เนื่องจากทรงครองราชย์
มายาวนาน
จึงทรงมีประสบการณ์
ในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย
และได้ทรงประกอบ
พระราชกรณียกิจ
เพื่อประเทศชาติ
และประชาชน
ด้วยทศพิธราชธรรม”

ปรึกษาแต่ประการใดเลย

“ท่านไม่เคยมีบทบาทที่จะชี้ว่าอันนี้ผิด
อันนี้ถูก คนนี้ดี คนนี้ไม่ดี คนนี้ทำถูก
หรือทำผิด ไม่เคยมี ท่านระมัดระวัง
เรื่องพวกนี้มาก ผมจึงมองว่า ท่านเป็น
นักประชาธิปไตยหรือนักรัฐธรรมนูญ”

ในฐานะพระประมุขของประเทศ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรง
บำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ โดย
ทรงคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติ
และประชาชน เมื่อเกิดเหตุการณ์รุนแรง
หรือวิกฤตของบ้านเมือง เช่น เหตุการณ์
๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หรือเหตุการณ์
เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ นั้น
พระองค์ท่านก็ได้ทรงขจัดปัดเป่าให้
เหตุการณ์คลี่คลายลง นำประเทศชาติ
ให้กลับสู่ความสงบและเข้าสู่ภาวะปรกติ

เนื่องจากทรงครองราชย์มายาวนาน
จึงทรงมีประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ
อย่างมากมาย และได้ทรงประกอบ
พระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติและ
ประชาชนด้วยทศพิธราชธรรม จนกระทั่ง
สถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็น
ศูนย์รวมแห่งความถูกต้องดีงาม เป็น
เกียรติยศของประเทศ เป็นศูนย์รวมแห่ง
จิตใจและความจงรักภักดีของประชาชน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ

ปรึกษาสามารถในงานพัฒนาประเทศ
ทรงมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย
รัฐธรรมนูญและบทบาทหน้าที่ของ
พระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ
เป็นอย่างดี ได้ทรงวางพระองค์และ
ทรงปฏิบัติพระองค์อย่างครบถ้วนของ
การที่ทรงมีสิทธิและพระราชอำนาจ
ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างถูกต้อง
ทุกประการ

สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
นั้น นายอานันท์ ฯ เห็นว่า

“ท่านไม่ได้เป็นพระมหากษัตริย์อย่าง
เดียว...แต่ท่านเป็นศูนย์กลางของความ
ถูกต้อง เพราะฉะนั้น ในอีกบริบทหนึ่ง...
อันนี้ไม่ได้หมายถึงภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่
เป็นส่วนพระองค์ ด้วยความเคารพนับถือ
ของคนไทยที่มีต่อท่านและพระบารมี
พระบารมีก็ไม่ได้เกิดขึ้นมาอย่างไม่มีที่มา
ที่ไป แต่เกิดจากการที่ท่านสั่งสมคุณงาม
ความดี เพราะฉะนั้นคนไทยก็มองท่านว่า
ทรงเป็น...ภาษาอังกฤษเรียกว่า Moral
Authority เป็นศูนย์กลางของความ
ยุติธรรม ศีลธรรม ความดีงาม... เป็น
ศูนย์กลางของการรวมพลังของประชาชน
ชาวไทย นี่เป็นอำนาจ...แต่เป็นอำนาจ
ที่คนถวายให้ด้วยความยินดี ซึ่งอันนี้ใน
ลักษณะการปกครองแบบพระมหากษัตริย์

ภายใต้รัฐธรรมนูญของอังกฤษหรือสวีเดน เขาไม่มี ฝรั่งไม่มีทางเข้าใจ”*

เหตุการณ์ที่เป็นเรื่องประทับใจที่สุด เนื่องด้วยพระเกียรติคุณอันแผ่ไพศาลของพระองค์ ในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ นอกจากรัฐบาลและประชาชนชาวไทย จะได้ร่วมมือร่วมใจกันจัดงาน เพื่อแสดงความจงรักภักดีอย่างยิ่งใหญ่ มีสมเด็จพระราชาธิบดีและผู้แทนพระองค์จากนานาประเทศเสด็จฯ/เสด็จมาร่วมแสดงความยินดีกันอย่างพร้อมเพรียง เช่น ราชวงศ์แห่งยุโรป ๑๐ ประเทศ ราชวงศ์แห่งตะวันออกกลาง ๖ ประเทศ ราชวงศ์แห่งแอฟริกา ๓ ประเทศ ราชวงศ์แห่งแปซิฟิก ๑ ประเทศ ราชวงศ์แห่งเอเชียใต้ ๑ ประเทศ และราชวงศ์แห่งเอเชีย ๔ ประเทศ การเสด็จฯ/เสด็จมาของสมเด็จพระราชาธิบดีและผู้แทนพระองค์จากนานาประเทศในการเฉลิมฉลองการครองราชย์ครบ ๖๐ ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในครั้งนั้น นับว่าเป็นประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของสถาบัน

พระมหากษัตริย์ในโลกนี้ที่ได้รับความสนใจของคนทั่วโลก

และเรื่องที่ชอบเตือนสติคนไทยทุกคน คือ การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพยายามจะพัฒนาประเทศชาติ ในขณะที่คนอื่น ๆ ในชาติได้แต่เฝ้ารอให้สิ่งมหัศจรรย์เกิดขึ้น โดยที่มิได้ดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาท... จึงเป็นเรื่องน่าเศร้าที่คนไทยทั้งหลายไม่ตระหนักและยอมรับในสิ่งนี้ ทุกคนภาคภูมิใจในการมีพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ แต่แนวพระราชดำริอันเป็นรากฐานสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การทรงเป็นแรงบันดาลใจ การทรงเป็นแบบอย่างที่ดี และวิถีแห่งการทรงดำเนินชีวิตของพระองค์ ไม่ได้ถูกรับเอามาใช้ในการปฏิบัติอย่างเต็มบ่า...

ทุกคนควรจะตระหนักว่า หนทางเดียวที่จะแสดงความเคารพต่อครู ก็คือ เรียนรู้จากพระองค์ เพื่อที่จะนำความรู้นั้นไปช่วยเหลือคนอื่น ไม่ใช่เพียงแค่แขวนหรือประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ไว้ในบ้าน...

“ทุกคนควรจะตระหนักว่า หนทางเดียวที่จะแสดงความเคารพต่อครู ก็คือ เรียนรู้จากพระองค์ เพื่อที่จะนำความรู้นั้นไปช่วยเหลือคนอื่น ไม่ใช่เพียงแค่แขวนหรือประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์ไว้ในบ้าน...”

* วิมลพรรณ ปิตธวัชชัย, เอกกษัตริย์ใต้รัฐธรรมนูญ เล่ม ๓, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ (๑๙๘๔).

พ่อของแผ่นดิน
พระผู้ทรงห่วงใยคนไทยทุกหมู่เหล่า

นายเกษม วัฒนชัย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ นายเกษม วัฒนชัย และ นายพลากร สุวรรณรัฐ องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันศุกร์ ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

นับจากวันแรก
ที่ผมได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น “องคมนตรี”
ชีวิตนี้ก็ไม่มีอะไรจะสำคัญกว่า
งานที่ได้รับใช้สนองเบื้องพระยุคลบาทอีกแล้ว

“แม้ขณะนี้จะประทับ
อยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช
เพื่อรับการถวาย
การรักษาพระวรกาย
แต่ยังทรงงานตลอดเวลา”

ภารกิจ “องคมนตรี” ผู้รับสนองงาน ใต้เบื้องพระยุคลบาท

ด้วยพระมหากรุณาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีได้ทรงกำหนดว่า องคมนตรีต้องถวายงานด้านใดเป็นพิเศษ ให้องคมนตรีมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ อันมีภารกิจหลักคือ การถวายงานแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามแต่จะทรงปรึษา ซึ่งในทุก ๆ วันอังคาร องคมนตรีทุกท่านจะร่วมประชุมในเรื่องที่ทรงมอบหมาย เช่น การทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษของนักโทษ หรือการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในตำแหน่งต่าง ๆ รวมทั้งถวายคำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ในด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนพระองค์ ถ้าเป็นเรื่องกฎหมาย องคมนตรีทางด้านกฎหมายจะเป็นผู้รับสนองงาน แต่ท้ายสุดแล้วต้องเสนอต่อที่ประชุมคณะองคมนตรีเพื่อลงความเห็นก่อน จึงจะนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา แม้ขณะนี้จะประทับอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราชเพื่อรับการถวายการรักษาพระวรกาย แต่ก็ยังทรงงานตลอดเวลา เห็นได้จากที่มีการพระราชทานงานกลับมาทุกครั้ง

ผมได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ

แต่งตั้งเป็น “องคมนตรี” ประมาณ ๑๐ ปีมาแล้ว ถวายงานในโครงการพระราชดำริเกี่ยวเนื่องกับการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ อาทิ เป็นเลขาธิการมูลนิธิพระดาบส ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนพระดาบสขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอาชีพให้แก่คนยากจนที่พ้นวัยเรียนและยังไม่มีอาชีพ ให้มีโอกาสทำงานสร้างอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตัวเองได้ต่อไป โดยมีพลตำรวจตรี สุชาติ เผือกสกนธ์ เป็นเลขาธิการคนแรก ท่านเล่าให้ฟังว่า เมื่อครั้งที่ท่านเป็นอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข โรงเรียนพระดาบสเปิดหลักสูตรช่างซ่อมวิทยุขึ้น แล้วรับคนยากจนมาฝึกอาชีพโดยมีที่อยู่กินให้เสร็จสรรพ จากหลักสูตรแรกในวันนั้นได้ขยับขยายเป็น ๘ หลักสูตรในวันนี้ ในแต่ละปีมีผู้เรียนเฉลี่ยปีละ ๑๕๐ คน มีอายุระหว่าง ๑๘ - ๓๕ ปี เข้ามาเรียนฝึกอาชีพในหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งตรงนี้พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสเน้นย้ำว่า

“ต้องเป็นคนที่ยากจนและยังไม่มีอาชีพ ข้อสำคัญต้องตั้งใจมาเรียนจริง ๆ ไม่ใช่พ่อแม่บอกให้มาเรียน”

โรงเรียนจะจัดที่อยู่ ที่กิน เสื้อผ้า และเครื่องแบบให้ โดยที่นักเรียนไม่ต้อง

เสียเงินเลยแม้แต่บาทเดียว เมื่อจบแล้วสามารถนำวิชาความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้เลย บางคนตอนไปฝึกงานรู้จักกระหมัด กระหม่อมเบี้ยเลี้ยง พอจบมาก็สบาย เพราะว่ามีเงินใช้ก่อนได้รับเงินเดือนเดือนแรก และเป็นที่น่าดีใจว่า นักเรียนโรงเรียนพระดาบสกว่าร้อยละ ๙๐ ที่จบการศึกษาแล้วสามารถหางานทำได้และสามารถตั้งหลักปักฐานได้ด้วยตัวเอง

นอกจากนั้นผมยังช่วยท่านองคมนตรีกำธน สินธวานนท์ ในโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผมได้ทราบจากท่านองคมนตรีกำธนถึงที่มาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนึกถึงตอนที่ยังทรงพระเยาว์ ขณะทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์เขามีสารานุกรมให้เด็กนักเรียน จึงมีพระราชดำรัสว่า **“อยู่ที่โน่นอย่ากลัวความหมายไม่ยาก เพราะมีสารานุกรม ถ้าเด็กไทยอยากรู้ความหมายของคำ จะมีสารานุกรมอะไรใหม่ที่เด็กสามารถวิ่งไปที่ห้องสมุดโรงเรียนแล้วเปิดอ่านได้”** นี่คือจุดเริ่มต้นที่พระองค์ท่านทรงนึกถึงนักเรียนไทย ดังนั้นเราจึงหานักปราชญ์ราชบัณฑิตเก่ง ๆ มาทำงานสนองพระราชประสงค์แต่งสารานุกรมไทย

จนออกมาเป็นชุดสารานุกรมสำหรับเยาวชนไทย มาเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ในแต่ละปีจะผลิตสารานุกรมเล่มใหญ่ที่ประกอบด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ประมาณ ๗ - ๘ เรื่อง ตอนหลังมีการผลิตเป็นเล่มเล็ก ภายในเล่มมี ๓ เรื่อง รวบรวมเรื่องราวทั้งที่เกี่ยวกับสากลและเกี่ยวกับไทย เช่น ลิเก ทูเรียน พร้อมเนื้อหาสาระ อ่านแล้วได้ทั้งความรู้และสนุกด้วย

เช่นเดียวกับโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย ท่านองคมนตรีกำธนได้รับสนองงานมาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริจะถวายทุนการศึกษาแก่พระเถระให้ได้ศึกษาเล่าเรียนสูง ๆ เพื่อที่บ้านเมืองเราจะได้มีผู้รู้ในเรื่องพระไตรปิฎกพอจะเป็นหลักให้กับสังคมได้ จึงมีพระราชดำริจัดตั้งโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาให้เริ่มต้นเพื่อเป็นทุนแก่พระเถระที่เรียนปริญญาตรี โท และเอก สาขาพุทธศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และถวายปัจจัยสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายแก่พระเถระที่เตรียมสอบ

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริจะถวายทุนการศึกษาแก่พระเถระให้ได้ศึกษาเล่าเรียนสูง ๆ เพื่อที่บ้านเมืองเราจะได้มีผู้รู้ในเรื่องพระไตรปิฎกพอจะเป็นหลักให้กับสังคมได้ จึงมีพระราชดำริจัดตั้งโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทยขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๔๗”

“ที่ประทับใจผมมาก คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมองทุกเรื่องว่า ‘จะปรับปรุง ต่อยอด แล้วจะเป็นประโยชน์ ต่อประชาชนอย่างไร’”

เปรียญธรรม ตั้งแต่ประโยค ๖ - ๙ เพื่อ เป็นกุศโลบายให้พระเณรที่ได้เปรียญธรรม ๓ - ๕ ประโยค ได้มีกำลังใจที่จะศึกษา พระบาลีให้สูงขึ้น

นอกจากนี้ โครงการฯ ยังมีทุนพระราชทานแก่พระภิกษุทั่วประเทศให้ มาเรียนหลักสูตรระยะสั้นเพื่อเป็นพระ วิปัสสนาจารย์ หลักสูตรที่สำคัญอีก หนึ่งหลักสูตร คือ หลักสูตรพระนักเทศน์ เนื่องจากการเทศน์เป็นเรื่องสำคัญใน การถ่ายทอดพุทธธรรม จึงจำเป็นต้อง มีการอบรมสาระและเนื้อหาที่ถูกต้อง ซึ่งทั้งสองหลักสูตรได้มีพระภิกษุสงฆ์ สำเร็จการศึกษาไปแล้วหลายรุ่น

“ปรับปรุง ต่อยอด สร้างประโยชน์” แกนหลักพระราชกรณียกิจที่ทรง คุณค่า

ผมยังจำได้ เมื่อครั้งที่ได้รับพระมหา กรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นเลขาธิการ มูลนิธิอานันทมหิดล ผมเริ่มศึกษาพระราช กรณียกิจของพระองค์ท่านตั้งแต่ทรงเริ่ม ครองราชย์ว่า มีงานใดบ้างที่เกี่ยวกับการ แพทย์และสาธารณสุข ก็พบว่าพระราช กรณียกิจที่ได้ทรงปฏิบัติและพระราชทาน แก่คนไทยทั้งประเทศนั้นมีหลากหลาย มากมาย ที่ประทับใจผมมาก คือ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมอง ทุกเรื่องว่า “จะปรับปรุง ต่อยอด แล้ว จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร” ผมขอยกตัวอย่างงานทางการแพทย์และ สาธารณสุขที่พระองค์สนพระราชหฤทัย และทรงพระกรุณาพระราชทานพระ บรมราชานุเคราะห์ในการควบคุมกลุ่ม โรคระบาด ได้แก่ โรคอหิวาตกโรค โปลิโอ โรคเรื้อน วัณโรค สำหรับโรคเรื้อนนั้น ประเทศไทยเคยมีประวัติการแพร่ระบาด มาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว พระองค์ท่าน ได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ ทั้งพ่อแม่ที่ป่วยเป็นโรคเรื้อนไปจนถึง ลูกหลานในครอบครัวเดียวกัน เพราะ โรคเรื้อนเกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่อาศัย อยู่บนผิวหนังซึ่งติดต่อโดยการอยู่ ใกล้ชิดร่วมกันเป็นเวลานาน พระองค์ ได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ โดยให้การดูแลรักษาด้วยยาและให้ ผู้ป่วยได้รับการฝึกอาชีพในระหว่างที่ เข้ารับการรักษา เพื่อให้สามารถเลี้ยงดู ตัวเองได้ สำหรับลูกหลานที่ไม่ได้ติดโรค ก็ทรงอุปการะให้เรียนหนังสือจนมี อาชีพเลี้ยงตัว อันเป็นที่มาของ “มูลนิธิ ราชประชาสมาสัย” นับตั้งแต่นั้นเป็น ต้นมา โรคเรื้อนจึงไม่ใช่โรคระบาดในผืน แผ่นดินไทยอีกต่อไป พระราชกรณียกิจ

อันทรงคุณค่านี้นำให้องค์การอนามัยโลก
ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองสาธารณสุข
เพื่อมวลชน แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อสดุดีพระเกียรติคุณ
ในฐานะที่พระองค์ทรงบำเพ็ญพระราช
กรณียกิจนานัปการเพื่อประโยชน์ทางด้าน
การสาธารณสุขของประเทศ

นอกเหนือจากนี้ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวยังได้พระราชทานพระ
บรมราชานุเคราะห์แก่ราษฎรผู้ประสบ
สาธารณภัยจากเหตุการณ์วาทภัยที่แหลม
ตะลุมพุก ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทั้ง
ชีวิตและทรัพย์สินมากมาย ทรงพระราช
ดำริจัดตั้ง **“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์”**
ขึ้น ภายใต้พระราชดำริสืบมา

**“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ตั้งขึ้น
มาเพื่อจุดประสงค์ที่จะแสดงให้เห็นว่า
ประเทศไทยนี้จะเป็นชาวภาคเหนือ
ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคกลาง ก็เป็นพี่น้อง
กันทั้งนั้น ชาติไทยมีความเดือดร้อนก็
ช่วยกัน การช่วยเหลือก็ต้องมีเจ้าหน้าที่
ต้องมีการติดต่อ ผลที่จะได้ก็คือ ความ
ปลอดภัยและมั่นคงของประเทศไทย
เพราะทำให้คนที่ประสบภัยธรรมชาติ
ต่าง ๆ ได้มีความสุขและไม่วุ่นวายใจ”**

จนถึงวันนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน
ยังคงยึดพระราชดำริไว้เหนือเกล้าฯ

เมื่อใดที่เกิดภัยพิบัติ ไม่ว่าจะสึนามิ น้ำท่วม
“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” จะไปช่วย
ชาวบ้านที่เดือดร้อนให้บรรเทาทุกข์ลง
โดยทันที

อีกทั้งยังมีกลุ่มงานหน่วยแพทย์และ
พยาบาลเคลื่อนที่ยังถิ่นทุรกันดาร เท่าที่
ผมได้ศึกษาประวัติจากที่แพทย์สมาคม
รวบรวมไว้ เริ่มตั้งแต่สมเด็จพระพันวัสสา
อัยยิกาเจ้า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนนั้นหมอฝรั่งสมัยรัชกาล
ที่ ๕ ถวายคำแนะนำให้สมเด็จพระ
พันวัสสาเสด็จฯ ไปทรงพักผ่อนเพื่อบำรุง
พระวรกายที่เกาะสีชัง พระองค์ท่าน
จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้บุคลากรทาง
สาธารณสุขที่ไปถวายการรักษา ให้หมั่น
แวะเวียนไปรักษาชาวบ้านในละแวกนั้น
พร้อมกันด้วย จึงอาจอนุมานได้ว่า นี่คื
ต้นกำเนิดของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
ในยุคแรก กระทั่งตอนหลังพระองค์ท่าน
มีพระราชวินิจฉัยว่า ถึงเวลาที่ต้องสร้าง
โรงพยาบาลแล้ว จึงเป็นที่มาของ
โรงพยาบาลสมเด็จพระคุณศรีราชา สมเด็จพระ
คุณศรีราชา สมเด็จพระพันวัสสา ๓ ศรีราชา
คือ เริ่มต้นที่ศรีราชา จนต่อมาได้เป็น
ตัวอย่างของหน่วยแพทย์พระราชทาน
ของเจ้านายพระองค์อื่น รวมทั้งหน่วยแพทย์
พอ.สว. ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชินี

**“มูลนิธิราชประชานุเคราะห์
ตั้งขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์
ที่จะแสดงให้เห็นว่า
ประเทศไทยนี้
จะเป็นชาวภาคเหนือ
ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคกลาง
ก็เป็นพี่น้องกันทั้งนั้น
ชาติไทยมีความเดือดร้อน
ก็ช่วยกัน”**

“ผมจะติดตามอ่าน
พระบรมราชาวาทที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้เชิญ
ไปจัดพิมพ์ในโอกาสต่าง ๆ
และใช้เวลาอ่าน
อย่างวิเคราะห์
รู้สึกได้ประโยชน์มาก
เหมือนพระองค์ท่าน
ทรงสอนลูก”

บรมราชชนนี ซึ่งเป็นหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
ไปยังถิ่นทุรกันดารครอบคลุมทุกภาค
ของประเทศและยังเป็นแรงบันดาลใจ
ตลอดจนตัวอย่างให้กับโรงพยาบาล
หรือมูลนิธิที่มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไป
บริการประชาชนสืบมาจนทุกวันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้
พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์
ให้โรงพยาบาลได้มีเครื่องมือที่ทันสมัย
เพื่อรองรับการรักษาโรคที่รักษายาก เช่น
โรคทางประสาท เป็นต้น รวมทั้งทรง
สนับสนุนให้ผู้ที่มีความรู้ในสายวิชา
แพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และ
สัตวแพทยศาสตร์ ได้ไปศึกษาต่ออย่างต่าง
ประเทศแล้วกลับมาทำงานในประเทศ
โดยพระราชทานทุนการศึกษาที่รู้จักในชื่อ
ทุน“อานันท์มหิตล” เมื่อมีความต้องการ
ผู้เชี่ยวชาญในวิชาแขนงอื่น ๆ เพิ่มขึ้น
พระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานทุนในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
เป็นลำดับ จนปัจจุบันมูลนิธิอานันท์มหิตล
มีการขยายการพระราชทานเป็น ๘ แผนก
โดยทรงให้อิสระกับผู้ได้รับพระราชทาน
ทุนว่า ไม่จำเป็นต้องกลับมาทำงานใช้ทุน
ให้นำความรู้กลับมาทำคุณประโยชน์
พัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้าต่อไป
สำหรับนักเรียนทุนมูลนิธิอานันท์มหิตล

ในรุ่นแรก ได้แก่ อาจารย์หมอประเวศ
วະสี อาจารย์หมอจรัส สุวรรณเวลาและ
อีกหลาย ๆ ท่าน ที่ต่อมาได้มีโอกาส
ทำงานร่วมกันจนถึงวันนี้ ล้วนเกิดจาก
สายพระเนตรอันยาวไกลของพระองค์
ที่ได้พระราชทานพระราชดำรัสว่า

**“เราต้องยอมลงทุนส่งคนไปเรียนต่อ
เพื่อมาต่อยอดให้กับวงการแพทย์ไทย”**

**ตามรอยพระบาท “คำพ่อสอน”
ที่ประทับอยู่ในใจมิถมิเคลื่อน**

ผมนับเป็นองคมนตรีรุ่นหลังที่ไม่ทัน
ได้ถวายงานพระองค์ท่านอย่างใกล้ชิด
เคยเข้าเฝ้าฯ บ้างแบบเป็นหมู่คณะ แต่
ผมจะติดตามอ่านพระบรมราชาวาทที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้เชิญไปจัดพิมพ์ใน
โอกาสต่าง ๆ และใช้เวลาอ่านอย่างวิเคราะห์
รู้สึกได้ประโยชน์มาก เหมือนพระองค์ท่าน
ทรงสอนลูก ผมพยายามรวบรวมคัดเลือก
ที่เกี่ยวข้องกับงานเก็บไว้เพื่อเตือนตัวเอง
องค์ที่ผมชอบมากและคิดว่าน่าจะเหมาะ
กับยุคสมัยนี้ คือองค์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ
“ความดี คนดี” ซึ่งพิมพ์อยู่ในหนังสือ
“คำพ่อสอน” จัดพิมพ์โดยมูลนิธิ
พระดาบส ผมขอเชิญบางส่วนมาเป็น
ตัวอย่าง ดังนี้

๑. เชื่อแห่งความดีในจิตใจของคนไทย “บรรพบุรุษของพวกเราเชื่อแห่งความดีในจิตใจ จึงได้สร้างบ้านสร้างเมือง จนมั่งคั่งก้าวหน้ามาถึงรุ่นเรา”

๒. ให้ระวิงใจของตนให้ดี หากอ่อนแอ ไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี ก็จะสร้างความเสียหาย ทั้งแก่ตนเองและแก่ส่วนรวม ต้องระวิงใจ อย่าให้ความชั่วครอบงำ หากรู้ตัวก็ให้รีบกำจัดเสียทันที ขอเชิญพระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ณ อาคารใหม่สวนอัมพร เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๔ ดังนี้

“...จิตใจที่ต่ำทรามนั้นเป็นจิตใจที่อ่อนแอ ไม่กล้าและไม่อดทนที่จะเพียรพยายามสร้างสมความดีงาม ความเจริญความสำเร็จ ในทางที่ถูกต้องเป็นธรรม มีแต่คิดจะให้ได้มาโดยสะดวกง่ายดาย โดยไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี

จิตใจดังนี้ ถ้าปล่อยให้เกิดมีขึ้นจนเคยชิน อย่างน้อยที่สุด ก็ทำให้เป็นคนมักง่าย ทำงานบกพร่องเสียหายอย่างมาก ก็ทำให้เป็นคนด้านหนาไร้ความอาย หยาบคาย ละโมภ ทำอะไรที่ไหน ก็เกิดอันตรายที่นั่น

ท่านจึงสอนให้สังวรระวิงใจของตนให้ดี อย่าให้ความชั่วเกิดขึ้น และหากเกิดขึ้นแล้ว ก็ให้กำจัดเสียทันที...”

๓. การฝึกหัดทางใจ “ทุกคนต้องฝึกหัดใจให้สุจริต เข้มแข็ง และเป็นระเบียบ”

๔. ความเข้มแข็งของคนดี คนดีทำให้เกิดความดีในสังคมและอาจชักนำให้เกิดคนดีเพิ่มขึ้น ขอเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๙ ดังนี้

“...คนดีทำให้คนอื่นดีได้ หมายความว่าคนดี ทำให้เกิดความดีในสังคมคนอื่นก็ดีขึ้นไปด้วย. ความเลวนั้นจะทำให้คนดีเป็นคนเลวก็ยาก แต่เป็นไปได้. ถ้าคนดีเข้มแข็งในความดี จะให้คนเลวมาทำให้คนดีเป็นคนเลวยาก. สำคัญอยู่ที่ความเข้มแข็งของคนดี...”

๕. ต้องตอบแทนคุณของทุกฝ่าย คนไทยมีหน้าที่ทดแทนบุญคุณของทุกฝ่าย การทดแทนบุญคุณแผ่นดิน ทำได้โดยยึด

“ให้ระวิงใจของตนให้ดี หากอ่อนแอ ไม่คำนึงถึงผิดชอบชั่วดี ก็จะสร้างความเสียหาย ทั้งแก่ตนเอง และแก่ส่วนรวม”

“ประชาชนคนไทย
ทราบกันดีว่า
พระองค์ท่านมี
พระเกียรติคุณ
มากมายหลายสาขา
สนพระราชหฤทัย
หาความรู้เรื่องต่าง ๆ
ตลอดเวลา
ซึ่งแต่ละเรื่อง
นอกจากทรงรู้อีกก่อนแล้ว
ยังทรงรู้อีกด้วย”

ประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์
ส่วนตน

พระองค์ทรงงานหนักเพื่อปวงชน ชาวไทยได้อยู่ดีมีสุข

ครั้งหนึ่ง ผมเข้าไปที่ห้องสมุดใน
พระบรมมหาราชวัง เห็นกองหนังสือยังไม่
ได้จัดเข้าชั้น ทราบจากบรรณารักษ์ว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพิ่งทรงพระ
อักษร แล้วพระราชทานหนังสือกลับมาคืน
ห้องสมุด ประชาชนคนไทยทราบกันดีว่า
พระองค์ท่านมีพระเกียรติคุณมากมาย
หลายสาขา สนพระราชหฤทัยหาความรู้
เรื่องต่าง ๆ ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละเรื่อง
นอกจากทรงรู้อีกก่อนแล้ว ยังทรงรู้อีกซึ่ง
อีกด้วย

แล้วภาพประทับใจที่ชีวิตนี้ผมมีอาจ
ลืมเลือนได้ก็ย้อนขึ้นมา สมัยที่อยู่ชมรม
ผู้รับพระราชทานทุนอานันท์มหิตล
พระองค์ท่านมีพระเมตตาให้เราเฝ้าฯ
ปีละครั้ง และทุกครั้งจะพระราชทาน
พระราชดำรัสในเรื่องต่าง ๆ ครั้งหนึ่ง
มีพระราชดำรัสเตือนเป็นทำนองว่า

**“คนไทยกินข้าวมาแต่บรรพบุรุษ จะ
กินขนมปังมีสองมือก็คงได้ แต่จะให้กิน
ตลอดคงไม่ได้ กินข้าวอร่อย เพราะว่า
อร่อยมาตลอดชีวิต แล้วถ้ามีอยู่วันหนึ่ง**

**เราเอานาไปทำอย่างอื่นหมด แล้วต้อง
ไปซื้อข้าวที่บรรทุกมาในเรือบรรทุก
แล้วก็แพงมากกว่าที่เราปลูกได้ แล้ว
คิดถึงชาวบ้านที่เขายากจน เขาต้องซื้อ
ข้าวแพง คงไม่ได้”**

พระองค์ท่านทรงเล็งเห็นถึงความ
สำคัญของการปลูกข้าวว่า เป็นสิ่งที่ต้อง
ตระหนักและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง
ทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกลมาก ๆ ถ้าเรา
เอานาไปทำอย่างอื่นหมด วันหนึ่งคนไทย
ต้องซื้อข้าวจากต่างประเทศ ถึงตอนนั้น
ข้าวคงมีราคาแพงแน่

ในปีหนึ่ง ทรงถามนักเรียนทุนว่า
เรียนจบเกษตรฯ จบวิทยาศาสตร์ มีใคร
รู้เรื่องหญ้าแฝกบ้าง ผมยังจำบรรยากาศ
ขณะนั้นได้เลยว่า ความที่ไม่มีใครเคย
ได้ยินเรื่องหญ้าแฝก จึงนั่งนิ่งกันเป็นแถว
ต่างนึกไปถึงต้นอ้อ ต้นแฝก สุดท้ายไม่มี
คนกราบบังคมทูลตอบ จึงทรงอธิบาย
ว่า หญ้าแฝกมีคุณสมบัติพิเศษทำอะไร
ได้บ้าง จากวันนั้นผมได้ไปสืบถามต่อกี้อยู่
อัศจรรย์ใจ เพราะว่าพระองค์ท่านทรง
พระอักษรเกี่ยวกับหญ้าแฝกทั้งหมด
ทุกชนิด ใครที่ชำนาญเรื่องหญ้าแฝก
พระองค์ท่านทรงถาม ทรงทำวิจัย
ด้วยพระองค์เองที่ดอยตุง ปัจจุบันมีการ
จัดสัมมนาเรื่องหญ้าแฝกที่ประเทศไทย

แล้วผลัดเปลี่ยนไปทั่วโลกทุก ๆ สองปี กระทั่งเดี๋ยวนี้นักข่าวพากันไปใช้ประโยชน์ ได้มากมาย

รวมถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้พระราชทานแก่คนไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

ฉะนั้น ที่เราพูดกันว่า จะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมความรู้ (knowledge society) นั่นคือ สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้แก่คนไทยตลอดมา จะเห็นว่าทุกเรื่อง ต้องวางอยู่บนรากฐานของความรู้จริง ดังปรากฏอยู่ในเอกสารของสำนักงาน กปร. (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ) ที่ได้รวบรวมหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีข้อหนึ่งกล่าวว่า “ทำงานอย่างผู้รู้จริง” ข้อนี้สำคัญมาก เพราะตราบดีที่เราจะสร้างสังคมความรู้ เราต้องทำอย่างผู้รู้จริง ด้วยการเฝ้าหาความรู้อยู่ตลอดเวลา

แข่งชิง “ทรงพระเจริญ” กึกก้องทั่วทั้งแผ่นดินไทย

ตลอดเวลาที่ผมปฏิบัติงานในวงการศึกษามานานหลายปี ได้ร่วมศึกษากับเพื่อนนักวิชาการเกี่ยวกับโครงการตามพระราช

ดำริ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนไทยทั่วประเทศ พวกเขาต่างพูดเป็นเสียงเดียวว่า “ขอพระองค์จงทรงพระเจริญ ถ้าไม่มีพระองค์ท่าน คงไม่ได้รับโอกาสที่ดีแบบนี้” พวกเขาไม่ได้พูดเกินจริงเลย เพราะประชาชนคนไทยทราบกันดีว่า โครงการตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ละโครงการ ล้วนให้วิชาชีพและโอกาสดังกับคนที่เผชิญวิกฤตให้สามารถลุกขึ้นยืนได้ใหม่ โดยไม่เลือกยากดีมีจน ไม่เลือกว่าจะอยู่ในเมืองหรือนอกเมือง ประชาชนคนไทยทุกคนคือลูกของพระองค์ ยิ่งยากจนเท่าไรยิ่งได้รับการใส่พระราชหฤทัยมากเท่านั้น เหมือนกับว่าลูกคนไหนที่ยังอ่อนแอหรือพิการ ยิ่งต้องทรงช่วยเหลือเพื่อจะได้ยืนหยัดได้เหมือนลูกที่เข้มแข็ง พระองค์ทรงเป็นพ่อของแผ่นดินอย่างแท้จริง

ผมขอย้อนกลับไปเมื่อครั้งประเทศไทยเกิดภัยสึนามิ หน่วยบริการของโรงเรียนพระดาบสได้ลงพื้นที่ไปช่วยชาวบ้านผู้ประสบภัย โดยช่วยติดตั้งสายไฟบ้าง สร้างบ้านพระราชทานบ้าง มีผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งสามีพร้อมลูกหนึ่งคนถูกคลื่นยักษ์พัดหายไป เหลือลูกอีกเพียงคนเดียว โชคดีที่บ้านพ่อแม่อยู่ลึกเข้าไป จึงไม่ถูกคลื่นซัด เธอจึงนำลูกไปฝากไว้ ส่วนตัวเองหมด

“ประชาชนคนไทย
ทราบกันดีว่า
โครงการตามพระราชดำริ
ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
แต่ละโครงการ
ล้วนให้วิชาชีพและโอกาส
กับคนที่เผชิญวิกฤต
ให้สามารถลุกขึ้นยืนได้ใหม่
โดยไม่เลือกยากดีมีจน”

กะจิตกะใจที่จะอยู่สู้ชีวิตต่อ ทราบตั้งนั้น พวกเราจึงชวนมาเรียนที่โรงเรียนพระดาบส ปรากฏว่าในช่วงเดือนแรก เธอร้องไห้ตลอดเวลา จนต้องขอความช่วยเหลือจากจิตแพทย์โรงพยาบาลวชิระให้ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจ กระทั่งกลับไปเรียนได้ตามปกติจนเป็นถึงหัวหน้าชั้น เมื่อเรียนจบแล้วก็กลับไปทำงานที่บ้านเกิด โดยใช้วิชาชีพที่เล่าเรียนมาจากโรงเรียนพระดาบสหาเลี้ยงลูกด้วยลำแข้งของตัวเองได้ นี่คือนโอกาสชีวิตที่เข้าได้จากโรงเรียนพระดาบส

อีกรายหนึ่งมีพ่อเป็นทหารประจำอยู่ค่ายลพบุรี แต่ต้องไปราชการที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แล้วเสียชีวิตลงขณะปฏิบัติหน้าที่ แม่หนีไปทิ้งลูกชายเผชิญชะตากรรมตามลำพัง ตามระเบียบราชการต้องคืนบ้านพักไป เสนาธิการทหารจึงพามาฝากไว้ที่โรงเรียนพระดาบส เราจึงให้สอบคัดเลือกเข้าเรียน ถึงตอนนี้เด็กคนนั้นเรียนจบและมีอาชีพหาเลี้ยงตัวเองได้แล้ว เช่นเดียวกับกับคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ ที่นำพระราชหฤทัยของพระองค์ท่านแม่ไพศาลมาถึงคนไข้ทุกคน ผมเคยตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมชาวบ้านตามถิ่นทุรกันดาร พร้อมด้วยหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ทุกครั้งสมเด็จพระ

พระเทพรัตนฯ จะสนพระราชหฤทัยคนไข้แต่ละรายไม่ใช่แค่เฉพาะโรค แต่สนพระราชหฤทัยด้วยว่า ระหว่างที่คนไข้รักษาตัว ใครจะดูแลครอบครัว ถ้าเป็นเด็กจะทรงถามว่า ถ้ารักษาหายแล้วเรียนต่อได้ไหม แล้วพ่อแม่มีอาชีพอะไร ทรงดูแลคนไข้ทุกรายจนกว่าเขาจะสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยยึดหลักการทำงาน ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวปฏิบัติ ๓ ข้อ ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารของโครงการหลวง ดังนี้ คือ

๑. เร็ว ๆ เข้า จะทำอะไรก็ให้เร็ว ๆ เข้า เคยมีพระบรมราชาธิบายขยายความว่า ประชาชนตกทุกข์ได้ยากอยู่บนดอยจะมัวช้าไม่ได้

๒. ลดขั้นตอน ระบบราชการมีขั้นตอนมาก ถ้าลดลงบ้างจะทำให้งานสำเร็จลุล่วงเร็วขึ้น

๓. ช่วยเขาให้ช่วยตนเอง พระองค์ท่านทรงให้ความสำคัญกับข้อนี้มาก

เช่นเดียวกับโครงการพระราชทานความช่วยเหลือด้านการเกษตร และด้านอื่น ๆ ที่ทำที่ สุดแล้วจะต้องทำให้ประชาชนช่วยตนเองให้ได้

ทุกวันนี้ผมทำงานด้านการศึกษา ก็ยึดแนวปฏิบัติพระราชทาน ๓ ข้อนี้ไว้เตือน

ใจตัวเองตลอดเวลาว่า “สุดท้ายแล้วเราต้องให้เขาช่วยตนเอง จึงถือว่าเป็นการช่วยอย่างยั่งยืน”

เมื่อถึงวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ของทุกปี หรือในวาระโอกาสพิเศษที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกจากที่ประทับให้ประชาชนได้เฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด ภาพที่อยู่เบื้องหน้าผมซึ่งเป็นภาพเดียวกันกับที่คนไทยทั่วประเทศได้เห็น คือ ธงสีเหลืองที่โบกสะบัดอย่างพร้อมเพรียงกัน พร้อมกับเสียงที่ดังตลอดทางที่เสด็จฯ ผ่านว่า “ทรงพระเจริญ” ณ วินาทีนั้นผมรู้สึกตื่นตันใจอย่างยิ่ง พระองค์ท่านทรงครองราชย์มากกว่า ๖๐ ปี ทรงห่วงใยประชาชนที่เป็นลูกหลานของพระองค์ท่านเสมอมา ไม่ว่าจะเป็ ประชาชนกลุ่มใดหรืออยู่ที่ใด ไกลใกล้แค่ไหน พระมหากษัตริย์คุณแม่ไพศาลไปถึงเท่าเทียมกันทุกคน

ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง
วันเสาร์ ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

พระผู้ทรงสถิตในดวงใจราษฎร์

นายพลากร สุวรรณรัฐ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ นายเกษม วัฒนชัย และ นายพลการ สุวรรณรัฐ องคมนตรี เผื่อฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันศุกร์ ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ
แต่ด้วยทรงตระหนักถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระองค์
ด้วยคำมั่นในพระราชหฤทัยว่าจะไม่ละทิ้งประชาชนของพระองค์
และด้วยพระราชปณิธานที่พระราชทานพระราชดำรัส
แก่ปวงชนชาวไทย ดังปรากฏในพระปฐมบรมราชโองการว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

จึงไม่ทรงเลือกที่จะดำรงพระราชฐานันดรเป็นเพียงสัญลักษณ์ของชาติ
ตามประเพณีที่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ตามระบอบประชาธิปไตย
หรือทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในฐานะพระประมุขของประเทศ
เฉพาะตามกรอบที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญ
ที่ดูเสมือนว่าทำให้ทรงอยู่ห่างไกลจากพสกนิกร
แต่ทรงเลือกที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชน
คือ การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎรทุกหมู่เหล่าในผืนแผ่นดินไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม
ผู้นำศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และราษฎรจังหวัดปัตตานี
ณ มัสยิดกลาง อำเภอเมืองปัตตานี จังหวัดปัตตานี
วันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๖

พระองค์ทรงเลือกที่จะมีพระราช
ภาระเพิ่มขึ้น มิใช่มีพระราชอำนาจมากขึ้น
มิใช่จะทรงพระเกษมสำราญมากขึ้น แต่
ทรงเลือกที่จะเหน็ดเหนื่อย เป็นพระมหา
กษัตริย์ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชน
ทรงอุทิศกำลังพระวรกายและกำลัง
พระสติปัญญา เพื่อบรรเทาความทุกข์
ยากของประชาชน เพื่อประโยชน์สุข
ของประชาชนอย่างแท้จริง

นับจากวันเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยสิริราช
สมบัติในพุทธศักราช ๒๔๘๙ เป็นต้นมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจนานัปการอย่างไม่ทรง
เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย โดยครอบคลุม
ถึงชีวิตความเป็นอยู่ของพสกนิกร
ทุกหมู่เหล่า ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา
ครอบคลุมพื้นที่แทบทุกตารางนิ้วของ
ประเทศ ไม่ว่าจะเป็ภาคเหนือ ใต้
ตะวันออก ตะวันตก พื้นที่ห่างไกล
ทุรกันดาร ไม่ว่าจะช่วงเวลานั้นบ้านเมืองจะ
อยู่ในสถานการณ์ร้ายแรงหรือสุขุมเสี่ยง
เพียงไร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท
พระบรมมหาราชวัง
วันเสาร์ ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
พระราชดำริสแนะนำแก้ไขปัญหาน้ำเปรี้ยว
จากพรุบาเจาะที่ไหลลงคลองในพื้นที่
อำเภอสายบุรี อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
การเลี้ยงปลาในกระชังของราษฎรในตำบล
ปาตาทิมอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี
วันพฤหัสบดี ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๖

พระราชดำริและพระราชกรณียกิจ
ของพระองค์จะอยู่ภายใต้หลักใหญ่
๒ ประการ คือ การพัฒนาความเป็นอยู่
ให้ราษฎรพออยู่พอกิน มีปัจจัยสี่เพียงพอ
ในการดำเนินชีวิต และการพัฒนาคน
ให้มีคุณภาพในทุกสาขา ดูแลให้ความ
เป็นธรรมแก่ประชาชน ช่วยเหลือผู้
ด้อยโอกาสทางสังคม โดยการจัดให้มี

สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การพัฒนา
การศึกษา การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประหยัด
การส่งเสริมอาชีพราษฎร โดยเฉพาะ
ในภาคการเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งด้านดิน
น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน การส่งเสริม
กิจการศาสนาทุกศาสนา รักษาประเพณี

วัฒนธรรมของพสกนิกรทุกหมู่เหล่า การสนับสนุนด้านกีฬา รวมทั้งการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่พสกนิกรชาวไทย ตลอดจนทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจ ในการแก้วิกฤตการณ์ทางการเมือง ที่สำคัญหลายครั้งจนมีอาจกล่าวได้ครบถ้วน

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจของ

พระองค์ โดยเฉพาะการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในภูมิภาคและการพัฒนาชนบท ซึ่งทรงเน้นเป็นพิเศษ เพราะทรงตระหนักว่า เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและยังมีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้น จึงทรงปฏิบัติโดยมีเป้าหมายชัดเจนมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง มิใช่เป็นไปอย่างฉาบฉวยผิวเผิน หรือแล้วแต่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เลด็จฯ ไปทรงตรวจพื้นที่บริเวณโครงการก่อสร้างคลองระบายน้ำพรุแฉะ ในส่วนที่ผ่านท้องที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยมี นายวาเต็ง ปูเต๊ะ นำเสด็จ วันพฤหัสบดี ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๖

ข้าราชการส่วนราชการต่าง ๆ จะกราบบังคมทูลฯ จัดหมายกำหนดการมาทูลเกล้าฯ ถวาย โดยหลักการทรงงานของพระองค์จะมีลักษณะเป็น “ทางสายกลาง” ที่ผสมผสานระหว่างหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ กับความเข้าใจในวิถีชีวิต สังคม และนิสัยใจคอ

ของคนไทย ทั้งในภาพรวมและที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละ “ภูมิสังคม” และวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

ในการทรงงานเพื่อช่วยเหลือราษฎร ทรงเน้นการทำตามลำดับขั้นตอน ทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่จำเป็นที่สุดของประชาชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้าฯ
รับพระราชทานน้ำสังข์ เป็นการส่วนพระองค์
ในโอกาสที่มีอายุครบ ๖๐ ปี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันจันทร์ ที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๑

สร้างรากฐานที่มั่นคงก่อน แล้วค่อย ๆ สร้างเสริมความเจริญและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้น และยุ่งยากขึ้น ตามลำดับ เพื่อให้เกิดความรอบคอบ ประหยัด สมดุล และยั่งยืน

พระองค์ทรงมีวิธิตดอย่างองค์รวม หรือทรงมองอย่างครบวงจร ไม่ทรงยึดติดกับตำรามากเกินไป มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและจิตวิทยาของชุมชน โดยเน้นการพึ่งตนเอง ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ทำสิ่งที่ยาก ให้กลายเป็นสิ่งที่ง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อน ให้เข้าใจง่าย

ทรงมุ่งเน้นการพัฒนาคน สร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชน เป้าหมายเพื่อให้มีความพร้อมที่จะรับการพัฒนา และลุกขึ้นมามีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” แม้จะทรงมองปัญหาในภาพรวมก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ รวมทั้งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่คนอื่น ๆ มักมองข้าม เพื่อเป็นพื้นฐานในการแก้ปัญหาใหญ่ ๆ และยากยิ่งขึ้น

ผนวกกับน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา พระราชจริยวัตรที่เรียบง่าย ใกล้ชิดกับสามัญชน พระอัจฉริยภาพ

พระปรีชาสามารถ รวมทั้งความคาดหวังที่ประชาชนมีต่อพระองค์ ทุกโครงการที่จะพระราชทานความช่วยเหลือ ราษฎร จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งจากเอกสาร แผนที่ เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ รวมทั้งราษฎรในพื้นที่ ในลักษณะ “ฟังความรอบด้าน” เพื่อให้ทุกความช่วยเหลือเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ทรงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ทรงเปิดพระราชหฤทัยกว้างรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ความต้องการของสาธารณชน โดยทรงระลึกลึถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ภายใต้หลักการ “ขาดทุนคือ กำไร” ทรงเน้นการ “ให้” และ “เสียสละ” เพื่อผลกำไร นั่นคือ “ความอยู่ดีมีสุขของราษฎร” หรืออธิบายได้ว่าขาดทุนในด้านเศรษฐกิจ แต่ได้กำไรในด้านสังคม

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการ ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย ได้รับประโยชน์หลายอย่างในคราวเดียวกัน โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศูนย์ศึกษา

การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นที่มาของโครงการให้บริการ ณ จุดเดียว (One-Stop Service) ของทั้งภาครัฐและเอกชนในเวลาต่อมา

ทรงเข้าพระราชหฤทัยธรรมชาติ ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ มีพระราชประสงค์ให้ประชาชนใกล้ชิดและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูลกัน ทรงนำกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาสถานะที่ไม่ปกติ เช่น การนำน้ำดื่มมาขังไว้ให้น้ำเสีย การใช้ผักตบชวามาดูดซึมสิ่งสกปรกในน้ำ ดังที่มีพระราชดำรัสว่า “ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ”

ส่วนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับมา ทรงเน้นย้ำว่า ต้องเริ่มต้นที่การปลูกจิตสำนึกให้แก่คนเสียก่อน จึงจะสามารถประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“ควรปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นจะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”

สำหรับเรื่องของจิตใจ คุณธรรม และจริยธรรมนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ได้พระราชทานพระราชดำรัสเรื่องความเพียรพยายาม ชื่อสัตย์สุจริต จริ่งใจต่อกันอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะทรงเห็นว่าสิ่งนี้คือพื้นฐานสำคัญที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่ความเจริญเช่นเดียวกับการ “รู้จัก สามัคคี” คำ ๓ คำ ที่มีคุณค่าและความลึกซึ้ง สามารถปรับใช้ได้กับทุกเรื่องทุกยุคทุกสมัย

สำหรับข้าราชการบริหาร ส่วนราชการต่าง ๆ ที่ร่วมปฏิบัติงานถวาย จะได้เห็นพระองค์ทรงพระเกษมสำราญ ทรงมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์ และมีพระราชประสงค์ให้ทุกคนมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ดังพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น”

จากวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยสิริราชสมบัติจนถึงปัจจุบัน มีเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และสื่อ นานาชนิดที่บอกเล่าเรื่องราวของพระองค์ ในแทบทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นพระราชประวัติ พระราชจริยวัตร พระราชภารกิจ พระปรีชาสามารถ พระอัจฉริยภาพ

หลักการทรงงาน พระราชกรณียกิจ พระราชดำริ พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ มีพระราชพิธี พิธีกรรม บทกวี บทเพลง และกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่หน่วยราชการ ภาคเอกชน ตลอดจนพี่น้องประชาชนทุกสาขาอาชีพได้กำหนดและจัดทำขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ทั้งในภาวะปกติและในโอกาสสำคัญ โดยเฉพาะในมหามงคลสมัยที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙ และเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

ดังนั้น สิ่งในทุกภาคส่วนควรใคร่ครวญ ตรึกตรองร่วมกันก็คือ ยังมีเรื่องอะไร หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดอีกหรือไม่ ที่พวกเราทุกคนซึ่งล้วนเป็นพสกนิกรที่จงรักภักดี จะพึงตระหนัก ระลึกถึง และสมควรประพฤติปฏิบัติ ดำเนินการเป็นพิเศษ ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเวลาและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เราคงต้องยอมรับความเป็นจริงว่า ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระ

เจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชภารกิจอันเป็นบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญโดยสมบูรณ์ และยังทรงอุทิศกำลังพระวรกายกำลังพระสติปัญญาอย่างตราตรึง แทบไม่ได้ทรงพักผ่อนเพื่อทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ปวงชนชาวไทย

ถึงวันนี้ แม้จะทรงห่วงใยประเทศชาติและประชาชนของพระองค์สักเพียงไร แต่ด้วยผลจากการที่พระองค์ทรงงานหนักประกอบกับพระชนมายุที่เพิ่มขึ้น และปัญหาด้านพระสุขภาพพลานามัย พระองค์คงไม่อยู่ในวิสัยที่จะทรงทุ่มเทพระวรกายปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อพวกเราได้อย่างเต็มที่ดังเช่นหลายปีที่ผ่านมา

ในขณะที่ประเทศไทยแม้จะพัฒนาขึ้นในหลายด้าน แต่ยังมีปัญหาอีกนานัปการที่จะต้องเร่งรัดแก้ไข อีกทั้งยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่อยู่ในสภาวะขัดสน ต้องการความช่วยเหลือให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ช้ำร้ายยังมีปัญหาความขัดแย้ง แตกความสามัคคีปรากฏให้เห็นอยู่เนือง ๆ

ความคาดหวังที่จะให้สังคมไทยเป็น “สังคมที่รู้จักสามัคคี อยู่เย็นเป็นสุข”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระดำเนินผ่านปะรำที่ราษฎรมารอเฝ้าฯ
ทรงพระราชปฏิสันถารกับราษฎรเกี่ยวกับ
ปัญหาการทำมาหากินและชีวิตความเป็นอยู่
ของราษฎรไทยมุสลิม ในพื้นที่อำเภอสายบุรี
และอำเภอบะน่านระ จังหวัดปัตตานี
วันพฤหัสบดี ที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๖

ร่วมกันอย่างแท้จริงตามพระราชปณิธาน
ของพระองค์ จึงเป็นสิ่งที่พวกเราทุกคน
พึงระลึกและมุ่งมั่น น้อมนำไปปฏิบัติ
ให้เกิดผลในทางรูปธรรมให้จงได้

มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ห่วงใยบ้านเมือง
จำนวนมากตั้งข้อสังเกตว่า หากพวกเรา
ทุกคนสามารถปฏิบัติตามคำถวายสัตย์
ปฏิญาณ ยึดมั่นในพระบรมราโชวาท
กระแสพระราชดำรัสของพระองค์ใน
โอกาสต่าง ๆ อย่างจริงจัง และเพียงแต่

พวกเราทุกคนสืบสานพระราชปณิธาน
ยึดหลักการทรงงาน เจริญรอยตาม
ได้เป็องพระยุคลบาทแม้เพียงเศษเสี้ยว
ธุลีแล้ว พสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า
จะมีความอยู่ดีกินดี

ประเทศไทยและสังคมไทยจะต้องมี
ความเจริญรุ่งเรืองและร่มเย็นผาสุกอย่าง
ยั่งยืนตลอดไปชั่วกาลนาน

๙๙๙

พระมหากษัตริย์
ผู้ทรงงานหนักที่สุดในโลก

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ นายสวัสดิ์ วัฒนายกร องคมนตรี เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันจันทร์ ที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕

คืนวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๕ เวลา ๔ ทุ่ม ๔๕ นาที
เสียงโทรศัพท์บนโต๊ะหัวเตียงของผมดังขึ้น ผมจั่วเจียลุกขึ้นมารับสาย
เป็นเสียงของท่านราชเลขาธิการ อาสา สารสิน แจ้งว่า
เพิ่งออกมาจากเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่วังไกลกังวล หัวหิน
มีพระราชกระแสทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี
ความรู้สึกของผมหลังจากที่ได้ยินครั้งแรกยากที่จะบรรยาย
คงต้องเรียกว่า ตะลึงงันไปขณะหนึ่ง ผมคิดว่าหุคงเพี้ยนไป ถ้ามยำหลายครั้ง
ท่านราชเลขาฯ ยืนยันว่า เมื่อได้ยินครั้งแรก ก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน
ต้องกราบบังคมทูลถามอีกครั้งจึงแน่ใจ
หลังจากวางหูโทรศัพท์ ผมนอนตาค้างอยู่ประมาณสิบห้านาที
ตัดสินใจโทร. กลับไปหาท่านราชเลขาฯ ขอให้พูดซ้ำอีกทีเรื่องพระราชกระแส
เพื่อผมจะได้แน่ใจว่า เมื่อครุ่นนี้ไม่ได้ฝันไป

“มีพระราชประสงค์ให้มาช่วย
ในเรื่องโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ที่เกี่ยวข้องกับ
ด้านการเกษตร
โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ
แหล่งน้ำ
ซึ่งมีจำนวนมาก”

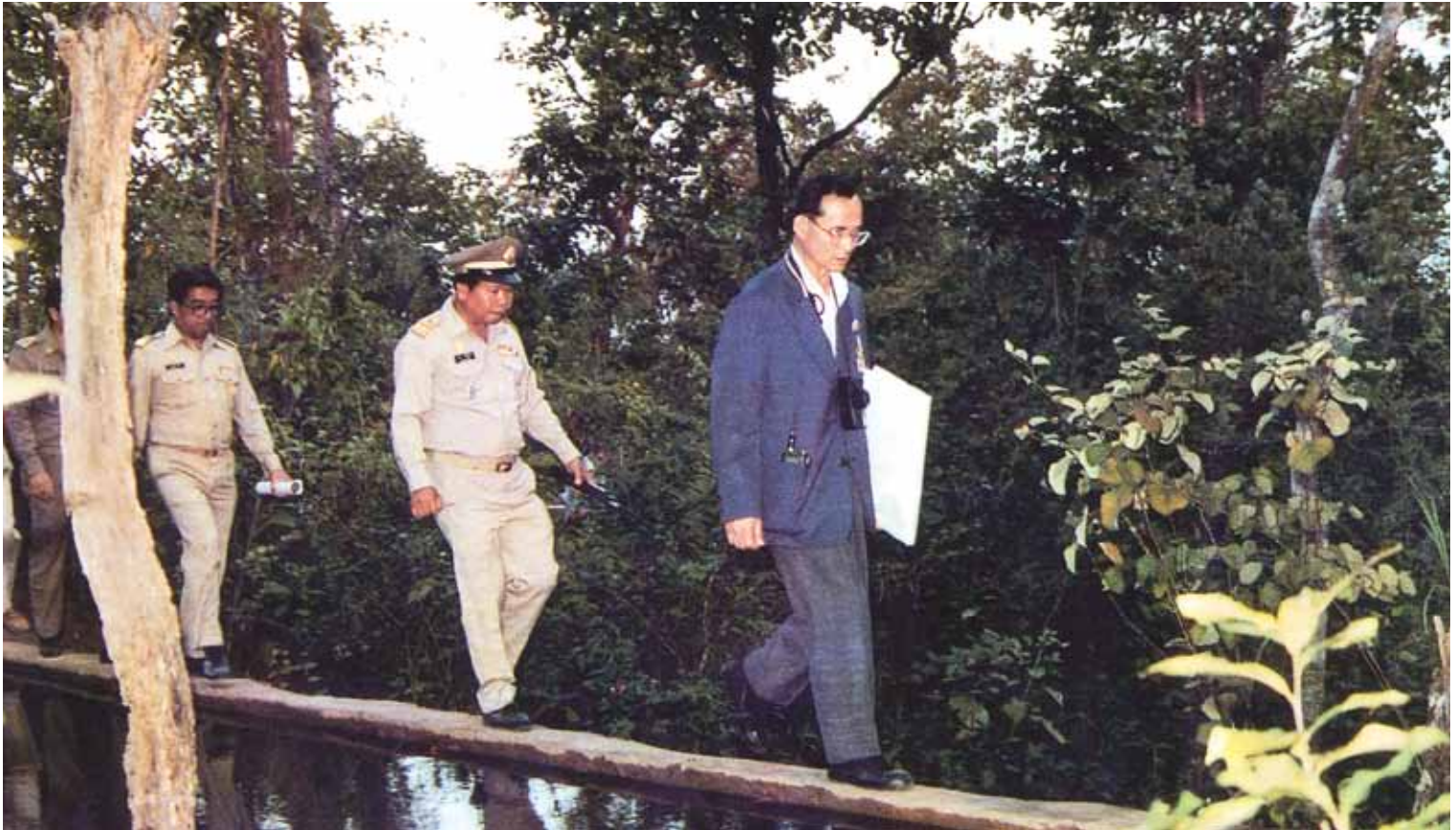
จากวันนั้นเป็นต้นมา ต้องยอมรับว่า
ในส่วนลึกย่อมต้องมีความปีติยินดีอย่าง
ยากที่จะพรรณนาได้ แต่ก็ยังปนอยู่กับ
ความงงงันว่า สิ่งที่ไม่เคยแม้แต่จะฝัน
ได้เกิดขึ้นได้อย่างไร พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธาน
องคมนตรี นำผมเผ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณ
ก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี ในวันที่
๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ณ พระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน เข้าวันนั้น ผมขอเข้า
พบท่านประธานองคมนตรีที่บ้านสี่เสา
เทเวศร์ เพื่อกราบขอบพระคุณที่ท่าน
จะนำผมเผ้าฯ ถวายสัตย์ฯ ในตอนเย็น
ประโยคแรกที่ท่านกล่าวกับผม ซึ่งผมจำ
ติดหูจนทุกวันนี้คือ **“ขอแสดงความยินดี
ด้วย คุณสวัสดิ์ ที่ได้รับพระมหากรุณา
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
ผมบอกได้เลยว่าตำแหน่งนี้ไม่มีใคร
เสนอได้ ไม่มีการเสนอใด ๆ พระองค์ท่าน
จะทรงพิจารณามีพระบรมราชวินิจฉัย
ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น”**

หลังจากที่ผมได้ถวายสัตย์ปฏิญาณ
เรียบร้อยแล้ว ผมถอยหลังมายืนอยู่ด้านข้าง
ค่อนไปทางหลังของท่านประธานองคมนตรี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
ราชปฏิสันถารกับท่านประธานองคมนตรี

ซึ่งก็คงรวมถึงตัวผมด้วย เพราะผมยืน
อยู่ในระยะที่จะได้ยินพระสุรเสียงชัด มี
พระราชดำรัสใจความว่า เรื่องการแต่งตั้ง
องคมนตรีในครั้งนี้ ทรงพระราชดำริอยู่
เป็นปี จะทรงหาคนมาช่วยองคมนตรี
จุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ซึ่งสุขภาพ
ไม่สู้ดีเพราะทำงานหนักมานาน มีพระราช
ประสงค์ให้มาช่วยในเรื่องโครงการอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องกับด้าน
การเกษตร โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ
ซึ่งมีจำนวนมาก พระองค์ท่านทรงเล่าถึง
โครงการต่าง ๆ ประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึง
ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข
หลังจากเสด็จขึ้น ท่านประธานองคมนตรี
และผมเดินออกมาจากห้องเผ้าฯ พลเอก
ดำรง สิกขะมณฑล สมุหราชองครักษ์
ในขณะนั้น ซึ่งยืนอยู่กับท่านราชเลขาฯ
ที่หน้าประตู ยกนาฬิกาข้อมือขึ้นดู
พร้อมกับกล่าวว่า “๔๓ นาทีครับ”

“ห้ามเดาเด็ดขาด!”

ผมเริ่มได้มาปฏิบัติงานถวายอย่าง
ใกล้ชิด เมื่อผมได้รับคำสั่งแบบไม่รู้เนื้อ
รู้ตัวให้ย้ายจากรองปลัดกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ไปดำรงตำแหน่งอธิบดี
กรมชลประทาน ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม
๒๕๓๕ จนกระทั่งผมเกษียณอายุราชการ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรฝาย
ในถิ่นทุรกันดารภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สันฝายแคบและสูงชัน
คนที่เป็นโรคกลัวความสูง
มีสิทธิหล่นลงไปได้

ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ การย้าย
จากตำแหน่งรองปลัดกระทรวงฯ ไปเป็น
อธิบดีกรมชลประทาน ถือว่าเป็นการเลื่อน
ครั้งใหญ่ ผมยอมตั้งใจเป็นธรรมดาที่ได้
กลับบ้านเก่า ซึ่งผมเคยอยู่มา ๓๐ ปี
ปัญหาเรื่องการบริหารงานในตำแหน่ง
อธิบดี ตัวผมมาจากสายช่างกลซึ่งไม่ใช่
สายตรง คือสายวิศวกรรมชลประทาน

หรือวิศวกรรมโยธา แต่ผมก็ไม่ได้หนักใจ
ที่กังวลใจอยู่เรื่องเดียว คือเรื่องการปฏิบัติ
งานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวทรงงานหนัก เสด็จฯ ไป
ทรงเยี่ยมราษฎร โดยเฉพาะในพื้นที่
แห้งแล้งทุรกันดารทั่วทุกหัวระแหงของ
ประเทศ เพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีชีวิต

“เป็นที่ตอกย้ำกัน
ในหมู่ข้าราชการชลประทาน
ชั้นผู้ใหญ่
ที่กราบบังคมทูลรายงาน
ว่า ‘ห้ามเดาเด็ดขาด!’
ถ้าเรื่องไหนไม่รู้
ก็ให้กราบบังคมทูลตอบ
ไปตรง ๆ”

ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พสกนิกรส่วนใหญ่
เป็นเกษตรกร ฉะนั้นพระองค์ท่านจะ
ทรงเน้นช่วยเหลือในด้านการเกษตร
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องแหล่งน้ำ ช่วง
ที่ผมยังเป็นข้าราชการชั้นโท รับผิดชอบ
ดูแลเครื่องจักรกลหนัก เช่น รถขุด
รถแทรกเตอร์ ซึ่งไปสนับสนุนงานด้าน
ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ คูคลองส่งน้ำ ผมได้
ติดตามอธิบดีกรมชลประทานมาหลาย
ยุคหลายสมัย ตั้งแต่อธิบดีแสวง พูลสุข
(๒๕๑๔ - ๒๕๑๘) อธิบดีมนัส ปิติวงษ์
(๒๕๑๘ - ๒๕๒๒) จนถึงอธิบดีสุหะ
ถนอมสิงห์ (๒๕๒๙ - ๒๕๓๑) อธิบดี
แต่ละท่านที่ผมเคยถึง ล้วนเป็นนายช่าง
ชลประทาน ทุกท่านเคยปฏิบัติงานอยู่ใน
ต่างจังหวัด มีประสบการณ์อย่างซ้ำซ้อน
ในเรื่องก่อสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ คู คลอง
รวมถึงการส่งน้ำบำรุงรักษา ถึงกระนั้น
พอถึงเวลาปฏิบัติงานถวายเป็นทุกท่านจะ
มีการเตรียมตัวทำการบ้านอย่างหนัก
เรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูล
มาซักซ้อมวางแผนที่ วางแผนกัน
จนตึกตื่นทุกครั้ง เพราะเป็นที่ทราบกันดี
ในกรมชลประทานว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถยิ่ง
ในด้านการชลประทาน ยิ่งพระองค์ท่าน
เสด็จฯ ไปถึงพื้นที่ จะทรงทราบถึงปัญหา

และอุปสรรคอย่างถ่องแท้ ทรงวางโครงการ
ชลประทาน เช่น เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย
และคลอง เพื่อช่วยเหลือราษฎรได้ทันที
จากแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ ที่ทรงถือประจำ
พระองค์ท่านทรงมีข้อมูลในเชิงลึกมาก ๆ
โดยเฉพาะเรื่องสภาพพื้นที่ภูมิประเทศ
แหล่งน้ำ และการชลประทาน

เป็นที่ตอกย้ำกันในหมู่ข้าราชการ
ชลประทานชั้นผู้ใหญ่ที่กราบบังคมทูล
รายงานว่า “ห้ามเดาเด็ดขาด!” ถ้าเรื่องไหน
ไม่รู้ ก็ให้กราบบังคมทูลตอบไปตรง ๆ
เคยมีช่วงแรก ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร
ในหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ มี
กำหนดการเสด็จฯ ไปที่ฝายน้ำล้นใกล้ ๆ
หมู่บ้าน ผู้อำนวยการกอง ที่กรุงเทพฯ
ในฐานะผู้ใหญ่ จึงไปรับเสด็จและ
กราบบังคมทูลรายงานด้วยตัวเอง โดย
เตรียมตัวมาเป็นอย่างดี ท่องจำข้อมูล
เกี่ยวกับตัวฝายไว้พร้อม ในช่วงหนึ่ง
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถามว่า
สันฝายอยู่ที่ระดับเท่าใด ผู้อำนวยการฯ
เกิดจำไม่ได้ ตัดสินใจดำนํ้ากะตัวเลข
ที่ใกล้เคียง สมมติว่า “บวก ๓๕๐
พระพุทธรูปเจ้าข้า” (สูงกว่าระดับน้ำทะเล
ปานกลาง ๓๕๐ เมตร) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยุดคิดหนึ่ง แล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระดำเนินขึ้นไปบนภูเขาสูง
และลงไปในทุกพื้นที่เต็มไปด้วย
โคลนตม ปลึง และทาก
ในป่าที่รกชัฏ จนคำมีดตึกคืน

มีพระราชดำรัสว่า “ถ้าระดับ ๓๕๐
น้ำก็ท่วมตำบลนี้ทั้งตำบล” ทรงชี้ไปที่
แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ เส้นบอกระดับตำบล
ที่อยู่เหนือน้ำอยู่ที่ ๓๔๙ นับแต่บัดนั้น
เป็นต้นมา ผมท่องเป็นคาถาว่า เวลากราบ
บังคมทูลตอบเมื่อมีพระราชดำรัสถาม
“ห้ามเดา” แต่ก็ยังไม่วายพลาดจนได้

ในช่วงเวลาสามปีเศษที่ผมปฏิบัติงาน
ถวายในฐานะอธิบดี และต่อมาในฐานะ
กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา ผมได้ประสบการณ์
ได้เรียนรู้สิ่งที่มีคุณค่าที่สุดในชีวิตว่า
เป็นบุญเหลือเกินที่ได้เกิดมาเป็นคนไทย
มีพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงยอมตรากตรำ
พระวรกาย เสด็จฯ ไปในท้องที่ทุรกันดาร

ลุงวาเด็งปลื้มปิติเป็นที่สุด
เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงแวะที่บ้าน
ช่วงเสด็จฯ กลับจาก
ทอดพระเนตรคลองน้ำจืด

ท่ามกลางแสงแดดที่แผดเผาหรือสายฝน
ที่กระหน่ำ ทรงพระดำเนินขึ้นไปบนภูเขา
สูง หรือไต่ลงไปในหุบเหวที่เต็มไปด้วย
โคลนตม ปลิง และทาก ในป่าที่รกชัฏ
จนคำมีดตึกดิน โดยมีพระราชประสงค์
แน่วแน่ในอันที่จะทรงหาทางช่วยเหลือ
พสกนิกรของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะผู้
ด้อยโอกาส ยากจน มีปัญหาอุปสรรคใน

การทำมาหาเลี้ยงชีพ ให้ได้มีโอกาสและมี
ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คึ้นวันหนึ่ง
ผมได้ร่วมโต๊ะเสวยหลังจากที่พระองค์
ท่านเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่
ทุรกันดารแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ พระราชดำรัสที่ยังก้องอยู่ใน
หูของผมจนทุกวันนี้ คือ

“ที่เขายากจนต้องมาทำมาหากินในพื้นที่แห้งแล้งเช่นนี้ไม่ใช่ว่าเขาอยากจะมา แต่เพราะเขาไม่มีที่อื่นจะไป ที่ฉันช่วยเขา ไม่ใช่ว่าจะช่วยตลอดไป แต่ช่วยเพื่อให้เขาได้มีโอกาสช่วยตัวเองต่อไป”

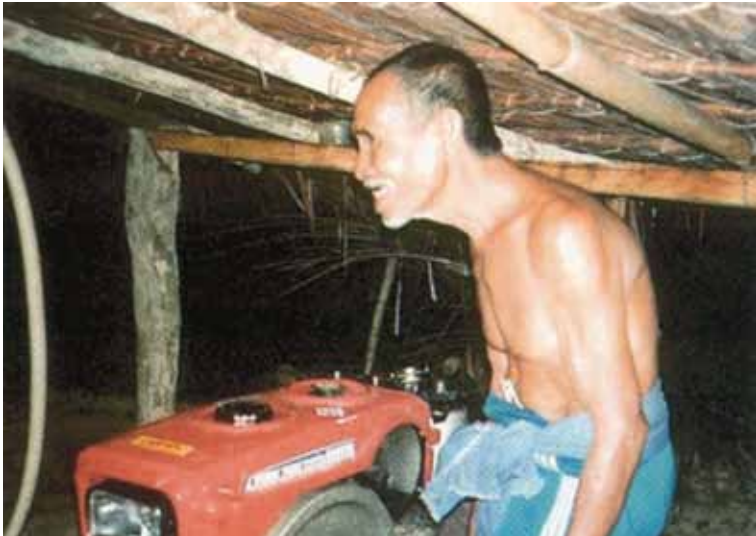
“ลุงวาเต็ง พระสหาย”

ผมเข้ารับตำแหน่งได้เพียงเดือนเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปยังพระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ กรมชลประทานก็เปิดศูนย์รับเสด็จที่โครงการชลประทานนราธิวาส ดังเช่นได้เคยปฏิบัติมา ทุกเช้าเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะมาประชุมทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่ตามปกติ เมื่อทราบว่าจะเสด็จออกทรงงานที่ใด พลเอก เทียนชัย จันทมุกดา กับ พลอากาศโท สุพจน์ คุรุทพันธุ์ (ยศขณะนั้น) รองสมุหราชองครักษ์ จะรีบแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อออกไปตรวจพื้นที่พร้อมกับกำหนดจุดที่จะเสด็จฯ ในวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๓๕ มีกำหนดจะเสด็จฯ ไปพื้นที่พรุแมมแม อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นพรุเสื่อมโทรมขนาดใหญ่ ราษฎรที่ทำมาหากินอยู่บริเวณรอบ ๆ พรุ มีปัญหา

ขาดน้ำในหน้าแล้ง บางปีเกิดน้ำล้นจากพรุท่วมพื้นที่ของราษฎร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้ขุดลอกแล้วทำอาคารควบคุม เพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้งและระบายน้ำได้สะดวกในหน้าฝน ปัจจุบันราษฎรได้มีชีวิตความเป็นอยู่ และรายได้ดีกว่าเดิมมาก หลังจากทรงงานที่พรุแมมแมจนมีดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก เทียนชัย จันทมุกดา พร้อมกับเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์เฝ้าฯ ทรงชี้ในแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ แล้วมีพระราชดำรัสว่า จะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรปากคลองน้ำจืด ซึ่งมีศักยภาพที่จะสร้างอาคารเก็บน้ำจืดไว้ให้ราษฎรในหน้าแล้งได้ เจ้าหน้าที่ รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าของพื้นที่ ร่วมกันทักท้วงว่า เสด็จฯ ไปไม่ได้ ทางที่ไปขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อ เพราะเป็นหน้าฝน และจุดที่จะเสด็จฯ ไปรถยนต์เข้าไม่ถึง อยู่ห่างจากถนนประมาณเกือบหนึ่งกิโลเมตร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสสั้น ๆ ว่า “ฉันทไปได้”

การเปลี่ยนเส้นทางกะทันหันในยามค่ำมืดเช่นนี้ ย่อมมีปัญหาที่ทุกคนกังวลถึง คือเรื่องการถวายเป็นความปลอดภัย ไม่มีใครทราบว่า เส้นทางที่จะไปจะเจออะไรบ้าง

ผมจำได้ว่า พอสุดเส้นทางถนนขรุขระที่รถแล่นได้ ทุกคนต้องลงเดิน ทางที่เดินนั้นมีตมมาก สภาพเหมือนเป็นสวนผลไม้ของราษฎรมีการกร่องเป็นจุดๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินโดยมีเจ้าหน้าที่ใช้ไฟฉายส่องทาง ผู้ที่ตามเสด็จทุกคนเตรียมพกไฟฉายประจำตัวอยู่แล้ว ถ้าใครไม่มี เป็นต้องเดินตมที่อ้อมรอบรั้วสักครู่ก็ถึงบ้านใต้ถุนสูงของเจ้าของสวน ซึ่งเป็นชาวไทยมุสลิมอายุประมาณ ๗๐ ปีเศษ นุ่งกางเกงสีน้ำเงินไม่สวมเสื้อ เห็นกล้ามเนื้อเป็นมัด ๆ แสดงอาการตื่นเต้นดีอกดีใจ เมื่อทราบว่าเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินผ่านที่ของเขา ชายคนนี้ คือ ลุงวาเต็ง รับอาสานำทางไปยังจุดที่มีพระราชประสงค์จะทอดพระเนตรคือ ปากคลองน้ำจืด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้กรมชลประทานไปพิจารณารายละเอียด เพื่อสร้างประตูบังคับน้ำที่ปากคลอง เพื่อเก็บน้ำจืดไว้ใช้ในหน้าแล้ง หลังจากประทับอยู่เกือบหนึ่งชั่วโมง จึงเสด็จฯ กลับ โดยทรงแวะที่บ้านลุงวาเต็ง ช่วงนั้นมีสุขภาพสตรีสามถึงสี่คน แต่งตัวด้วยเสื้อผ้าใหม่เอี่ยมสวยงาม คลุมศีรษะเรียบร้อยตามประเพณี ยืนรอเฝ้าฯ รับเสด็จ เข้าใจว่าเป็นครอบครัวของลุงวาเต็ง ลุงวาเต็งซึ่งยังคงอยู่ในชุดเดิม

ลุงวาเต็งยืนย่นจะถวายเครื่องสูบน้ำใหม่เอี่ยม
ที่เพิ่งซื้อมาด้วยเงินที่ได้จากขายผลไม้

เผ้าฯ กราบบังคมทูลฯ อยู่ข้างบ่อน้ำตื้น ซึ่งมีเครื่องสูบน้ำใหม่เอี่ยมวางอยู่ข้างบ่อ ลุงวาเต็งได้กราบบังคมทูลฯ เป็นภาษายาวี (โดยมีล่ามแปล) ความว่า เป็นสิริมงคลแก่ครอบครัวของเขาอย่างยิ่งที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จฯ มาถึงบ้าน แต่เสียใจเหลือเกินที่ไม่มีผลไม้ทูลเกล้าฯ ถวายเลย เงาะกับทุเรียนที่ปลูกไว้ก็เพิ่งขายไป เหลือทุเรียนลูกเล็ก ๆ ห้อยต่อแต่งอยู่ลูกเดียว และยังดิบอยู่เงินที่ได้มาสองหมื่นบาทก็เอาไปซื้อเครื่องสูบน้ำใหม่ que เห็นวางอยู่ ผมจำได้ว่า เป็น ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(กปร.) ที่กล่าวทำนองแห่เล่นว่า “ไม่มีอะไรถวาย ก็ป้อนน้ำนั้นไงละ” ลุงวาเต็งแสดงอาการดีใจเหมือนเพิ่งนึกได้และกราบบังคมทูลฯ ว่า “ถวายเลย ขอถวายป้อนน้ำ” พร้อมกับหันไปทางเจ้าหน้าที่บอกว่า “ยกไปเลย ยกไปเลย” เสียงของลุงวาเต็งบ่งบอกถึงความจริงใจ ว่าตั้งใจทูลเกล้าฯ ถวายด้วยความเต็มใจจริง ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบรมราชสวรส ลุงวาเต็งแสดงท่าทางงุนงงที่เห็นทุกคนได้แต่ยิ้ม ไม่มีใครมีท่าทีจะไปยกป้อนน้ำ ลุงวาเต็งจึงทราบบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระเมตตา ไม่ทรงรับป้อนน้ำของลุงหรอก ต่อมาเมื่อใกล้วันเฉลิมพระชนมพรรษา ลุงวาเต็ง

จะหอบหิ้วผลไม้ตามฤดูกาลเข้าไปทูลเกล้าฯ ถวายเป็นประจำทุกปี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงเรียกลุงวาเต็งว่า “พระสหาย”

“จากถนนติสท์สู่รั้วลาดหนาม”

หลังจากเสด็จฯ กลับจากแปรพระราชฐานที่พระตำหนัก ทักษิณราชินีเวศน์ ได้เพียงเดือนเศษ ก็เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปยังพระตำหนัก ภูพานราชินีเวศน์ จังหวัดสกลนคร และมีกำหนดการเสด็จฯ ไปอำเภอลาดหนาม จังหวัดกาฬสินธุ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ คณะของเราที่ไปรอรับเสด็จ ประกอบด้วย เลขานุการ กปร. ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล กับคณะ ส่วนผมมีคุณสุพจน์ รุจิรกุล ผู้อำนวยการสำนักกิจกรรมพิเศษ กรมชลประทาน ซึ่งรับผิดชอบโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นแม่ทัพหน้าหน่วยกล้าตาย ส่วนผมเป็นแม่ทัพ (ยืนอยู่ข้างหลัง) จะได้ไม่ต้องกราบบังคมทูลถวายความเห็นเมื่อพระองค์ท่านจะทรงลงลึกเกี่ยวกับการกำหนดและวางโครงการชลประทาน ซึ่งผมมีความรู้้น้อยมาก เวลาประมาณ ๑๗.๓๐ นาฬิกา เราได้ยินเสียงขบวนเฮลิคอปเตอร์เดินทางมาถึงครู่เดียว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระองค์เดียว เสด็จฯ มาถึงที่ว่าการอำเภอเขาวง เพื่อทรงเยี่ยมราษฎร และทรงงานกับสมาชิกศิลปาชีพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เสด็จฯ มาพร้อมกับสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

พวกเราเห็นเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งบินวนเวียนหลายรอบบริเวณทิศตะวันตก ซึ่งลำน้ำลำพะยังไหลผ่าน พวกเราคาดคะเนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงทอดพระเนตรบริเวณที่น่าสนใจแถบนั้น และเชื่อว่าเดี่ยวพระองค์ท่านคงจะเสด็จฯ

ไปแน่ จึงเอาแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ มาดูกันเป็นการด่วน ครู่ใหญ่ เฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งลงจอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินตรงมายังพวกเราที่ยืนรอเฝ้าฯ รับเสด็จ ทรงชี้ไปที่ลำน้ำลำพะยังในแผนที่ จุดใกล้ ๆ กับบ้านกุดต่อแก่น พร้อมกับมีพระราชดำรัสว่า ลำพะยังเหมือนลำน้ำทั้งหลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลำน้ำคดเคี้ยวมาก หน้าน้ำน้ำจะท่วมเป็นประจำ พอหมดฝน ลำน้ำก็แห้งผาก กลายเป็นหุบเหวลึกสิบถึงสิบห้าเมตร น่าจะพิจารณาจุดที่เหมาะสมสร้างประตูเก็บน้ำไว้ใช้หลังฝน ปรกติแล้วพระองค์ท่านจะเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรตรงจุดนี้ ทรงชี้ในแผนที่ มีพระราชดำรัสแล้วพระองค์ท่านก็เสด็จฯ ไปยังที่ว่าการอำเภอ

รองสมุหราชองครักษ์ พลอากาศโทสุพจน์ คุรุทพันธุ์ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล และผมจะต้องอยู่ในรถนำขบวน พวกเรารีบตะลิตะลานศึกษาเส้นทางที่จะไปยังจุดที่พระองค์ท่านทรงชี้ มีปลัดอำเภอโทอยู่คนเดียวที่เป็นคนจังหวัดกาฬสินธุ์ แต่ก็ไม่ใช่คนอำเภอเขาวง ไม่ชำนาญพื้นที่เหมือนกัน สรุปว่า ระหว่างนำขบวนซึ่งเส้นทางต้องผ่านบ้านกุดต่อแก่น เราจะรีบไปพาตัวกำนัน ซึ่งมีบ้านอยู่ที่นั่น ให้

“ มีพระราชดำรัสว่า
ลำพะยัง...
ลำน้ำคดเคี้ยวมาก
หน้าน้ำ น้ำจะท่วมเป็นประจำ
พอหมดฝน ลำน้ำก็แห้งผาก
กลายเป็นหุบเหว
ลึกสิบถึงสิบห้าเมตร
น่าจะพิจารณา
จุดที่เหมาะสม
สร้างประตูเก็บน้ำ
ไว้ใช้หลังฝน ”

รื้อลวดหนามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ต้องทรงมุดเข้าไปเพื่อจะหาน้ำให้ราษฎร
(สังเกตมีคอกุศุคที่ผ้าขาวม้า ซึ่งยืนขวาลุด
ได้เสื้อมาคลุมแล้ว)

นำทางไป เวลาเกือบ ๑๙.๐๐ นาฬิกา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลง
จากอำเภอ ขบวนเริ่มออกเดินทางไปจุดที่
ลำพะยังแห่งเป็นหุบเหวลึก พวกเราในรถ
ใจคอไม่สู้ดี เพราะไม่รู้เส้นทางเลย ได้แต่
ดูจากแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ และขณะนั้น
บรรยากาศมืดสนิท การจัดขบวนเสด็จฯ
รถยนต์พระที่นั่งจะเป็นคันที่สอง ต่อจาก
รถนำซึ่งเป็นรถของเรา และพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวจะทรงขับรถยนต์
พระที่นั่งด้วยพระองค์เอง จำได้ว่าเป็น
รถ Jeep Wagoneer พวงมาลัยซ้าย
เราเร่งเครื่องเต็มที่ เหลียวดูเห็นไฟหน้า
รถขบวนยาวเหยียด เราทิ้งระยะขบวน
ประมาณสองถึงสามกิโลเมตร พอถึง
หน้าบ้านกำนัน ปลัดอำเภอตะโกนเรียก
ได้ความว่า กำนันไม่อยู่ ไปกรุงเทพฯ
พวกเราซึกเล็กเล็ก ออกจากหน้าบ้านกำนัน

ก็พบชายสองถึงสามคนยืนอยู่ริมถนน คนหนึ่งนั่งผ้าขาวม้าไม่สวมเสื้อ ปลัดอำเภอส่งภาษาท้องถิ่นถามไปถามมารถยนต์พระที่นั่งก็ใกล้เข้ามา รองสมุหราชองครักษ์ พลอากาศโท สุพจน์ บอกให้คว้าวัวขึ้นมาเลย โดยให้นั่งเบียดข้างหน้า ปลัดอำเภอก็ได้พบกับมัคคุเทศก์ที่ นั่งผ้าขาวม้าตลอดเวลา ซึ่งเราฟังไม่ออก พอรถออกจากบ้านกุดตอแก่น มัคคุเทศก์ บอกให้เลี้ยวซ้าย ขับไปได้ราวสองสาม กิโลเมตร มัคคุเทศก์สั่งให้เลี้ยวขวาลงทางเกวียน ถนนขรุขระสุด ๆ รถกระเด็น กระดอนแกว่งไปมา มีดก็มีด มีแต่ไฟรถยนต์ส่องทาง พวกเราซึกใจเสีย เพราะรถยนต์พระที่นั่งและขบวนตามมาติด ๆ รถแล่นอยู่บนทางเกวียนเกือบสองสาม กิโลเมตร พักใหญ่ รถมาหยุดอยู่ตรงชายป่าละเมาะ สิ้นสุดทางเกวียน เราคิดว่าต้องมาผิดทางแน่ คงจะสื่อสารกันไม่เข้าใจหรืออย่างไร รถยนต์พระที่นั่งมาจอดใกล้ ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงจากรถยนต์พระที่นั่ง ผมวิ่งไปถวายความเคารพ พระองค์ท่านมีพระราชดำรัสถามว่า “อธิบดีจะพาฉันไปดิสโก้ที่ไหน?” ผมยิ้มแห้ง ๆ กราบบังคมทูลตอบว่า “ข้าพระพุทธเจ้าไม่ทราบว่าที่นี่ที่ไหน พระพุทธเจ้าข้า” พระองค์ท่าน

มีพระราชดำรัสว่า “ตอนออกจากบ้านกุดตอแก่น ต้องเลี้ยวขวา แต่รถนำเลี้ยวซ้าย ฉันทันเลยต้องตามมา” มีพระราชดำรัสสั่งให้ถามมัคคุเทศก์ให้ชัดเจนว่า จุดที่ลำพะยังเป็นหน้าผาสูงมองเห็นลำน้ำเป็นร่องเหวลึก มีทางไปได้ไหม ปลัดอำเภอสอบถามได้ความว่า ต้องกลับไปบ้านกุดตอแก่น จากนั้น ต่อไปอีกสองถึงสามกิโลเมตร แล้วต้องเดินไปอีกราวห้าร้อยเมตรจะถึงลำพะยังตรงจุดนั้น

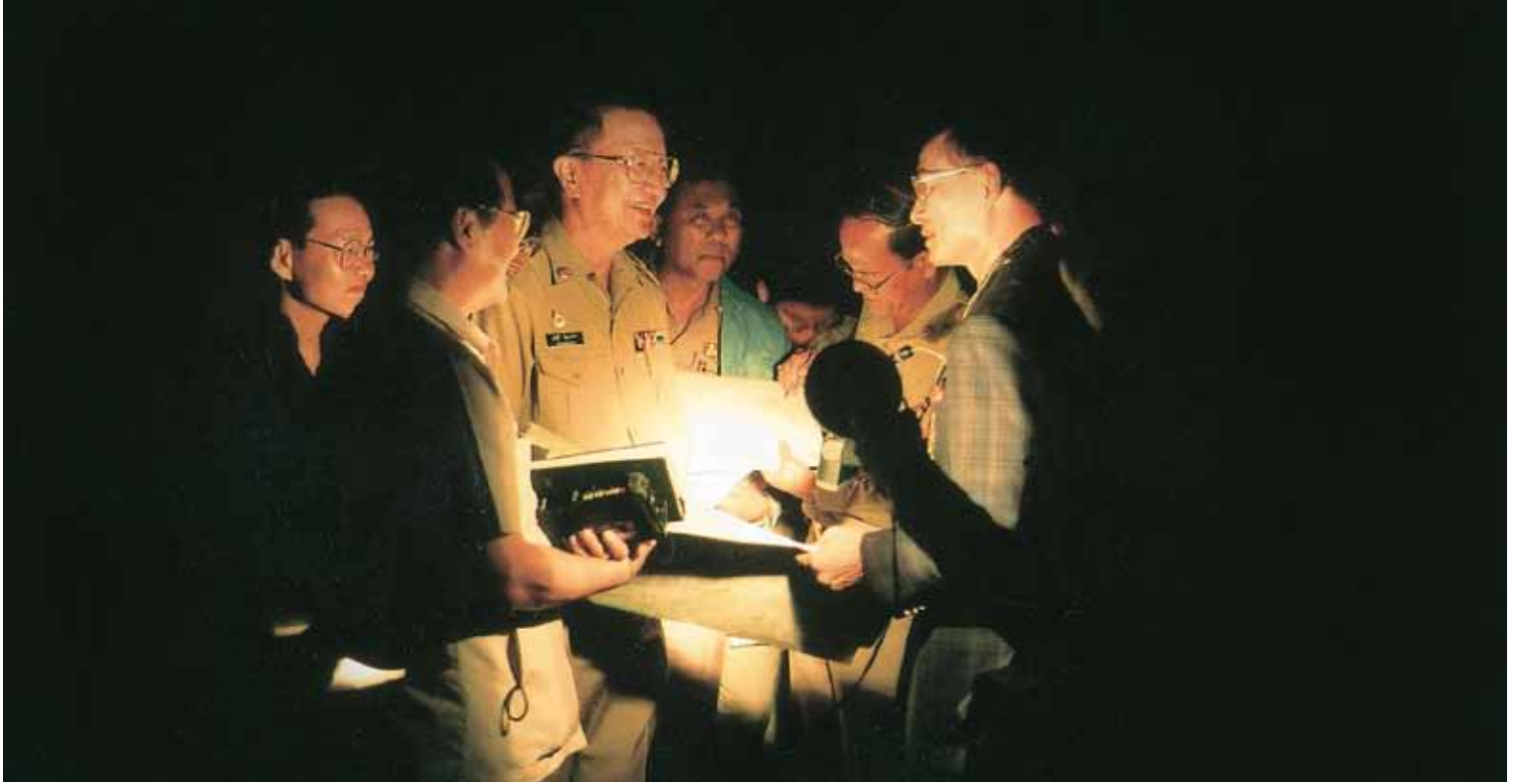
ขบวนกลับรถกันกลางทุ่งนาอย่างทุลักทุเล ขณะนั้นเวลาประมาณ ๑๙.๓๐ นาฬิกา วิ่งกลับไปจนสุดทางตามที่มีมัคคุเทศก์บอก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงทรงพระดำเนินท่ามกลางความมืดไปในทุ่งนาตะปุมตะป่า โดยมีไฟฉายส่องทาง และมีมัคคุเทศก์ผ้าขาวม้าเดินนำ ทุกคนต้องเดินอย่างระมัดระวัง ถ้าพลาด เท้าจะแพลงได้ทันที สักครู่มาถึงสระบัวของราษฎร มีรั้วลวดหนามกั้นอยู่ เส้นทางต้องผ่านที่นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห้ามไม่ให้ตัดลวดหนาม โดยทรงให้เจ้าหน้าที่ถ่างลวดหนาม แล้วทรงพระดำเนินมุดรั้วลวดหนามเข้าไป

ความรู้สึกของผมขณะนั้นบอกไม่ถูก

นึกรำพึงในใจว่า จะมีพระเจ้าแผ่นดินหรือพระประมุขของประเทศไหนหนอในโลกนี้ที่จะทรงตรากตรำพระวรกายจนถึงทรงมุดรั้วลวดหนาม เพื่อจะเสด็จฯ ไปทรงหาน้ำให้ราษฎร ยิ่งกว่านั้น พระองค์ท่านยังทรงหันกลับมา มีพระราชดำรัสเตือนว่า “อธิบดี อย่าลืมซ่อมรั้วให้เขานะ”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับทอดพระเนตรลำพะยังที่แห้งผากเป็นหุบเหวลึกอยู่ครู่ใหญ่ พระราชทานพระราชดำริให้กรมชลประทานไปพิจารณาจุดที่เหมาะสมในลำน้ำลำพะยังกับลำน้ำก่า เพื่อทำประตูเก็บกักน้ำไว้ในฤดูแล้ง ในช่วงทรงพระดำเนินกลับระหว่างทางมีราษฎรราวสิบคนที่ทราบข่าวการเสด็จฯ ได้มานั่งรอเผื่อฯ อยู่ข้างกองรวงข้าวที่เพิ่งเก็บเกี่ยว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยิบรวงข้าวมาทอดพระเนตร รวงข้าวมีเมล็ดข้าวลีบ ๆ อยู่สี่ถึงห้าเมล็ด ทรงถามด้วยพระพักตร์ที่หม่นหมองว่า “ทำไมจึงเป็นเช่นนี้ ราษฎรกราบบังคมทูลตอบว่า “ปีนี้แล้งมาก ข้าวตายเกือบหมด ต้องปักดำไปในหลุมแห้ง ๆ ข้าวที่รอดก็อาศัยน้ำค้าง ไม่พอกิน ปีนี้อดอยากกันทั่ว”

ด้วยพระปรีชาสามารถในเรื่องน้ำ และเรื่องการชลประทานอย่างน่าอัศจรรย์

ระหว่างที่เสด็จฯ กลับ พอถึงบ้านกุดต่อแก่น ตรงกลางถนนลูกรังที่มีดมิต ทรงคลี่แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ พิกัดตรงบริเวณนั้นออกมา เจ้าหน้าที่ใช้ไฟฉายส่องแผนที่ (ดังในภาพ) ทรงชี้ให้คณะผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเลขาธิการ กปร. ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการ คุณพิมพ์ศักดิ์ สุวรรณทัต ผม คุณสุพจน์ รุจิรกุล และนายช่างชลประทานเจ้าของพื้นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง กำหนดและทรงวางโครงการ ณ ที่นั่นเอง

โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมชลประทานไปพิจารณาสร้างอ่างเก็บน้ำ ลำพะยังตอนบน มีพระราชดำรัสแนะนำว่า ถ้าสร้างตรงจุดนั้นจะเก็บน้ำได้สามถึงสี่ล้าน ลูกบาศก์เมตร และให้ส่งน้ำโดยท่อเพื่อ ประหยัดน้ำ ช่วยพื้นที่บริเวณอำเภอเขาวง แต่ถึงกระนั้นน้ำก็ยังไม่พอกับความจำเป็น ทรงชี้ไปที่ห้วยไผ่ อำเภอดงหลวง จังหวัด มุกดาหาร ซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งของภูเขา อยู่ต่างลุ่มน้ำ มีพระราชดำรัสต่อไปว่า

ณ บนถนนลูกรังอันมืดมิด
ของบ้านกุดต่อแก่น
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระราชดำริ
ให้กรมชลประทานสร้าง
อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน
เพื่อช่วยชาวบ้าน

ทรงชี้ไปยังจุดที่ควรสร้าง
อ่างเก็บน้ำห้วยหินขาว

ห้วยไผ่มีน้ำมาก ถ้าสร้างอ่างตรงจุดนี้ (ที่ทรงชี้) จะเก็บน้ำได้เกือบสิบล้าน ลูกบาศก์เมตร พื้นที่เกษตรก็น้อย น้ำจะเหลือเพื่อ แล้วทรงให้พิจารณาผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ โดยสร้างอุโมงค์นำน้ำมาช่วยพื้นที่ลุ่มน้ำลำพะยัง ปัจจุบันอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบนสร้างเสร็จแล้วในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ อุโมงค์ผันน้ำจากห้วยไผ่ข้ามลุ่มน้ำมาอำเภอเขาวง สร้างเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นการผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ

โดยอุโมงค์แห่งแรกในประเทศไทย ส่วนประตูเก็บน้ำในลำน้ำก่าห้าประตู เก็บน้ำได้ประตูละสามถึงห้าล้านลูกบาศก์เมตร ทุกโครงการสร้างเสร็จได้ช่วยเหลือราษฎรอย่างเต็มที่ เป็นไปตามที่ได้ทรงวางโครงการในคืนวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ กลางถนนลูกรังของบ้านกุดตอแก่นทุกประการ ชีวิตความเป็นอยู่จากที่เคยยากจนลำบากสาหัส ปัจจุบันดีขึ้นอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ราษฎรพูดเป็นเสียง

เดียวกันว่า “เหมือนฟ้ามาโปรด”

“ทฤษฎีใหม่ อธิปไตยใหม่”

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปยังวัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ก่อนเสด็จขึ้นไปบนอุโบสถ มีพระราชดำรัสว่า เดี่ยวพระองค์ท่านจะเสด็จฯ ไปที่ห้วยหินขาว ทางรถไฟ

ภูมิภาคศรีบจัดเตรียมการเอาเครื่องไฟฟ้ากับ
คอมพิวเตอร์ไว้ ช่วงพลบค่ำ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงจากอุโบสถ ทรง
ขับรถยนต์พระที่นั่งด้วยพระองค์เอง
เช่นเคย ขบวนมาจอดอยู่ห่างจากวัด
ประมาณเจ็ดถึงแปดกิโลเมตร เสด็จลง
จากรถยนต์พระที่นั่ง ทรงพระดำเนินไป
ยังเนินดินเตี้ย ๆ ทรงชี้ไปที่พื้นดินข้างหน้า
และมีพระราชดำรัสกับผมว่า “อธิบดี
เห็นไหม นี่แหละคือห้วยหินขาว”
ผมมองดู เห็นเป็นร่องดินปนกรวดทราย
กว้างราวสามถึงสี่เมตร ไม่เห็นมีน้ำสัก
หยด ผมมองอย่างไรก็ดูไม่ออกว่า นั่นคือ
ร่องลำห้วย มีพระราชดำรัสต่อไปว่า
“แถวนี้เป็นที่อับฝน ดินปนทราย
พอหมดฝน น้ำในลำห้วยก็แห้งสนิท
ให้ไปพิจารณากันเป็นเขื่อนบริเวณนั้น”
พลาทรวงชี้ไปที่จุดห่างไปจากที่ทรงยืน
ประมาณสองถึงสามร้อยเมตร “จะเก็บ
น้ำได้ราวสี่แสนลูกบาศก์เมตร ช่วงแรก
จะมีการระเหยและซึมค่อนข้างมาก
ต่อไปจะซึมน้อยลง แต่ไม่เป็นไร น้ำ
ที่ซึมก็จะไปทำให้พื้นที่ท้ายน้ำชุ่มชื้นขึ้น
น้ำสี่แสนลูกบาศก์เมตรตามทฤษฎีของ
ชลประทานจะช่วยพื้นที่ได้ราว ๒,๕๐๐ ไร่
แต่ทฤษฎีใหม่ของผม จะช่วยพื้นที่ได้
เกือบหมื่นไร่” ผมยิ่งฟังพระราชดำรัสยิ่งงง

เริ่มตั้งแต่ลำห้วยที่ผมมองไม่ออกว่าเป็น
ลำห้วย แล้วต่อมา ทฤษฎีใหม่ยังเพิ่มพื้นที่
ชลประทานได้อีกถึงสี่เท่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
พระราชดำรัสต่อไปว่า “ให้จัดทำโครงการ
ทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ทำกินของราษฎรที่
รับน้ำจากอ่างห้วยหินขาว โดยให้แบ่ง
แปลงออกเป็น ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ สมมุติว่า
มีที่ ๑๐ ไร่ ๓ ไร่ ให้ขุดสระเก็บน้ำลึก
สามถึงสี่เมตร เลี้ยงปลา หรือเลี้ยงไก่
บนบ่อด้วยก็ได้ ๓ ไร่ ทำนา หยอดหนานา
ก็ปลูกพืชไร่ที่ใช้ใช้น้ำน้อย ส่วนอีก ๓ ไร่
ทำไร่ ทำพืชสวน อีก ๑ ไร่ เป็นที่อยู่อาศัย
และถนน ตัวเลขจริงปรับได้ตามสภาพ
พื้นที่ ราษฎรจะทำนาในหน้าฝน เพื่อ
เอาข้าวไว้บริโภคตามธรรมเนียม หากเหลือ
ก็ขาย น้ำในสระจะช่วยไม่ให้ข้าวขาดน้ำ
หากเกิดฝนทิ้งช่วง เมื่อหมดฝน น้ำ
ในสระ ๓ ไร่ จะใช้กับผักผลไม้ และ
สวนผสม เมื่อน้ำหมดให้กรมชลประทาน
วางระบบท่อส่งน้ำมาเติมในสระ ทฤษฎี
ใหม่นี้จะทำให้อ่างห้วยหินขาวเพิ่มพื้นที่
เกษตรได้มาก ‘อธิบดีใหม่ ต้องใช้ทฤษฎี
ใหม่’”

กรมชลประทานได้สนองพระราชดำริ
สร้างอ่างเก็บน้ำห้วยหินขาวเสร็จในปี
พ.ศ. ๒๕๓๘ ทุกอย่างเป็นไปตามที่ได้มี

พระราชดำรัสไว้เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม
๒๕๓๖ ทุกประการ น้ำในอ่างห้วยหินขาว
ช่วงแรกระเหยและซึมมาก แต่ราษฎรที่
อยู่ท้ายน้ำบอกว่า ตั้งแต่มีอ่างห้วยหินขาว
บ่อน้ำตื้นที่ไม่เคยมีน้ำในหน้าแล้ง เดียวนี้
มีน้ำตลอดปี สำหรับลำห้วยหินขาวทำอ่าง
ซึ่งจะแห้งสนิทหลังฝน กลับมีน้ำตลอดปี

“ฉันทิใจมาก”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมอง
ปัญหาในมุมที่คนส่วนใหญ่มองไม่ค่อยเห็น
และพระองค์ท่านจะทรงแก้ด้วยวิธีง่าย ๆ
ซึ่งได้ผลอย่างที่ไม่ไม่มีใครคาดถึง โครงการ
มูโนะ เป็นโครงการหนึ่งที่ผมได้อยู่ใน
เหตุการณ์ เพราะได้ติดตามอธิบดีมนัส
พิติวงษ์ ไปรับเสด็จที่ราชีवास ในช่วง
ปี พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๒๒ แม่น้ำโคกลกเป็น
เส้นแบ่งพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับ
มาเลเซีย ต้นน้ำเป็นเทือกเขาสันกาลาคีรี
แม่น้ำไหลออกทะเลที่อำเภอตากใบ
มีปัญหาหน้าท่วมอำเภอสุโขทัย-ลก และ
อำเภอสุโขทัย-ปาดิ เป็นประจำ ฝั่งมาเลเซีย
ทำคันกันน้ำตลอดแนว น้ำแทนที่จะไหล
ล้นสองฝั่ง กลับล้นมาฝั่งเราฝั่งเดียว
จึงท่วมหนักกว่าปรกติ พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสกับอธิบดี
กรมชลประทานว่า “ฝั่งมาเลเซียทำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
ประทับเรือพายพระที่นั่ง ทอดพระเนตรบึงบางก ต่ำบลหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส
โดยมีนายนุช อนันตรานนท์ เป็นผู้พายเรือพระที่นั่งถวาย

“ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้กรมชลประทาน
สร้างระบบชลประทาน
ทำคลองส่งน้ำ
ส่งไปเลี้ยงพื้นที่เกษตร
ในอำเภอสู่โขงโก-ลก
กับอำเภอดากโบ”

ค้นกันน้ำ ถ้าฝั่งเราทำบ้าง ต่อไปก็จะ
สูงขึ้นสูงขึ้นทั้งสองฝั่ง กลายเป็นกำแพง”
พระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างโครงการมูโนะ โดยทำประตูน้ำ
ส่วนที่เกินจากแม่น้ำโก-ลกเข้ามาที่คลอง
มูโนะ แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้กรมชลประทานสร้างระบบชลประทาน
ทำคลองส่งน้ำส่งไปเลี้ยงพื้นที่เกษตร
ในอำเภอสู่โขงโก-ลก กับอำเภอดากโบ
จังหวัดนราธิวาส โครงการมูโนะสอดคล้อง
ช่วยเหลือเกื้อกูลกับโครงการพรุโตะแดง
ของพระองค์ท่านอีกโครงการหนึ่งด้วย
พรุโตะแดง คือป่าชุ่มน้ำผืนใหญ่ที่สุดของ
ประเทศไทย เกิดขึ้นจากการที่ลมมรสุม
ตะวันออกเฉียงใต้พัดเอาตะกอนทราย
มาขวางทางน้ำ ซึ่งไหลลงมาจากเทือกเขา
สันกาลาคีรี ทำให้เกิดผืนป่าชุ่มน้ำ
ขนาดใหญ่ เดิมมีพื้นที่เกือบสองแสนไร่
ลักษณะดินเป็นดินพีท (peat) เกิดจาก
ใบไม้ กิ่งไม้ รากไม้ ที่ทับถมอยู่ในป่าผืนนี้
ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ทำให้น้ำเป็นกรดจัด
สีดำเหมือนสีกาแฟ พรุป่าโตะแดงจึงเป็น
ผืนป่าดงดิบชุ่มน้ำที่มีคุณค่าหลากหลาย
ทางชีววิทยาและทางพฤกษศาสตร์
ระดับโลก อุดมด้วยสัตว์ป่าหายาก
นานาชนิด เช่น แมวป่าหัวแบน เสือไฟ
และกระรอกบินแก้มแดง ส่วนพรรณไม้

จำนวนมากที่หาไม่ได้ที่อื่น เพราะเป็นไม้ที่
เติบโตในดินเปรี้ยวชุ่มน้ำตลอดปี ที่นี่เป็น
แหล่งกำเนิดของหมากแดงอันสวยงาม
ผมเชื่อว่าเป็นป่าหลงสำรวจแห่งเดียวของ
เมืองไทยจนบัดนี้ เพราะจะไม่มีช่างสำรวจ
เข้าไปถึงใจกลางป่าได้ เนื่องจากพื้นดิน
มีน้ำขังตลอดปี บางแห่งน้ำลึกห้าสิบ
เซนติเมตร แต่บางจุดก็ลึกเป็นเมตร
ผมเคยนั่งเรือหางยาวเข้าไปกับอธิบดี
มนัส ปิติวงษ์ เพื่อสำรวจพรุ โดยเข้าไป
ทางคลองน้ำแบ่ง ซึ่งเป็นคลองขนาดใหญ่
ระบายน้ำจากพรุไปลงแม่น้ำบางนรา
แม่น้ำบางนรารับน้ำจากอีกหลายคลอง
ที่ระบายจากพรุโตะแดง ทิศเหนือแม่น้ำ
บางนราออกทะเลผ่านตัวเมืองนราธิวาส
ทิศใต้ออกทะเลที่อำเภอดากโบ แม่น้ำ
บางนราจึงเป็นแม่น้ำประหลาดที่หัวท้าย
ไหลออกสู่ทะเลทั้งสองด้าน เรือที่คณะของ
เราแล่นเข้าไปเพียงครึ่งเดียว คลองน้ำแบ่ง
ก็แคบเข้าแคบเข้าจนไม่เห็นแสงอาทิตย์
สองฝั่งมีแต่น้ำสีดำ คูแทบไม่ออกว่า
ร่องน้ำอยู่ที่ไหน บรรยากาศวิเวกวังเวง
น่าสะพรึงกลัว โดยเฉพาะเป็นที่ทราบกัน
ว่า จระเข้ขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชีย
ที่แสดงอยู่ในฟาร์มของนายไวเซี่ยะ
ที่ทุ่งมหาเมฆในสมัยนั้น จับได้ในแม่น้ำ
บางนรา โดยถูกน้ำพัดพาออกมาจาก

พรุโตะแดงในปีที่น้ำท่วมใหญ่ ทุกคนใจคอไม่ค่อยดี เมื่อได้ยินเสียงท้องเรือครูดกับวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคงเป็นรากไม้ แล้วก็โล่งอกเมื่ออธิบตีสั่งให้กลับได้

พรุโตะแดงเริ่มต้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา ไปสิ้นสุดที่อำเภอสุโขทัย-ลก ระยะทางเกือบสี่สิบกิโลเมตร เดิมครอบคลุมพื้นที่เกือบสองแสนไร่ ในปีที่แล้วติดต่อกัน ราษฎรที่ทำกินอยู่บริเวณรอบพรุจะค่อยๆ รุกกล้าเข้าไปทำกิน บางปีก็เกิดไฟไหม้ป่าพรุ จนปัจจุบันเหลือพื้นที่พรุเพียงประมาณ ๘๐,๐๐๐ ไร่ ปัญหาการทำกินของราษฎร คือเรื่อง ๔ น้ำ น้ำท่วม น้ำแล้ง น้ำเปรี้ยว และน้ำเค็ม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการพรุโตะแดง โดยขุดลอกคูคลองแล้วสร้างประตูควบคุมน้ำ ให้บริหารจัดการ โดยให้น้ำในพรุอยู่ในระดับไม่น้อยกว่าห้าสิบเซนติเมตร ถ้าน้ำน้อยกว่านั้น เมื่อดินแห้ง ปฏิบัติการของใบไม้รากไม้ที่สะสมอยู่ใต้ดินลึกหลายสิบเมตรจะทำให้เกิดความร้อน เกิดไฟลุกขึ้นเองได้ ยากที่จะทำการดับ เมื่อน้ำมากก็เปิดประตูระบายน้ำออก ไม่ให้ล้นท่วมพื้นที่เกษตรของราษฎร และทรงกำชับให้กรมป่าไม้และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องป้องกันไฟไหม้ป่า และป้องกันการบุกรุกของราษฎร เพื่อรักษาผืนป่าชุ่มน้ำอันมีค่านี้ไว้

เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านโคกอิฐ โคกโน และโคกกุแวง ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ ทอดพระเนตรสภาพความยากจนของชาวบ้าน ทรงซักถามถึงปัญหาอุปสรรคในการดำรงชีพของราษฎร ราษฎรซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิมที่มารอเผ้าฯ ได้กราบบังคมทูลฯ ว่า ถึงแม้ปัญหาเรื่องน้ำท่วมได้บรรเทาเบาบางลงตั้งแต่มิโครงการพรุโตะแดงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แต่ก็มีเรื่องน้ำเปรี้ยวที่ไหลมาจากพรุ ทำให้สวนผลไม้ไม่ได้ผล ชาวก็ได้ไร่ละ ๑๐ - ๑๕ ไร่ บางปีได้เพียง ๔ - ๕ ไร่ ไม่พอกิน สัตว์เลี้ยงมักจะล้มป่วย กรมพัฒนาที่ดินช่วยเหลือโดยนำปูนมาร์ลมาใส่ในนา แต่เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูง ไม่สามารถใส่ให้พอเพียงได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริว่า น้ำจืดในโครงการมูโนะ มีเหลือเพื่อให้กรมชลประทานสร้างคลองนำน้ำจืดมาชะล้างดินเปรี้ยวและใช้น้ำในการทำนา แล้วทำคั่นกันน้ำจากพรุโตะแดง โดยให้ทำระบบคลองระบายน้ำเปรี้ยวแยกออก

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบถึงความเดือดร้อนของราษฎร จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการโครงการพรุโตะแดง”

“ทุกข์ของราษฎร
คือทุกข์ของพระองค์ท่าน
คงไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ของเราทรงมีความสุข
ยิ่งไปกว่า
ความอยู่ดีกินดี
รอดพ้นจากความยากจน
ของพสกนิกร
ของพระองค์ท่าน”

ต่างหาก ไม่ให้เข้าไปในพื้นที่เกษตรของ
ราษฎร และให้กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์แนะนำให้ความรู้ด้านวิชาการ
แก่ราษฎร

หลายปีต่อมา วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๓๖
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ
ไปยังบ้านโคกอิฐ โคกโน และโคกกุแวง
อีกครั้งหนึ่ง ทุกคนสังเกตเห็นมีบ้าน
สร้างใหม่ขึ้นหลายหลัง ต้นผลไม้ก็ดูเขียว
ชุ่มฉ่ำงามขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะ
ข้าวในนากำลังงามแตกกอเต็มท้องทุ่ง
ราษฎรที่มารับเสด็จทุกคนมีใบหน้าที่ยิ้ม
แย้ม ราษฎรกราบบังคมทูลฯ ว่า
เดี๋ยวนี้ข้าวที่เคยได้ ๕ - ๑๐ ถึงต่อไร่
ไม่พอกิน ตั้งแต่ได้น้ำจืดพระราชทาน
และทำคันเอาน้ำเปรี๊ยะออก ต้นข้าว
ก็งอกงามได้ถึง ๔๐ - ๕๐ ถึงต่อไร่ ทำนา
ได้ปีละสองครั้ง เหลือพอขาย ต้นผลไม้
ก็พลอยงามให้ผลดี วัวควายก็อ้วนท้วน
สมบูรณ์ ทุกอย่างดีขึ้นอย่างที่ไม่เคย
เป็นมาก่อน เดี่ยวนี้สบายแล้ว ทุกคน
ในขบวนเสด็จฯ สังเกตเห็นได้ชัดว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
พระราชปฏิสันถารกับราษฎรและทรง
ซักถามในรายละเอียดด้วยพระพักตร์ที่
เบิกบานผ่องใส ทุกข์ของราษฎร คือทุกข์
ของพระองค์ท่าน คงไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา
ทรงมีความสุขยิ่งไปกว่าความอยู่ดีกินดี
รอดพ้นจากความยากจนของพสกนิกร
ของพระองค์ท่าน

ผมจำภาพนี้ติดตาไม่มีวันลืมเลือน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหัน
พระพักตร์มาที่พวกเรา แย้มพระสรวล
แล้วมีพระราชดำรัสว่า “ฉันทึใจมาก”

“ฝายแม่ั่ว ที่แม่ั่วไม่เคยสร้าง”

เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๓๖
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไป
ยังโครงการป่าขุนแม่ั่ว จังหวัดเชียงใหม่
สภาพของฝายป่าแห่งแม่ั่วทรุดโทรม
ราษฎรทิ้งถิ่นฐานบ้านช่อง เพราะความ
ลำบากยากจน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นหลายแห่ง ในช่วง
ที่ทรงพระดำเนินขึ้นไปบนภูเขา เพื่อ
ทอดพระเนตรจุดที่ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้สร้างอ่างเก็บน้ำบ้าน
ศาลาปางสัก-๑ ทรงชี้ไปข้างทางแล้วมี
พระราชดำรัสกับผมว่า “อธิบดี ตรงนี้
เป็นร่องน้ำ ในหน้าฝนจะมีน้ำตลอด
พอหมดฝนก็แห้งสนิท เป็นเช่นนี้ทั้งภูเขา
ทำให้ป่าแห่งแม่ั่ว ต้นไม้เหี่ยวเฉาทิ้งใบ
เกือบทั้งป่า ให้กรมชลประทานไปสร้างฝาย
เล็ก ๆ กันน้ำไว้ในจุดที่เหมาะสมให้มากที่สุด

เท่าที่จะมากได้ โดยให้อาเศษไม้และดิน
ในบริเวณนั้นมาทำเป็นฝายชะลอน้ำโดย
ใช้แรงคน ห้ามทำฝายคอนกรีตแบบทั่วไป
ช่วงแรกน้ำจะรั่วซึม พอหมดฝนอาจจะ
เก็บไว้ได้ห้าวันสิบวัน แต่ต่อไป โคลนตม
ก็จะอุดรูรั่ว เก็บน้ำได้นานขึ้นเป็นอาทิตย์
เป็นเดือน ป่าก็จะค่อย ๆ ชุ่มชื้น พื้นตัวขึ้น
มาเอง” กรมชลประทานสนองพระราชดำริ
สร้างฝายชะลอน้ำจำนวนมากขึ้นบนภูเขา
ในศูนย์ห้วยฮ่องไคร้ฯ เป็นแห่งแรก โดย
เสียค่าใช้จ่ายน้อยมาก ภายในเวลาไม่กี่ปี
ต่อมา ทุกอย่างเป็นไปตามพระราชดำรัส
ในวันนั้นทุกประการ ฝืนป่าพลิกฟื้น
เขียวชอุ่ม สัตว์ป่ารวมทั้งนกนานาชนิด
โดยเฉพะนกยูง ได้กลับมายังถิ่นเดิม
บริเวณศูนย์ห้วยฮ่องไคร้ฯ ปัจจุบันป่า
แห่งแล้งที่มีการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ
บนภูเขาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ได้พลิกฟื้นคืนสภาพเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์
ทั่วทุกแห่ง

แล้วคำว่า “ฝายแม้ว” ที่ผู้คนเข้าใจผิด
เรียกจนติดปากไปทั่ว มีที่มาอย่างไร
สืบเนื่องมาจากในช่วงแรก นายช่าง
ชลประทานที่มาจากนอกพื้นที่ หรือ
มาจากกรุงเทพฯ ไปเห็นเข้ากึ่ง เพราะ
ฝายที่กรมชลประทานสร้างทั่วไป ต้องเป็น
ฝายคอนกรีตเสริมเหล็กอย่างเดียว ไม่เคย

เห็นฝายที่ทำด้วยไม้ไผ่ ท่อนไม้ตอก หิน
และทรายในท้องน้ำ ด้วยความที่ไม่ทราบ
ที่มา ก็ตั้งชื่อให้ว่า “ฝายแม้ว” จนเรียกกัน
ติดปากไประยะหนึ่ง ที่ถูกต้องจะเป็น
“ฝายต้นน้ำลำธารอันเนื่องมาจากพระ
ราชดำริ”

กาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า หากไม่
สร้างฝายตามแบบของพระองค์ การพลิก
ฟื้นผืนป่าจะไม่มีทางสำเร็จได้ เพราะการ
ชะลอน้ำทั้งผืนป่าต้องใช้ฝายจำนวนมาก
ค่าใช้จ่ายในการสร้างฝายคอนกรีตเพียง
ฝายเดียว สามารถนำไปสร้างฝายแบบ
เรียบง่ายของพระองค์ท่านได้เป็นร้อย ๆ
ฝาย อีกทั้งการซ่อมแซมบำรุงรักษาก็ทำ
ได้ง่าย เป็นพระปรีชาสามารถในการ
แก้ปัญหาที่ทุกคนคิดไม่ถึง

พระปรีชาสามารถอันน่าอัศจรรย์ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจาก
ในด้านแหล่งน้ำ ยังมีอีกมากมายในสาขาอื่น
ได้เห็นประจักษ์ครั้งแล้วครั้งเล่า ตัวอย่าง
เช่น ปัญหาด้านการจราจร พระองค์ท่าน
ได้พระราชทานพระราชดำริแก้ไขปัญหา
การจราจรติดขัดมาหลายครั้ง ทั้ง ๆ ที่
ไม่เคยทรงประสบปัญหาติดติด ครั้งหลังสุด
คือถนนและสะพานวงแหวนอุตสาหกรรม
ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งชาวอำเภอ
พระประแดงได้สาธุแช่ช่องสรรเสริญ

“ กาลเวลาได้พิสูจน์ให้เห็นว่า
หากไม่สร้างฝาย
ตามแบบของพระองค์
การพลิกฟื้นผืนป่า
จะไม่มีทางสำเร็จได้
เพราะการชะลอน้ำ
ทั้งผืนป่า
ต้องใช้ฝายจำนวนมาก ”

“ ทุกครั้งที่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทรงงานในพื้นที่
ภาพที่พสกนิกร
เห็นเป็นประจำ
คือภาพที่พระองค์ท่าน
ทรงถือแผนที่ปักหนา
ด้วยพระองค์เอง
จะไม่มีภาพผู้ใดถือแผนที่ปักนี้
แทนพระองค์ท่าน
อย่างเด็ดขาด ”

ก่อนที่จะมีสะพานวงแหวนอุตสาหกรรม
ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา รถบรรทุกขนาดใหญ่
ที่จะขนส่งสินค้าจากท่าเรือกรุงเทพฯ และ
จากนิคมอุตสาหกรรมปทุมธานีลงมา
ลงไปทางภาคใต้ จะต้องไปลงแพขนานยนต์
ฝั่งตรงข้ามกับอำเภอพระประแดง ข้าม
แม่น้ำเจ้าพระยาแล้วไปขึ้นฝั่งผ่าน
ชุมชนตัวอำเภอพระประแดง ทำให้รถติด
อย่างมโหฬารทั้งกลางวันกลางคืน
ชาวพระประแดงเล่าให้ท่านราชเลขาธิการ
อาสา สารสิน และคณะที่ไปตรวจเยี่ยม
รวมทั้งอธิบดีกรมทางหลวงชนบท
ที่ไปรอรับว่า ก่อนที่จะมีถนนวงแหวน
อุตสาหกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ชาวพระประแดงต้องเดือดร้อนเรื่องรถติด
อย่างแสนสาหัส ชาวบ้านกลับจากทำงาน
เห็นหลังคาบ้านตอนหกโมงเย็น กว่าจะ
เข้าบ้านได้ก็ปาเข้าไปสองทุ่มกว่า บางราย
ป่วยหนักจะรีบไปโรงพยาบาล ก็ไปไม่ทัน
เพราะรถติด เดียวนี้ไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว
“ ด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าฯ สาธุ ”
พร้อมยกมือพนมทว้มศีรชะ

“ พระปรีชาสามารถในเรื่องแผนที่ ”

ทุกครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จฯ ไปทรงงานในพื้นที่ ภาพที่พสกนิกร
เห็นเป็นประจำ คือ ภาพที่พระองค์ท่าน

ทรงถือแผนที่ปักหนาด้วยพระองค์เอง จะ
ไม่มีภาพผู้ใดถือแผนที่ปักนี้แทนพระองค์
ท่านอย่างเด็ดขาด นอกจากอาจจะช่วยจับ
ในเวลาที่คุณถือแผนที่ปักหนา แผนที่นี้
เราเรียกกันว่า แผนที่ (มาตราส่วน) หนึ่ง
ต่อห้าหมื่น (๑:๕๐,๐๐๐) หมายความว่า
ระยะ ๒ เซนติเมตร ในแผนที่ คือ
ระยะหนึ่งกิโลเมตร ตารางสี่เหลี่ยม
ในแผนที่ขนาด ๒ x ๒ เซนติเมตร คือ
พื้นที่หนึ่งตารางกิโลเมตร เขาสร้างขึ้น
จากภาพถ่ายทางอากาศ มีเส้นบอกพิกัด
และระดับความสูงของพื้นที่จากระดับน้ำ
ทะเลปานกลาง เป็นตัวเลขมีเครื่องหมาย
บวกข้างหน้า ในพื้นที่สูงชันเป็นภูเขา
จะมีเส้นบอกระดับทุกยี่สิบเมตรที่
ความสูงเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น บริเวณภูเขา
สูงชัน เส้นบอกระดับจะอยู่ติดกันดำ
พริต เมื่อความลาดชันลดลง เส้นบอก
ระดับก็จะค่อย ๆ ห่างออก นายช่าง
ชลประทานจะใช้แผนที่นี้ในการวาง
โครงการชลประทานเบื้องต้น โดยอ่าน
ระดับความสูงของหุบเขา คำนวณพื้นที่
รับน้ำแล้วคูณด้วยตัวเลขฝนเฉลี่ย จะได้
ปริมาณน้ำเฉลี่ยต่อปี แล้วนำมาพิจารณา
ว่า ควรจะสร้างฝายหรืออ่างเก็บน้ำตรง
จุดใด ได้น้ำประมาณเท่าใด ส่งไปช่วย
พื้นที่เกษตรจำนวนกี่ไร่ ซึ่งทั้งหมดก็ต้อง

ใช้เวลาพอสมควร แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ ที่พระองค์ท่านทรงถือติดพระองค์นั้น ถ้าคล้อออกเต็มที่ ทุกคนจะแปลกใจ เพราะเป็นแผ่นใหญ่มาก ครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้างใหญ่รอบ ๆ จุดที่เสด็จฯ ไป โดยพระองค์ท่านจะทรงนำแผนที่หลายแผ่นมาต่อกันด้วยพระองค์เอง และพระองค์เคยทรงสอนวิธีการพับให้เหลือขนาดที่ทรงพกพาได้สะดวก การพับแผนที่แผ่นใหญ่ เพื่อให้คลี่มาดูจุดที่ต้องการได้ในทันทีโดยไม่ต้องคลี่ทั้งแผ่นใหญ่เป็นเรื่องยากมาก แม้พระองค์ท่านจะเคยทรงสอน แต่ผมเชื่อว่า จนบัดนี้ ยังไม่มีนายช่างชลประทานคนไหนทำได้

ในวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรอ่างเก็บน้ำบ้านศาลาปางสัก-๑ โครงการป่าขุนแม่กวง กรมชลประทานถวายเป็นพระกระยาหารค่ำแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ หลังจากเสวยพระกระยาหารเสร็จ กรมชลประทานจัดการแสดงถวาย จึงหรีไฟฟ้าให้สลัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำแผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ มาวางบนโต๊ะเสวย ทรงหยิบดินสอกับไฟฉายเล็ก ๆ ที่ทรงเหน็บไว้ที่กระเป๋ากล่องพระองค์ มาทรงเปิดส่อง

แผนที่ซึ่งทรงคล้อออกเป็นแผนที่ภาคเหนือ ตั้งแต่เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลงมาถึงจังหวัดตาก อุทัยธานี เพชรบุรี ผมสังเกตเห็นเส้นบอกระดับความสูงของภูมิประเทศด้านทิศเหนือและตะวันตกของประเทศไทย เป็นเส้นติดกันจนดูดำมืด แสดงว่าเต็มไปด้วยภูเขาสูง ผมใจคอไม่ค่อยดี ได้แต่ท่องคาถาประจำตัว “ห้ามเดา” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ปลายดินสอชี้ไปในแผนที่ เริ่มตั้งแต่เชียงรายเหนือสุดไล่ลงมาทีละจังหวัด จนถึงจังหวัดเพชรบุรี “อหิบดี ลำห้วยนี้มีน้ำมาก ถ้าเรากันตรงจุดนี้จะได้น้ำถึง ๒๐-๓๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ส่งน้ำไปช่วยอำเภอนี้ได้ทั้งอำเภอ” ผมมองไม่เห็นเส้นบอกลำห้วยด้วยซ้ำว่า น้ำไหลไปทางไหน บางจุดก็มีพระราชดำรัสว่า “ลำห้วยนี้พื้นที่รับน้ำไม่มาก ควรสร้างเป็นฝาย ช่วยหมู่บ้านนี้ได้หลายหมู่บ้าน” ผมฉงนจริง ๆ ว่า พระองค์ทอดพระเนตรเห็นตัวเลขบอกระดับความสูงของภูมิประเทศได้อย่างไร ในเมื่อตัวเลขเล็ก ๆ เบียดอยู่ในเส้นบอกระดับจะอยู่ติดกันดำพริ้ว แม้แต่ในตอนกลางวันก็ต้องเพ่งมองหาตัวเลขระดับ จึงจะนำมาคำนวณพื้นที่รับน้ำกับปริมาณฝนเฉลี่ย เพื่อจะให้ได้ปริมาณน้ำที่จะเก็บกักได้ และจะต้อง

พิจารณาด้วยว่า ตัวเขื่อนควรสูงเท่าใด จึงจะเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดต้องใช้เวลา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถ เพียงทอดพระเนตรแผนที่ก็ทรงสามารถวางโครงการกำหนดจุดที่ควรสร้างอ่าง สร้างฝายได้ในทันทีทันใด เป็นที่น่าอัศจรรย์ ผมกลับมาถามวิศวกรจากกองออกแบบ ว่าเป็นไปได้อย่างไร หลายคนลงความเห็นว่า เป็นไปได้สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านแผนที่ และใช้แผนที่ ๑:๕๐,๐๐๐ จนผู้เชี่ยวชาญ เพียงดูความถี่ ความห่างของเส้นบอกระดับ ก็อาจจะมองแผนที่เป็นสามมิติ มองเห็นความสูงต่ำของภูมิประเทศที่เป็นภูเขาหรือหุบเหว พระองค์ท่านจึงทรงสามารถทอดพระเนตรจุดเหมาะสมที่จะสร้างฝายหรืออ่าง แล้วทรงคำนวณปริมาณน้ำที่เก็บกักน้ำในพระราชหฤทัยได้ในทันที ค่าคั้นนั้นผมตามพระองค์ท่านไม่ได้เลย งบประมาณก็ตาแตกได้แต่ “พระพุทธเจ้าข้า” ทั้งคั้น ผมคิดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคงจะทรงทราบแล้วว่า อหิบดีคนใหม่นี้เป็นวิศวกรเครื่องกล ไม่รู้เรื่องวิชาการชลประทาน จึงมีพระเมตตา ไม่ทรงถามความเห็นของผมเลย คงมีพระราชประสงค์เพียงว่า ให้รับทราบถึงศักยภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้ นายช่าง

หรือวิศวกรชลประทานที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณารายละเอียดต่อไป คืบนั้น พอกล้อมแก้มรอดตัวไปได้แบบใจคอไม่ค่อยอยู่กับเนื้อกับตัว แต่พอแก่วัดเข้าหน่อยก็พลาดจนได้

วันหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมร่วมโต๊ะเสวย โดยผมนั่งทางด้านซ้ายของ พระองค์ท่าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสกับผู้ร่วมโต๊ะเสวย ในหลาย ๆ เรื่อง ช่วงหนึ่ง มีพระราชดำรัส ถึงโครงการพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น เป็นประโยชน์กับราษฎร “อธิบดี โครงการอะไรนะ ที่อุดรฯ เก็บน้ำได้ ๓๐ - ๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ควรจะรีบสร้างเพราะจะเป็นประโยชน์มาก” พระองค์ท่านมีพระราชดำรัส เป็นเชิงสนทนามากกว่า ไม่ได้ทรงตั้ง เป็นพระราชดำรัสถามที่จะต้องตอบ ถ้าผมเพียงแต่รับพระราชดำรัสว่า “พระพุทธเจ้าข้า” พระองค์ท่านก็จะมีพระราชดำรัสต่อไป ด้วยทรงทราบว่า คงจำไม่ได้เหมือนกัน เมื่อเขากลับไป ก็จะต้องตรวจสอบได้ไม่ยาก แต่ด้วยความที่ ชักจะชะล่าใจว่าเราเป็นอธิบดีมากกว่า สองปีแล้ว ควรจะทราบ จึงลืมหาคา “ห้ามเดา” สนิท หลุดปากกราบบังคมทูล

เอ่ยชื่อโครงการแกวภาคอีสานที่คุ้น ๆ ว่า “โครงการลำปลายมาศ พระพุทธเจ้าข้า” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงหยุด นิดหนึ่ง หันพระพักตร์มาทางผม แล้วมี พระราชดำรัสเบา ๆ เพียงเพื่อที่ผม ได้ยินคนเดียวว่า “อธิบดี เสียชื่อแล้ว” ผมใจหายวาบ รู้ทันทีว่าคงปล่อยไก่ตัว เบื่อเริ่ม อยากจะมุดลงใต้โต๊ะเสวย ด้วย พระเมตตาเป็นล้นพ้น มีพระราชดำรัส เรื่องอื่นต่อ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น หลังจากนั้น ผมรีบตรวจสอบไปทาง อุดรฯ ปรากฏว่าเป็น โครงการลำพันชาด ส่วนโครงการลำปลายมาศอยู่ที่โคราช คนละลุ่มน้ำ คนละจังหวัด โกลกันลิบ !

“สิ่งมหัศจรรย์เรื่องลมฟ้าอากาศ”

เมื่อทรงศึกษาเรื่องใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงศึกษาด้วยพระองค์เอง โดยทรงค้นคว้าลงลึกจนถึงแก่นในทุกเรื่อง และทรงพระปรีชาสามารถในแต่ละเรื่อง เป็นที่น่าอัศจรรย์ ยกตัวอย่างเช่น การทำ ฝนเทียมที่โด่งดังไปทั่วโลก ฟังเผิน ๆ คล้ายกับใช้เครื่องบินโปรยสารเคมี แล้ว ฝนก็จะตก ที่จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ มี ตัวแปรมากมายซึ่งต้องใช้เทคนิคพิเศษที่ พระองค์ท่านทรงคิดค้น ดังเช่นที่ทรงเคย อธิบายโดยใช้คำว่า “เลี้ยง (เมฆ) ให้อ้วน

แล้วโจมตีแบบแซนด์วิช” เป็นต้น ครั้งหนึ่ง เกิดฝนแล้งผิดปกติในเขตจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี ทางผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี (คุณศักดิ์ โกศัยกานนท์) ขอฝนเทียมด่วน เพราะข้าวกำลังจะตาย ช่วงนั้นผมอยู่ที่ กระทรวงเกษตรฯ ด้วยความอยากรู้ จึงขอ ติดเครื่องบินทำฝนเทียมไปด้วย ระหว่าง โปรยสารเคมี บางครั้งต้องบินเข้าไปใน ก้อนเมฆ มองไม่เห็นอะไรเลย นักบิน ต้องติดต่อกับเครื่องบินอีกสองลำตลอด เวลา เพื่อแจ้งพิกัดความสูงและทิศทาง มิฉะนั้นอาจชนกันเองได้ เครื่องลำที่ ผมขึ้นคงจะบินเป็นเที่ยวสุดท้าย เพราะ ประมาณครึ่งชั่วโมง ผมสังเกตเห็นฟ้า ที่ก่อนนั้นมีแดดจ้า เมฆเริ่มเกาะตัวเป็น ก้อนดำใหญ่ นักบินบอกว่าต้องรีบลง โดยด่วน เพราะถ้าฝนตก จะมองไม่เห็น สนามบิน เครื่องของผมลงสนามบิน ชั่วคราวเรียบบร้อย โดยมีเมฆดำทะมึน ไล่หลัง เพียงไม่กี่นาทีต่อมา ฝนก็ตกลงมา อย่างหนัก มีดไปทั่ว ระหว่างนั่งรถกลับ ผมนึกรำพึงอยู่ในใจว่า “ช่างเป็นบุญของ ชาวนาไทยโดยแท้ ที่เรามีพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระปรีชาสามารถอย่างหาที่เปรียบ มิได้” ผมหลับตาวาดภาพเห็นท้องนา อันกว้างใหญ่ไพศาลสุดลูกหูลูกตา ที่ต้นข้าว กำลังจะเหี่ยวเฉาตาย เห็นชาวนาผู้ยากไร้

ทั้งลูกเมียยืนน้ำตาตก มองความหายนะ
ของตนเองและครอบครัวที่กำลังจะมาถึง
ต่อหน้าต่อตา แต่แล้วเหมือนปาฏิหาริย์
ฝนก็ตกกระหน่ำลงมา เป็น “ฟามาโปรด”
จริงๆ !

เขื่อนภูมิพล ที่จังหวัดตาก กับเขื่อน
สิริกิติ์ ที่จังหวัดอุตรดิตถ์ มีบทบาทกับชีวิต
ความเป็นอยู่ของประชากรใน ๒๒ จังหวัด
ภาคกลาง มากกว่าที่คนจำนวนมาก
ตระหนัก โดยทั้งสองเขื่อนจะเก็บกักน้ำ
จำนวนมหาศาลไว้ในหน้าฝน เมื่อหมดฝน
ในเดือนพฤศจิกายน ธันวาคม ทั้งสอง
เขื่อนจะปล่อยน้ำที่เก็บกักไว้ มาหล่อเลี้ยง
พื้นที่ภาคกลาง เพื่อการอุปโภคบริโภค
การเดินเรือ ไล่น้ำเค็ม โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งเพื่อการทำนาปรัง ในพื้นที่ประมาณ
๔-๕ ล้านไร่ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔, ๒๕๓๕
และ ๒๕๓๖ ได้เกิดสภาวะฝนน้อยกว่า
ปรกติติดต่อกัน ทำให้เกิดวิกฤตการณ์
ภัยแล้งที่รุนแรงที่สุด ในปี พ.ศ. ๒๕๓๖
ต่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ปริมาณน้ำในสองเขื่อน
มีน้อยเป็นประวัติการณ์ ต้องมีการ
รณรงค์ให้ประหยัดน้ำ การเดินเรือใน
แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน ต้อง
หยุดชะงัก เรือไม่สามารถผ่านประตูน้ำได้
น้ำเค็มรุกขึ้นไปถึงจังหวัดปทุมธานี
บริเวณตำบลลำแล ซึ่งเป็นสถานีสูบน้ำ

เข้าคลองประปาของการประปานครหลวง
มีประกาศเตือนและห้ามไม่ให้ทำนาปรัง
ด้วยเกรงว่านาจะเสียหายหนัก เพราะ
ไม่มีน้ำส่งให้พื้นที่ชลประทาน แต่ก็
ไม่ได้ผล เพราะข้าวราคาดี และชาวบ้าน
บอกว่า ขอเสี่ยงเอง ในขณะที่สถานการณ์
ภัยแล้งกำลังเข้าขั้นวิกฤต ได้เกิดฝนตก
หนักก่อนฤดู ในเดือนมีนาคม ๒๕๓๗
และตกติดต่อกันจนเข้าหน้าฝน ปริมาณ
น้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์เพิ่มขึ้น
อย่างรวดเร็ว จนมีน้ำเพียงพอสำหรับ
หน้าแล้งปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ทุกคนโล่งอกและ
ดีใจที่ผ่านพ้นวิกฤตภัยแล้งไปได้อย่าง
หวุดหวิด หารู้ไม่ว่านหันตภัยตัวใหม่กำลัง
จะมาเยือน ในช่วงฤดูฝนปี พ.ศ. ๒๕๓๘
ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พายุโซนร้อนที่ก่อตัว
ในมหาสมุทรแปซิฟิก ได้เข้าถล่มประเทศ
ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น
ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม อย่างหนัก
ประเทศไทยได้รับผลกระทบทั้งทางตรง
และทางอ้อมจากพายุถึง ๔ ลูก คือ ได้ฝุ่น
แกวี่ เฮเลน โลอิส และนิน่า ส่งผลให้
เกิดสภาวะน้ำท่วมอย่างรุนแรงในภาคเหนือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะ
ในภาคกลาง เขื่อนภูมิพลเก็บกักน้ำจาก
เหนือเขื่อนไว้ได้หมด แต่ฝืนร้ายสุด ๆ
ของชาวชลประทานก็เกิดขึ้น เมื่อเขื่อน

สิริกิติ์น้ำเต็ม ล้นออกทางระบายน้ำล้น
หมายความว่าลุ่มน้ำน่านไม่สามารถบริหาร
จัดการได้เลย นำมาเท่าใด ต้องปล่อยออก
ทางระบายน้ำล้นเท่านั้น ส่วนลุ่มน้ำยม
ไม่มีเขื่อน จัดการผ่อนปรนใด ๆ ไม่ได้
อยู่แล้ว ได้เกิดสภาวะน้ำท่วมรุนแรงตั้งแต่
จังหวัดแพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิษณุ
นครสวรรค์ และทุกจังหวัดในภาคกลาง
ตั้งแต่เดือนสิงหาคมจนถึงเดือนตุลาคม
ในขณะที่หลายจังหวัดจมอยู่ใต้น้ำ
กรุงเทพมหานครได้เสริมคันกั้นน้ำเป็นการ
ด่วนทั้งวันทั้งคืน แต่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำ
เจ้าพระยา บริเวณถนนเจริญสินทวงศ์
กับถนนเจริญนคร คันกั้นน้ำพ่ายแพ้
แก่ระดับน้ำ น้ำเข้าท่วมบ้านเรือนอาคาร
พาณิชย์เป็นบริเวณกว้าง สร้างความ
เสียหายมากมาย การระบายน้ำลงทะเล
ก็ทำได้ยากมาก เพราะเป็นช่วงระดับ
น้ำทะเลขึ้นสูง ช่วงน้ำลงก็ไหลออกทะเล
ได้บ้าง พอช่วงน้ำขึ้นก็ไหลกลับมาใหม่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระ
ราชทานพระราชดำริให้สร้าง “แก้มลิง”
โดยสร้างประตูกั้นน้ำที่ปากคลองที่จะออก
สู่ทะเล เมื่อช่วงน้ำทะเลขึ้นสูง ก็ปิดประตู
ไม่ให้น้ำไหลกลับ น้ำที่เอ่ออยู่หลังประตู
จะมีระดับสูงขึ้น พอช่วงน้ำลง ระดับจะ
ต่างกันเกือบสองเมตร รีบเปิดประตู ก็จะ

ระบายน้ำได้มาก คล้ายกับลิงที่อมอาหารไว้ในกระพุ้งแก้ม แล้วค่อยเคี้ยวกลืนภายหลัง ในช่วงที่ไม่ต้องแย่งอาหารกับตัวอื่น

ในช่วงปลายเดือนตุลาคม ซึ่งควรจะหมดฝนเข้าหนาวแล้ว คุณสมิทธ ธรรมสโรช อธิบดีกรมอุตุฯ ทูลเกล้าฯ ถวายรายงาน พร้อมกับออกโทรทัศน์ประกาศว่า ยังมีไต้ฝุ่นอีกหนึ่งลูกเป็นซูเปอร์ไต้ฝุ่น ชื่อ “แอนเจลล่า” ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางถึง ๑๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถล่มฟิลิปปินส์ ยับเยิน มีคนตายจำนวนมาก และจะตรงเข้ามาประเทศไทยแน่นอนในอีกสามวัน ขอให้เตรียมตัว สำหรับคนกรุงเทพฯ ควรเตรียมเรือไว้ด้วย ปรากฏว่าผู้คนตกใจแตกตื่นเป็นการใหญ่ ทั้งซีเอ็นเอ็น และ บีบีซี ก็ออกเป็นข่าวด่วนด้วย วันรุ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสถึงอธิบดีสมิทธ ว่า ซูเปอร์ไต้ฝุ่น “แอนเจลล่า” จะอ่อนแรงลงเปลี่ยนทิศทางขึ้นเหนือ ไม่เข้าไทยแน่นอน ขอให้แจ้งประชาชนด้วยว่าไม่ต้องตกใจ วันต่อมา สิ่งมหัศจรรย์ก็เกิดขึ้น ก่อนจะถึงเวียดนาม พายุ “แอนเจลล่า” ได้เปลี่ยนทิศทางหักมุม ๙๐ องศาขึ้นเหนือ ขึ้นฝั่งทางตอนใต้ของประเทศจีน มีคนตาย ๗๐๐ - ๘๐๐ คน ต่อมาไม่นาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผมร่วมโต๊ะเสวย

ช่วงหนึ่งผมได้กราบบังคมทูลถามว่า “อธิบดีสมิทธบอกว่า นักอุตุฯ ทั่วโลกเห็นตรงกันว่า ไต้ฝุ่น ‘แอนเจลล่า’ จะต้องเข้าเวียดนามและไทยแน่นอน ไต้ฝุ่นละอองสุริยะบาทพระองค์เดียว ทรงยืนยันว่าไม่เข้า เขาจะพากันเผาตำราทิ้งหมดแล้ว ทรงทราบได้อย่างไร พระพุทธเจ้าข้า” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงตอบว่า “ฉันให้นางมณีเมขลาไปห้ามไว้” ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสเรื่องนี้ในทำนองขำขัน เช่นเดียวกันว่า “ได้ให้นางมณีเมขลาไปเจรจาได้ผลดี แล้วให้พาคณะ ‘แอนเจลล่า’ ไปเที่ยวเขาพระสุเมรุแทน” ที่มีพระราชดำรัสเช่นนี้ก็เพราะพระเมตตาโดยแท้ ด้วยทรงเกรงว่า เจ้าหน้าที่ที่จะเสียหน้าที่จริงแล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมอุตุฯ ทูลเกล้าฯ ถวายข้อมูลสภาพอากาศและแผนที่ทางอากาศทุกวัน ยิ่งกว่านั้นยังทรงค้นคว้าหาข้อมูลทางคอมพิวเตอร์จากหลายแห่งทั่วโลก นำมาทรงศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง และบางครั้งมีพระบรมราชวินิจฉัยแตกต่างไปจากคำพยากรณ์อากาศของกรมอุตุฯ ซึ่งผลเป็นไปตามที่ พระองค์ท่านมี

พระบรมราชวินิจฉัย

“พระมิดกลับทิต”

ที่ผมเล่ามาเป็นเพียงเกร็ดเล็กน้อยของเศษเสี้ยวที่ได้ตามเสด็จและปฏิบัติงาน ถวายใกล้ชิดในช่วงสามปีเศษที่ได้รับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทในฐานะอธิบดีกรมชลประทาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ แปรพระราชฐานเพื่อทรงงานเกือบตลอดทั้งปีดังเช่นที่ทรงปฏิบัติมาโดยตลอด และในระหว่างประทับ ณ ที่แปรพระราชฐาน จะเสด็จฯ ไปทรงงานเกือบทุกวัน เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในที่ทุรกันดาร ซึ่งหลายแห่งไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเคยเข้าไปเลย ภาพที่ประจักษ์แก่สายตาพสกนิกรเป็นประจำ คือ หยาดพระเสโทเต็มพระพักตร์จนฉลองพระองค์เปียกชุ่มหรือประทับบนพื้นดิน ทรงซักถามทุกข์สุขของราษฎรที่มารอเฝ้าฯ หรือเสด็จฯ ไปในป่าเขาหุบเหวท่ามกลางสายฝนที่กำลังกระหน่ำ ทั้งในเวลากลางวันหรือค่ำคืนดึกดื่น เฉพาะในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราชดำริให้สร้างโครงการที่เป็นประโยชน์แก่

ประเทศชาติและประชาชนอย่างมหาศาล จำนวนมากมายหลายโครงการ อีกทั้งยังพระราชทานพระราชดำรัสที่มีความหมายลึกซึ้งทรงคุณค่ายิ่งในหลายโอกาสหลายวาระ ซึ่งนอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถอันลึกล้ำแล้ว ยังให้เห็นถึงสายพระเนตรอันยาวไกลจากการที่ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยในหลายเรื่อง ผมจะขอยกตัวอย่างเพียง ๒ - ๓ เรื่อง เช่น มีพระราชดำรัสถึงโครงการเขื่อนท่าด่าน ตอนหนึ่งว่า “จังหวัดนครนายก มีปัญหาน้ำท่วมทุกปี พอหมดฝนก็ขาดน้ำ และยังมีปัญหาดินเปรี้ยว จุดที่เหมาะสมตามที่กรมชลประทานเสนออยู่ในใจกลางอุทยานฯ เขาใหญ่ใกล้น้ำตกเหวนรก จะกระทบสิ่งแวดล้อมมาก ลงมาสร้างที่เชิงเขาขอบอุทยาน ค่าสร้างเขื่อนจะแพงกว่าแต่ก็คุ้ม” หรือในกรณีโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง “เดิมปลูกข้าวเกือบสี่แสนไร่ เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ ปัจจุบันสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป น้ำเค็มรุกขึ้นไปถึงอำเภอลำลูกเกด คนหนุ่มสาวละทิ้งถิ่นฐาน เหลือแต่คนแก่ยากจน เพราะปลูกข้าวไม่ได้ผล ทั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างชาวนากับเจ้าของบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ควรสร้างประตูควบคุม

ใกล้ปากน้ำ ไม่ให้น้ำเค็มรุกล้ำ และเก็บน้ำจืด แล้วแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจนเหมาะสม นำสิ่งแวดล้อมกลับคืนมาสู่ชาวปากพนัง” สำหรับเขื่อนป่าสัก มีพระราชดำรัสว่า “ปีที่เกิดน้ำท่วมแม่น้ำป่าสักจะพาน้ำมาซ้ำเติมที่อยู่อาศัยทำให้เกิดความเสียหายเพิ่มมากขึ้นสร้างเขื่อนป่าสัก แล้วจัดการน้ำให้ดีจะช่วยป้องกันหรือบรรเทาสภาวะน้ำท่วมได้มาก เพียงสองปีก็คุ้มค่าก่อสร้างแล้ว”

ผมเป็นเพียงคนไทยคนหนึ่งที่มีบุญได้ปฏิบัติงานถวายรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทในช่วงสั้นๆ ยังมีข้าราชการและผู้คนอีกเป็นจำนวนมาก ที่ได้ปฏิบัติงานสนองพระเดชพระคุณในพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเหนือกว่าสิ่งอื่นใดผมคิดว่าเป็นบุญของประเทศไทยและคนไทยทั้งชาติ ที่เรามีพระมหากษัตริย์ และพระราชินีสุดประเสริฐ ทั้งสองพระองค์ได้ทรงทุ่มเทและทรงตรากตรำพระวรกายอย่างต่อเนื่องมายาวนานกว่า ๖๐ ปี ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ และเพื่อความผาสุก ความอยู่ดีกินดี รอดพ้น

จากความลำบากยากจนของพสกนิกรของพระองค์ท่าน โดยมีได้ทรงแบ่งแยกว่าจะเป็นเชื้อชาติใด นับถือศาสนาใด ที่ผมเล่ามานี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหลาย ๆ เหตุการณ์ ที่ผมได้สัมผัสด้วยตนเอง และติดตามตั้งใจของผมมาโดยตลอด รวากับว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ทำให้ผมอดนึกกวาดภาพไม่ได้ว่า ตลอดระยะเวลากว่า ๖๐ ปีที่ผ่านมา ถนนหนทางมีเต็มไปด้วยถนน “ดีสีโก้” เต็มบ้านเต็มเมืองหรือ อีกทั้งยังฝุ่นละออง โคลนตมคองมากกว่าปัจจุบันหลายเท่า สิ่งเหล่านี้จะมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมกับพระสุขภาพพลานามัย และพระอาการประชวรของพระองค์ท่านที่ต้องทรงแบกรับอยู่ขณะนี้หรือไม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่นิตยสาร “เนชั่นแนลจีโอกราฟฟิก” ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ความตอนหนึ่ง “...เคยมีผู้กล่าวไว้ว่าราชอาณาจักรนั้นเปรียบเสมือนพีระมิดมีพระมหากษัตริย์อยู่บนยอด และมีประชาชนอยู่ข้างล่าง แต่สำหรับประเทศไทยแล้วดูเหมือนทุกอย่างจะตรงกันข้าม นั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องปวดคอและบริเวณไหล่อยู่เสมอ”

จอมทัพไทยกับราชนาวิ

พลเรือเอก ชุมพล ปัจจุสานนท์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ นายสันติ ทักราล และ พลเรือเอก ชุมพล ปัจจุสานนท์ องคมนตรี ฝ่าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันจันทร์ ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๘

ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ

๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

ผมใคร่ขอถือโอกาสอันเป็นมงคลยิ่งของปวงชนชาวไทยทุกคน
บอกเล่าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณ

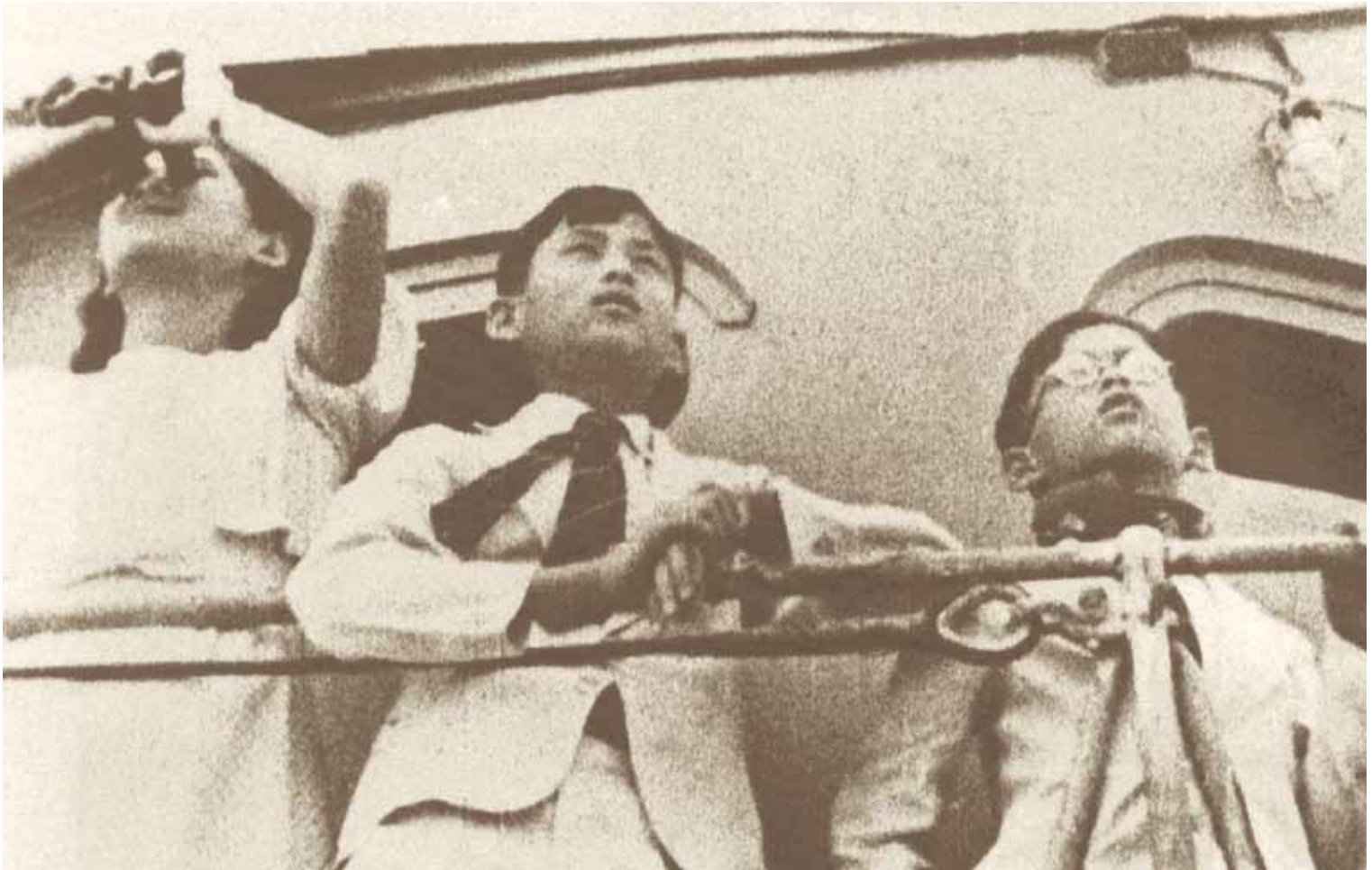
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพเรือในด้านต่าง ๆ

จากหลักฐานของกองทัพเรือที่มีการบันทึกไว้

และจากเหตุการณ์ที่ผมได้รับทราบด้วยตนเอง

ดังต่อไปนี้

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช
และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
(พระอิสริยยศขณะนั้น) ประทับเรือหลวงศรีอยุธยา
เสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการชั่วคราว
วันอังคาร ที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์
และสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช (พระอิสริยยศขณะนั้น)
ประทับเรือหลวงแม่กลอง
เสด็จฯ ไปยังประเทศสวีเดน
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๘๑

เรือหลวงศรีอยุธยา และเรือหลวง แม่กลอง เป็นเรือพระที่นั่งครั้งเสด็จ นิวัตประเทศไทย

เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๑
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
พระราชชนนีศรีสังวาลย์^๑ สมเด็จพระเจ้า
พี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา^๒ และ

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพล
อดุลยเดช^๓ เสด็จนิวัตประเทศไทยโดย
เรือพระที่นั่ง “มิโอเนีย” กองทัพเรือได้จัด
เรือหลวงศรีอยุธยา เป็นเรือพระที่นั่งถวาย
รับเสด็จจากเกาะสีชัง ไปยังท่าราชวรดิฐ
นับเป็นครั้งแรกที่เรือหลวงศรีอยุธยาได้เป็น
เรือพระที่นั่งเชิญเสด็จสู่พระนคร ตาม

^๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระศรีนครินทร์ทราบรมราชชนนี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓

^๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

^๓ ทรงรับเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

คำกราบบังคมทูลเชิญของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น และเมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๘๑^๔ กองทัพเรือได้จัดเรือหลวงแม่กลอง ถวายเป็นเรือพระที่นั่งเชิญทั้งสี่พระองค์เสด็จฯ ไปยังเรือพระที่นั่ง “ซีแลนเดีย” เสด็จฯ ไปยังประเทศสวีเดนแลนด์ เพื่อทรงปฏิบัติพระราชกิจในด้านการศึกษา

ครั้นต่อมา วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๓ กองทัพเรือได้จัดเรือหลวงศรีอยุธยา ถวายเป็นเรือพระที่นั่งไปรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร^๕ พระคู่หมั้น จากเรือพระที่นั่ง “ซีแลนเดีย” ที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า เพื่อเสด็จฯ ไปยังท่าราชวรดิฐ นับเป็นครั้งที่ ๒ ที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประทับเรือหลวงศรีอยุธยา และเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในห้องโถงของเรือหลวงศรีอยุธยาก็คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นผู้กราบบังคมทูลรายงาน และพลเรือเอก สินธุ์ กมลนาวิน ผู้บัญชาการทหารเรือ ทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องพระยศจอมพลเรือและฉลองพระองค์เครื่องแบบ

ทหารเรือแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ครั้นถึงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๔๙๔ เรือหลวงแม่กลอง ได้เป็นเรือพระที่นั่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี^๖ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประทับจาก

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร พระคู่หมั้น ขณะประทับเรือหลวงศรีอยุธยา เสด็จนิวัตประเทศไทย วันศุกร์ ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๔๙๓

^๔ ก่อน พ.ศ. ๒๔๘๔ วันขึ้นปีใหม่ของประเทศไทย คือ วันที่ ๑ เมษายน

^๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ หลังพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส ๒๘ เมษายน ๒๔๙๓ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระอิสริยยศเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓

^๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระนามาภิไธยเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๔

ขบวนเรือพระราชพิธี ในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี วันจันทร์ ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๙

น่านน้ำจังหวัดสมุทรปราการ เสด็จฯ ไปยังท่าราชวรดิฐ ในการเสด็จนิวัตประเทศไทยเป็นการถาวร นับเป็นครั้งที่ ๒ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับเรือหลวงแม่กลอง

ทรงตรวจพลสวนสนามทางเรือครั้งแรก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับเรือหลวงแม่กลอง เสด็จฯ ไปทรงตรวจพลสวนสนามทางเรือและทอดพระเนตรการ

สาธิตยกพลขึ้นบกของทหารนาวิกโยธินที่หาดบางแสน จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ นับเป็นครั้งแรกที่ทหารนาวิกโยธินของกองทัพเรือได้ปฏิบัติการฝึกยกพลขึ้นบกต่อเบื้องพระพักตร์

ขบวนพยุหยาตราทางชลมารคและขบวนเรือพระราชพิธี...ภารกิจอันยิ่งใหญ่ของกองทัพเรือ

ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ซึ่ง

เป็นริ้วขบวนเรืออันประกอบไปด้วยเรือพระที่นั่งและเรือพระราชพิธี นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทย ที่ผ่านมา ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการจัดขบวนพยุหยาตราทางชลมารค^๗ และขบวนเรือพระราชพิธี^๘ มาแล้วหลายครั้ง ในโอกาสต่าง ๆ อาทิ ครั้งแรกจัดขึ้นในโอกาสการฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๐๐ และครั้งต่อ ๆ มา ในการฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี เมื่อวันที่

^๗ ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค หมายถึง ขบวนเรือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับบนเรือพระที่นั่ง

^๘ ขบวนเรือพระราชพิธี หมายถึง ขบวนเรือที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ประทับบนเรือพระที่นั่ง

พ.ล.ม.อ.ว.ร.
๑๘๖๕๐๐

ราชนาวิกโยธิน

The image shows a musical score for the song 'Rachanavikayotin'. It consists of ten staves of music in a single system. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The score includes various musical notations such as notes, rests, and accidentals. Chord symbols are written above the notes: F, Fdi, C9, C7, Fdi, F, F9, Bb, Bdi, F, Eb7, D7, G7, C7, F, Dm, Gm, A7, E7, A7, Dm, F, Bbm, C7, C7, and S. The 'S' symbol at the end of the final staff likely indicates the end of the piece.

โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ “ราชนาวิกโยธิน”

๕ เมษายน ๒๕๒๕ ในพระราชพิธีทรง
บำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน
ณ วัดอรุณราชวราราม เมื่อวันที่
๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ในพระราชพิธี
ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่
๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๙ เป็นต้น

พระราชทานเพลงประจำหน่วย แก้ทหารนาวิกโยธิน

หลังจากที่ทรงทราบว่าทหารนาวิกโยธิน
ยังไม่มีเพลงประจำหน่วย พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวซึ่งมีพระอัจฉริยภาพทาง
ด้านดนตรีอย่างยอดเยี่ยม จึงทรงพระ
ราชนิพนธ์เพลงมาร์ช “ราชนาวิกโยธิน”
พระราชทานแก้ทหารนาวิกโยธิน เพื่อ
ใช้เป็นเพลงประจำหน่วย เมื่อวันที่ ๒๘
มิถุนายน ๒๕๐๒ และได้มีการอัญเชิญ
เพลงนี้ไปบรรเลงเป็นปฐมฤกษ์หน้าพระ
ที่นั่งที่สนามศุภชลาศัย เมื่อวันที่ ๕
กรกฎาคม ๒๕๐๒ ในช่วงพักของการ
แข่งขันฟุตบอลเพื่อเชื่อมความสามัคคี
ระหว่างทหารเรือไทยกับนาวิกโยธิน
อเมริกัน ในโอกาสที่กองพลนาวิกโยธิน
ที่ ๓ เดินทางมาเยือนประเทศไทย โดย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระ
พระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ
ไปทอดพระเนตรการแข่งขันในวันนั้นด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีปล่อยเรือ ต.๙๑ ลงน้ำ ณ กรมอุทกหารเรือ วันพฤหัสบดี ที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๑๑

เรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่ง ตามพระราชดำริ

ระหว่างการเสด็จประพาสยุโรปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรกิจการอยู่เรือ LUERSSSEN WERFT ณ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งมีชื่อเสียงในการต่อเรือยนต์รักษาฝั่งขนาดเล็ก เมื่อพระองค์เสด็จฯ กลับมาถึงประเทศไทย พระราชทานพระราชดำรัสว่า “กองทัพเรือควรต่อเรือยนต์ขนาดเล็กไว้ใช้เอง จะเป็นการประหยัดกว่าการจัดหาจากต่างประเทศ”

กองทัพเรือได้น้อมรับใส่เกล้าฯ และ

ดำเนินการต่อเรือตามพระราชดำริ โดยให้ชื่อว่า เรือ ต.๙๑ เพื่อความหมายว่าเป็นเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่งที่ต่อในสมัยรัชกาลที่ ๙ ลำที่ ๑ ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์แก่กองทัพเรือในด้านต่าง ๆ อาทิ ทรงติดต่อวิศวกรจากอยู่เรือ LUERSSSEN WERFT มาให้คำปรึกษา พระราชทานตำราที่เกี่ยวกับการต่อเรือ พระราชทานพระราชดำรัสแนะนำ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เจ้าหน้าที่ของกองทัพเรือเฝ้าฯ กราบบังคมทูลรายงานความก้าวหน้า และ

ข้อขัดข้องในการต่อเรือหลายครั้ง อีกทั้งเสด็จฯ ไปทรงวางกระดูกงูเรือ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๐ หลังจากนั้น พระองค์และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานพิธีปล่อยเรือ ต.๙๑ ลงน้ำที่กรมอุทกหารเรือ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๑๑

เมื่อมีการทดสอบสมรรถนะของเรือ ต.๙๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้เสด็จฯ ไปประทับเรือ ต.๙๑ เพื่อทรงทดสอบด้วยพระองค์เองที่ทะเลหน้าวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๑๑ และเสด็จฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิมลวงศาฯ^๔ ไปทรงทดสอบ เรือ ต.๙๑ เป็นครั้งที่สองระหว่างการฝึกทักซิณ ๑๒ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๒ บริเวณหาดบ้านทอน จังหวัดนครราชสีมา สำหรับทหารเรือแล้วเป็นที่กล่าวขานกันว่าเรือ ต.๙๑ เป็น “เรือของพระเจ้าอยู่หัว” และเป็นเรือที่มีความผูกพันอยู่ในพระราชหฤทัยของพระองค์มาโดยตลอด

เหตุการณ์หนึ่งที่สอดคล้องกับคำกล่าวนั้น ก็คือ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๖ ในโอกาสพระราชทานพระราชดำริสแกผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชดาร์สนั้นมีความบางตอนว่า **“...แม้จะกองทัพก็ต้องพอเพียง. แต่กองทัพทำอะไรพอเพียงเยอะแยะ ทำโครงการต่าง ๆ ที่ช่วย แล้วก็ที่สมควรที่จะทำ แล้วก็ทำได้. ถ้าเรือทหารเรื่อนั้นนะ เรือ ต.๙๑ นั้นนะเศรษฐกิจพอเพียง.”**

พระราชดำริดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า พระองค์ยังทรงจดจำเรือ ต.๙๑ ซึ่งเป็นเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่งลำแรกที่กองทัพเรือต่อขึ้นเพื่อใช้ในราชการตามพระราชดำริ แม้ว่าเวลาจะผ่านพ้นมานานแล้วก็ตาม ปัจจุบันกองทัพเรือยังคงรักษาเรือ ต.๙๑ ไว้ในประจำการ หลังจากที่ได้ทำการปรับปรุงตัวเรือหลายครั้ง โดยในครั้งสุดท้ายเป็นการซ่อมปรับปรุงในลักษณะที่เหมือนกับการต่อเรือใหม่ แต่ยังคงรักษากระดูกงูเรือเดิมไว้

ทรงเรือใบ “เวคา” ช้ามอ่าวไทย

วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๐๙ เป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรือใบประเภทโอเค หมายเลข TH18 ขนาด ๑๓ ฟุต นาม “เวคา” ที่ทรงต่อขึ้นด้วยฝีพระหัตถ์ของพระองค์เอง จากชายหาดวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ช้ามทะเลอ่าวไทยไปทางทิศตะวันออก มุ่งสู่หาดเตยงาม กรมนาวิกโยธิน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นระยะทางประมาณ ๖๐ ไมล์ทะเล เพียงลำพังพระองค์ โดยใช้เวลาทั้งสิ้นกว่า ๑๗ ชั่วโมง ซึ่งหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบังคับเรือใบจนบรรลุถึงที่หมายแล้ว จึงทรงปักธง “ราชนาวิกโยธิน” ลงอย่างมั่นคงเหนือก้อนหินใหญ่ของหาดเตยงาม นับเป็นเหตุการณ์ที่ชาวไทยและชาวโลกได้ประจักษ์ถึงพระปรีชาสามารถในการทรงเรือใบของพระมหากษัตริย์พระองค์นี้

^๔ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปักธง
“ราชนาวิกโยธิน” ลงอย่างมั่นคง
เหนือก้อนหินใหญ่ของหาดเตยงาม
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
วันอังคาร ที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๐๙

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ
รัชกาลที่ ๙

เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙

ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ กองทัพเรือมีดำริที่จะสร้างเรือพระราชพิธีเป็นเรือพระที่นั่งเพิ่มอีก ๑ ลำ เพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี โดยกรมศิลปากรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับศิลปกรรมของเรือลำนี้ทั้งหมด ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อเรือลำนี้ว่า “เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙” และเสด็จฯ ไปทรงวางกระดูกงูเรือ ณ กรมอุตสาหกรรเรือ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๓๗ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารเสด็จฯ แทนพระองค์ไปทรงเป็นประธานพิธีปล่อยเรือลงน้ำ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๙ นับเป็นเรือพระที่นั่งในขบวนพยุหยาตราทางชลมารคลำแรกที่สร้างในรัชกาลปัจจุบัน มีเกร็ดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในวันเสด็จฯ ไปทรงวางกระดูกงูเรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบว่าเป็นเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณรัชกาลที่ ๙ ไข้ฝีพาย ๕๐ นาย ได้ทรงถามว่า “๕๐ แรงคน เท่ากับกี่แรงม้า”

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเรื่องที่ผมนำมาจากหลักฐานที่กองทัพเรือบันทึกไว้ แต่เรื่องที่ผมทราบด้วยตนเองมีอยู่หลายเรื่องดังต่อไปนี้

ทอดพระเนตรการประลอง ความเร็วเรือรบ

ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๑ เมษายน ๒๕๑๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธร ฯ^{๑๐} และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ฯ เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดชายทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยเรือหลวงจันทร์ การเสด็จฯ ครั้งนั้นกองทัพเรือได้จัดหมู่เรือตามเสด็จและอารักขา ประกอบด้วย เรือ ต.๙๑ เรือ ต.๑๕ และเรือหลวงตาปี ขณะนั้นผมมียศเรือโทประจำอยู่บนเรือหลวงตาปี จำได้ว่า หลังเสด็จสิ้นพระราชกรณียกิจ ทรงพระกรุณาพระราชทานเงินขวัญถุงแก่ทหารเรือทุกคน คนละ ๒๐๐ บาท นอกจากนี้ยังได้มีการประลองความเร็วเรือถวายทอดพระเนตร ระหว่างเรือหลวงตาปี

^{๑๐} ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐

ระวางขับน้ำประมาณ ๑,๐๐๐ ตัน กับเรือ ต.๙๑ ระวางขับน้ำประมาณ ๑๓๐ ตัน ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการกล่าวถึงข้อมูลสมรรถนะของเรือทั้งสองลำว่า สามารถทำความเร็วสูงสุดได้ใกล้เคียงกัน ประมาณ ๒๑ นอต จนเป็นที่มาของการประลองความเร็ว ผลการประลองปรากฏว่า เรือ ต.๙๑ เป็นฝ่ายชนะ

ครั้งแรกที่ถวายงาน บนเรือหลวงตองปลิว

เมื่อครั้งผมมียศเรือเอก ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการเรือหลวงตองปลิว ได้รับคำสั่งให้นำเรือไปถวายอารักขาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หน้าวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ครั้นวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๒๐ ก็ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธร ฯ
(พระอิสริยยศขณะนั้น) และสมเด็จพระ
เจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ฯ
ฉายพระบรมรูปกับคณะนายทหาร
บนเรือหลวงตองปลิว
วันอังคาร ที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๒๐

“ ทั้งสี่พระองค์ประทับบน
พื้นลาดฟ้าซึ่งเป็นแผ่นเหล็ก
บริเวณหัวเรือหลวงตองปลิว
บริเวณดังกล่าว
มีพื้นที่ค่อนข้างคับแคบ
อีกทั้งยังมีไข้พื้นเรียบ
เนื่องจากมีส่วนประกอบ
หลายอย่างติดตั้งอยู่ เช่น
ก๊วนสมอ รูโซสมอ เป็นต้น
แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่าย
ไม่ถือพระองค์ ”

สำนักพระราชวังว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์ จะเสด็จฯ มายังเรือหลวงตองปลิวในเวลาเย็น และจะเสวยพระกระยาหารบนเรือด้วย ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ทั้งหมด เมื่อทุกพระองค์ได้เสด็จฯ ประทับบนเรือหลวงตองปลิวแล้ว ก็มีพระราชดำรัสสั่งให้ออกเรือเพื่อทอดพระเนตรทัศนียภาพทางทะเลไปจนถึงเกาะสิงโต ซึ่งอยู่บริเวณด้านใต้ของหัวหิน แล้วจึงกลับมาจอดเรือบริเวณหน้าวังไกลกังวลตามเดิม

ในการเสวยพระกระยาหาร ทั้งสี่พระองค์ประทับบนพื้นลาดฟ้าซึ่งเป็นแผ่นเหล็กบริเวณหัวเรือหลวงตองปลิว บริเวณดังกล่าวมีพื้นที่ค่อนข้างคับแคบอีกทั้งยังมีไข้พื้นเรียบ เนื่องจากมีส่วนประกอบหลายอย่างติดตั้งอยู่ เช่น ก๊วนสมอ รูโซสมอ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่าย ไม่ถือพระองค์ เหตุการณ์ในครั้งนั้นยังความปลื้มปิติให้แก่ผมและลูกเรือทุกคนเป็นล้นพ้น รวมเวลาที่ประทับอยู่บนเรือประมาณ ๓ ชั่วโมง อนึ่ง ระหว่างที่ประทับบนเรือยังได้พระราชทานพระบรมราชาอนุญาต

ให้คณะนายทหารร่วมฉายพระบรมรูปกับทั้งสี่พระองค์ไว้เป็นสิริมงคลด้วย

พระสติมั่นคงในเหตุการณ์ ไม่คาดฝัน

ในเวลาต่อมา ผมได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นราชองครักษ์ประจำกรมราชองครักษ์ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๓ ผมจึงมีโอกาสเข้าเฝ้าฯ และตามเสด็จมากขึ้น เหตุการณ์หนึ่งขณะปฏิบัติหน้าที่ราชองครักษ์ก็คือ เมื่อวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๒๐ ผมตามเสด็จไปที่จังหวัดยะลา ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปพระราชทานธงลูกเสือชาวบ้าน ระหว่างที่ทรงยืนพระราชทานพระบรมราโชวาทอยู่นั้น ได้เกิดเสียงระเบิดดังขึ้นหลายครั้ง ห่างจากพลับพลาที่ประทับประมาณ ๒๐๐ เมตร ทำให้ชาวบ้านได้รับบาดเจ็บบางคนถึงกับวิงหนี มีความสับสนอลหม่านเกิดขึ้น แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระสติมั่นคงและทรงยืนอยู่ที่เดิมพร้อมทั้งมีพระบรมราโชวาทต่อไป โดยรับสั่งถึงเรื่องที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้นด้วย เมื่อเสร็จสิ้นพระราชกรณียกิจแล้ว พระองค์ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าวที่โรงพยาบาลยะลา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน
พระบรมราชโองการให้นำคณะผู้เกี่ยวข้อง
ในการออกแบบเรือ ต.๙๙๑ เฝ้าฯ กราบ
บังคมทูลรายงานและรับพระราชทาน
พระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว
ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

ในทันที สร้างความปลาบปลื้มในพระมหา
กรุณาธิคุณแก่ผู้บาดเจ็บและครอบครัว
เป็นอย่างยิ่ง

เรือ ต.๙๙๑ พระอัจฉริยภาพ ด้านการต่อเรือ

วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๕ ระหว่าง

ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ
แปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วัง
ไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบ
คีรีขันธ์ ได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่
ผู้บังคับหมู่เรือรักษาการณ์วังไกลกังวล
มีความบางตอนว่า “เรือรบขนาดใหญ่
มีราคาแพง และมีค่าใช้จ่ายในการ

“ทรงแสดงให้เห็นถึง
พระอัจฉริยภาพ
ในด้านการต่อเรือ
อย่างยอดเยี่ยม
ทรงเล่าถึง
ประสบการณ์ต่าง ๆ
และปัญหาที่เคยเกิดขึ้น
เมื่อครั้งที่กองทัพเรือ
ต่อเรือ ต.๙๑
ตลอดจน
สภาพท้องทะเลในอ่าวไทย
ซึ่งจะมีผลต่อการใช้เรือ”

ปฏิบัติงานสูง กองทัพเรือ จึงควรใช้เรือที่มีขนาดเหมาะสมและสร้างได้เอง ซึ่งเมื่อสร้างเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่งชุดเรือ ต.๙๑ ได้แล้วควรขยายแบบเรือให้ใหญ่ขึ้นและสร้างเพิ่มเติม” กองทัพเรือ จึงได้น้อมรับใส่เกล้าฯ และนำไปดำเนินการจนเกิดเป็นโครงการเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่งชุดเรือ ต.๙๙๑ ซึ่งจัดเป็นหนึ่งในโครงการเฉลิมพระเกียรติของกองทัพเรือ ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

เมื่อได้เตรียมการออกแบบในการต่อเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่งลำใหม่ตามพระราชดำริแล้ว วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ ผมในฐานะผู้บัญชาการทหารเรือ จึงทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสนำคณะผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบ เข้าเฝ้าฯ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยขอเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์ เพื่อกกราบบังคมทูลรายงานและขอรับพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว แต่เมื่อทรงทราบว่า ผมและคณะขอเฝ้าฯ ได้มีพระราชดำรัส

ว่า “พຽງນີ້ທາຣເຣືອຈະມາເຝົ້າໆ ເປັນເຣືອດີມີປະໂຫຍັນ ສມຄວຣໃຫ້ຄົນອື່ນໄດ້ຮັບຮູ້ໃຫ້ນຳທີ່ວິມາດ້ວຍ” การเข้าเฝ้าฯ ส่วนพระองค์จึงกลายมาเป็นการเข้าเฝ้าฯ อย่างเป็นทางการ และมีการออกข่าวทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่องในค่ำวันเดียวกัน

ระหว่างการเฝ้าฯ ซึ่งใช้เวลาประมาณ ๒ ชั่วโมง ๓๐ นาที พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพในด้านการต่อเรืออย่างยอดเยี่ยม ทรงเล่าถึงประสบการณ์ต่าง ๆ และปัญหาที่เคยเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่กองทัพเรือต่อเรือ ต.๙๑ ตลอดจนสภาพท้องทะเลในอ่าวไทย ซึ่งจะมีผลต่อการใช้เรือที่สำคัญก็คือ มีพระบรมราชวินิจฉัยให้แก้ไขแบบลายเส้นและรูปทรงของเรือ ซึ่งผลที่ได้จากการคำนวณเป็นไปตามที่ได้มีพระบรมราชวินิจฉัยไว้ กล่าวคือ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการคำนวณเดิม ปรากฏว่า เรือ ต.๙๙๑ มีความเร็วเพิ่มขึ้นและประหยัดเชื้อเพลิงได้ถึงร้อยละ ๖

ต่อมาในวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ไปทรงวางกระดูกงูเรือ ต.๙๙๑ ที่กรมอู่ทหารเรือด้วยพระองค์เอง หลังจากนั้น ในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๐ พระองค์ท่านและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ

พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ไปทรงเป็นประธานพิธีปล่อยเรือ ต.๙๙๑ ลงน้ำ สร้างความปลื้มปีติแก่เหล่าทหารเรืออย่างหาที่สุ่มมิได้

พระอารมณืขันกับทหารเรือ

กองทัพเรือได้ทำการฝึกพร้อมกับกองทัพเรือและนาวิกโยธินสหรัฐฯ มาโดยตลอด มีการฝึกพร้อมประเภทหนึ่งที่ใช้รหัสว่า คอบร้า โกลด์ (COBRA GOLD) แปลเป็นไทยว่า “งูเห่าทอง” เป็นการฝึกที่ได้รับการกล่าวขานกันมากถึงความยิ่งใหญ่ การฝึกดังกล่าวในบางปีมีการฝึกผสมยกพลขึ้นบกด้วย ในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปีที่พระราชทานเพลงมาร์ช “ราชนาวิกโยธิน” เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ผู้บัญชาการกรมนาวิกโยธินในขณะนั้น ซึ่งผมขออนุญาตเอ่ยนามท่าน คือ พลเรือตรี ปรีดา กาญจนรัตน์ (ยศสุดท้ายพลเรือเอก) จึงเสนอให้กองทัพเรือทำหนังสือกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสนำทหารนาวิกโยธินเข้าเฝ้า ฯ ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาได้มีพระราชดำรัสกับผู้บัญชาการกรมนาวิกโยธินหลังเสร็จสิ้นการทรงเรือใบ

ว่า **“ทหารนาวิกโยธินที่จะมาเฝ้าฯ ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ให้ยกพลข้ามอ่าวจากสัตหีบมาที่หัวหิน สาธิตการยกพลขึ้นบกให้เหมือนคอบร้า โกลด์ (COBRA GOLD) แต่ให้ย่อขนาดลงเป็นนุเขียวหางไหม้”**

อีกตัวอย่างหนึ่งของพระอารมณืขันก็คือ เมื่อครั้งที่ถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ แต่พระประมุขต่างประเทศที่เสด็จฯ มาทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ ในขณะนั้นผมได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรีแล้ว เมื่อเสร็จสิ้นงานพระราชทานเลี้ยงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินมาบริเวณที่ผมยืนอยู่และเป็นจังหวะเดียวกับที่ดนตรีบรรเลงเพลงพระราชนิพนธ์ “คำแล้ว” (LULLABY) ซึ่งเป็นเพลงกล่อมเด็กพอดี พระองค์จึงมีพระราชดำรัสว่า **“ไปนอนซิ”**

จากวันที่มีพระปฐมบรมราชโองการ **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** จนถึงวันนี้ ผมเชื่อว่า คนไทยคงประจักษ์ด้วยตนเองแล้วว่า สิ่งที่อยู่ในพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสมอมา

ก็คือ พระราชปณิธานแน่วแน่ในอันที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน โดยไม่ทรงทอดทิ้งประชาชนของพระองค์

ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

๙๙๙

ใต้เบื้องพระยุคลบาท

นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ องคมนตรี ฝ่าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

ผมได้รับพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๐
โดยท่านประธานองคมนตรี พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
เป็นผู้นำเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐
ซึ่งเป็นวันคล้ายวันเกิดอายุ ๖๓ ปี ของผม
นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้น
หาที่เปรียบมิได้

“ในทางปฏิบัติ
องคมนตรีฝ่ายกฎหมาย
จะทำความเข้าใจเสนอต่อ
ที่ประชุมองคมนตรี
เพื่อพิจารณา
และให้ความเห็นชอบ
ก่อนนำทูลเกล้าฯ ถวาย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”

พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงนำสมัย

ในวันที่ผมเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ผมรู้สึกประทับใจและตื่นตันใจที่สุดในชีวิต เมื่อมีพระราชดำรัสว่า “ขอบใจที่มาช่วยงาน” อันแสดงถึงพระเมตตาที่พระราชทานแก่ประชาชนทุกคนตลอดมา อีกทั้งยังมีพระราชดำรัสต่อไป มีใจความว่า

งานด้านกฎหมายเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานแทบทุกเรื่อง องคมนตรีจึงควรมีความรู้ด้านกฎหมาย แม้จะมีได้เรียนจบด้านกฎหมายมาก็ตาม

หลังจากที่ผมได้เข้ารับหน้าที่เป็นองคมนตรี ผมได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่อยู่ในคณะองคมนตรีฝ่ายกฎหมาย อันประกอบด้วย องคมนตรีธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นหัวหน้า องคมนตรีจำรัส เขมะจารุ และองคมนตรีสันติ ทักกราล ต่อมาได้มีองคมนตรีฝ่ายกฎหมายเพิ่มอีก ๒ ท่าน ได้แก่ องคมนตรีศุภชัย ภู่งาม และองคมนตรีชาญชัย ลิขิตจิตถะ

องคมนตรีฝ่ายกฎหมายมีหน้าที่หลักในการถวายความเห็นประกอบพระบรมราชวินิจฉัยในเรื่องต่าง ๆ อันได้แก่ ร่างกฎหมายที่มีการทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เรื่องที่มีการ

ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งข้าราชการระดับสูง และกรรมการในองค์กรอิสระตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฎีการ้องทุกข์ในเรื่องต่าง ๆ ที่มีข้อพิจารณาในด้านกฎหมาย และที่สำคัญคือฎีกาของนักโทษที่มีการทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อขอพระราชทานอภัยโทษ แต่ทุกเรื่องจะต้องผ่านที่ประชุมองคมนตรี ดังนั้น ในทางปฏิบัติ องคมนตรีฝ่ายกฎหมายจะทำความเข้าใจเสนอต่อที่ประชุมองคมนตรีเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ก่อนนำทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในส่วนที่เกี่ยวกับงานด้านกฎหมายที่องคมนตรีฝ่ายกฎหมายรับผิดชอบ และถวายความเห็นนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพอย่างล้ำลึกในสาขานิติศาสตร์ รวมทั้งได้ทรงแสดงถึงพระปรีชาสามารถในการพิจารณาปัญหาต่าง ๆ โดยอยู่ในกรอบของกฎหมายและความเป็นธรรม ที่พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพในด้านกฎหมายนั้น ถ้าได้ศึกษาพระราชประวัติก็จะทราบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงศึกษาวិชาวิทยาศาสตร์ เพราะสนพระราชหฤทัยด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่

เมื่อทรงตัดสินพระราชหฤทัยรับภาระ
อันหนักของแผ่นดินเป็นพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ก็ทรงเปลี่ยน
วิชาที่ทรงศึกษาด้านวิทยาศาสตร์มาเป็น
นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัย
โลซาน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และ
ครั้งหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เคยพระราชทานสัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าว
ต่างประเทศว่า

**“ฉันคิดว่าพระเจ้าแผ่นดินที่ทันสมัย
นั้น จะต้องมีความรู้กว้างขวาง ตั้งแต่
วิทยาศาสตร์ การเมือง นิติศาสตร์
วรรณคดี และศิลปศาสตร์”**

**แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงใส่
พระราชหฤทัยในศาสตร์ทุกแขนง เพื่อ
ทรงนำไปใช้ในการครองแผ่นดินให้
ประชาชนของพระองค์มีความเป็นอยู่
ที่ดีและมีความสุข**

พระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพ
ด้านกฎหมายของพระองค์ที่แสดงออกนั้น
เห็นได้จากหลายกรณี อาทิ มีกรณีหนึ่งที่
คณะองคมนตรีฝ่ายกฎหมายเสนอและ
คณะองคมนตรีเห็นชอบให้ตั้งข้อสังเกต
ประกอบการกราบบังคมทูลพระกรุณา
เพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งบุคคลให้ดำรง
ตำแหน่งสำคัญตำแหน่งหนึ่ง โดยเห็นว่า
ผู้ที่ได้รับการเสนอแต่งตั้งนั้น อาจมี

คุณสมบัติไม่ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมาย

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท
มีพระราชกระแสให้สอบถามผู้เสนอ
ขอแต่งตั้งรายนั้นว่า ได้มีการพิจารณา
คุณสมบัติของผู้ได้รับการเสนอแต่งตั้งว่า
ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายแล้วหรือไม่
ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถและ
พระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหาให้
ลุล่วงไปด้วยดี ต่อมา เมื่อมีการรับรองแล้ว
ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง
ตามที่เสนอมา ส่วนในกรณีที่มีการ
ทูลเกล้าฯ ถวายฎีการ้องทุกข์เรื่องอื่น ๆ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระ
บรมราชวินิจฉัย โดยทรงยึดถือหลัก
กฎหมายและความเป็นธรรมเสมอมา
นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณแก่ประชาชน
ชาวไทยยิ่งนัก

“อภัยโทษ” คือพระราชอำนาจอิสระ

สิ่งที่จะเว้นการกล่าวเสียมิได้ในหน้าที่
ขององคมนตรีฝ่ายกฎหมาย ก็คือ การ
พิจารณาฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ
ของนักโทษ

**พระราชอำนาจในการพระราชทาน
อภัยโทษนี้ มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับ ซึ่งเป็น
พระราชอำนาจอิสระและเด็ดขาดของ**

“กรณีที่มีการทูลเกล้าฯ
ถวายฎีการ้องทุกข์
เรื่องอื่น ๆ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระบรมราชวินิจฉัย
โดยทรงยึดถือ
หลักกฎหมาย
และความเป็นธรรม
เสมอมา”

“พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ถือเป็นบทบาทสำคัญยิ่งของพระมหากษัตริย์ในการผดุงความยุติธรรมแก่พสกนิกรผู้ต้องคดีอาญา เพราะการบังคับใช้กฎหมายนั้น บางกรณีมีข้อบกพร่อง มีได้สอดคล้องกับความยุติธรรมทางศีลธรรม หรือความรู้สึคนึกคิดของประชาชนทั่วไป”

*พระมหากษัตริย์ หมายความว่า เรื่องนี้ให้
เป็นไปตามพระราชประสงค์และพระราช
อัธยาศัย พระองค์ไม่ต้องทรงผูกพันตาม
ความเห็น หรือคำแนะนำของฝ่ายบริหาร
หรือคณะองคมนตรีแต่อย่างใด*

ที่ว่า ในการใช้พระราชอำนาจดังกล่าว พระองค์ทรงใคร่ครวญอย่างรอบคอบทุกเรื่อง เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเสมอมา

ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ อดีตประธานองคมนตรี เคยกล่าวในการสัมมนาเกี่ยวกับการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทอดพระเนตรตรวจสำนวนเองแทบทุกเรื่อง เรารู้ เพราะบางคดีท่านย้อนสำนวนมาให้องคมนตรีพิจารณาอีกครั้ง โดยทรงถามมาว่า ข้อนั้น ๆ อยู่ตรงไหน เช่น ทรงถามว่า ปีนของกลางจับได้เมื่อใด... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงละเอียด ทรงใช้เวลาวินิจฉัยฎีกานักโทษด้วยพระองค์เอง บางเรื่องก็ง่าย เช่น ยาเสพติดให้โทษ แต่คดียากที่ทรงทักท้วงให้พิจารณาอีกครั้งบ่อย ๆ คือ คดีประหารชีวิต...”

หลายคนอาจไม่รู้ว่า แม้ขณะประทับอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช เพื่อรับการถวายการรักษาพระวรกาย พระองค์ท่าน

ก็ยังทรงงานพระบรมราชวินิจฉัยฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษของนักโทษอย่างสม่ำเสมอ และมีพระราชกระแสในฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษตลอดมาไม่ได้ทรงหยุด พระองค์ท่านไม่ได้ทรงรักษาพระองค์เหมือนคนป่วยที่เข้ารับการรักษาตัวตามโรงพยาบาล แต่ยังคงทรงงานตลอดเวลา เพราะทรงทราบว่าทุกคนฝากความหวังไว้ที่พระองค์ท่าน และพระองค์ท่านเองก็ไม่เคยทรงละพระเมตตาที่มีต่อประชาชน

พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ ถือเป็นบทบาทสำคัญยิ่งของพระมหากษัตริย์ในการผดุงความยุติธรรมแก่พสกนิกรผู้ต้องคดีอาญา เพราะการบังคับใช้กฎหมายนั้น บางกรณีมีข้อบกพร่อง มีได้สอดคล้องกับความยุติธรรมทางศีลธรรม หรือความรู้สึคนึกคิดของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะกรณีที่กฎหมายลงโทษรุนแรงเกินสมควร และไม่เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ แต่ด้วยพระมหากรุณาอาศัยพระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ความไม่ยุติธรรมจึงได้รับการแก้ไขเยียวยา และคลี่คลายในที่สุด

เคยมีตัวอย่าง กรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ส่งสำนวนคดีลงโทษจำคุกตลอดชีวิตไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาตามประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๔๕ และได้ออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดให้แก่จำเลย ความปรากฏต่อมาว่า การพิจารณาของศาลไม่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงได้มีการเพิกถอนหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด และส่งสำนวนให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษา เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นเป็นผลให้คดีของจำเลยผู้นั้นถึงที่สุด จึงได้ออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดฉบับใหม่ ตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ปรากฏว่า ระหว่างมีการออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดครั้งแรกและครั้งที่สอง ได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษหลายครั้ง การเพิกถอนหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดฉบับแรกและออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดครั้งที่สอง ทำให้จำเลยเสียสิทธิในการได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นในห้วงเวลาดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่จำเลย เมื่อมีการทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ คณะองคมนตรีจึงเสนอความเห็นให้จำเลยได้รับประโยชน์จากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เนื่องจากเป็นความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานอภัยโทษแก่จำเลยผู้นั้น ให้ได้รับความเป็นธรรมโดยการลดโทษให้

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ความผิดในคดียาเสพติดให้โทษ กรณีนำเข้าหรือส่งออก แม้ยาเสพติดมีจำนวนน้อย แต่โทษทางกฎหมายรุนแรง กำหนดโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต กรณีเช่นนี้ ถ้าเป็นผู้มีความประพฤติดีมักได้รับพระราชทานอภัยโทษ รวมถึงนักโทษที่มีปัญหาด้านสุขภาพด้วย

คำว่า “พระราชอำนาจ” ในการพระราชทานอภัยโทษนี้ มิได้จำกัดเฉพาะโทษทางอาญาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงโทษทางวินัยกรณีอื่นด้วย เช่นในคราวเกิดวิกฤตการณ์ทางตุลาการเมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว และมีการกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้พิพากษาพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากถูกลงโทษทางวินัยให้ออกจากราชการ พระองค์ท่านได้พระราชทานอภัยโทษลดโทษทางวินัยจากโทษให้ออก เหลือเพียงโทษงดบำเหน็จความชอบ ซึ่งเป็นโทษในสถานเบา ทำให้ผู้พิพากษาเหล่านั้นยังคงรับราชการได้ต่อไป ซึ่งในเวลาต่อมา บางท่านได้มีโอกาสเป็นผู้นำในกระบวนการยุติธรรม บางท่านทำหน้าที่ในองค์กรอิสระ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระเมตตาธรรมสูง มีพระบรมราชวินิจฉัยฎีกานักโทษด้วยพระเมตตา แม้จะเป็น

“อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ ความผิดใน คดียาเสพติดให้โทษ กรณีนำเข้าหรือส่งออก แม้ยาเสพติดมีจำนวนน้อย แต่โทษทางกฎหมายรุนแรง กำหนดโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต กรณีเช่นนี้ ถ้าเป็นผู้มีความประพฤติดี มักได้รับพระราชทาน อภัยโทษ รวมถึงนักโทษที่มีปัญหา ด้านสุขภาพด้วย ”

“แม้ว่าพระราชอำนาจ
ในการพระราชทานอภัยโทษ
ตามรัฐธรรมนูญ จะเป็น
พระราชอำนาจอันเด็ดขาด
และกว้างขวาง
แต่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงใช้พระราชอำนาจ
ภายในกรอบของกฎหมาย
และทรงยึดมั่นในความ
ยุติธรรมและเมตตาธรรม
เป็นมูลฐานในการ
มีพระบรมราชวินิจฉัย
ให้สอดคล้องกับรูปเรื่อง
ในแต่ละเรื่อง”

ผู้กระทำความผิดต่อพระมหากษัตริย์ ตาม
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒
พระองค์ก็พระราชทานอภัยโทษให้

แม้ว่าพระราชอำนาจในการพระ
ราชทานอภัยโทษตามรัฐธรรมนูญ จะเป็น
พระราชอำนาจอันเด็ดขาดและกว้างขวาง
แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้
พระราชอำนาจภายในกรอบของกฎหมาย
และทรงยึดมั่นในความยุติธรรมและ
เมตตาธรรม เป็นมูลฐานในการมี
พระบรมราชวินิจฉัยให้สอดคล้องกับ
รูปเรื่องในแต่ละเรื่อง ส่งผลให้เกิด
ประโยชน์แก่พสกนิกรผู้ต้องอาญา
แผ่นดินเป็นรายบุคคลโดยตรง รวมทั้ง
มีพระราชปรารภเกี่ยวกับฎีกาต่าง ๆ
ที่ทูลเกล้าฯ ถวาย อีกทั้งพระราชทาน
พระราชดำริส่วนพระองค์ในเรื่องเหล่านั้น
เป็นครั้งคราว

พระบรมราชวินิจฉัยและพระราช
กระแสเหล่านั้น ย่อมแสดงให้เห็น
ประจักษ์ชัดแจ้งในพระปรีชาสามารถ
พระสุขุมคัมภีรภาพ และพระอัจฉริยภาพ
ในเชิงกฎหมายได้เป็นอย่างดี โดยทรง
ยึดถือความเป็นธรรมเป็นที่ตั้ง สอดคล้อง
กับพระปฐมบรมราชโองการในคราวที่
ทรงเข้าพิธีบรมราชาภิเษกว่า “เราจะครอง
แผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่ง

มหาชนชาวสยาม” และทศพิธราชธรรม
ข้อ ๑๐ “อวิโรธนะ” คือ ความเที่ยงธรรม
ความหนักแน่น ถือความถูกต้องเที่ยงธรรม
เป็นหลัก ไม่เอนเอียงหวั่นไหวด้วยคำพูด
อารมณ์ หรือลาภสักการะใด ๆ โดยทรง
ตั้งมั่นอยู่ในประเพณี ไม่ทรงประพฤติดิ
จรรยาวัตรทั้งทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์
และทรงธำรงรักษาหลักนิติธรรมอย่าง
เคร่งครัด

พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ในระบบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข และตลอดเวลาที่ผ่านม
าทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วย
พระสุขุมคัมภีรภาพ ทรงห่วงใยความ
มั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ
พระราชจริยวัตรของพระองค์แสดง
ให้เห็นถึงพระราชหฤทัยที่เชื่อมมั่นใน
ระบอบประชาธิปไตย และได้ทรง
จรรโลงระบอบประชาธิปไตยให้มีความ
มั่นคงถาวร ด้วยพระปรีชาสามารถของ
พระองค์ เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทย
ทั้งปวง โดยได้ทรงยึดหลักความสามัคคี
ความไม่มีอคติ และทางสายกลาง ในการ
แก้ไขวิกฤตการณ์ความวุ่นวายทาง
การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่ผ่านม
าทำให้ประเทศไทยผ่านพ้นช่วงเวลา
ดังกล่าวไปด้วยความสงบสุขเรียบร้อย

จนสร้างความประหลาดใจแก่ชาวต่างชาติ
ที่ติดตามข่าวประเทศไทยอยู่เป็นระยะ ๆ

พระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงยึดมั่นใน ความยุติธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ยึดมั่นในพระปฐมบรมราชโองการและ
ทศพิธราชธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับความ
เที่ยงธรรมอย่างเคร่งครัดในการทรงงาน
หลักดังกล่าวอยู่ในพระราชหฤทัยเสมอมา
ไม่ว่าในพระราชจริยวัตรหรือพระบรม
ราชาบาท พระราชดำรัส และพระราชกระแส
ที่พระราชทานแก่นักกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็
นนายความ อัยการ ผู้พิพากษา อาจารย์
สอนกฎหมาย หรือเป็นผู้ใช้กฎหมายใน
หน้าที่ต่าง ๆ

ดังปรากฏในพระราชดำรัสในโอกาส
ที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำ
กระทรวงเผ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้า
รับหน้าที่ ณ ศาลาดุสิดาลัย วันเสาร์ ที่ ๒๑
ธันวาคม ๒๕๓๙ ความตอนหนึ่งว่า

“...สถาบันตุลาการนั้นก็ถือว่าเป็น
สถาบันหนึ่งในสามสถาบันการปกครอง
คือสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร และ
ยุติธรรม. ท่านก็เป็นส่วนหนึ่งในสาม
สถาบัน ซึ่งเป็นรากฐานของการปกครอง
ประเทศในระบอบประชาธิปไตย. ถ้าท่าน

ได้ทำด้วยดี ก็หมายความว่าประเทศชาติ
จะไปรอด. เป็นที่น่าสังเกตว่า สถาบัน
บริหารนั้นต่อเนื่องมาจากสถาบันนิติ
บัญญัติ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ใช้กัน
อยู่ในปัจจุบัน. ส่วนสถาบันตุลาการนั้น
เป็นสถาบันเอกเทศ และเป็นสถาบันที่
ควรจะรักษาความเป็นเอกเทศนั้น เพื่อที่
จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน. ในการ
นี้ก็ต้องทำงานหลายด้าน ผู้พิพากษา
นั้นจะต้องเข้าไปตัดสินความต่าง ๆ ใน
ศาลทุกศาล และให้ความยุติธรรมแก่
ทุกฝ่าย. จึงเป็นสถาบันที่เป็นที่พึ่งของ
ประชาชน สามารถที่จะคิดว่าประเทศ
เรามีชื่อมีแป ทำให้สบายใจว่า ถ้า
มีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นจะมีผู้ที่จะ
ช่วยให้ได้รับความยุติธรรม. ฉะนั้น
หน้าที่ของผู้พิพากษาทุกคนมีความ
สำคัญอย่างยิ่ง และจะไม่มีใครบังคับ
ให้ทำอะไรได้ เพราะว่าแต่ละคนมีความรู้
และมีความสุจริต ดังที่ได้กล่าวคำสัตย์...”

ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้พิพากษาเอง พระองค์
ท่านได้มีพระราชดำรัสในโอกาสที่ประธาน
ศาลฎีกานำผู้พิพากษาประจำศาลเผ้าฯ
เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ ท้องพระโรงศาลาเริง วังไกลกังวล วันพุธ
ที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๔๖ มีข้อความสำคัญ
ตอนหนึ่งว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงยึดมั่นใน
พระปฐมบรมราชโองการ
และทศพิธราชธรรม
ในส่วนที่เกี่ยวกับ
ความเที่ยงธรรม
อย่างเคร่งครัด
ในการทรงงาน”

“ได้พระราชทาน
พระราชดำรัสหลายองค์
เป็นแนวทางให้นักกฎหมาย
ได้ตระหนักถึงความยุติธรรม
อันเป็นอุดมคติสูงสุด
ของกระบวนการยุติธรรม
ส่วนกฎหมายเป็นเพียง
วิถีทางหรือเครื่องมือ
นำไปสู่ความยุติธรรม
เท่านั้น”

“ท่านได้เปล่งคำปฏิญาณด้วย
ความเข้มแข็ง ก็เข้าใจว่าท่านตั้งใจที่จะ
ทำตามคำพูดที่เปล่งออกมานี้. ที่มีความ
สำคัญที่สุดสำหรับข้าพเจ้าคือ ท่านได้
บอกว่าจะปฏิบัติในพระปรมาภิไธย.
หมายความว่า ข้าพเจ้าถ้าได้เห็นท่าน
ทั้งหลายปฏิบัติดีชอบจริง ๆ ก็สบายใจ
แต่ถ้าสงสัยว่าท่านจะทำอะไรที่ไม่
ถูกต้อง ข้าพเจ้าเดือดร้อน. ที่เดือดร้อน
เพราะว่าเมื่อปฏิบัติอะไรในพระปรมาภิไธย
พูดง่าย ๆ ในนามของพระเจ้าอยู่หัว
ถ้าทำอะไรที่มีดีมีชอบ พระเจ้าอยู่หัวก็
เป็นคนที่มีดีมีชอบ. ฉะนั้น จะต้อง
ขอคำซบอย่างหนักแน่นว่าให้ทำตามคำ
ปฏิญาณ เพราะว่าจะทำให้ข้าพเจ้าเอง
ในส่วนตัวและในหน้าที่ เดือดร้อน.
แล้วถ้าข้าพเจ้าเดือดร้อน ก็คงทำให้
คนเดือดร้อนมากเหมือนกัน ก็ทำให้
ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรม...”

ส่วนคำว่า “ยุติธรรม” นั้น พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสในโอกาส
ที่รองประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษา
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับ
หน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันจันทร์ ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๐
ไว้ดังนี้

“...คำว่ายุติธรรมนั้น เป็นคำที่แปลว่า

การตกลง พิจารณาในทางที่ถูกต้องตาม
ธรรมะ แล้วธรรมะนี้ก็หมายความว่าสิ่งที่
ควรที่จะปฏิบัติให้นำความเจริญแก่มวล
มนุษย์ ในการปฏิบัตินี้ก็จะต้องมีความ
เที่ยงตรง และปราศจากอคติ...”

พระราชดำรัสที่ให้ความสำคัญแก่
ความยุติธรรมอย่างน่าสนใจอีกองค์หนึ่งที่
พระราชทานในโอกาสที่ประธานศาลฎีกา
นำผู้พิพากษาประจำกระทรวงเฝ้าฯ ถวาย
สัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ ณ ศาลา
ดุสิตาลัย วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ มกราคม
๒๕๔๑ มีข้อความว่า

“...คำว่า ยุติธรรม นี้ ก็เคยได้กล่าวว่าเป็น
สิ่งที่มากกว่ากฎหมายด้วยซ้ำ เพราะ
ว่ากฎหมายนั้นก็เป็นการวางกฎระเบียบ
เพื่อที่จะให้ปฏิบัติโดยดีโดยชอบ. แต่
คำว่ายุติธรรมนี้สูงกว่านั้น เพราะว่าแม้
จะไม่ได้บัญญัติในข้อบังคับใด ๆ ก็ต้องมี
ความหมายว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่าดี
ก็ต้องกระทำ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียกว่าชั่ว
จะต้องงดเว้น...”

ความยุติธรรมที่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวทรงถือเป็นเรื่องสำคัญนี้
ปรากฏอยู่ในพระราชดำรัสเพื่อเป็น
แนวทางการปฏิบัติงานแก่บรรดาผู้พิพากษา
ในโอกาสที่ประธานศาลฎีกานำผู้พิพากษา
ประจำศาล สำนักงานศาลยุติธรรม

เข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับ
หน้าที่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันพฤหัสบดี ที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑
ดังความตอนหนึ่งว่า

**“...บ้านเมืองต้องมีผู้พิพากษา บ้าน
เมืองต้องมีผู้รักษาความยุติธรรม ต้อง
มีศาลเพื่อที่จะรักษาความยุติธรรมนี้
ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญ. เพราะว่าในบ้าน
เมืองถ้าไม่มีความยุติธรรม บ้านเมือง
ก็จะล่มจม...”**

นอกจากนี้ ได้พระราชทานพระ
ราชดำรัสหลายองค์เป็นแนวทางให้
นักกฎหมายได้ตระหนักถึงความยุติธรรม
อันเป็นอุดมคติสูงสุดของกระบวนการ
ยุติธรรม ส่วนกฎหมายเป็นเพียงวิถีทาง
หรือเครื่องมือนำไปสู่ความยุติธรรมเท่านั้น

**ดังนั้น จึงต้องรักษาความยุติธรรม
เป็นสำคัญ มิใช่รักษากฎหมายซึ่ง
เป็นเพียงเครื่องมือในการนำมาซึ่ง
ความยุติธรรม ความยุติธรรมจึงต้อง
มาก่อนและอยู่เหนือกฎหมาย**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
เจริญพระชนมายุ ๗ รอบ ในวันที่ ๕
ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔ พระองค์
เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชย์
ยาวนานที่สุดเท่าที่เคยปรากฏมาใน
ประวัติศาสตร์ชาติไทย ตลอดเวลาที่ทรง

ครองราชย์ ทรงตั้งมั่นในทศพิธราชธรรม
สังคหวัตถุ และจักรวรรดิธรรม ที่ทรงใช้
ในการคุ้มครองและทำประโยชน์ให้แก่
แผ่นดิน ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของ
ประชาชนชาวไทย ในบรรดาหลักธรรม
ทั้งหลาย “ความเป็นธรรม” เป็นหลักธรรม
หนึ่งที่ทรงยึดถือและให้ความสำคัญ
มาตลอด ดังที่ทรงแสดงให้ปรากฏใน
พระราชกรณียกิจ พระบรมราโชวาท
พระราชดำรัส และพระราชกระแสใน
โอกาสต่าง ๆ นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณ
แก่ประชาชนชาวไทย และเป็นแนวทางที่
นักกฎหมายและประชาชนพึงระลึกถึง
และยึดถือปฏิบัติ ผลสุดท้ายจะนำมาซึ่ง
ความสงบเรียบร้อยของประเทศอันเป็น
ประโยชน์สูงสุดแก่แผ่นดิน

**ขอให้พระองค์จงทรงพระเจริญและ
ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน**

๙ ๙ ๙

**“ในบรรดาหลักธรรมทั้งหลาย
‘ความเป็นธรรม’
เป็นหลักธรรมหนึ่ง
ที่ทรงยึดถือและให้ความสำคัญ
มาตลอด
ดังที่ทรงแสดงให้ปรากฏ
ในพระราชกรณียกิจ
พระบรมราโชวาท
พระราชดำรัส
และพระราชกระแส
ในโอกาสต่าง ๆ”**

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงครอง
แผ่นดินโดยธรรม

นายศุภชัย ภู่งาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายศุภชัย ภู่งาม และ นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ องคมนตรี
เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชโองการเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
ยังดังก้องและกังวานไกลมาจนทุกวันนี้

ฝ่าฯ กราบบังคมทูลแนะนำตัว

ในการพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นเกียรติแก่

นายเอส. อาร์. นาธาน (Mr. S. R. Nathan) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์

และภริยา ในโอกาสเดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะพระราชอาคันตุกะ

ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง

(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา)

วันจันทร์ ที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๔๘

นับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่น และทรงปฏิบัติตามพระปฐมบรมราชโองการข้างต้นด้วยพระราชปณิธานอัน มุ่งมั่นมาตลอด เห็นได้จากพระราชกรณียกิจนับไม่ถ้วนที่ทรงปฏิบัตินับแต่ เริ่มเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชน ในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ทั้ง ๆ ที่ ในขณะนั้น สภาพภูมิประเทศและการคมนาคมในหลายจังหวัดยังยากลำบาก แต่พระองค์ทรงตรากตรำพระวรกาย เสด็จพระราชดำเนินไป เพราะมีพระราชประสงค์จะทอดพระเนตรชีวิตความเป็นอยู่ และความเดือดร้อนของพสกนิกรที่อยู่ ห่างไกล แสดงให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัย ที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตา ซึ่งปรากฏให้เห็น ผ่านทางโครงการตามพระราชดำรินับพัน โครงการ เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาความทุกข์ยากของประชาชน อาทิ การพัฒนา ระบบชลประทาน การแก้ปัญหาอันเกิด จากภัยพิบัติธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และยังทรงแนะนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชน ได้ศึกษาเรียนรู้ นำไปเป็นแนวทางในการ ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิต

แม้กระทั่งที่ประทับอย่าง “พระตำหนัก จิตรลดารโหฐาน” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงใช้เป็นพื้นที่ของโครงการ ส่วนพระองค์ ซึ่งมุ่งเน้นความสุขของ ประชาชนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร เนื่องจากเมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนิน แปรพระราชฐานไปต่างจังหวัด ทรงพบเห็น ความเดือดร้อนของเกษตรกรมากมาย จึงทรงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอาชีพหลัก ของคนไทยให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นที่มา ของ “โครงการส่วนพระองค์เกี่ยวกับการ เกษตร สวนจิตรลดา” เพื่อทรงศึกษาและ หาวิธีการแก้ไขปัญหาย่างถูกต้อง เช่น การเลี้ยงโคนม การเลี้ยงปลานิล การ ปลูกข้าว โรงสีข้าว ป่าไม้สาธิต และอื่น ๆ อีกมากมาย

สำหรับผม มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ครั้งแรก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมประชาชน และประทับแรมที่จังหวัดเลย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ขณะนั้น “เลย” เป็นเพียง จังหวัดเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ถนนหนทางไม่สู้ดีนัก แต่พระองค์ก็เสด็จ พระราชดำเนินไปเพื่อทรงช่วยเหลือ ชาวบ้านให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ผมยังจำภาพเหตุการณ์วันนั้นได้อย่าง

“แม้กระทั่งที่ประทับ
อย่าง ‘พระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน’
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ยังทรงใช้เป็นพื้นที่
ของโครงการส่วนพระองค์
ซึ่งมุ่งเน้นความสุข
ของประชาชนทั้งสิ้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
นำผู้พิพากษาประจำศาล สำนักงานศาลยุติธรรม
เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ณ ท้องพระโรง ศาลาเริง วังไกลกังวล
อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา)
วันพฤหัสบดี ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๘

แม่นยำ รู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งที่ได้เห็น
พระราชกรณียกิจอันงดงามและพระพักตร์
ที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาของพ่อหลวง
แห่งแผ่นดิน

ต่อมา ประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๕ - ๒๕๐๘
ขณะที่ผมเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรี
ที่หอประชุม นักศึกษาจำนวนมาก

เบียดเสียดกันเข้าไปนั่งฟัง มีพระราช
ตำรับอย่างไม่ถือพระองค์ และทรง
ให้ขอพระราชทานเพลงได้ ซึ่งทุกคนต่าง
ประทับใจในพระปรีชาสามารถทางดนตรี
ของพระองค์ท่าน หลังจากจบการศึกษา
ผมเลือกทำงานในสายกฎหมาย โดยเข้า
รับราชการในศาลยุติธรรมตลอดมา และ
ไม่เคยคิดฝันว่า จะมีโอกาสปฏิบัติงาน
ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานปริญญาบัตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รุ่นที่ ๓๙ ปีการศึกษา ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ ณ อาคารใหม่ สวนอัมพร
วันอังคาร ที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

“เป็นด้วยพระอัจฉริยภาพ
หรือพระปรีชาญาณ
ของพระองค์ท่าน
ปรากฏว่าได้ช่วยใ้
นักโทษบางคน
ได้กลับมีชีวิตใหม่
และได้รับความยุติธรรม
อย่างที่เขาสามารถ
จะพึงได้รับ
ในฐานะที่เป็นคนไทย”

อื่นอีก จนกระทั่งได้มีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันสูงสุด ทำให้ผมมีโอกาสปฏิบัติงานถวายสนองพระเดชพระคุณใต้เบื้องพระยุคลบาทเกี่ยวกับการถวายความเห็นประกอบฎีกาของผู้ร้องทุกข์และฎีกานักโทษ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจตามที่บัญญัติเป็นหลักไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๑ ความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ”

สืบเนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าว ในแต่ละปี จึงมีกรณีที่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา ที่เรียกว่า ฎีการ้องทุกข์ ประเภทหนึ่ง และฎีกานักโทษ อีกประเภทหนึ่ง เป็นจำนวนมาก ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ อดีตประธานองคมนตรี เคยกล่าวไว้ว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นผู้ทรงงานหนักมากเพื่อราษฎรของพระองค์ แต่ยังมีงานที่ขึ้นไปถึงพระองค์ท่านอีกประเภทหนึ่งซึ่งมิได้ปรากฏในข่าวสารของสื่อมวลชนเลย งานนี้มีได้เป็น

งานเบา และเป็นงานที่มีมาตลอดปี ไม่ขาดสาย เป็นงานที่ต้องทรงพระราชดำริโดยสุขุม รอบคอบ แล้วจึงมีพระบรมราชวินิจฉัย งานนี้คืออะไร งานนี้คือฎีกานักโทษ และฎีการ้องทุกข์”

เกี่ยวกับเรื่องฎีกาต่าง ๆ นี้ หม่อมหลวงทวีสันต์ ลดาวัลย์ อดีตราชเลขาธิการ เคยแสดงปาฐกถาต่อที่ประชุมคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งหนึ่งว่า

“พระมหากรุณาธิคุณอีกข้อที่ไม่ได้มีต่อประชาชนคนไทยทั่ว ๆ ไป แต่พระราชทานแก่บุคคลกลุ่มหนึ่งที่เขาได้รับเคราะห์กรรม คือ บรรดานักโทษที่ได้รับโทษจำคุก แล้วเขาได้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขึ้นมาโดยผ่านรัฐบาล ผมอยากจะกราบเรียนว่า ทรงเอาพระทัยใส่เป็นอย่างมาก ทรงอ่านฎีกา หรือที่เรียกว่าข้อมูลในคดีทุกตัวอักษร เพราะเหตุว่า มีหลายคดีที่ผมไม่ทราบว่า จะเรียนได้อย่างไร เป็นด้วยพระอัจฉริยภาพหรือพระปรีชาญาณของพระองค์ท่าน ปรากฏว่าได้ช่วยให้นักโทษบางคนได้กลับมีชีวิตใหม่ และได้รับความยุติธรรมอย่างที่เขาสามารถจะพึงได้รับในฐานะที่เป็นคนไทย”

สำหรับผม แม้จะมีความปลาบปลื้มยินดีและภูมิใจอย่างยิ่ง ที่ได้ปฏิบัติงานดังกล่าวถวาย แต่ลึก ๆ ก็รู้สึกหวั่นวิตกว่า

จะปฏิบัติงานถวายบัพหรือไม่สมบูรณ์ครบถ้วน แม้จะมีพื้นฐานในงานตุลาการมาตลอดชีวิตราชการก็ตาม ผมจึงพยายามปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง และมีความระมัดระวัง รอบคอบที่สุด หมั่นพัฒนาตัวเอง ค้นคว้าหาข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาจากแนวทางที่มีพระราชกระแสไว้เดิม ซึ่งพบว่าทรงพระบรมราชวินิจฉัยอย่างละเอียดรอบคอบ ประกอบด้วยเหตุผลที่เหมาะสม ในกรณีที่ทรงเห็นว่าผู้ทูลเกล้าฯ ถวายฎีการายใดมีเหตุอันสมควรได้รับพระมหากรุณา ก็จะมีพระบรมราชวินิจฉัยพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้นั้นตามสมควรแก่เหตุ

ตลอดชีวิตราชการจนถึงวันนี้ ผมมีโอกาสดำเนินเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่าง ๆ หลายครั้ง พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่ผู้เข้าเฝ้าฯ แต่ครั้งนั้นล้วนแต่ทรงแนะนำ ตักเตือน ให้ข้อคิดในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติทั้งสิ้น พระบรมราโชวาททองคำที่ผมรู้สึกประทับใจมากคือ ที่พระราชทานในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๒ ความว่า

“...ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปรกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้...”

ในปีนี้นับเป็นปีมหามงคลยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุ ๘๔ พรรษา จะมีใครรู้หรือระลึกถึงบ้างหรือไม่ว่า แม้ขณะทรงพระประชวร ประทับอยู่ที่โรงพยาบาลเพื่อรับการถวายการรักษาพระวรกาย ก็ยังทรงงานเกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษอยู่ โดยมีพระราชกระแสลงมาเป็นระยะโดยตลอด แสดงถึงน้ำพระราชหฤทัยอันแน่วแน่ของพระองค์ที่จะทรงครองแผ่นดินโดยธรรม ดังพระปฐมบรมราชโองการ นับเป็นโชคดีมหาศาลของคนไทย ที่มีประมุขของประเทศทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตาธรรมอย่างสูงส่ง แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ยังมีบางคนหลงลืมนึกถึงเรื่องนี้ไป ผมเคยตั้งคำถามกับตัวเองว่า ทำอย่างไรเราจึงจะร่วมกันรักษาสมบัติอันทรงคุณค่าของชาติไทย

คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ ไว้ให้คงอยู่คู่กับชาติและประชาชนชาวไทยตลอดไป

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ นี้ ผมใคร่ขอวิงวอนให้ชาวไทยร่วมกันระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่ทรงมีต่อประเทศชาติและประชาชนชาวไทยตลอดมา ช่วยกันรักและเทิดทูนพระองค์ไว้ อย่าให้มีผู้ใดมากระทำการอันเป็นที่ระคายเคืองได้เบื้องพระยุคลบาทอีกเลย

ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

๙๙๙

พระบารมีปกเกล้าฯ

นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายศุภชัย ภู่งาม และ นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ องคมนตรี
เฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันศุกร์ ที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง
ทรงเป็นธรรมิกราชา ทรงตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม
ซึ่งเป็นคุณธรรมแม่บทของพระราชาในการปกครองแผ่นดิน เพื่อประโยชน์ของมหาชน
ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่โดยทรงคำนึงถึง
ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประโยชน์สุขของประชาชน

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงแสดงพระบรมเดชานุภาพ
และพระบารมี
เข้าระงับเหตุขัดแย้ง
ให้หมดสิ้นไปได้
อย่างเหมาะสม
ทันต่อสถานการณ์”

เมื่อมีเหตุการณ์ขัดแย้งกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแสดงพระบรมเดชานุภาพ และพระบารมี เข้าระงับเหตุขัดแย้งให้หมดสิ้นไปได้ อย่างเหมาะสมทันต่อสถานการณ์ สามารถขจัด ปิดเป่าให้เหตุการณ์สงบเรียบร้อยและนำพา ประเทศชาติเข้าสู่ภาวะปรกติอาทิ เหตุการณ์ วันมหาวิปโยค ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ นิสิต นักศึกษา และประชาชนเดินขบวนชุมนุม ประท้วง เรียกร้องให้รัฐบาลประกาศใช้ รัฐธรรมนูญโดยเร็วจนเหตุการณ์บานปลาย เจ้าหน้าที่ตำรวจยิงแก๊สน้ำตาใส่ผู้ชุมนุม ประท้วงบาดเจ็บ ทำให้ผู้ชุมนุมหนีลงไปใน คูน้ำรอบสวนจิตรลดาเพื่อขอพึ่งพระบารมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช กระแสให้เปิดประตูรับผู้ชุมนุมเข้ามาหลบภัย ในบริเวณสวนจิตรลดา และมีพระราชดำรัส ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนระงับเหตุแห่งความรุนแรง ด้วยการตั้งสติยับยั้งเพื่อให้ชาติบ้านเมือง คืนสู่สภาพปรกติโดยเร็วที่สุด ขอให้รัฐบาล อย่าได้ทำร้ายนักเรียน นิสิต นักศึกษา และ ประชาชนเป็นอันขาด แม้จะถูกยั่วโทสะ หรือถูกทำร้ายก่อน ก็ขออย่าได้ทำร้ายตอบ ในที่สุดนายกรัฐมนตรีกราบถวายบังคมลา ออกจากตำแหน่ง เหตุการณ์รุนแรงจึงยุติ และสงบลงได้เพราะพระบารมี หลังจากนั้น ทรงแต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์

เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “นายกรัฐมนตรีพระราชทาน”

ครั้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ เกิด เหตุการณ์นองเลือดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อนัก การเมืองฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลและ ประชาชนเดินขบวนขับไล่ นายกรัฐมนตรี ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง เหตุการณ์เพิ่ม ความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อรัฐบาลสั่งสลาย การชุมนุมและจับผู้นำการชุมนุมไป ควบคุมไว้ เหตุการณ์บานปลายกลายเป็น จลาจล มีผู้คนบาดเจ็บล้มตายจำนวนหนึ่ง เมื่อไม่มีองค์กรทางการเมืองใดสามารถ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงต้องทรงเข้ามาแก้ไข สถานการณ์อีกครั้งหนึ่ง โดยทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้นายกรัฐมนตรีและผู้นำการ ชุมนุมเข้าเฝ้าฯ และมีพระราชดำรัสเตือน สติคู่ขัดแย้งว่า หากยังเผชิญหน้ากันแบบนี้ ต่อไปประเทศไทยก็มีแต่ล่มจม ขอให้ฝ่าย ต่าง ๆ ที่เผชิญหน้ากัน คิดถึงประเทศชาติ และประชาชน หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตือนสติคู่ขัดแย้งแล้ว นายกรัฐมนตรีได้กราบถวายบังคมลาออก จากตำแหน่ง ทำให้เหตุการณ์ “พฤษภา ทมิฬ” ยุติ และมีนายกรัฐมนตรีคนใหม่ พร้อมกับมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น

เปิดกรวยกระทงดอกไม้ถวาย ก่อนที่จะกราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล
แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แทนข้าราชการตุลาการ
ในโอกาสเสด็จออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม
ในพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา)
วันศุกร์ ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

“แม้จะมี
พระบรมเดชาณุภาพ
และพระบารมี
เป็นที่ยอมรับของพสกนิกร
ชาวไทยทุกหมู่เหล่า
ดังที่เรียกกันว่า
‘อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ’
แต่พระองค์ก็ยังคงทรงเป็น
นักประชาธิปไตย
ที่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
และกฎหมาย
ทุกประการ”

ประเทศไทยผ่านพ้นมรสุมทาง
การเมืองและความขัดแย้งมาได้โดย
ปลอดภัยทั้งสองครั้ง ก็เพราะพระ
บรมเดชาณุภาพและพระบารมีของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้
พระบรมเดชาณุภาพและพระบารมี
เกิดขึ้นได้ เพราะทรงปฏิบัติและทรงตั้งมั่น
อยู่ในทศพิธราชธรรมอย่างเคร่งครัด
ถูกต้องและจริงจัง มิได้เกิดขึ้นเองใน
ทันทีทันใด หากแต่เกิดจากการที่ทรง
บำเพ็ญคุณงามความดีสั่งสมมาโดยตลอด
จนสมบูรณ์บริบูรณ์

แม้จะมีพระบรมเดชาณุภาพและพระ
บารมีเป็นที่ยอมรับของพสกนิกรชาวไทย
ทุกหมู่เหล่า ดังที่เรียกกันว่า “อเนกชนนิกร
สโมสรสมมติ” แต่พระองค์ก็ยังคงทรงเป็น
นักประชาธิปไตยที่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ
และกฎหมายทุกประการ ไม่เคยทรงทำ
เกินหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังจะเห็น
ได้จากวิกฤตการณ์ พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งรัฐบาล
ขณะนั้นถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอร์รัปชัน
แทรกแซงสื่อและองค์กรอิสระ จนหมดอิสระ
และเป็นเผด็จการทางรัฐสภาอย่างเบ็ดเสร็จ
ประชาชนหลายกลุ่ม นักวิชาการหลาย
สถาบัน ออกมาต่อต้านรัฐบาลทุกรูปแบบ
และเรียกร้องนายกรัฐมนตรีพระราชทาน
ตามมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราช

อาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ถึงแม้รัฐบาล
ประกาศยุบสภา จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่
แต่ไม่มีพรรคการเมืองใดลงสมัครรับ
เลือกตั้ง นอกจากพรรคของนายกรัฐมนตรี
เพียงพรรคเดียว เบอร์เดียว

๒๕ เมษายน ๒๕๔๙ ขณะนั้นผมเป็น
ประธานศาลฎีกา นำผู้ช่วยผู้พิพากษา
เพิ่งเข้าใหม่ ๖ คน เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์
ปฏิญาณที่วังไกลกังวล ซึ่งเป็นวันเดียวกับ
ที่ประธานศาลปกครองสูงสุดนำตุลาการ
ศาลปกครองชุดใหม่ไปเข้าเฝ้าฯ ถวาย
สัตย์ปฏิญาณเหมือนกัน แต่ศาลปกครอง
เข้าเฝ้าฯ ก่อน พอท่านเดินลงมา พวกผม
จึงเดินขึ้นไป ตอนนั้นยังไม่ทราบว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราช
ดำรัสเรื่องอะไร

มาทราบทีหลังว่า ได้พระราชทาน
พระราชดำรัสแก่คณะตุลาการศาลปกครอง
และผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ขอให้ทุกศาล
ปรึกษารื้อกันแก้ไขวิกฤตการณ์ทาง
การเมืองที่เกิดขึ้น เพื่อให้บ้านเมือง
สามารถปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ได้ต่อไป มีพระราชดำรัสว่า อย่าคอย
นายกรัฐมนตรีพระราชทาน การขอยก
รัฐมนตรีพระราชทานไม่ใช่การปกครอง
แบบประชาธิปไตย จะอ้างมาตรา ๗
อ้างไม่ได้ เพราะมาตรา ๗ ไม่ได้บอกว่า

พระมหากษัตริย์สั่งได้ ขอยืนยันว่า ไม่เคยสั่งการอะไรที่ไม่มีกฎหมายของบทบัญญัติ ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย พระมหากษัตริย์ต้องทำถูกต้องตามรัฐธรรมนูญทุกอย่าง ไม่เคยทำอะไรตามใจชอบเลย ตั้งแต่เป็นพระมหากษัตริย์ ตอนนี้เขาขอให้ทำตามใจชอบ ไม่ใช่กลัว ถ้าต้องทำก็ต้องทำ แต่มันไม่ต้องทำ เมื่อครั้งที่แต่งตั้ง นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ก็ไม่ใช่ นายกรัฐมนตรีพระราชทาน เพราะมีนายทวี แรงขำ รองประธานสภานิติบัญญัติ เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการตามกฎหมาย ถ้าไม่ทำตามหลักกฎหมายและหลักการปกครองที่ถูกต้อง ประเทศชาติจะไปไม่รอด

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้เป็นที่ทราบกันดีเฉพาะในหมู่คนไทย มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ก็ทราบถึงพระราชกรณียกิจอย่างละเอียด และพากันชื่นชมสดุดีพระเกียรติคุณ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเอาไว้มากมายหลายแห่ง เช่น มหาวิทยาลัย นอตติงแฮม สหราชอาณาจักร ได้ประกาศสดุดีพระเกียรติคุณว่า พระปฐมบรมราชโองการในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๓ พระองค์ได้พระราชทานพระราชปณิธานว่าจะทรง “ครองแผ่นดิน

โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นจุดเริ่มต้นของการอุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้ ทรงได้รับการปลุกฝังจากสมเด็จพระบรมราชชนนี ผู้ทรงเป็นแบบอย่างของการอุทิศพระองค์อย่างมีทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยตลอดพระชนมชีพ... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มต้นพระราชกรณียกิจที่ละเอียดอ่อน ในการพัฒนาพระราชภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลและทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์ของประเทศและพสกนิกร โดยวิธีที่นุ่มนวลจริงจังแทนที่จะทรงใช้พระราชอำนาจ แต่บางครั้งก็จำต้องทรงใช้พระราชอำนาจในฐานะพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญเข้าแทรกแซงในกระบวนการทางการเมือง เพื่อระงับยับยั้ง การนองเลือดและปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน พระองค์ก็ได้ทรงหลีกเลี่ยงพระราชภาระนั้น... ด้วยพระบรมราโชบายทางการทูตอันเป็นแบบอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน สื่อมวลชนทั่วโลกจึงเสนอภาพพระราชกรณียกิจขณะทรงพยายามสมานสามัคคีระหว่างบุคคลสำคัญที่มีความขัดแย้งกันเพื่อให้หาทางออกใหม่อย่างสันติ นั่นคือเหตุผลของประชาธิปไตยและคุณค่าของการปกครอง

“พระมหากษัตริย์
ต้องทำถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ
ทุกอย่าง
ไม่เคยทำอะไรตามใจชอบเลย
ตั้งแต่เป็นพระมหากษัตริย์
ตอนนี้เขาขอให้ทำตามใจชอบ
ไม่ใช่กลัว
ถ้าต้องทำก็ต้องทำ
แต่มันไม่ต้องทำ”

ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยแคนเบอร์รา เครือรัฐออสเตรเลีย ได้สดุดีพระเกียรติคุณว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำพาประชาชนของพระองค์ด้วยพระปรีชาสามารถ พระวิริยอุตสาหะในการทรงงานหนักอย่างไม่ย่อท้อ ผ่านการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายทศวรรษ...พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ด้วยพระสถานะเช่นนี้ทรงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามสิทธิ ๓ ประการ คือ สิทธิที่จะพระราชทานคำแนะนำ สิทธิที่จะพระราชทานคำปรึกษา และสิทธิที่จะทรงสนับสนุนและพระราชทานกำลังใจ ทรงใช้สิทธิทั้ง ๓ ประการ ในการทรงนำการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทย ด้วยพระปรีชาสามารถอันยอดเยี่ยม ความเป็นรัฐบุรุษของพระองค์ทำให้ทรงสามารถบรรเทาสถานการณ์ความไม่สงบทางการเมืองได้หลายครั้ง

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักประชาธิปไตย ทรงงานหนัก ทรงเห็นอกเห็นใจอาณาประชาราษฎร์ และทรงปฏิบัติตามหลักรัฐธรรมนูญ หลักการปกครองที่ดี ก็ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า

ให้ประชาชนอยู่สุขสบาย มีที่อยู่ ที่ทำกิน อย่างพอเพียง ทุกคนจึงควรตระหนักและเรียนรู้จากพระองค์ เพื่อนำความรู้ต่าง ๆ ไปช่วยเหลือคนอื่นที่ยังลำบากยากจนอยู่

ผมในฐานะที่เป็นนักกฎหมาย ยึดหลักตามแนวพระบรมราโชวาทว่า ผู้พิพากษาต้องปราศจากอคติ ๔ ได้แก่ **ฉันทาคติ** ความลำเอียงเพราะความรักใคร่ **โทสาคติ** ความลำเอียงเพราะความไม่ชอบ **โมหาคติ** ความลำเอียงเพราะความไม่รู้ **ภยากติ** ความลำเอียงเพราะความกลัว

ขณะที่ผู้พิพากษารุ่นเก่าอาจได้รับการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาว่า เป็นผู้พิพากษาต้องเก็บตัว คบใครไม่ได้ หรือต้องคบให้น้อย ๆ เพราะถ้าคบคนมาก ๆ อาจจะต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลเพราะเห็นแก่เขา แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า ผู้พิพากษาไม่ใช่พิจารณาคดีเฉพาะอยู่ในศาล เป็นผู้พิพากษาต้องไปดูชาวบ้านด้วยว่า เขามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร มีประเพณี มีวัฒนธรรมอย่างไร และเดือดร้อนอย่างไร ต้องรู้ข้อเท็จจริงทุกอย่าง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา จึงจะได้หลักความยุติธรรมแท้ ๆ เพราะฉะนั้นสมัยนี้ เราจะเห็นว่า ผู้พิพากษามีสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะการสั่งสมองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะวิชากฎหมาย

อย่างเดียว เรื่องเศรษฐศาสตร์ การเมืองก็ต้องรู้ ดังจะเห็นว่า ในต่างประเทศ คนที่เรียนกฎหมาย ต้องจบปริญญาตรีสาขาอื่นมาก่อน เพื่อที่เขาจะได้รู้กว้าง ๆ รู้ทั่ว ๆ ไปว่า อาชีพอื่นเขาเป็นอย่างไร จะได้นำมาปรับใช้

เหนือสิ่งอื่นใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเรื่องความยุติธรรมที่สุด มีพระราชดำรัสว่า การใช้กฎหมายสำคัญอยู่ที่คนใช้ ถ้าใช้ให้ดี ก็จะทำให้ความยุติธรรม แล้วก็เกิดประโยชน์ข้อสำคัญ คือ ตัวบทกฎหมายเป็นแต่เพียงเครื่องมือที่จะให้เราใช้เพื่อนำไปสู่ความยุติธรรม

ตัวกฎหมายอาจจะไม่ใช่ความยุติธรรมแท้ ๆ ถ้าเรารู้จักใช้ให้ถูกต้อง ใช้ด้วยความบริสุทธิ์ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรม

๙๙๙

ลงนามถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
ณ ห้องแดง สำนักพระราชวัง พระบรมมหาราชวัง
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)
วันพุธที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

พระมหากษัตริย์คุณ
เปี่ยมฟ้าล้วนแผ่นดิน

พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี
นำ พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข องคมนตรี ฝ่าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี
ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
ชั้น ๑๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช
วันจันทร์ ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

หลังจากผมเกษียณอายุราชการ จบภารกิจของกองทัพอากาศ
ในตำแหน่งผู้บัญชาการกองทัพอากาศ
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้ว
ผมก็ได้ใช้ชีวิตเป็นชาวนาในผืนนาย่านรังสิต
อย่างสุขสงบตามอัธภาพ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมกองทัพอากาศ
ทอดพระเนตรเฮลิคอปเตอร์ค้นหาและกู้ภัยแบบแรกของกองทัพอากาศ

ข่าวมหามงคลของชีวิต

กระทั่ง วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เป็นวันที่ผมรู้สึกตื่นเต้นและปลื้มปิติที่สุดวันหนึ่งของชีวิต เมื่อผมได้รับโทรศัพท์จากสำนักราชเลขาธิการแจ้งข่าวอันเป็นมงคลสูงสุดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี ผมรับทราบข่าวมงคลนี้ด้วยความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ถือเป็นเกียรติยศสูงสุดของชีวิตและวงศ์ตระกูลที่ไม่มีวันลืมพร้อมกันนี้ ผมคิดว่าในห้วงเวลาต่อจากนี้ไปจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ผมจะอุทิศตัวปฏิบัติงานถวายรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทอย่างเต็มที่ จะพยายามทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง เพราะผมถือว่า พระองค์ทรงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งของประเทศไทย

ต่อมา ในช่วงเย็นวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔ ท่านพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี ได้นำผมเข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่องคมนตรี ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โรงพยาบาลศิริราช ผมยอมรับว่า มีความตื่นเต้นและปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งที่ได้เข้าเฝ้าฯ อย่าง

ใกล้ชิด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แยมพระสรวลและทอดพระเนตรมาที่ผม มีพระราชดำรัสกับผมอยู่ประมาณ ๒๐ นาที ผมขอสรุปความโดยย่อว่า มีพระราชดำรัสว่า ตอนเป็นผู้บัญชาการทหารอากาศก็เป็งานหนัก ตอนนี่มาเป็องคมนตรีก็เป็งานหนัก แต่เป็งานเพื่อประเทศชาติ พร้อมกัมีพระราชดำรัสพระราชทานกำลังใจ ให้ทำงานอย่างเต็มที่

การเข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิดครั้งนี้ ผมได้แอบชื่นชมในพระบารมี สังเกตเห็นพระพักตร์เป็นสีชมพูอมเลือดฝาด ทำให้นึกถึงในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งผมเคยเข้าเฝ้าฯ ตั้งแต่ผมยังเป็นนายทหารชั้นผู้น้อย

ผมจำได้ว่า ตอนนั้นผมมีศเป็นนาวาอากาศเอก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผมเป็นราชองครักษ์เวร และได้ปฏิบัติหน้าที่ครั้งแรก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ตรงจุดใกล้ทางเสด็จลงซึ่งที่ประทับนั้นอยู่ชั้นบน ส่วนผมยืนเฝ้าอยู่ตรงบันไดชั้นล่าง เวลาที่พระองค์ทรงพระดำเนินผ่านมาใกล้ ๆ ก็ทอดพระเนตรมาที่ใบหน้าผม ทรงทราบว่าคนที่มาเข้าเเวรอยู่ตรงนั้นชื่ออะไร เพราะมีรายงานเข้าไปทูลเกล้าฯ ถวายก่อนหน้าแล้ว

ครั้งนั้น ผมโชคดีที่สมุหราชองครักษ์

“ผมได้รับโทรศัพท์จาก
สำนักราชเลขาธิการ
แจ้งข่าว
อันเป็นมงคลสูงสุดว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
แต่งตั้งผมเป็นองคมนตรี
ผมรับทราบข่าวมงคลนี้
ด้วยความรู้สึกสำนึกใน
พระมหากรุณาธิคุณ
อย่างหาที่สุดมิได้
ถือเป็นเกียรติยศสูงสุด
ของชีวิต”

จัดให้ผมมีโอกาสได้นั่งรถยนต์พระที่นั่ง คู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำได้ว่าในครั้งนั้น ทรงขับรถยนต์พระที่นั่งเอง จากพระตำหนักฯ ไปยังศาลาดุสิตาลัย เพื่อทรงออกกำลังพระวรกาย ก่อนที่ผมจะขึ้นไปนั่ง ก็ถวายความเคารพและเขยิบเข้าไปนั่งก่อนแล้วจึงยกขาขึ้นมา มิฉะนั้นจะดูเก้งก้าง เพราะการแต่งกายชุดราชของครุฑฯ ต้องสวมหมวก ปกปิ่น พอเข้าไปนั่งคู่กับพระองค์แล้ว ผมได้แอบชำเลืองดูพระหัตถ์ซ้ายที่ทรงเข้าเกียร์ ด้วยความตื่นเต็นไม่กล้าเงยหน้ามองพระพักตร์ตรง ๆ สีพระหัตถ์นั้นดูผิดแผก คงเป็นเพราะพระบุญญาบารมีของพระองค์เป็นแน่ ทั้งที่ทรงงานหนักเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนมาตลอด

หลังจากนั้น ผมไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ ใกล้ชิดอย่างนั้นอีก แม้เวลาต่อมาผมจะมียศและตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น เวลาเฝ้าฯ ก็จะไปตามฐานะตำแหน่งหน้าที่ ไม่ว่าจะไปในพระราชพิธีต่าง ๆ พิธีสวนสนาม หรือร่วมอยู่ในขบวนของคณะผู้ตามเสด็จเวลาเสด็จประพาสในที่ต่าง ๆ

แม้ผมจะไม่มีโอกาสได้เข้าเฝ้าฯ อย่างใกล้ชิด แต่ผมก็ได้เฝ้าติดตามการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาตลอด ด้วยความชื่นชม

และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นที่ยิ่ง โดยเฉพาะสิ่งที่พระองค์ได้พระราชทานแก่ประชาชนในเรื่องของการทำมาหากิน ประกอบอาชีพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ อยู่รอด พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์แก่ผู้ที่มีโอกาสน้อย อาศัยอยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง ให้สามารถประกอบอาชีพได้ ดังจะเห็นว่าโครงการแรก ๆ ที่พระองค์ทรงพระราชดำริที่ปราณบุรี ปัจจุบันนี้พื้นที่นั้นก็มีความอุดมสมบูรณ์ ราษฎรในย่านนั้นกินดีอยู่ดีขึ้น ลูกหลานสบายขึ้น ทั้งที่บริเวณพื้นที่นั้นไม่ได้กว้างใหญ่มาก แต่ทรงให้ความสำคัญว่า ทุกพื้นที่บนแผ่นดินไทยล้วนมีคุณค่า ต้องใช้ให้เต็ม ประสิทธิภาพ ท้องถิ่นอื่น ๆ ที่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต พระองค์ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์อย่างดียิ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสว่า ทรัพยากรทุกอย่างนั้น ถ้าใช้กันอย่างไม่ฟุ่มเฟือย ก็จะมีใช้ไปได้ตลอด โดยไม่เดือดร้อน ทรงเห็นตัวอย่างจากประเทศอิสราเอล แม้จะเป็นดินแดนที่แห้งแล้ง แต่ประชาชนของเขาก็อยู่กันได้ เพราะรู้จักการประหยัด และหาวิธีการสงวนน้ำไม่ให้ระเหยไปโดยเปล่าประโยชน์

“พอเข้าไปนั่งคู่กับ
พระองค์แล้ว ผมได้แอบ
ชำเลืองดูพระหัตถ์ซ้าย
ที่ทรงเข้าเกียร์
ด้วยความตื่นเต็น
ไม่กล้าเงยหน้า
มองพระพักตร์ตรง ๆ
สีพระหัตถ์นั้นดูผิดแผก
คงเป็นเพราะ
พระบุญญาบารมี
ของพระองค์เป็นแน่”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ ไปประทับเครื่องบินพระที่นั่งเครื่องแรก ที่กองทัพอากาศน้อมเกล้าฯ ถวาย

ด้วยการใช้พลาสติกคลุมดินปลูกพืช เจาะรูไว้ชนิดเดียวให้น้ำระเหยออกไปได้น้อยแล้วใช้ระบบน้ำหยดหล่อเลี้ยงพืชที่ปลูกไว้ วิทยาการความรู้เหล่านี้ พระองค์ได้ทรงนำมาเผยแพร่แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทูรกันดาร โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขาต่าง ๆ ซึ่งทุกวันนี้พวกเขาเหล่านั้นก็ใช้กันมาก อย่างเช่น โครงการหลวงในภาคเหนือ นี่คือตัวอย่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงอุทิศพระองค์แก่

ประชาชนโดยแท้

ไม่เพียงแต่พระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาชนชาวไทยและชาวเขาที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทยเท่านั้น แม้แต่กับสัตว์พระองค์ก็ทรงดูแลด้วยเช่นกัน ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๘ หลังจากที่ผมเข้ารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศได้เดือนเศษ ผมได้มีโอกาสน้อมเกล้าฯ ถวายเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งลำใหม่ (แบบ Bell 412 EP) เข้าประจำการที่วังไกลกังวล

หลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งมาราว ๗ ปี ในวันที่ผมเข้าเฝ้าฯ นั้น มีพระราชประสงค์จะเสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งจากวังไกลกังวลไปยังอ่างเก็บน้ำบ้านยางชุม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งหมายเลข ๑ ส่วนผมในฐานะผู้อำนวยการเดินทาง อยู่ใน

เฮลิคอปเตอร์หมายเลข ๒ เฮลิคอปเตอร์เครื่องที่ผมนั่งได้ลงจอดก่อน และรอรับเสด็จ เมื่อเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งได้ลงจอด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จลงจากเครื่อง ทรงพระดำเนินมาหาผม มีพระราชดำรัสว่า “ไปดูข้างมา” ผมได้กราบบังคมทูลถามพระองค์ว่ามีข้างจำนวนมากหรือไม่ มีพระราชดำรัสตอบว่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงประทับศพลอากาศตรี พระราชทาน
ณ ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา
วันอังคาร ที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๔

“มีอยู่มาก แต่เขาได้ยินเสียงเครื่องบิน จึงไปแอบอยู่ใต้ต้นไม้” นี่เป็นสิ่งที่แสดงว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงข้างในเขตพื้นที่ป่ากุยบุรี ซึ่งพื้นที่แถบนั้นชาวบ้านได้หักร้างถางพงไปใกล้กับพื้นที่ที่ฝูงช้างเคยอยู่อาศัยมาก่อน และมีข่าวยิงช้าง ล่าสัตว์ในเขตป่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีข้อมูลของโขลงช้างต่าง ๆ เหล่านี้มาก่อนแล้ว จึงได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรด้วยพระองค์เอง นี่คือพระเมตตาต่อสรรพสัตว์ในประเทศของเราด้วย

มีเรื่องของพระมหากษัตริย์ต่อกองทัพอากาศและข้าราชการทหารอากาศ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหน่วยทหารเป็นหน่วยทหารรักษาพระองค์ ซึ่งแต่เดิมกองทัพอากาศมีหน่วยทหารรักษาพระองค์ คือ กรมนักเรียนโรงเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์ และกรมทหารอากาศโยธินรักษาพระองค์ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สถาปนาหน่วยทหารรักษาพระองค์เพิ่มขึ้นอีก คือ กรมทหารต่อสู้อากาศยาน หน่วยบัญชาการอากาศโยธินฝูงบิน ๒๐๑ รักษาพระองค์ กองบิน ๒

(ฝูงบินเฮลิคอปเตอร์พระราชพาหนะ) และฝูงบิน ๖๐๒ รักษาพระองค์ กองบิน ๖ (ฝูงบินเครื่องบินพระราชพาหนะ) นับเป็นฝูงบิน ๒ ฝูงบิน ในประเทศไทย ที่เป็นหน่วยทหารรักษาพระองค์ ซึ่งมีภารกิจถวายความปลอดภัยในการเสด็จฯ แต่พระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระมหากรุณาต่อพสกนิกรชาวไทยตลอดเวลา แม้กระทั่งในช่วงเวลานี้ ที่ทรงพระประชวรและต้องประทับอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช เพื่อรับการถวายการรักษาพระวรกาย ก็ยังทรงคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องการจราจรโดยรอบโรงพยาบาลศิริราช หลายคนอาจจะมองว่า นั่นเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาการจราจรที่โรงพยาบาลไม่น่าจะมีผลอะไรมาก แต่ถ้าลองคิดดูว่าคนที่มาโรงพยาบาลศิริราชนั้นคือคนป่วยทุกวินาทีนั้นหมายถึงชีวิต และถ้าสามารถแก้ไขปัญหการจราจรในบริเวณนี้ได้แล้วพื้นที่อื่น ๆ โดยรอบก็จะพลอยไม่มีปัญหาไปด้วย

ในด้านการแต่งตั้งองคมนตรี การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้ใดเป็นองคมนตรีนั้น เป็นพระบรมราชวินิจฉัย

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงห่วงข้าง
ในเขตพื้นที่ป่ากุยบุรี
ซึ่งพื้นที่แถบนั้น
ชาวบ้านได้หักร้างถางพง
ไปใกล้กับพื้นที่ที่ฝูงช้าง
เคยอยู่อาศัยมาก่อน”

ส่วนพระองค์โดยแท้ พระองค์คงทรงพิจารณาจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ในกลุ่มองคมนตรีนั้น จะประกอบด้วยบุคคลที่เป็นเสมือนหนึ่งผู้เชี่ยวชาญในทุกสาขาของประเทศ ซึ่งคงได้ทรงตรวจสอบแล้วว่า น่าจะยังขาดอยู่ ณ จุดใด หากพิจารณาถึงภูมิหลังขององคมนตรี จะเห็นว่า แต่ละคนมาจากหลากหลายสาขา อาทิ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้
เฝ้าฯ น้อมเกล้าฯ ถวายเครื่องบินโจมตีแบบที่ ๗ (ALPHA JET)
ซึ่งติดตั้งชุดอุปกรณ์การทำฝนที่ได้พัฒนาสำหรับปฏิบัติการฝนหลวง
และเครื่องบินจำลอง

ณ ท้องพระโรง ศาลาเริง วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
(เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารอากาศ)
วันจันทร์ ที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๑

จากกรมชลประทาน กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย แพทย์ อุตตอธิการบดีมหาวิทยาลัย อุตตประธาน ศาลฎีกา อดีตผู้บัญชาการทหารบก อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ ฯลฯ ซึ่งมอง ในภาพรวมแล้วจะเห็นว่า ครอบคลุม หมดทุกด้าน

คณะองคมนตรีชุดปัจจุบันมีทั้งหมด ๑๙ คน มีผู้ดำรงยศเหล่าทหารอากาศ จำนวน ๓ คน คือ พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ และผม ซึ่งสองท่านนั้นเคยรับราชการเป็น ทหารอากาศในช่วงต้น ๆ ของชีวิตราชการ ทหารของแต่ละท่าน มีเพียงผมคนเดียว ที่รับราชการในกองทัพอากาศจนเกษียณ อายุราชการ

บทบาทของคณะองคมนตรีนั้น คือ ทำหน้าที่ถวายความเห็นในพระราช กรณียกิจด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และราชการส่วนพระองค์ที่ทรงปรึกษา โดยจะกลั่นกรอง ตรวจสอบงานต่าง ๆ แทนพระองค์ แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งก็แล้วแต่ว่าจะมีพระบรมราชวินิจฉัย อย่างไรลงมา โดยทั่วไปองคมนตรีทั้งคณะ จะมีนัดร่วมประชุมกันทุกสัปดาห์ เพื่อ พิจารณาและรับทราบเรื่องต่าง ๆ พร้อมกัน หมดทุกเรื่อง แต่ว่าในการกลั่นกรองขั้นต้น

จะมีกลุ่มย่อยเป็นผู้พิจารณาก่อนนำเสนอ ต่อที่ประชุมทั้งคณะ

ในด้านชีวิตส่วนตัว ผมก็ใช้ชีวิตปกติ ไม่หิวหรือหิวหิวเพื่อ ผมชอบชีวิตแบบ เรียบง่าย ธรรมดา ซึ่งตรงกับหลักการ เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาตลอด หลักการนี้ ผมนำมาสอนทั้งลูกและหลาน สอนให้ พอใจเท่าที่มี ให้ทำความดี มีความ เสียสละ พยายามทำประโยชน์ให้แก่ ประเทศชาติ

ผมคิดว่าถ้าเราทุกคนวางเป้าหมาย หลักว่า จะทำอะไรให้เกิดประโยชน์แก่ ประเทศชาติแล้ว ก็เป็นเรื่องง่ายที่จะ ตัดสินใจและนำเอาเป้าหมายนี้มาเป็น หลักในการดำเนินชีวิตต่อไปอย่างมีคุณค่า เราควรดำเนินชีวิตตามรอยพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็น ประทีปทองของแผ่นดิน ซึ่งจะช่วยส่อง นำทางให้พวกเราทุกคนได้อยู่ร่วมกันอย่าง ร่วมเย็นเป็นสุข ขอพระองค์ทรงพระเจริญ ยิ่งยืนนาน

☒ ☒ ☒

“ในด้านชีวิตส่วนตัว
ผมก็ใช้ชีวิตปกติ
ไม่หิวหรือหิวหิวเพื่อ
ผมชอบชีวิตแบบเรียบง่าย
ธรรมดา
ซึ่งตรงกับหลักการ
เศรษฐกิจพอเพียง
ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มาตลอด”

บทที่ ๔

ประวัติองค์มนตรีคณะปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะองคมนตรีและภริยาเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์ ณ ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชั้น ๑๔ อาคารเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลศิริราช วันจันทร์ ที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๓

คณะกรรมการปัจจุบัน

ถาวรสิน (ซ้ายไปขวา) นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ นายสวัสดิ์ วัฒนายากร นายเกษม วัฒนชัย
พลเรือเอก หม่อมหลวงอัคนี ปราโมช หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล นายพลากร สุวรรณรัฐ
พลเรือเอก ชุมพล ปัจจุสานนท์ นายศุภชัย ภู่งาม พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข
ถาวรสิน (ซ้ายไปขวา) นายอำพล เสนาณรงค์ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ นายเชาวน์ ฅนศิลป์วันต์
นายธานินทร์ กรัยวิเชียร พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ (ประธานองคมนตรี) พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์ นายจำรัส เขมะจารุ

คณะกรรมการปัจจุบัน

แถวยืน (ซ้ายไปขวา) นางเพ็ญศรี ลิขิตจิตตะ นางสุดใจ ดิษฐอำนาจ คุณหญิงปานจิตต์ วัฒนายากร พลโทหญิง คุณหญิงทรงศนีย์ ปัจจุสานนท์ พลตรีหญิง กาญจนาวดี ภู่งาม นางพรทิพย์ พุกผาสุข
แถวนั่ง (ซ้ายไปขวา) คุณหญิงรัชนีวรรณ วัฒนชัย ท่านผู้หญิงวราพร ปราโมช ณ อยุธยา พันเอกหญิง คุณหญิงวิมล กุลละวณิชย์
 ท่านผู้หญิงธิดา เศวตศิลา พันเอกหญิง ท่านผู้หญิงจิตรวดี จุลานนท์ ท่านผู้หญิงพึงใจ สินธวานนท์
 คุณหญิงบังอร เขมะจารุ คุณหญิงขวัญตา เทวกุล ณ อยุธยา ท่านผู้หญิงทัศนียา สุวรรณรัฐ

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
ประธานองคมนตรี

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นประธานองคมนตรี
วัน เดือน ปี เกิด

๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๑
๒๖ สิงหาคม ๒๕๓๑
๔ กันยายน ๒๕๔๑
๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

คุณวุฒิ

- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (๒๕๘๔)
- โรงเรียนทหารม้า (๒๕๙๐)
- U.S. Army Armor School, Company Officer Course (๒๕๙๖)
- U.S. Army Armor School, Officer Career Course (๒๕๙๖)
- วิทยาลัยการทัพบก (๒๕๐๓)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๙ (๒๕๐๙)

ภริยา

-

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- รัฐบุรุษ
- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- นายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๖ (๒๕๒๓ - ๒๕๓๑)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (๒๕๒๑)
- ผู้บัญชาการทหารบก (๒๕๒๑)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- นพรัตนราชวราภรณ์ (๒๕๓๑)
- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๒๕)
- รามาธิบดี ชั้นที่ ๑ (เสนาางคະບຕີ) (๒๕๓๓)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๒๑)

- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (๒๕๒๐)
- แม่ทัพภาคที่ ๒ (๒๕๑๗)

- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๑๘)
- ปฐมดิเรกคุณาภรณ์ (๒๕๓๙)
- เจริญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๑ (๒๕๒๕)

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- ธรรมศาสตร์บัณฑิต
- Barrister of Gray's Inn, U.K.
- LL.B. (London)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- ประธานกรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
- ประธานกรรมการมูลนิธิศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (ม.ศพอ.)
- ประธานที่ปรึกษาพิเศษศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) (ศ.ศ.ป.)

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- นายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๔ (๒๕๑๙ - ๒๕๒๐)
- กรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิ
- ประธานกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๓๗)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๒๑)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๒๐)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๒ (๒๕๒๒)

๑๕ ธันวาคม ๒๕๒๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๐

๕ เมษายน ๒๕๗๐

คุณหญิงคาเรน กรัยวิเชียร (ถึงแก่กรรม)

- รองประธานกรรมการมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
- ที่ปรึกษาพิเศษประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
- กรรมการสภาภาษาไทย
- กรรมการศิริราชมูลนิธิ

• ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา

• กรรมการร่างกฎหมาย

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี

เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๑๒ (๒๕๐๓)
- โรงเรียนศูนย์การทหารราบ (๒๕๑๒)
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (๒๕๑๕)
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สหรัฐอเมริกา (๒๕๑๗)

กริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- รองประธานกรรมการมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในพระบรมราชูปถัมภ์
- สภานายกราชตฤณมัยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- รองประธานกรรมการกิตติมศักดิ์มูลนิธิอนุรักษพระราชวังพญาไท ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
- นายกสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- นายกรัฐมนตรี คนที่ ๒๔ (๒๕๔๙ - ๒๕๕๑)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (๒๕๕๐ - ๒๕๕๑)
- องคมนตรี (๒๕๔๖ - ๒๕๔๙)
- ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๒๕๔๕ - ๒๕๔๖)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๘)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๕)
- ทูตียจุลจอมเกล้าวิเศษ (๒๕๔๔)

วาระแรก ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๖

วาระปัจจุบัน ๘ เมษายน ๒๕๕๑

๑๘ เมษายน ๒๕๕๑

๒๘ สิงหาคม ๒๕๘๖

- หลักสูตรการบริหารทรัพยากร กระทรวงกลาโหม สหรัฐอเมริกา (๒๕๑๘)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๖ (๒๕๓๖)

พ้นเอกหญิง ท่านผู้หญิงจิตรวดี จุลานนท์

- กรรมการสภาภาษาไทย
- กรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- รองประธานกรรมการมูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
- ประธานที่ปรึกษาสมาคมเจ็ดสกีแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
- ประธานมูลนิธิพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
- นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
- ประธานมูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์
- ผู้บัญชาการทหารบก (๒๕๔๑ - ๒๕๔๕)
- แม่ทัพภาคที่ ๒ (๒๕๓๗ - ๒๕๔๐)
- สมาชิกวุฒิสภา (๒๕๓๕ และ ๒๕๓๙)
- ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ (๒๕๓๕ - ๒๕๓๗)
- เหรียญรามมาลา (๒๕๓๓)
- เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้นที่ ๑ (๒๕๑๗)
- เครื่องอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ ๓ ประเทศ

นายเชาวน์ ฤทธิลวันต์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) สาขาเครื่องกล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๔๙๓)
- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๔๙๔)
- Master of Science in Mechanical Engineering (S.M.),
Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.),
U.S.A. (๒๔๙๖)
- สมาชิกสมาคมเกียรตินิยม Sigma XI, M.I.T. Chapter (๒๔๙๗)
- Mechanical Engineering Degree (Mech.E.),
Massachusetts Institute of Technology
(M.I.T.), U.S.A. (๒๔๙๘)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์มูลนิธิศึกษาพัฒนา
- ประธานกรรมการมูลนิธิเพื่อการศึกษาคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- สมาชิกวุฒิสภา
- ประธานกรรมการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
- ประธานกรรมการบริษัทไทยเดินเรือทะเล จำกัด
- ประธานกรรมการบริษัทปิโตรเคมีแห่งชาติ จำกัด (มหาชน)
- ประธานคณะกรรมการการบินพลเรือน
- กรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- กรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๓๑)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๒๑)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๑๙)

๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๘

๙ มกราคม ๒๕๑๙

๗ สิงหาคม ๒๕๗๑

- Doctor of Science in Mechanical Engineering (Sc.D.),
Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.), U.S.A.
(๒๔๙๙)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๑๕ (๒๕๑๕)
- วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๒๗)
- บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๒๙)
- ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (๒๕๓๐)

ศาสตราจารย์ คุณหญิงไขศรี ณิชกุลวันต์ (ถึงแก่กรรม)

- กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- ประธานกรรมการกิตติมศักดิ์บริษัทปูนซิเมนต์ไทย
จำกัด (มหาชน)

- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ประธานกรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
- ประธานกรรมการองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย
- ประธานคณะกรรมการควบคุมการขนส่ง
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
- กรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย
- กรรมการการศึกษาแห่งชาติ

- เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา (๒๕๑๗)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๒ (๒๕๒๒)

พลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- S.B. (Metallurgy), Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.), U.S.A. (๒๔๘๖)
- S.M. (Metallurgy), Massachusetts Institute of Technology (M.I.T.), U.S.A. (๒๔๙๐)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖ (๒๕๐๖)
- Honorary Doctorate Degree in Laws, University of the Philippines (๒๕๒๖)
- Honorary Doctorate Degree in Laws, National University of Singapore (๒๕๒๘)
- รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาการระหว่างประเทศและการทูต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๓๓)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- รองนายกรัฐมนตรี (๒๕๒๙)
- สมาชิกวุฒิสภา (๒๕๒๔ - ๒๕๒๕)
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (๒๕๒๓ - ๒๕๓๓)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๓๙)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๑๘)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๑๑)

๒๔ ธันวาคม ๒๕๓๔

๓๐ ธันวาคม ๒๕๓๔

๗ มกราคม ๒๕๖๒

- รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๓๕)
- รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๓๗)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (๒๕๓๙)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๒๕๔๐)

ท่านผู้หญิงธิดา เสวตศิลา

- กรรมการมูลนิธิพัฒนาชีวิตชนบท

- รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (๒๕๒๒ - ๒๕๒๓)
- เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (๒๕๑๗ - ๒๕๒๓)

- เจริญรัตนภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๓ (๒๕๑๑)
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ ๑๔ ประเทศ

พลาอากาศเอก กำธน สินธวานนท์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๙๐)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารและรองเหรียญกมุขนิธิอานันทมหิดล
- ประธานโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ประธานกรรมการโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย
- รองประธานกรรมการมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ประธานกรรมการมูลนิธิประชาธิปไตย - รำไพพรรณี
- กรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ประธานมูลนิธิธารน้ำใจ
- นายกสมาคมเปิดทองแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- นายกสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ (๒๕๓๓ - ๒๕๓๔ และ ๒๕๓๕ - ๒๕๓๖)
- ผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (๒๕๒๘ - ๒๕๓๐)
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ
พลังงานปรมาณูเพื่อสันติ (๒๕๒๙)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๓๙)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๒)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๑)

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๖๙

- วิชาการบินพลเรือนกองทัพอากาศ รุ่นที่ ๑๓ (๒๕๐๒)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๐ (๒๕๒๐)
ท่านผู้หญิงพึงใจ สิ้นชวานนท์

- กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- ประธานกรรมการมูลนิธิสวนหลวง ร.๙
- ประธานกรรมการมูลนิธิพระดาบส
- รองประธานกรรมการมูลนิธิโครงการหลวง
- รองประธานคณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการ
สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย
- ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการประสานงาน
เพื่อเตรียมการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานพลังงานนิวเคลียร์

- สมาชิกวุฒิสภา (๒๕๒๔)
- ประธานสถาบันวิศวกรไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
แห่งประเทศไทย (IEEE) (๒๕๒๑ - ๒๕๒๓)
- นายกสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(๒๕๐๔ และ ๒๕๐๘ - ๒๕๐๙)

- เหรียญชัยสมรภูมิ
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๒ (๒๕๓๔)

พลเอก พิจิตร กุลละวณิชย์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- U.S. Military Academy (West Point), U.S.A. (๒๕๐๑)
- โรงเรียนเสนาธิการทหารบก (๒๕๐๘)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๘ (๒๕๒๘)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- ที่ปรึกษาพิเศษประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์
- ประธานกรรมการมูลนิธิร่มเกล้าเขาค้อ

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ (๒๕๓๖)
- รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๒๕๓๕)
- ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก (๒๕๒๙ - ๒๕๓๓)

ราชการสงคราม

- ในประเทศ กองบัญชาการกองทัพภาคที่ ๓ -
รองผู้อำนวยการร่วมพลเรือนตำรวจทหาร ๑๖๑๗
(๒๕๑๗ - ๒๕๒๔)
- ลาว ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจราทีกุล -
ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจศักดิ์มนตรี (๒๕๑๔ - ๒๕๑๗)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๑)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๑)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๒๙)

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๖

๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๖

๖ กรกฎาคม ๒๕๓๕

- ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาลัยสันตพล
วิทยาลัยปทุมธานี และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
พันเอกหญิง คุณหญิงวิมล กุลละวณิชย์

- รองปลัดกระทรวงกลาโหม (๒๕๓๔ - ๒๕๓๕)
- รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (๒๕๓๓ - ๒๕๓๔)

- เวียดนาม กรมทหารอาสาสมัคร จงอางศึก
ผู้ช่วยนายทหารฝ่ายยุทธการ - นายทหารฝ่ายยุทธการ
(๒๕๑๐ - ๒๕๑๑)

- รามาธิบดี ชั้นที่ ๔ (อัศวิน) (๒๕๒๐)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๓ (๒๕๓๔)

นายอำพล เสนาณรงค์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- กสิกรรมและสัตวบาลบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (๒๔๙๙)
- ปริญญาโททางเกษตร สาขาพืชไร่นา
มหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปีสหรัฐอเมริกา (๒๕๐๑)
- ปริญญาโททางวิทยาศาสตร์ สาขาการปรับปรุงพันธุ์พืชและ
พันธุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนบราสก้า สหรัฐอเมริกา (๒๕๐๗)
- วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (๒๕๒๔)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๘ (๒๕๒๘)
- วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิทยาศาสตร์การเกษตร มหาวิทยาลัยนเรศวร (๒๕๔๓)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- ที่ปรึกษาคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ประธานกรรมการโครงการพัฒนาและรณรงค์
การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๒๕๓๕)
- อธิบดีกรมวิชาการเกษตร (๒๕๓๔)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๒)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๕)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๒)
- เหรียญพิทักษ์เสรีชน ชั้น ๒ ประเภท ๒ (๒๕๓๒)

๙ กันยายน ๒๕๓๗

๔ ตุลาคม ๒๕๓๗

๓๐ ตุลาคม ๒๕๓๔

- ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพืชศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (๒๕๔๗)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาการจัดการ
มหาวิทยาลัยภาคกลาง (๒๕๔๘)
- ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
วิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ (๒๕๕๒)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย (๒๕๕๒)
- ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพืชศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (๒๕๕๔)

คุณหญิงชีวันต์ เสนาณรงค์ (ถึงแก่กรรม)

- กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- ประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษา
การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ประธานคณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิฝนหลวง

- เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา สาขาเกษตรศาสตร์
(๒๕๓๘)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๓ (๒๕๒๕)

นายจรัส เขมะจารุ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองคณบดี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- ธรรมศาสตร์บัณฑิต (๒๔๙๒)
- เนติบัณฑิตไทย (๒๔๙๒)
- Master of Comparative Laws,
Columbia University, U.S.A.
- Master of Laws, Harvard University, U.S.A.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๑๙ (๒๕๑๙)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ประธานศาลฎีกา (๒๕๒๙ - ๒๕๓๒)
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง (๒๕๒๕ - ๒๕๒๘)
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง (๒๕๒๓ - ๒๕๒๕)
- อาจารย์ผู้บรรยาย ในคณะนิติศาสตร์ของ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๒)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๒๗)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๒๓)

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๗

๒ ธันวาคม ๒๕๓๗

๑๑ สิงหาคม ๒๕๓๒

- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๓๐)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๓๑)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (๒๕๕๑)

คุณหญิงบังอร เขมะจารุ

- กรรมการกฤษฎีกา
- ประธานกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๑๐
- ประธานกรรมการพิจารณาปรับปรุง
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- ประธานกรรมการที่ปรึกษาประจำสาขาวิชา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พลเรือเอก หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- B.A. (Jurisprudence), Oxford University, U.K.
(๒๔๙๖ - ๒๔๙๙)
- Barrister of Gray's Inn, U.K. (๒๔๙๙ - ๒๕๐๐)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารและเหรียญกมุคณิธิอานันทมหิตล
- กรรมการมูลนิธิแพทยอาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- รองประธานมูลนิธิมหาชิราลงกรณ์
- ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล)
ปีพุทธศักราช ๒๕๓๗

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ประธานกรรมการบริษัทฟุจิ ซีร็อกซ์ (ประเทศไทย) จำกัด
(๒๕๒๑ - ๒๕๕๒)
- กรรมการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
(๒๕๓๑ - ๒๕๔๖)
- ประธานกรรมการบริษัทเครดิตฟองซิเออร์
สินเคหะการ จำกัด (๒๕๑๖ - ๒๕๔๑)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๐)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๐)
- มหาวชิรมงกุฎ (๒๕๒๙)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๒ (๒๕๒๗)

๓ มีนาคม ๒๕๒๗
๑๔ มีนาคม ๒๕๒๗
๑ กรกฎาคม ๒๕๗๗

ท่านผู้หญิงวราพร ปราโมช ณ อยุธยา

- ผู้จัดการทรัพย์สินส่วนพระองค์
- ประธานกรรมการมูลนิธิหอศิลป์แห่งชาติที่ ๙
- ประธานกรรมการและกรรมการอิสระ
บริษัทซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)

- ประธานกรรมการบริษัทสินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)
(๒๕๒๑ - ๒๕๓๗)
- ประธานกรรมการบริษัททนวนคร จำกัด (๒๕๑๔ - ๒๕๒๔)

หม่อมราชวงศ์เทพกมล เทวกุล

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- Barrister of Middle Temple, U.K.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๙ (๒๕๒๙)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- กรรมการกฤษฎีกา (๒๕๔๓ - ๒๕๔๖)
- กรรมการร่างกฎหมาย (๒๕๔๐ - ๒๕๔๓)
- สมาชิกวุฒิสภา (๒๕๓๙ - ๒๕๔๐)
- รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (๒๕๓๙)
- ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (๒๕๓๘ - ๒๕๓๙)
- เอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส (๒๕๓๓ - ๒๕๓๘)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๔)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๒)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๒๘)

๗ สิงหาคม ๒๕๔๐

๙ สิงหาคม ๒๕๔๐

๑๒ เมษายน ๒๕๓๙

คุณหญิงขวัญตา เทวกุล ณ อยุธยา

- รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ (๒๕๓๒ - ๒๕๓๓)
- อธิบดีกรมการเมือง (๒๕๒๗ - ๒๕๓๒)
- เอกอัครราชทูต ณ กรุงบรัสเซลส์ (๒๕๒๓ - ๒๕๒๗)
- เอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง (๒๕๒๒ - ๒๕๒๓)
- เลขาธิการสำนักงานอาเซียนแห่งประเทศไทย (๒๕๒๐ - ๒๕๒๒)

นายเกษม วัฒนชัย

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- แพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๑๐)
- วุฒิปัตริ์ผู้เชี่ยวชาญสาขาอายุรศาสตร์
มหาวิทยาลัยชิคาโก (๒๕๑๕)
- วุฒิปัตริ์ผู้เชี่ยวชาญสาขาโรคหัวใจและหลอดเลือด
มหาวิทยาลัยชิคาโก (๒๕๑๗)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
รุ่นที่ ๓๖ (๒๕๓๖)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารและเลขาธิการมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน
โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- กรรมการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- นายกสภามหาวิทยาลัยสยาม

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๔๔)
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (๒๕๔๐ - ๒๕๔๔)
- สมาชิกวุฒิสภา (๒๕๓๙ - ๒๕๔๓)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๕๐)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๙)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๗)

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๔

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

๒๘ เมษายน ๒๕๔๔

- คุชฌีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ของมหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย มหาวิทยาลัย
นเรศวร มหาวิทยาลัยคริสเตียน และมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
คุณหญิงรัชนีวรรณ วัฒนชัย

- รองประธานกรรมการมูลนิธิพระดาบส
- กรรมการโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย
- ประธานกรรมการมูลนิธิแพทย์อาสา
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- อุปนายกสภาสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬาภรณ์
- เลขาธิการมูลนิธิจุฬาภรณ์

- ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (๒๕๓๗ - ๒๕๓๙)
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (๒๕๓๒ - ๒๕๓๕)
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (๒๕๓๔ - ๒๕๓๕)

นายพลากร สุวรรณรัฐ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- รัฐศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- M.A.I.A. Ohio University, U.S.A.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๗ (๒๕๓๗)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (รัฐศาสตร์)
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (๒๕๔๖)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (๒๕๔๘)

กริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย
- รองประธานกรรมการมูลนิธิโรงพยาบาล
สมเด็จพระยุพราช
- ที่ปรึกษาคณะกรรมการอำนวยการ
โครงการปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- กรรมการการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (๒๕๔๔)
- ประธานกรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (๒๕๔๔)
- กรรมการธนาคารออมสิน (๒๕๔๓ - ๒๕๔๔)
- รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายกิจการพิเศษ และ
ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
(๒๕๔๑ - ๒๕๔๔)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๕๐)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๔๒)

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๔

๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๔

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๔๑

- บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
(การจัดการทรัพยากรมนุษย์) มหาวิทยาลัยมหาดไทย
(๒๕๔๘)
- รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๔๙)
- ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต (๒๕๕๐)

ท่านผู้หญิงทัศนียา สุวรรณรัฐ

- กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- กรรมการมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
- รองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- ประธานกรรมการการไฟฟ้านครหลวง (๒๕๔๓)
- กรรมการการทางพิเศษแห่งประเทศไทย (๒๕๔๑ - ๒๕๔๒)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ (๒๕๓๙ - ๒๕๔๑)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี (๒๕๓๕ - ๒๕๓๙)

- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๘)

นายสวัสดิ์ วัฒนายากร

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕

๘ ตุลาคม ๒๕๓๗

คุณวุฒิ

- Bachelor of Science in Mechanical Engineering,
Massachusetts Institute of Technology, (M.I.T.),
U.S.A. (๒๕๐๑)
- วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (๒๕๓๘)

ภริยา

คุณหญิงปานจิตต์ วัฒนายากร

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารและรองเลขาธิการมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- รองประธานกรรมการบริหารโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ตุลาการศาลปกครองสูงสุด (๒๕๔๓ - ๒๕๔๕)
- กรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ (๒๕๓๙ - ๒๕๔๓)
- อธิบดีกรมชลประทาน (๒๕๓๕ - ๒๕๓๘)
- รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๒๕๓๒ - ๒๕๓๕)
- ผู้ตรวจราชการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๒)
- วิศวกรใหญ่ กรมชลประทาน (๒๕๒๙ - ๒๕๓๐)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- ปฐมจุลจอมเกล้า (๒๕๔๗)
- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๘)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๓)
- เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้นที่ ๓ (๒๕๓๙)

พลเรือเอก ชุมพล ปัจจุสานนท์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- โรงเรียนนายเรือ (๒๕๑๐)
- โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ ๓๙ (๒๕๒๑)
- วิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ ๒๖ (๒๕๓๖)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๐ (๒๕๔๐)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการมูลนิธิพระดาบส

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ผู้บัญชาการทหารเรือ (๒๕๔๖)
- เสนาธิการทหารเรือ (๒๕๔๕)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๔๕)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๔๒)
- ทูตียจุลจอมเกล้าพิเศษ (๒๕๕๐)

๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘

๒๑ มีนาคม ๒๕๔๘

๓๐ มิถุนายน ๒๕๘๗

พลโทหญิง คุณหญิงทรงศนีย์ ปัจจุบันชนนท์

นายอรรถนิติ ดิษฐอำนาจ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมดี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๐๗)
- เนติบัณฑิตไทย (๒๕๐๘)
- ปริญญาโททางกฎหมาย มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด
สหรัฐอเมริกา (๒๕๑๑)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- ศาสตราจารย์พิเศษในสาขาวิชานิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจารย์ผู้บรรยายที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
และสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ประธานสมาคมกฎหมายอาเซียน (๒๕๔๙ - ๒๕๕๒)
- ประธานคณะกรรมการแห่งชาติ สมาคมกฎหมายอาเซียน
ประจำประเทศไทย (๒๕๓๒ - ๒๕๔๙)
- ประธานศาลฎีกา (๒๕๔๕ - ๒๕๔๗)
- ประธานศาลอุทธรณ์ (๒๕๔๔)
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง (๒๕๔๒ - ๒๕๔๔)
- อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี (๒๕๔๒)
- ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกา (๒๕๔๑)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๘)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๓)

๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐

๒๔ สิงหาคม ๒๕๘๗

- โรงเรียนสงครามจิตวิทยา รุ่นที่ ๒๐ (๒๕๑๙)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๗ (๒๕๓๗)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (๒๕๕๑)

นางสุดใจ ดิษฐอำนาจ

- รองประธานกรรมการมูลนิธิปกเกล้าตุลาการ
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ
สยามมกุฎราชกุมาร
- ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมการแห่งชาติ
สมาคมกฎหมายอาเซียนประจำประเทศไทย

- รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง (๒๕๓๕)
- รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (๒๕๓๔)
- เลขานุการส่งเสริมงานตุลาการ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๔)
- เลขานุการศาลฎีกา (๒๕๒๙)
- กรรมการกฤษฎีกา
- กรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง

- ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (๒๕๔๗)

นายศุภชัย ภู่งาม

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

๘ เมษายน ๒๕๕๑
๑๘ เมษายน ๒๕๕๑
๔ มิถุนายน ๒๕๔๘

คุณวุฒิ

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๐๙)
- เนติบัณฑิตไทย (๒๕๑๓)
- หลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำ โครงการพัฒนานักบริหารระดับสูง
: ผู้บริหารส่วนราชการ (นบส. ๒) รุ่นที่ ๑๗ (๒๕๓๘)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๙ (๒๕๓๙)

ภริยา

พลตรีหญิง กาญจนาวดี ภู่งาม

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล
- กรรมการมูลนิธิศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลแรงงานกลาง (๒๕๔๘ - ๒๕๕๑)
- ประธานศาลฎีกา (๒๕๔๗ - ๒๕๔๘)
- ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๓ (๒๕๔๕ - ๒๕๔๗)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๓๙)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๕)

นายชาญชัย ลิขิตจิตถะ

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- ป.กศ. วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- นิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
(๒๕๑๒)
- เนติบัณฑิตไทย (๒๕๑๓)
- ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (๒๕๕๐)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง (๒๕๕๐)
- นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (๒๕๕๑)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- กรรมการบริหารมูลนิธิอานันทมหิดล

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (๒๕๔๙ - ๒๕๕๑)
- ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลแพ่งธนบุรี (๒๕๔๙)
- ประธานศาลฎีกา (๒๕๔๘ - ๒๕๔๙)
- ประธานศาลอุทธรณ์ภาค ๑ (๒๕๔๖)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๔๐)
- มหาวชิรมงกุฏ (๒๕๓๕)

๘ เมษายน ๒๕๕๑

๑๘ เมษายน ๒๕๕๑

๒๕ เมษายน ๒๕๔๙

นางเพ็ญศรี ลิขิตจิตถะ

พลอากาศเอก ชลิต พุกผาสุข

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองคมนตรี
เข้าเฝ้าฯ ถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่
วัน เดือน ปี เกิด

คุณวุฒิ

- โรงเรียนนายเรืออากาศ รุ่นที่ ๑๓ (๒๕๑๒)
- หลักสูตรครูการบินไอพ่น (PILOT INSTRUCTOR T-38)
โดยทุน IMETP ซานอันโตนิโอ รัฐเท็กซัส
สหรัฐอเมริกา (๒๕๒๒)
- โรงเรียนนายทหารชั้นผู้บังคับฝูง รุ่นที่ ๔๐ (๒๕๒๓)

ภริยา

ตำแหน่งอื่นที่สำคัญในปัจจุบัน

- ประธานมูลนิธิศิษย์เก่าโยธินบูรณะ
- ที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานโครงการตามแนวพระราชดำริ

ตำแหน่งที่สำคัญในอดีต

- ผู้บัญชาการทหารอากาศ (๒๕๔๘ - ๒๕๕๑)
- ผู้บัญชาการกองบัญชาการยุทธทางอากาศ (๒๕๔๖ - ๒๕๔๘)
- รองเสนาธิการทหารอากาศฝ่ายกำลังพล (๒๕๔๒ - ๒๕๔๓)
- ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรืออากาศ
กองบัญชาการฝึกศึกษาทหารอากาศ (๒๕๔๑ - ๒๕๔๒)
- เจ้ากรมกำลังพลทหารอากาศ (๒๕๔๐ - ๒๕๔๑)

เครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ได้รับ

- มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (๒๕๔๗)
- มหาวชิรมงกุฎ (๒๕๔๔)
- เหรียญทองดิเรกคุณาภรณ์ (๒๕๔๘)
- Bintang Yudha Dharma Nararya ประเทศอินโดนีเซีย (๒๕๓๙)
- Pingat Jasa Gemilang (Tentara) Meritorios Service Medal ZM ประเทศมาเลเซีย (๒๕๕๐ - ๒๕๕๑)

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔

๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๔

๕ เมษายน ๒๕๙๑

- โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๒๗ (๒๕๒๖)
- หลักสูตรนักบริหารระดับสูง (นบส.) รุ่นที่ ๒๐ (๒๕๒๘)
- วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ ๒๕ (๒๕๓๔)
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๑ (๒๕๔๑)

นางพรทิพย์ พุกผาสุข

- ผู้ช่วยทูตทหารอากาศไทย/จาการ์ตา อินโดนีเซีย
(๒๕๓๕ - ๒๕๓๗)
- ผู้บังคับการกรมนักเรียนนายเรืออากาศรักษาพระองค์
โรงเรียนนายเรืออากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
(๒๕๓๒ - ๒๕๓๓)
- ผู้บังคับฝูงบิน ๑๐๓ กองบิน ๑ (๒๕๒๗ - ๒๕๒๙)

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้น

หोजดหมายเหตุแห่งชาติ, สำนัก. เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๖ ร.๖.๒๕/๑ เรื่องตั้งองคมนตรี

(๑๙ มี.ค. ๒๔๕๗ - ๑๑ มี.ค. ๒๔๖๗)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๑ เรื่องรายงานกรรมการองคมนตรี

(๑๓ ตุลาคม - ๖ มีนาคม ๒๔๖๘)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๒ เรื่องตั้งองคมนตรี

(๒ ธันวาคม ๒๔๖๘ - ๒๘ มีนาคม ๒๔๗๔)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๓ เรื่องพระราชบัญญัติองคมนตรี

(๒๗ ตุลาคม ๒๔๖๙ - ๘ มิถุนายน ๒๔๗๐)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๖ เรื่องตั้งกรรมการองคมนตรี

(๒๕ สิงหาคม ๒๔๗๐ - ๘ เมษายน ๒๔๗๔)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๗ เรื่องลาประชุม

(๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๗๐ - ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๓)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๘ เรื่องกรรมการองคมนตรี ปรีक्षाเรื่อง

พระราชบัญญัติครอบครัว (๑๙ พฤศจิกายน - ๒๘ มีนาคม ๒๔๗๐)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๙ เรื่องการประชุมองคมนตรี

(๓๐ พฤศจิกายน - ๗ พฤษภาคม ๒๔๗๑)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๑๒ เรื่องเปิดที่ประชุมกรรมการองคมนตรี

และเรื่องตั้งสภานายก อุปนายกและเลขาธิการ (๓ ธันวาคม ๒๔๗๐ - ๘ เมษายน ๒๔๗๔)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๑๓ เรื่องข้อบังคับสภากรรมการองคมนตรี

(๘ ธันวาคม ๒๔๗๐ - ๑๕ มิถุนายน ๒๔๗๒)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๒๐ เรื่องบัญชีองคมนตรี

(๑๒ มีนาคม ๒๔๗๑ - ๑๔ พฤศจิกายน ๒๔๗๓)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๒๓ เรื่องระเบียบการที่จะให้คนภายนอกเข้าไปฟัง

การประชุมกรรมการองคมนตรี และเรื่องการอารักขา กับให้กระทรวงวังช่วยเหลือการต่างๆ

(๑๐ เมษายน - ๑๔ พฤษภาคม ๒๔๗๔)

_____ .เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ ๗ ร.๗ รล.๖/๒๔ เรื่องกรรมการองคมนตรีจะถวายความเห็นเป็นบันทึก

หรือร่างใหม่ก็ได้ (๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๗๔)

หนังสือ

- ทองน้อย ทองใหญ่, ม.ร.ว. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลในลักษณะวิชาการเมือง เรื่องราชการบางส่วนของสำนัก
ราชเลขาธิการอันเกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงของชาติ. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๒๒ – ๒๕๒๓.
นายกรัฐมนตรี, สำนัก. คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒
รัชกาลที่ ๔ – พ.ศ. ๒๔๗๕. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.
_____. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๓ พ.ศ. ๒๔๗๕ – ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑ ตั้งแต่เดือนห้าไปจนถึงเดือนสี่ ๑๒๓๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นฉบับ, ๒๕๔๐.
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๕ ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนัก
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ๒๕๔๐.
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ – ๒๕๐๒ เล่ม ๑.
ม.ป.ท., ม.ป.ป.
_____. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ – ๒๕๓๔ เล่ม ๒. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ดรราชনীคั่นคำ

ก		กาญจนาวดี ภู่งาม, พลตรีหญิง	๓๔๓
		การขอพระราชทานอภัยโทษ	๗๒, ๙๔, ๒๐๑ - ๒๐๒, ๒๒๖, ๒๙๘ - ๓๐๒, ๓๑๔ - ๓๑๕
กฎหมาย	๖๙		
	๗๐, ๙๓-๙๖, ๑๔๒, ๑๖๖ - ๑๖๗, ๑๘๕, ๒๐๒, ๒๒๖, ๒๙๘ - ๓๐๕, ๓๑๒, ๓๒๒ - ๓๒๔	การคืนกำไรสู่สังคม	๑๕๘
		การทำงาน	๒๓๔
		การบริหารราชการแผ่นดิน	๘๕, ๘๗, ๙๗, ๑๐๔, ๒๒๖
กบฏแมนฮัตตัน	๒๑๕	การแบ่งส่วนราชการ	๑๔๒
กบฏวังหลวง	๒๑๕	การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	๑๐๔, ๑๔๒
กบฏเสนานิการทหาร	๒๑๕	การประชุมเสนาบดี	๑๓
กปร. คู่มือ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน		การพัฒนา	๑๐๕, ๑๐๙, ๑๒๐, ๑๗๕ - ๑๗๖, ๑๗๘, ๑๘๕, ๒๔๒, ๒๔๕, ๒๗๑
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน			
กพผ. คู่มือ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย		การแพทย์	๒๑๕ - ๒๑๖, ๒๒๙, ๒๓๔
กรมอุทกหารเรือ	๒๘๕ - ๒๘๖	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย	๑๕๒, ๑๕๔ - ๑๕๘, ๑๖๐
กระรอกบินแก้มแดง	๒๖๖	การศาสนา	๑๒๙ - ๑๓๑, ๑๖๔ - ๑๖๕, ๑๙๑, ๒๒๗ - ๒๒๘
กองกำลังนเรศวร	๑๒๐		
กองทัพภาค ที่ ๓	๑๒๐, ๑๗๓, ๒๗๙, ๒๘๒, ๒๘๕ - ๒๘๖, ๒๘๘, ๒๙๒ - ๒๙๓	การศึกษา	๑๖๐ - ๑๖๓, ๒๑๕ - ๒๑๖, ๒๒๗ - ๒๒๘, ๒๓๓ - ๒๓๔
กองทัพเรือ			
กองทัพอากาศ	๓๒๙ - ๓๓๐	การสาธารณสุข	๒๑๕, ๒๒๘ - ๒๒๙
กองพลรบพิเศษที่ ๑ จ. ลพบุรี	๑๑๕ - ๑๑๖	การสืบราชสันตติวงศ์	๖๙ - ๗๐
กัมปนาทแสนยากร(กำปั่น อุตระวณิชย์), พลเอก หลวง	๔๘	กำธน ลินธวานนท์, พลอากาศเอก	๘, ๑๔๘, ๑๕๐, ๒๒๗, ๓๓๗, ๓๔๒, ๓๕๔
กัมพูชา, ราชอาณาจักร	๙๗, ๑๓๙		
กัลย์ อิศรเสนา ณ อยุธยา	๕๘	กำปั่น อุตระวณิชย์ คู่มือ กัมปนาทแสนยากร, พลเอก หลวง	
กัลยาณีวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์,		กำไร	๒๔๕
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า	๒๘๐ - ๒๘๑	กิตติ สีหนนนท์	๕๖, ๖๒
- ห้องประชุม คู่มือ ศิริราช, โรงพยาบาล			

เกษตรกร	๑๐๔-๑๐๕, ๑๓๙-๑๔๐, ๑๔๒, ๑๕๒, ๑๕๔, ๑๖๒-๑๖๓, ๑๘๙, ๓๑๑
เกษม วัฒนชัย	๘, ๖๓, ๒๒๒, ๒๒๔, ๒๓๘, ๓๔๒, ๓๖๖
เกษตรทฤษฎีใหม่	๑๘๗-๑๘๙
ดูเพิ่มเติมที่ ทฤษฎีใหม่	
เกษตรผสมผสาน	๑๖๒, ๑๘๘
เกาน์ซิล	๑๓
เกาหลี, สาธารณรัฐ	๒๐๙
แกรี, ใต้ฝุ่น	๒๗๓
แก้มลิง, โครงการ	๒๗๓
โกลก, แม่น้ำ	๒๖๔, ๒๖๖
โกสอน พมวิหาน	๑๔๕
ไกลกังวล, วัง	๗๐, ๙๓, ๑๑๙, ๑๒๑, ๑๓๖-๑๓๗, ๒๒๔, ๒๓๘, ๒๔๔, ๒๕๑, ๒๗๘, ๒๘๙, ๒๙๐-๒๙๓, ๓๑๒, ๓๒๒, ๓๓๔, ๓๓๖

ข

ขบวนพยุหยาตราทางชลมารค	๒๘๓
ขยะ	๑๘๗
ขวัญตา เทวกุล ณ อยุธยา, คุณหญิง	๖๓, ๓๔๓
ข้าว	๑๐๕, ๑๓๙, ๑๔๑, ๑๕๖, ๑๖๒, ๑๘๘, ๒๓๒, ๒๖๑, ๒๖๔, ๒๖๗-๒๖๘, ๒๗๒, ๒๗๕, ๓๑๑
ขาดทุน คือ กำไร	๒๔๕

ขุนยวม บ้านต่อแพ จ. แม่ฮ่องสอน, โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ	๘๑-๘๒
เขาค้อ, พระตำหนัก	๑๗๘
เขาค้อ จ. เพชรบูรณ์	๑๗๓, ๑๗๕-๑๗๘
เขาชะงุ้ม, โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม	๑๘๖
เขมร ดูที่ กัมพูชา, ราชอาณาจักร	
เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	๘๕
เขื่อน	๘๓, ๑๕๓-๑๕๙, ๑๖๓, ๒๕๔, ๒๖๔, ๒๗๕
- จุฬารามณ์	๑๕๔
- ท่าด่าน	๒๗๕
- น้ำอูน	๘๓, ๑๓๐-๑๓๑
- บางยาง	๑๕๗
- ป่าสักชลสิทธิ์	๑๔๕, ๒๗๕
- ภูมิพล	๑๕๗, ๒๗๓
- สิริกิติ์	๒๗๓
- รัชชประภา	๑๖๕
เขื่อน “กระจอก”	๑๕๕
ไชศรี ฅศลวันต์	๖๒

ค

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, สำนักงาน	๑๕๔, ๑๘๕, ๒๓๓
คณะรัฐมนตรี ชุดที่ ๕๖	๑๒๒

คนดี	๒๓๐ - ๒๓๑	คอมมิวนิสต์	๙๗ - ๙๘, ๑๐๐, ๑๐๒ - ๑๐๓,
คลองข่งกล้า จ. สระแก้ว	๑๖๓		๑๑๕, ๑๑๗, ๑๓๗ - ๑๓๙, ๑๗๓ - ๑๗๖
คลองลัดโพธิ์, ประจวบคีรีขันธ์	๑๔๖, ๑๙๒	คอร์รัปชั่น	๑๔๒, ๓๒๒
ความดี	๒๒๐, ๒๓๐ - ๒๓๑, ๓๒๒	ค่ายสฤทธิเสนา จ. พิษณุโลก	๑๑๕, ๑๗๔, ๑๗๕
ความฝันอันสูงสุด, เพลงพระราชนิพนธ์	๑๐๑, ๑๑๕	คำพ่อสอน, หนังสือ	๒๓๐
ความมั่นคง	๑๑๙ - ๑๒๑, ๑๓๗, ๑๓๙,	คำแล้ว, เพลงพระราชนิพนธ์	๒๙๓
	๑๔๑, ๑๔๓, ๑๖๒	คึกฤทธิ์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์	๑๐๔, ๑๔๓
ความมั่นคงแห่งชาติ, สภา	๑๓๗	เคนันซีลอฟสเคด	๑๓
ความไม่โกรธ	๑๐๙	แคนเบอร์รา, มหาวิทยาลัย	๓๒๔
ความยุติธรรม	๙๕ - ๙๖, ๓๐๐, ๓๐๒ - ๓๐๕	เครื่องกำเนิดไฟฟ้าพลังจลน์	๑๙๒
ความรู้	๙, ๑๔๓, ๑๔๗, ๒๓๓	เครื่องราชอิสริยาภรณ์	๑๓, ๗๗, ๙๒, ๑๑๑, ๒๔๑
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๙๘, ๑๐๐, ๑๔๕, ๒๑๘	โคกภูแว จ. นราธิวาส	๒๖๗ - ๒๖๘
- ไทย-จีน, สาธารณรัฐ	๒๙, ๓๒, ๔๑	โคกใน จ. นราธิวาส	๒๖๗ - ๒๖๘
- ไทย-จีน, สาธารณรัฐประชาชน	๑๓๙	โคกอีฐ จ. นราธิวาส	๒๖๗ - ๒๖๘
- ไทย-ญี่ปุ่น	๒๙, ๔๑, ๑๔๕	โครงการจัดสรรและพัฒนาที่ดินหุบกะพง	๑๐๔, ๑๔๐
- ไทย-พม่า, สาธารณรัฐ	๑๒๔, ๑๔๔	โครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย	๑๖๕, ๒๒๗
- ไทย-ฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐ	๒๙, ๔๑ - ๔๒	โครงการพระดาบส	๑๖๑ - ๑๖๒, ๒๒๖ - ๒๒๗, ๒๓๔
- ไทย-รัสเซีย, สหพันธรัฐ	๑๒๔, ๑๓๙	โครงการพัฒนาตามพระราชดำริขุนยวม	
- ไทย-ลาว, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน	๑๔๕	บ้านต่อแพ จ. แม่ฮ่องสอน	๘๑ - ๘๒
- ไทย-สหรัฐอเมริกา	๑๓๗ - ๑๓๘, ๑๔๕, ๒๑๘, ๒๘๔	โครงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้ง	๑๐๖
- ไทย-สิงคโปร์, สาธารณรัฐ	๓๑๐	โครงการพัฒนาที่ดินหนองปลับ	๑๔๐
- ไทย-ออสเตรเลีย, เครือรัฐ	๑๔๕, ๓๒๔	โครงการพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝน	๑๐๗
- ไทย-อังกฤษ	๑๔๕	โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน	
- ไทย-อิหร่าน	๑๕๗	ตามแนวทางพระราชทาน	๑๒๐

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก		จอมทัพไทย	๑๐๓
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๑๗๖ - ๑๗๗	จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์, หม่อมเจ้า ดุที จักรพันธ์เพ็ญศิริ,	
โครงการพัฒนาส่วนพระองค์ จ. ปราจีนบุรี	๑๘๔	พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	
โครงการส่วนพระองค์เกี่ยวกับการเกษตร		จักรพันธ์เพ็ญศิริ,	
สวนจิตรลดา	๓๑๑	พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	๕๕, ๖๒, ๑๕๒, ๑๘๕
โครงการหลวง	๗๒, ๑๒๐, ๑๔๕, ๑๕๘ - ๑๕๙, ๓๓๓	จักริมหาปราสาท, พระที่นั่ง	๓๑๐
โครงการหลวง, มูลนิธิ	๑๕๙	จัดสรรและพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์หุบกะพง,	
โครงการให้บริการ ณ จุดเดียว	๒๔๕	โครงการ	๑๐๔
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๗๒, ๑๔๐, ๑๔๕, ๑๕๔,	จันทบุรีสุรนาถ, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	๒๓, ๒๔, ๓๙
	๑๗๔ - ๑๗๕, ๑๘๗, ๒๑๕, ๒๓๓, ๒๕๘	จันทร, เรือหลวง	๒๘๘
ง		จำเนียร มีสง่า, พันเอก	๑๑๕
		จาร์ต เขมะจารุ	๘, ๖๓, ๑๙๔, ๑๙๖, ๒๙๘,
			๓๔๒, ๓๖๐
งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี	๑๔๖, ๒๐๙, ๒๒๑,	จินดา บุญยอาคม	๕๕, ๖๒
	๒๔๖, ๒๘๔, ๒๙๓, ๓๒๑	จิตติ ดิงศภัทัย	๕๘, ๒๐๖
งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี	๒๘๘	จิตร ณ สงขลา ดุที ศรีธรรมมาธิเบศ, เจ้าพระยา	
งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี	๑๐๗	จิตรวดี จุลาพันธ์, พันเอกหญิง ท่านผู้หญิง	๓๔๓
งูเห่าทอง (Cobra Gold)	๒๙๓	จิตรลดาโรฐาน, พระตำหนัก	๒๓, ๗๗ - ๗๘, ๙๐, ๙๔,
จ			๙๗, ๑๒๒ - ๑๒๓, ๑๒๘, ๑๓๔,
			๑๓๘, ๑๕๐, ๑๗๐, ๑๘๒, ๑๙๖,
			๒๐๖, ๒๑๒, ๒๕๐, ๒๙๖, ๓๐๘,
จรัส สุวรรณเวลา	๒๓๐		๓๑๑, ๓๑๘, ๓๓๑
จรวาย โชติกเสถียร ดุที สุรนรงค์, คุณหญิง		จिरายุ นพวงศ์, หม่อมหลวง	๕๗, ๖๒ - ๖๓, ๑๕๒
จราจร	๒๖๙, ๓๓๕	จีน, สาธารณรัฐ	๒๙, ๔๑
จรรยาพันธุ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	๕๖, ๖๒	จีน, สาธารณรัฐประชาชน	๑๓๙

จุลจนก สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ๘, ๕๙, ๖๓, ๑๓๔-๑๓๕,
๑๕๒, ๑๘๕, ๒๕๒

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ
จุฬารณย์, เชื้อน ๑๒, ๑๓, ๒๗ ๑๕๔

จุฬารณวลัยลักษณ์, อัครราชกุมารี,
สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า ๑๑๗, ๒๘๘-๒๘๙

จุฬาราชมนตรี ๒๔๐

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๙๙, ๒๑๕

เจริญ ทองน้อม, พันโท ๑๗๔

แจ๊ส ๒๐๙

ฉ

ฉลองพระองค์, ชุดรบพิเศษ ๑๑๕-๑๑๖

ฉัตรมงคล, พระราชพิธี ๑๗, ๑๘

ฉางข้าวและพืชผล, โครงการจัดสร้าง ๑๐๕

เฉลิมลาภ ทวีวงศ์, หม่อมราชวงศ์ ดุที ทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์,
พลตรี หม่อม

ช

ชนกลุ่มน้อย ๑๑๗, ๑๗๓

ชลประทาน ๑๐๖, ๑๕๔, ๑๘๕, ๒๖๔,
๒๖๖-๒๖๗, ๓๑๑

ชลประทาน, กรม ๘๓, ๑๔๑, ๑๕๒, ๒๕๒-๒๕๔, ๒๕๗,
๒๖๑-๒๖๒, ๒๖๔, ๒๖๗, ๒๖๙, ๒๗๑

ชลประทานขนาดเล็ก, โครงการสร้าง ๑๐๖

ชลิต พุกผาสุข, พลอากาศเอก ๓๒๖, ๓๒๘, ๓๔๒, ๓๘๐

ชวนชื่น หุตะสิงห์, ท่านผู้หญิง ๖๒

ชาวเขา ๑๑๗, ๑๔๑, ๑๔๕, ๑๗๓

ชยันตนาทเรนทร, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา
๒๖, ๒๘, ๓๐, ๓๘

ชัยพัฒนา, มูลนิธิ ๗๒, ๑๕๔, ๑๘๕, ๒๕๕

ชัยมงคลาภิเษก, พระที่นั่ง ๑๙๙-๒๐๐

ช้าง ๓๓๔-๓๓๕

ชาญชัย ลิขิตจิตถะ ๑๒๔, ๒๙๘, ๓๐๘, ๓๑๖,
๓๑๘, ๓๔๒, ๓๗๘

ช่างแห่งอิหร่าน, พระเจ้า ๑๕๗

ชุมพล ปัจจุสานนท์, พลเรือเอก ๒๗๖, ๒๗๘, ๓๔๒, ๓๗๒

เชาวน์ ณิชลวันต์ ๘, ๖๒ - ๖๓, ๑๒๖, ๑๒๘, ๓๔๒, ๓๕๐

ช

ชีแลนเดีย, เรือพระที่นั่ง ๒๘๒

ชื้อสตีย ๙, ๖๘, ๑๐๘, ๑๑๓, ๑๒๑-๑๒๓,
๑๔๗, ๑๘๙, ๑๙๙, ๒๑๔, ๒๔๖

โชเวียด ๑๓๙

ดูเพิ่มเติมที่ รัสเซีย, สหพันธรัฐ

ญ

ญี่ปุ่น ๒๙, ๔๑, ๑๐๖, ๑๔๕, ๒๐๙

ด

ดนตรี ๒๐๙, ๓๑๒

ดอยตุง ๒๓๒

ดำรง ลิกษะมณฑล, พลเอก ๒๕๒

ดินเปรี้ยว ๒๖๗

ดิสโก้, ถนน ๒๖๑, ๒๗๕

ดุสิตาลัย, ศาลา ๑๑๔, ๓๐๓, ๓๓๒

ดุสิตมหาปราสาท, พระที่นั่ง ๙๒, ๑๑๑, ๑๔๕, ๒๓๕, ๒๔๑

เดช สนิทวงศ์, หม่อมหลวง ๒๕, ๓๓-๓๔, ๔๔, ๕๒

ไตรโว ๑๑๗

ด

ด. ๙๑, เรือ ๒๘๕-๒๘๖, ๒๘๘-๒๘๙, ๒๙๒

ด. ๙๙๑, เรือ ๒๙๑-๒๙๓

ต้นแบบของแผ่นดิน ๘๒

ตรวจการณ์ใกล้ฝั่งตามพระราชดำริ, เรือ ๒๘๕

ตองปลิว, เรือหลวง ๒๘๙-๒๙๐

ตาปี, เรือหลวง ๒๘๘

แต้วแร้วท้องดำ, นก ๑๘๗

ถ

ถนนเข้าหมู่บ้าน, โครงการสร้าง ๑๐๖

ถนนรัชดาภิเษก ๑๐๗

ถนนวงแหวน ๑๐๗

ถนนวงแหวนอุตสาหกรรม ๒๖๙-๒๗๐

ถนอม กิตติขจร, จอมพล ๒๙

ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา, พระราชพิธี ๑๗

ท

ทรศนิย์ ปัจจุบันนท์, พลโท คุณหญิง ๓๔๓

ทรัพยากรธรรมชาติ ๑๐๗, ๒๔๒

ทฤษฎีใหม่ ๑๘๗, ๒๖๓-๒๖๔

ทวี แรงขำ ๓๒๓

ทวิวงศ์ถวัลย์ศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวิวงศ์),

พลตรี หม่อม ๕๐

ทวิสันต์ ลดาวัลย์, หม่อมหลวง ๘, ๖๐, ๓๑๔

ทศพิธราชธรรม ๘๗, ๑๐๙, ๑๔๖, ๑๖๗, ๑๙๑, ๒๐๓,

๒๒๐, ๓๐๒, ๓๐๓, ๓๐๕, ๓๑๙, ๓๒๒

ทหาร ๑๐๒, ๑๑๓-๑๒๐, ๑๒๕, ๑๓๙-๑๔๐,

๑๖๓-๑๖๔, ๑๗๑, ๑๗๓-๑๗๔, ๑๗๖-๑๗๗

ทหารรักษาพระองค์ ๑๑๒, ๓๓๕

ทักษิณราชนิเวศน์, พระตำหนัก ๙๗, ๑๐๒, ๒๕๗-๒๕๘

ทำราชการ ๑๖๖

ทำดำน, โครงการเขียน	๒๗๕
ทัศนียา สุวรรณรัฐ, ท่านผู้หญิง	๖๓, ๓๔๓
ที่ปรึกษาในพระองค์	๑๓-๑๔, ๑๖
ทุ่งสมอ (เขาค้อ) จ. เพชรบูรณ์	๑๗๓
ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล	๑๖๐, ๒๑๖, ๒๓๐, ๒๓๒
ทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย, โครงการ	๑๖๕, ๒๒๗
ทูต	๑๔๓-๑๔๔, ๓๒๓
เทพกมล เทวกุล, หม่อมราชวงศ์	๘, ๖๓, ๒๑๑-๒๑๒, ๓๔๒, ๓๖๔
เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ	๘, ๑๓๐, ๑๔๑, ๑๖๒, ๑๖๔-๑๖๕, ๑๘๕, ๑๘๙, ๒๓๔, ๒๕๘, ๒๙๓
เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่	๑๑๗
เทียนชัย จันมุกดา, พลเอก	๘๓, ๒๕๗
เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล ดุที ศรีวิสารวาจา, พระยา	
ไทยมุสลิม	๑๔๒, ๒๔๗, ๒๕๗, ๒๖๗

ธ

ธงไชย โชติกเสถียร ดุที สุรณรงค์, พลเอก หลวง	
ธรรมเนียมการปกครองราชอาณาจักร	๒๙
ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย	๒๑๕, ๓๑๒
ธานินทร์ กรัยวิเชียร	๘, ๖๓, ๘๘, ๙๐, ๙๒, ๒๙๘, ๓๔๒, ๓๔๖
ธานินวัต. พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	
ดุที พิทยลาภพฤฒิยากร, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	

๓๙๐

ธิดา เสวตศิลา, คุณหญิง	๖๓, ๓๔๓
น	
นกแก้วแร้วทองดำ	๑๘๗
นกยูง	๒๖๙
นราธิวาสราชนครินทร์, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ	
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา	๒๘๐-๒๘๑
นอตติงแฮม, มหาวิทยาลัย	๓๒๓
นักชัตรมงคล กิตติยากร, พลเอก หม่อมเจ้า	
ดุที จันทุบุรีสุรนาถ, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	
นาธาน, เอส. อาร์.	๓๑๐
นาบัว อ.เรณุนคร จ. นครพนม	๑๗๓
นายกรัฐมนตรี	๕๑, ๘๐, ๘๕, ๘๗, ๙๓-๙๔, ๙๖-๙๗, ๑๐๓, ๑๑๘, ๑๒๒-๑๒๔, ๑๘๕, ๒๑๙, ๒๘๒, ๓๒๐
นายกรัฐมนตรีพระราชทาน	๓๒๐, ๓๒๒-๓๒๓
นารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙, เรือพระที่นั่ง	๒๘๘
น้ำ	๑๑๗, ๑๔๑, ๑๔๖, ๑๕๒, ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๗, ๑๖๓, ๑๘๘, ๒๕๗, ๒๕๙, ๒๖๑-๒๖๔, ๒๖๖-๒๖๘, ๒๗๐-๒๗๓, ๒๗๕
- น้ำจืด	๑๕๖, ๒๕๗, ๒๖๗-๒๖๘
- น้ำเค็ม	๑๕๖, ๒๖๗, ๒๗๓
- น้ำท่วม	๑๔๕-๑๔๖, ๑๕๒, ๑๘๗, ๒๕๙, ๒๖๗, ๒๗๓, ๒๗๕
- น้ำเปรี้ยว	๒๔๒, ๒๖๗-๒๖๘

น้ำอูน, เขื่อน	๘๓, ๑๓๐ - ๑๓๑
นีน่า, ใต้ฝุ่น	๒๗๓
นุช อนันตรานนท์	๒๖๕
เนชั่นแนลจีโอกราฟฟิก	๒๗๕
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา	๘๗
- ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔	๗๙, ๘๗, ๒๑๓,
	๒๔๖, ๒๗๙, ๓๐๕, ๓๑๕
- ๕ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐	๑๙๘-๒๐๐
- ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐	๒๔๖, ๒๙๒
เนื่องสนธิ สติธิสุนทร, ท่านผู้หญิง	๖๒
บ	
บรมราชาภิเษก, พระราชพิธี	๙๑, ๑๙๑, ๑๙๗, ๑๙๙,
	๒๑๔-๒๑๕, ๓๐๙
บรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระ ดุที	
วชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร,	
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหา	
พรหมสาร เทโวโรหนะ	๑๔๕
บริษัท ดิตติรานนท์ ดุที บริษัทเวชการ, พระยา	
บริษัทเวชการ (บริษัท ดิตติรานนท์), พระยา	๔๖
บังอร เขมะจารุ, คุณหญิง	๓๔๓
บัน คี-มูน	๑๒๓
บางก, บึง	๒๖๕
บางนรา, แม่น้ำ	๒๖๖
บางปะอิน, พระราชวัง	๙๗

บางกลาง, เขื่อน	๑๕๓
บ้านกุดต่อแก่น	๒๕๙, ๒๖๑-๒๖๓
บ้านแก่งนาง ภูพาน	๑๑๗-๑๑๘, ๑๒๕
บ้านศาลา-ปางสัก ๑, โครงการ	๒๖๘, ๒๗๑
บ้านห้วยไกร่น อ.ทุ่งช้าง จ. น่าน	๑๗๖
บูโต, เทือกเขา	๑๔๒
ป	
ป. พิบูลสงคราม, จอมพล	๓๑, ๒๘๒
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ	๑๘-๒๐
ปฏิบัติภารกิจจิตวิทยา (ปจว.)	๑๗๕
ประกอบ หุตะสิงห์	๕๔, ๖๒, ๑๕๒
ประทีป เสี่ยงหวาน	๑๔๓
ประพาล จักรพันธ์, หม่อม	๖๒
ประเวศ วะสี	๒๓๐
ปรีดา กาญจนรัตน์, พลเรือเอก	๒๙๓
ปรีวีเคาน์ซิล	๑๓, ๑๖, ๒๗
- พระราชบัญญัติ	๑๒, ๑๔
- คำสาบาล	
ปรีวีเคาน์ซิลเลอร์	๑๓-๑๖
ปลอด ณ สงขลา ดุที มานวราชเสวี, พระยา	
ป่า	๑๐๗, ๑๕๔, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๒,
	๑๗๕, ๒๔๒, ๒๖๖-๒๖๙, ๓๓๕
ป่าขุนแม่กวาง, โครงการ	๒๖๘, ๒๗๑
ป่าสักชลสิทธิ์, เขื่อน	๑๔๕, ๒๗๕

ป่าอุดมสมพร, วัด	๑๓๐
ปานจิตต์ วัฒนายากร, คุณหญิง	๖๓, ๓๔๓
ปูติน, วลาดิเมียร์	๑๒๔
ปุนมาร์ล	๒๖๗
เปรม ติณสูลานนท์, พลเอก	๘, ๖๓, ๗๖-๗๘, ๑๒๑, ๑๒๔, ๒๑๒, ๒๑๔, ๒๒๔, ๒๓๘, ๒๕๐, ๒๕๒, ๒๗๘, ๒๙๖-๒๙๗, ๓๐๘, ๓๑๘, ๓๒๘, ๓๓๑, ๓๔๒, ๓๔๔
เปี่ยมสุข, พระตำหนัก	๗๐, ๙๓, ๑๒๑, ๑๓๖, ๒๒๔, ๒๓๘, ๒๔๔, ๒๗๘
โปลิโอ, โรค	๒๑๕-๒๑๖, ๒๒๘

ผ

ผู้นำ	๑๐๓
ผู้บัญชาการทหารบก	๘๕, ๑๑๘, ๓๓๗
ผู้บัญชาการทหารเรือ	๒๙๒, ๒๘๒, ๓๓๗
ผู้บัญชาการทหารอากาศ	๓๒๙, ๓๓๑, ๓๓๓
ผู้พิพากษา	๙๓, ๑๙๙, ๓๐๑, ๓๐๓, - ๓๐๕, ๓๑๒, ๓๒๒, ๓๒๔
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์	๒๐, ๒๕-๒๖, ๒๘-๓๒, ๓๕, ๓๘, ๖๘-๗๐
แผนที่	๘๒-๘๓, ๘๕, ๑๑๘, ๑๔๕, ๑๕๒-๑๕๓, ๑๗๔, ๒๔๕, ๒๕๔, ๒๕๙-๒๖๐, ๒๖๒, ๒๗๐-๒๗๑, ๒๗๔
แผนยุทธศาสตร์พัฒนา	๑๗๕

ผ

ผเนติยม คู่มือ ผนหลวง	
ผนหลวง	๑๘๗, ๒๗๒, ๓๓๖
ผื่น อจาโร, พระอาจารย์	๑๓๐
ผาย	๒๕๓-๒๕๔, ๒๖๙-๒๗๑
ผายต้นน้ำลำธารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๒๖๙
ผายแมว	๒๖๘ - ๒๖๙
ผื่น	๑๔๕, ๑๕๘, ๑๕๙
แผล คู่มือ หย้าแผล	
ผึกอาชีพ	๑๖๑-๑๖๒, ๒๒๖

พ

พงา ธรรมศักดิ์, ท่านผู้หญิง	๖๒
พงษ์ณรงค์ เกษรศุภร์, เรืออากาศเอก	๑๗๔
พม่า, สหพันธรัฐ	๑๓๙, ๑๔๔
พรทิพย์ พุกผาสุข	๓๔๓
พระดาบส, โครงการ	๑๖๑-๑๖๒, ๒๒๖-๒๒๗, ๒๓๔
พระมหากษัตริย์	๙, ๒๐-๒๑, ๖๗-๗๐, ๘๐, ๑๐๐, ๑๒๕, ๑๔๖-๑๔๗, ๑๕๑, ๑๖๗, ๒๐๑, ๒๑๗, ๒๑๙-๒๒๑, ๒๗๕, ๓๐๒, ๓๐๕, ๓๑๓ - ๓๑๔, ๓๒๓
พระราชนิเวศรังสีคัมภีร์ปัญญาวิศิษฐ์	๑๑๗
พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดิน	๑๐๔, ๑๔๒

พระราชอำนาจ	๑๐๓	พีระพงค์ เกษมศรี, หม่อมหลวง	๑๔๔
พระสงฆ์ไทย	๑๖๕, ๒๒๗	พีระมิตกลับทิศ	๒๐๑, ๒๗๔-๒๗๕
พระสหาย	๒๕๗ - ๒๕๘	พึงใจ สนิธวานนท์, ท่านผู้หญิง	๖๓, ๓๔๓
พรุหมแห, คลองระบายน้ำ	๒๔๓, ๒๕๗	พุทธศาสนา	๑๓๐ - ๑๓๑, ๑๖๔ - ๑๖๕,
พรุโตะแดง	๑๘๗, ๒๖๖ - ๒๖๗		๑๗๘, ๑๙๑
พรุบาเจาะ, โครงการระบายน้ำ	๑๔๐ - ๑๔๑, ๒๔๒	พุนทรัพย์ นพวงศ์, ท่านผู้หญิง	๖๒ - ๖๓
พฤษภามหิพ	๓๒๐	เพ็ญศรี ลิขิตจิตตะ	๓๔๓
พลากร สุวรรณรัฐ	๘, ๖๓, ๒๒๔, ๒๓๖, ๒๓๘, ๒๔๑ - ๒๔๒, ๓๖๘	เพลงพระราชนิพนธ์	๑๐๑, ๑๑๕, ๒๐๙
พอ.สว., หน่วยแพทย์	๒๒๙	ไพศาลทักษิณ, พระที่นั่ง	๙๑
พัฒนาที่ดินหนองพลับ, โครงการ	๑๔๐	พ	
พัฒนาที่ดินหุบกะพง, โครงการจัด	๑๔๐		
พัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน	๑๒๐	ฟ้ามาโปรด	๒๖๓, ๒๗๓
ตามแนวทางพระราชทาน, โครงการ		ฟิลิปปินส์, สาธารณรัฐ	๒๙, ๔๑ - ๔๒, ๙๘, ๒๗๓ - ๒๗๔
พัฒนากลุ่มน้ำเข็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ,		ไฟฟ้าพลังน้ำ, โรง	๑๕๖, ๑๕๙, ๑๖๕
โครงการ	๑๗๕ - ๑๗๗	ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์	๑๖๔
พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ,		ภ	
โครงการ	๑๙๐		
พิจิตร กุลละวณิชย์, พลเอก	๘, ๖๓, ๑๖๘, ๑๗๐, ๓๔๒, ๓๕๖	ภัยพิบัติ	๙๗, ๒๑๗, ๒๒๙
พิทยลาภพฤฒิยากร, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	๒๓ - ๒๖, ๒๘, ๓๐ - ๓๒, ๓๕, ๓๘	ภิศเดช รัชนี้, หม่อมเจ้า	๑๒๐, ๑๕๘ - ๑๕๙
พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน	๑๑๒	ภูพาน, เทือกเขา	๑๓๐ - ๑๓๑
พิมลศักดิ์ สุวรรณทัต	๒๖๒	ภูพานราชนิเวศน์, พระตำหนัก	๘๓, ๑๐๒, ๑๓๐, ๒๕๘
พีท (peat), ดิน	๒๖๖	ภูพิงคราชนิเวศน์, พระตำหนัก	๙๗
		ภูมิพล, เชื้อน	๑๕๗, ๒๗๓

ภูมิพล ๑, สะพาน	๑๔๖
ภูมิพล ๒, สะพาน	๑๔๖
ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา	๘, ๒๓-๒๔,
	๗๑, ๗๓, ๗๗-๗๘, ๘๐ - ๘๒, ๘๔, ๘๖, ๙๐ - ๙๔,
	๙๙, ๑๑๑-๑๑๒, ๑๑๔, ๑๑๖, ๑๑๙, ๑๒๑ - ๑๒๒,
	๑๒๘, ๑๓๑, ๑๓๔, ๑๓๖, ๑๓๘, ๑๔๑, ๑๕๐, ๑๕๓,
	๑๕๖-๑๕๗, ๑๕๙, ๑๖๕, ๑๗๐, ๑๗๒, ๑๗๗-๑๗๘,
	๑๘๔, ๑๘๖, ๑๘๙-๑๙๐, ๑๙๒, ๑๙๖, ๒๐๖, ๒๐๘,
	๒๑๒, ๒๓๕, ๒๒๔, ๒๓๘, ๒๔๐-๒๔๔, ๒๔๗, ๒๕๐,
	๒๕๓, ๒๕๕-๒๕๖, ๒๖๐, ๒๖๒ - ๒๖๓, ๒๖๕, ๒๗๘,
	๒๘๐-๒๘๒, ๒๘๕, ๒๘๗, ๒๘๘, ๒๙๑, ๒๙๖, ๓๐๐,
	๓๐๘, ๓๑๐, ๓๑๘, ๓๒๘, ๓๓๐, ๓๓๓-๓๓๔, ๓๓๖
- การบริหารจัดการน้ำ	๑๔๕, ๑๕๒
- การเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ	๑๔๕, ๒๑๘
- ทรงงาน	๘๒, ๘๕, ๑๐๙, ๑๙๑, ๒๔๔-๒๔๖
- ทรงพระประชวร	๑๔๗, ๒๒๖, ๓๑๕, ๓๓๕
- พระปฐมบรมราชโองการ	๘๐, ๙๑, ๑๖๗, ๑๙๑, ๒๑๔,
	๒๓๙, ๒๙๓, ๓๐๒-๓๐๓,
	๓๐๙, ๓๑๑
- พระปรีชาสามารถ	๑๑๗, ๑๔๓, ๒๖๙, ๒๗๑,
	๒๘๖, ๒๙๙, ๓๐๒, ๓๑๒

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา

- พระราชดำรัส	๙, ๘๓, ๙๘, ๑๐๓, ๑๐๗, ๑๔๗,
	๑๖๑, ๑๖๖, ๑๗๔-๑๗๘, ๑๙๙, ๒๐๑,
	๒๑๔, ๒๒๖, ๒๒๙-๒๓๒, ๒๔๕-๒๔๖,
	๒๕๒, ๒๕๗, ๒๖๑, ๒๖๔, ๒๗๒, ๒๗๔-๒๗๕,
	๒๘๖, ๒๙๑-๒๙๓, ๓๐๓-๓๐๕, ๓๓๔
- พระสหาย	๒๕๗ - ๒๕๘
- พระอารามณ์ขึ้น	๑๕๗, ๒๙๓
- เพลงพระราชนิพนธ์	
-- ความฝันอันสูงสุด	๑๐๑, ๑๑๕
-- คำกล่าว	๒๙๓
-- ราชนาวิกโยธิน	๒๘๔, ๒๙๓
-- เราสู้	๑๐๑
- การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ	
-- ครบ ๖๐ ปี	๑๔๖, ๒๐๙, ๒๒๑, ๒๔๖, ๒๘๔,
	๒๙๓, ๓๒๑
-- ครบ ๕๐ ปี	๒๘๘
-- ครบ ๒๕ ปี (รัชดาภิเษก)	๑๐๗
- เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา	
-- ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔	๗๙, ๘๗, ๒๑๓,
	๒๔๖, ๒๗๙, ๓๐๕, ๓๑๕
-- ๕ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๐	๑๙๘-๒๐๐
-- ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐	๒๔๖, ๒๙๒

ภูมิพลอดุลยเดช, สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า

ภูหินร่องกล้า	๑๗๓, ๑๗๖
---------------	----------

ม

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ	๑๗
มงคลชัยพัฒนาราม, วัด	๒๖๓
มนัส คล้ายมณี, พันโท	๑๗๔
มนัส ปิติวงษ์	๒๕๔, ๒๖๔, ๒๖๖
มวยไทย	๑๗๙
มณีเมขลา	๒๗๔
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย	๑๖๕, ๒๒๗
มหามกุฏราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย	๑๖๕, ๒๒๗
มหาวิชิตราลงกรณ สยามมกุฏราชกุมาร, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฏราชกุมาร, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช	
มัน ภูริทัตตเถระ, พระอาจารย์	๑๓๐
มัสยิดกลาง จ. ปัตตานี	๒๔๐
มานวราชเสวี (ปลอด ณ สงขลา), พระยา	๒๓-๒๕, ๓๖
มาเลเซีย	๙๗-๙๘, ๒๖๔
มีโอเนีย, เรือพระที่นั่ง	๒๘๑
มูรธาธร, กระทรง	๑๗
มูโนะ, โครงการ	๒๖๖-๒๖๗
แม่กลอง, เรือหลวง	๒๘๑-๒๘๓
แม่ทัพภาคที่ ๒	๘๐, ๘๓, ๑๑๔
แม่ทัพภาคที่ ๓	๑๗๓ - ๑๗๔
แมกไซไซ, รางวัล	๑๕๙
แมวป่าหัวแบน	๒๖๖

ย

ยาวิ, ภาษา	๒๕๘
ยาเสพติด	๑๑๘-๑๒๐, ๑๗๙, ๒๐๒, ๓๐๐
ยุทธการผาเมืองเผด็จศึก	๑๗๖
ยุทธศาสตร์พระราชทาน	๑๒๐, ๑๗๓, ๑๗๖
เยอรมนี, สหพันธ์สาธารณรัฐ	๒๘๕
ร	
ระบบการส่งน้ำด้วยท่อ	๑๒๐, ๒๖๒
ระบายน้ำพรุบาเจาะ, โครงการ	๑๔๐ - ๑๔๑, ๒๔๒
ระเบิดจากข้างใน	๒๔๕
รังสิตประยูรศักดิ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ชยันตาทนเรนทร, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา	
รัชชประภา, เชื้อน	๑๖๕
รัชนีวรรณ วัฒนชัย, คุณหญิง	๖๓, ๓๔๓
รัชดาภิเษก, ถนน	๑๐๗-๑๐๘
รัชดาภิเษก, พระราชพิธี	๑๐๗
รัชทายาท, พระ	๖๙, ๙๘
รัฐธรรมนูญ	๒๐, ๒๓, ๒๘-๒๙, ๓๑, ๓๓, ๓๕-๓๗, ๓๙-๖๑, ๖๖, ๖๘, ๗๐, ๘๕, ๙๖, ๑๐๓, ๑๐๘, ๑๖๗, ๒๐๑, ๒๑๙-๒๒๐, ๒๒๖, ๒๓๙, ๓๑๔, ๓๒๐, ๓๒๒-๓๒๔
รัฐประหาร	๓๑

รัฐสภา	๖๙ - ๗๐, ๓๒๒	ล	
รัสเซีย, สหพันธรัฐ	๑๒๔, ๑๗๙		
รางวัลเกียรติยศด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล	๑๔๖	ลานมวยไทยต้านยาเสพติด	๑๗๙
รางวัลแมกไซไซ	๑๕๙	ลาว, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน	๙๗, ๑๔๕, ๑๗๓
ราชกรัณยสภา, พระที่นั่ง	๒๕	ลำน้ำก่า	๒๖๑, ๒๖๓
ราชนาวิกโยธิน		ลำน้ำพะยั้ง	๒๕๙ - ๒๖๒
- ชิง	๒๘๖ - ๒๘๗	ลำพันชาติ, โครงการ	๒๗๒
- เพลงพระราชนิพนธ์	๒๘๔, ๒๙๓	ลำปลายมาศ, โครงการ	๒๗๒
ราชนิโรธรังสีคัมภีร์ปัญญาวิศิษฐ์, พระ	๑๑๗	ลุ่มน้ำปากพนัง, โครงการพัฒนา	๒๗๕
ราชประชานุเคราะห์, มูลนิธิ	๒๒๙	ลุ่มน้ำเข็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, โครงการพัฒนา	๑๗๕ - ๑๗๘
ราชประชาสมาสัย, มูลนิธิ	๒๒๘	ลุยลาย, หมู่บ้าน	๑๕๘
ราชเลขาธิการ	๑๘, ๑๔๔, ๒๑๔, ๒๕๑ - ๒๕๒, ๒๗๐	โลฮิส, ได้ฝุ่น	๒๗๓
ราชเลขาธิการ, สำนัก	๗๒, ๓๓๑		
ราชองครักษ์เวร	๘๐, ๓๓๑ - ๓๓๒	ว	
รู้ รัก สามัคคี	๒๔๖		
เราสู้, เพลงพระราชนิพนธ์	๑๐๑	วงดนตรี อ.ส. วันศุกร์	๒๐๗ - ๒๐๘
เรือ ต. ๙๑	๒๘๕ - ๒๘๖, ๒๘๘ - ๒๘๙, ๒๙๒	วงศ์พรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, พันตำรวจเอกหญิง ท่านผู้หญิง	
เรือ ต. ๙๙๑	๒๙๑ - ๒๙๓		๖๓
เรือของพระเจ้าอยู่หัว	๒๘๖	วงศานุวัตร เทวกุล, หม่อมเจ้า	๕๓, ๖๒
เรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่ง	๒๘๕	วงแหวนอุตสาหกรรม, สะพาน	๒๖๙ - ๒๗๐
เรือน, โรค	๒๒๘	วชิรญาณวงศ์, สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง	๒๑๗
โรงงานแปรรูปผลไม้	๑๕๙	วชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร,	
โรงไฟฟ้าพลังน้ำ	๑๕๖, ๑๕๙, ๑๖๕	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหา	๙๘, ๑๑๗, ๒๘๖, ๒๘๘
โรงเรียนในชนบท	๑๐๖	วชิราลงกรณ์ธาราบำบัด, ตึก	๒๑๕
โรงสีข้าว	๑๕๖, ๑๖๒	วราพร ปราโมช ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง	๖๓, ๓๔๓

วลาดีเมียร์ ปูติน	๑๒๔	ศรีสังปานกาล, พระราชพิธี	๑๓, ๑๗ - ๑๘
วัดป่าอุดมสมพร จ. สกลนคร	๑๓๐	ศรีสังวาลย์, สมเด็จพระบรมราชชนนี ดูเพิ่มเติมที่	
วิณโรค	๒๒๘	ศรีนครินทราบรมราชชนนี, สมเด็จพระ	
วันต้นไม้ประจำปีแห่งชาติ	๑๐๗	ศรีเสนา สมบัติศิริ	๔๗, ๖๒
วันมหาวิปโยค	๙๗, ๒๑๘, ๓๒๐	ศรีอยุธยา, เรือหลวง	๒๘๐ - ๒๘๒
วันเสียดินแดน	๑๗๓	ศักดิ์ โกศัยกานนท์	๒๗๒
วาเต็ง ปูเต๊ะ	๒๔๓, ๒๕๖ - ๒๕๘	ศักดิ์ เสนาณรงค์ ดูที่ เสนาณรงค์, พลเอก หลวง	
วิกฤตบ้านเมือง	๙๗, ๒๒๐, ๒๔๓, ๓๒๒	ศักดิ์ โมกขมรรคกุล	๘, ๖๐, ๖๓
วิกฤตเศรษฐกิจ	๑๘๘	ศักดิ์นา	๑๔๒
วิทยุสื่อสาร	๑๖๐	ศาสนอิสลาม	๒๔๐
วิภาวดีรังสิต, ถนน	๑๐๒	ศิริราช, โรงพยาบาล	๗๑, ๗๓, ๑๔๖, ๒๒๖, ๓๐๐, ๓๒๘, ๓๓๑, ๓๓๕
วิภาวดีรังสิต, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	๑๐๒	- ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา	
วิมล กุลละวณิชย์, พันเอกหญิง คุณหญิง	๖๓, ๓๔๓	กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์	๗๑, ๗๓, ๓๒๘, ๓๓๑, ๓๔๐ - ๓๔๑
วิวัฒน์ไชย, พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า	๒๓ - ๒๕, ๔๐	ศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจาก	
เวคา, เรือใบ	๒๘๖	พระราชดำริ, โครงการ	๑๘๖
เวียดนาม, สาธารณรัฐ	๙๗, ๑๓๗ - ๑๓๙	ศุภชัย ภู่งาม	๑๒๔, ๒๙๘, ๓๐๖, ๓๐๘, ๓๑๘, ๓๔๒, ๓๗๖
เวียดนาม, สาธารณรัฐสังคมนิยม	๑๓๗ - ๑๓๙, ๒๗๓, ๒๗๔	ศูนย์การเรียนรู้	๑๖๒ - ๑๖๓
ศ		ศูนย์รวมใจ	๘๕
ศรีนครินทราบรมราชชนนี, สมเด็จพระ	๑๔๕, ๒๒๙, ๒๘๑	ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๒๔๕
ศรีธรรมมาธิเบศ (จิตร ณ สงขลา), เจ้าพระยา	๒๓ - ๒๖, ๓๒, ๔๑	เศรษฐกิจพอเพียง	๘๐, ๑๖๒, ๑๘๘ - ๑๘๙, ๑๙๓, ๒๓๓, ๒๔๕, ๒๘๖, ๓๑๑, ๓๓๗
ศรีวิสารวาจา (เทียนเลี้ยง ฮุนตระกูล), พระยา	๒๓ - ๒๖, ๔๓		
ศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า, สมเด็จพระ	๒๒๙		

ส	สพประชาชาติ, เลขชาติการ	๑๒๓
สถานีวิทยุ อ.ส.	๒๑๖	
สถาบันพระมหากษัตริย์	๑๐๐, ๒๓๙	๑๓๗, ๑๔๕, ๑๗๙
สถานีอนามัย, โครงการสร้าง	๑๐๖	
สภาความมั่นคงแห่งชาติ	๑๓๗, ๑๔๓	
สภาสนามม้า	๑๔๓	
สมคิด ศรีสังคม	๑๔๓	
สมเด็จพระ ฌ ศรีราชา, โรงพยาบาล	๒๒๙	
สมเด็จพระพันวัสสา ดุที ศรีสุวรรณทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า, สมเด็จพระ		
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร ดุที วชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหา		
สมเด็จพระยุพราช, โรงพยาบาล	๑๐๐	
สมศักดิ์ ปัญจมานนท์, พลโท	๑๗๔	
สมิทธ ธรรมสโรช	๒๗๔	
สมุหราชองครักษ์	๓๓๑	
สฤษดิ์ ณะระรัชต์, จอมพล	๔๓	
สฤษดิ์เสนา, ค่าย	๑๑๕, ๑๗๔-๑๗๕	
สวนสนามทางเรือ	๒๘๓	
สวัสดิ์ วัฒนายากร	๖๓, ๒๔๘, ๒๕๒, ๓๔๒, ๓๗๐	
สวิตเซอร์แลนด์, สมาพันธรัฐ	๒๐, ๓๐, ๒๑๔-๒๑๕, ๒๑๗, ๒๒๗, ๒๘๑-๒๘๒, ๒๙๙	
สหกรณ์	๑๐๕, ๑๔๐-๑๔๑, ๑๖๒	
สหรัฐอเมริกา		๑๒๓
สังคมนิยม		๑๓๗, ๑๔๕, ๑๗๙
สังคมนิยมระบอบประชาธิปไตย		๒๓๓
สัญญา ธรรมศักดิ์		๑๓๙-๑๔๐, ๑๔๒
สันติ ทักกราล		๓๔, ๕๑, ๖๒, ๗๘, ๙๐, ๑๐๔, ๑๒๘, ๑๓๔-๑๓๕, ๑๕๐, ๑๗๐, ๑๘๕, ๑๙๖, ๒๐๑, ๓๐๐, ๓๒๐, ๓๒๓
สาธารณสุข		๖๑, ๒๗๘, ๒๙๘
สามัคคี		๒๑๕, ๒๒๘-๒๓๙
สายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, มูลนิธิ		๘๗, ๙๘, ๑๐๖, ๑๓๙, ๑๔๓, ๑๔๗, ๑๖๒, ๑๙๐, ๑๙๓, ๒๔๖, ๓๐๒, ๓๒๓
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ในพระราชประสงค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, โครงการ		๑๖๔
สำหรับ แพทย์กุล, คุณหญิง		๑๖๑, ๒๒๗
สำราญ โมกขมรรคกุล, คุณหญิง		๖๒
สำราญ แพทย์กุล, พลเอก		๖๓
สิงคโปร์, สาธารณรัฐ		๕๗, ๖๒, ๑๒๘
สิ่งแวดล้อม		๙๘, ๑๗๘, ๓๑๐
สิทธิ เสวตศิลา, พลอากาศเอก		๘๐, ๑๘๕, ๑๙๐-๑๙๑, ๒๔๒, ๒๔๕, ๓๑๑
สินธุ์ กมลนาวิน, พลเรือเอก		๘, ๖๓, ๑๓๒, ๑๓๔-๑๓๕, ๓๓๗, ๓๔๒, ๓๕๒
สิริกิติ์, เชื้อน		๒๘๒

สิริกิติ์ กิติยากร, หม่อมราชวงศ์	๒๘๒	สุหะ ถนอมสิงห์	๒๕๔
ดูเพิ่มเติมที่ สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระนางเจ้า		เสนาณรงค์ (ศักดิ์ เสนาณรงค์), พลเอก หลวง	๔๕, ๑๘๓
สิริกิติ์ พระบรมราชินี, สมเด็จพระนางเจ้า	๒๕, ๒๘๒	เสนาบดี	๑๘
ดูเพิ่มเติมที่ สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระนางเจ้า		เสนีย์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์	๑๔๓
สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระนางเจ้า	๒๕, ๑๐๑,	เสื่อไฟ	๒๖๖
๑๑๕-๑๑๘, ๑๒๔, ๑๓๐, ๑๕๒, ๑๕๕-๑๕๖,		แสวง พูลสุข	๒๕๔
๑๕๙, ๑๖๔, ๑๗๔, ๑๗๖, ๑๗๘, ๒๑๗,			
๒๕๗-๒๕๙, ๒๖๓, ๒๖๕, ๒๗๑, ๒๗๔,		ห	
๒๘๔-๒๘๕, ๒๘๘-๒๘๙, ๒๙๒, ๓๓๓			
สิรินธร, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้า	๑๓๑, ๒๘๘-๒๘๙	หญ้าแฝก	๑๘๗ - ๑๘๘, ๑๙๐, ๒๓๒-๒๓๓
ดูเพิ่มเติมที่ เทพรัตนราชสุดา ฯ		หนองพลับ, โครงการพัฒนาที่ดิน	๑๔๐
สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ		หน่วยแพทย์ พอ.สว.	๒๒๙
สีนามิ	๒๓๓	หน่วยแพทย์และพยาบาลพระราชทานเคลื่อนที่	๒๒๙
สุกรี บุญยอาคม, คุณหญิง	๖๒	๑๐๐ ปี ความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทย	
สุดใจ ดิษฐอำนาจ	๓๔๓	กับสหพันธรัฐรัสเซีย	๑๒๔
สุชาติ เผือกสกนธ์, พลตำรวจตรี	๑๖๐, ๒๒๖	หมวกแดง, ชุดรบพิเศษ	๑๑๖
สุทัศนเทพวราราม, วัด	๑๙๘ - ๑๙๙	หมากแดง, ต้นไม้	๒๖๖
สุธี อักษรกิตติ์	๑๖๐	หมุนเวียนขยะแบบครบวงจร, โครงการ	๑๘๗
สุพจน์ คุรุทพันธุ์, พลอากาศโท	๒๕๗, ๒๕๙, ๒๖๑	หมู่บ้านพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดนอันเนื่องมาจาก	
สุพจน์ รุจิรกุล	๒๕๙, ๒๖๒	พระราชดำริ, โครงการ	๑๒๐
สุเมธ ตันติเวชกุล	๒๕๘, ๒๕๙, ๒๖๒	หมู่บ้านสหกรณ์อเนกประสงค์, โครงการ	๑๔๐
สุรณรงค์ (จรวาย โชติกเสถียร), คุณหญิง	๖๒	หลักการดำเนินงาน	๑๗๘
สุรณรงค์ (ธงไชย โชติกเสถียร), พลเอก หลวง	๔๙, ๖๒	หลักสูตรช่างซ่อมวิทยุ	๒๒๖
สุรยุทธ์ จุลานนท์, พลเอก	๘, ๑๑๐-๑๑๑, ๑๒๑,	หลักสูตรพระนักเทศน์	๒๒๘
๓๐๘, ๓๑๘, ๓๔๒, ๓๔๘		ห้วยกุ่ม, เขื่อน	๑๕๕

ห้วยตึงเฒ่า, โครงการ	๑๒๐	อคติ ๔	๓๒๔
ห้วยไผ่ จ.มุกดาหาร	๒๖๒-๒๖๓	อดิครอุมคัมภีร์, พลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	
ห้วยหินขาว	๒๖๓-๒๖๔		๒๓, ๒๖, ๓๑, ๓๕
ห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ศูนย์ศึกษาการพัฒนา		อดุล อดุลเดชจรัส, พลเอก	๓๗
	๒๖๙	อดุลกิติ์ กิติยากร, หม่อมราชวงศ์	๕๙, ๖๓
ห้องประชุมสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา		อธรรมปราบอธรรม	๒๔๕
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์	๗๑, ๗๓, ๓๒๘, ๓๔๑	อนันตสมาคม, พระที่นั่ง	๓๒๑
หาญ เพ็ไทย, พันโท	๑๗๔	อนามย์โลก, องค์การ	๒๒๙
หาดเตยงาม อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี	๒๘๖-๒๘๗	อภิรัฐมนตรี	๑๘, ๒๐
ห้ามเตา	๒๕๒, ๒๕๔-๒๕๕, ๒๗๑-๒๗๒	อรรถนิติ ดิษฐอำนาจ	๒๙๔, ๒๙๖
หินหมากเป้ง, วัด	๑๑๗	อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร, พลตำรวจตรี	๕๔, ๖๒
หุบกะพง, โครงการจัดสรรและพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์		อรอวล อิศรางกูร ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง	๖๒
	๑๐๔, ๑๔๐	อลงกฎ, พลเอก, พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ดู่ที่	
เหรียญทองสาธารณสุขเพื่อมวลชน	๒๒๙	อดิครอุมคัมภีร์, พลเอก, พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น	
แหลมตะลุมพุก	๒๒๙	อหิวาตกโรค	๒๒๘
อ		ออสเตรเลีย, เครือรัฐ	๑๔๕, ๓๒๔
		อังกฤษ	๑๔๕
องคมนตรี		อันนัน, โคฟี	๑๔๖
- คำถวายสัตย์ปฏิญาณ	๖๘, ๑๑๓, ๑๒๒	อัมพรสถาน, พระที่นั่ง	๒๔
- พระราชบัญญัติ	๑๘-๒๐	อัศนี ปราโมช, พลเรือเอก หม่อมหลวง	๘, ๖๓, ๒๐๔,
- สภากรรมการ	๑๘, ๒๐		๒๐๖, ๓๔๒, ๓๖๒
- สัญญาบัตร	๑๙	อาคารทำเนียบองคมนตรี	๘-๙, ๖๗
- หน้าที่	๖๘ - ๗๐, ๗๒	อ่างเก็บน้ำ	๒๕๔, ๒๖๒-๒๖๔,
- อาคารทำเนียบ	๘-๙, ๖๗	อาเซียน	๒๖๘, ๒๗๐-๒๗๑, ๓๓๔
			๙๘, ๑๐๐

อานันท์ ปันยารชุน	๒๒๐	B	
อานันท์มหิตล, ทุน	๒๑๖, ๒๓๐, ๒๓๒		
อานันท์มหิตล, มุลนิธิ	๗๒, ๒๑๖, ๒๒๘	Book of Knowledge	๑๖๑
อานันท์มหิตล, สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๒๘๐ - ๒๘๑		
อาสา สารสิน	๒๕๑, ๒๗๐	C	
อาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฤดูแล้ง, โครงการ	๑๐๖		
อาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝน, โครงการ	๑๐๗	Cobra Gold	๒๙๓
อำพล เสนาณรงค์	๘, ๖๓, ๑๘๐, ๑๘๒, ๓๔๒, ๓๕๘	Corporate Social Responsibilities	๑๕๘
อิทธิบาท ๔	๑๖๖		
อินโดนีเซีย, สาธารณรัฐ	๙๘	G	
อิสลาม, ศาสนา	๒๔๐		
อุตุนิยมวิทยา	๒๗๔	Golson, Benny	๒๐๙
อุทิศ ทินกร ณ อยุธยา	๑๓๗		
อุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี, สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ	๒๘๒, ๓๔๙	K	
อุโมงค์ผ่น้ำ	๒๖๓	Knowledge society	๒๓๓
เอกสารสิทธิ	๑๐๔		
แอนเจลล่า, ซูเปอร์ใต้ฝุ่น	๒๗๔	L	
ฮ		LUERSEN WERFT	๒๘๕
เฮเลน, ใต้ฝุ่น	๒๗๔	M	
		Moral Authority	๒๒๐

N

Nathan, S.R.

ନାଥ

U

UNDP Award

ଉନ୍‌ଡିପ

O

One-Stop Service

ଓନ୍‌ସ୍ଟପ୍

W

Words of Wisdom

ୱର୍ଡ୍‌ସ୍

T

3 M 1 T

ଥ୍ରିଏମ୍

THE RIGHT TO BE CONSULTED

ଡାଏଲି

THE RIGHT TO ENCOURAGE

ଇନକୋରାଜ୍

THE RIGHT TO WARN

ୱାର୍ନିଂ

รายนามองค์กรที่สนับสนุนในการจัดทำหนังสือ

องค์กรของรัฐ

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

การไฟฟ้านครหลวง

การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

ธนาครแห่งประเทศไทย

บริษัท ปตท. สารวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)

บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด

องค์กรเอกชน

Bangkok Aviation Fuel Services
Public Company Limited

บริษัท บริการเชื้อเพลิงการบินกรุงเทพ
จำกัด (มหาชน)

บริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรน้ำ
ภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับคณะองคมนตรี

ผู้จัดพิมพ์	คณะองคมนตรี	Published by The Privy Council
ปีที่พิมพ์	พุทธศักราช ๒๕๕๕	Printed in 2012
จำนวนพิมพ์	๕๑,๙๐๐ เล่ม	Quantity 51,900 copies

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
จำนวน ๙๙๙ เล่ม

ISBN 978-616-90298-2-3

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ © Copyright Reserved.

พิมพ์ที่ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐, ๐-๒๘๘๒-๑๐๑๐ โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๘๕
Homepage: <http://www.amarin.com>